

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

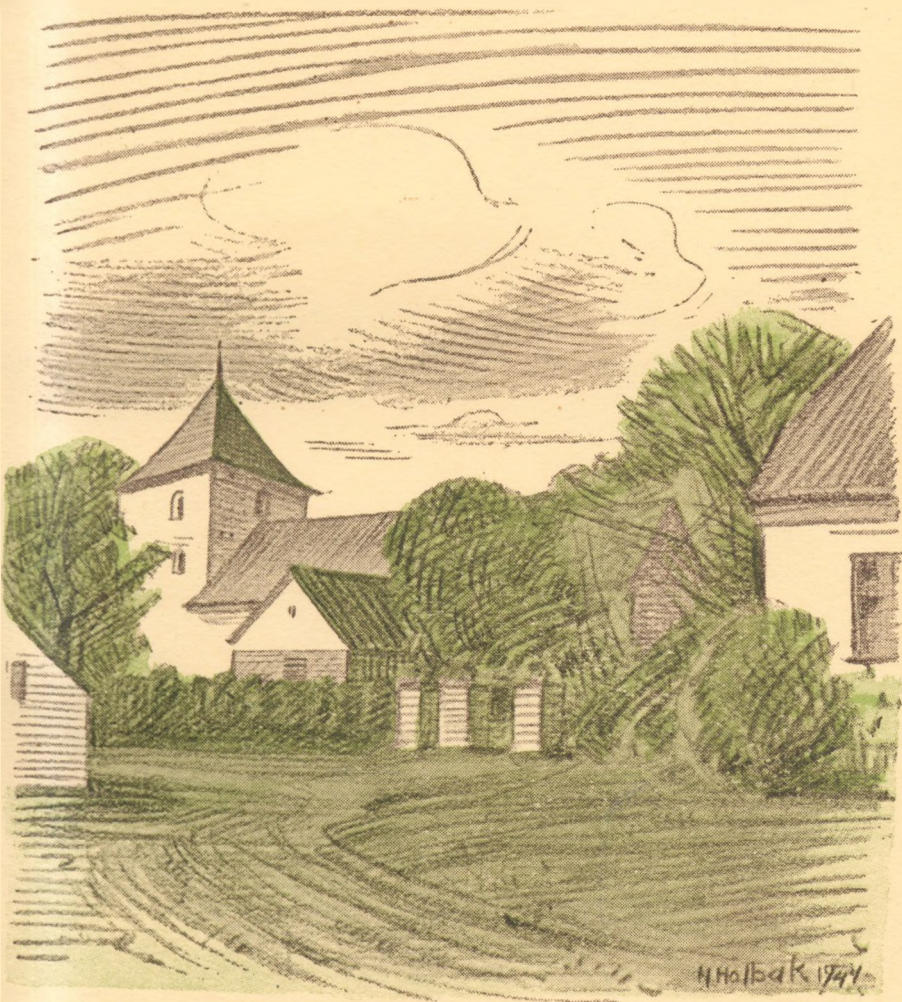
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PETER HELT HAAHR

Slægten Haahr

UDGIVET PAA EGET FORLAG · TISTRUP

SLÆGTEN HAAHR

PEDER HELT HAAHR

SLÆGTEN HAAHR

TIDS- OG PERSONALHISTORIE

ISÆR FRA VESTJYLLAND

UDGIVET PAA EGET FORLAG - TISTRUP

MDMXLIV

NORDHJEMS BOGTRYKKERI — VARDE

FORORD

Med Udsendelsen af disse Blade er et længe næret Ønske virkeliggjort. Allerede ved Aarhundredskiftet var jeg i Færd med at gøre Uddrag vedrørende Slægten af Ølgod Kirkebog. Stedets daværende Præst, Pastor Thyssen, tilskyndede mig da til at udfærdige en Stamtavle over Slægten Haahr. Han havde faaet Brev fra en Blikkenslager i Ølstykke paa Sjælland, Pertou Pedersen, som gerne vilde have noget at vide om sin Slægt, der tilhørte Haahr-Slægten fra Ølgod. Jeg tog da fat, men havde jeg vidst, hvor langt der var til Vejs Ende, havde jeg næppe givet mig i Lag med Opgaven. — Blikkenslagerens Familieforhold til Slægten Haahr blev klaret, og nu kommer Slægtsbogen.

Helt til Dato er den ikke ført for alles Vedkommende, det vilde blive for besværligt, der fødes jo stadig ny Medlemmer af Slægten — heldigvis — men jeg mener, at det gamle er det vigtigste, og her gælder vel nok Slagordet, som én skrev til mig: „Nu eller aldrig!“ Saa kan hver især føje det sidste til for sit Vedkommende paa de hvide Blade bag i Bogen.

Det er mit Haab, at Slægtsbogen maa blive et Bindeled mellem Slægtens Medlemmer, og at den maa bidrage til en dybere Forstaaelse af Mindernes Betydning. Jeg har selv haft megen Glæde af gennem mit Arbejde at stifte Bekendtskab med forskellige brave Medlemmer af Slægten, som jeg ellers næppe var bleven kendt med, og min Sans for henfarne Tider og Slægter er bleven udviklet.

Lad da Bogen blive en Opfordring til at vandre i ædle Fædres Spor.

INDLEDNING

Vel nærmest paa Grund af mit ikke almindelige Navn og af, at flere af Slægten har haft fremtrædende Stillinger i mit Fødesogn (Ølgod) samt af, at der til Slægten knytter sig et Legat, har jeg længe haft Interesse for min Slægts Historie. Jeg gik da omsider i Lag med Sagen og har arbejdet dermed i flere Aar. Arbejdet har været stort, men overmaade interessant, om det i nogen Maade er lykkedes, maa Læseren afgøre. Nu vil jeg slutte af, skønt der mulig kunde opspores mere, men det kan min Fortsætter gøre.

Heldigvis var der gjort et Uddrag af Ølgod Kirkebøger om Provst Haahrs Børn; dette fandtes i Præstegaarden og kom mig til god Hjælp som Udgangspunkt. Jeg supplerede disse Optegnelser med andre efter Kirkebøgerne, som er i Præstegaarden fra ca. 1813 (de ældre findes for Jylland i Landsarkivet i Viborg). Jeg foretog Rejser til mange af Slægten, som findes spredt rundt omkring, særlig i Ribe Amt, og gjorde Optegnelser. Jeg har gransket i Bøger for om muligt at finde noget om gamle Provst Haahr, der saa at sige staa som Slægtens Midtpunkt, men det er kun meget lidt, jeg ad den Vej har naaet. Han var Sognepræst i Ølgod i 60 Aar og var saaledes en af de saakaldte Jubellærere (Præst eller Lærer ved Latinskole eller Unversitet i 50 Aar); men desuagtet findes han ikke i Giessings „Jubellærere“. Jeg har været gentagne Gange i Viborg og gjort værdifulde Optegnelser, ligesom jeg ogsaa har været paa Landsarkivet i København og paa Rigsarkivet.

Den ypperlige Historiker Dr. O. Nielsen, af hvem jeg har høstet megen Viden, har ogsaa beskrevet disse Egenes Forhistorie, f. Eks. Skads Herred, V. Horne Herred, men uheldigvis ikke Ø. Horne Herred, som han nok vilde gemme til sidst, men aldrig fik udgivet; han skriver saaledes („København paa Holbergs Tid“): De gamles Kendskab til den trykte Litteratur var anderledes fyldig end vor Tids, men vi opleder Træk af Folkelivet i Skifteprotokoller, Forhørsprotokoller, Ansøgninger, Indstillin-

ger, kort sagt Forfædrenes Embedspapirer er bleven historiske Kildeskrifter. Der maa søges og granskes, mangfoldige Bunker blades igennem og lægges til Side med Suk, thi det meste er Grus og Sten, af Guldkornene er faa, men disse er da ogsaa lødige, thi de giver os Samtiden med deres egne Ord og Udtryk og lader os se Menneskene, som de gik og stod.

Hertil er dog at bemærke, at gennem Tingbøger og Forhørsprotokoller faar man ofte de daarlige Egenskaber at se hos den Tids Mennesker.

Der kunde spørges: Hvad Betydning har en saadan Stamtavle og Slægtshistorie? Dertil vil jeg svare: Ikke alene Penge og Gods tager vi i Arv fra vore Forfædre, men ogsaa legemlige og sjælelige Egenskaber. Saasandt som det har Betydning at kende sig selv, saasandt har det Værdi at kende noget til ens Forfædre, idet vi jo i saa meget ligner dem. Æblet falder ikke langt fra Stammen, selv om hvert enkelt Menneske har sin Ejendommelighed, hvorved det skiller sig fra alle andre. Kender man noget til sin Slægts Saga, kan man lære at tage sig i Agt for Slægtens Fejl og Fald, og man kan opmuntres til at gaa i ædle Fædres Spor. Det maa jo ogsaa have sin Interesse at høre om vore nærmeste Forfædres Liv og Virken, deres Længsler og Haab, deres Sejre og Nederlag, deres Tro og Kærlighed.

Desuden tjener Slægtshistorier til Opøvelse af den historiske Sans; vi føres derved i Tanken tilbage til henfarne Tider og gamle Forhold, gamle Sæder, gammel Levevis, føres den naturlige Vej, idet der begyndes ved vore nærmeste Forfædre og de Steder af vort Fædreland, hvor de har levet og virket. Naar Interessen er vakt herfor, kan der ogsaa paaregnes Interesse for vort Folks Historie gennem Tiderne, og derigennem vil Fædrelandskærligheden udvikles og styrkes.

I vore Dage, i Dampens og Elektricitetens Tidsalder, da der sker saa mange Opfindelser, saa store Fremskridt, er man lidt tilbøjelig til at kimse ad de gamle Tider med deres Lyseklyner og Bilæggerovne, deres Fællesskab i Agerdyrkning og deres Børneundervisning, men vi maa huske paa, at kun naar vi bygger paa historisk Grund, bygger vi sikkert. Udviklingen sker ikke i Spring, omend den ikke altid foregaar lige hurtigt. Det er med Menneskeslægten som med et Træ; et Træ udvikler sig af et lille Frø eller en lille Kerne, som rummer i sig Mulighed til et stort Træ med Grene og Kviste, nogle store, andre

smaa, med Blade og Blomster, alle forskellige, men alle med deres Opgave og Værd. Undertiden vokser Træet hurtigt, det faar Solskin og Væde og milde Vinde, men saa kan der komme Stormtider, da Træet vel hærdes, men ikke vokser, og der kan komme Tørkeperioder, da det synes, som al Udvikling gaar i Staa, men Træet er det samme, og det ny, der kommer frem, betinges stadigvæk af det gamle. Paa lignende Maade gaar det med det enkelte Menneske og med Menneskeslægten. Faar man Øje for det, faar man ogsaa Respekt for Barnet, og man faar Pietet for det gamle, det overlevereede, det traditionelle. Man begaar da ikke den Vandalisme at sløjfe eller tilplante gamle poesirige Kæmpehøje (nu er det forbudt ved Lov), der ligger som ærværdige Minder fra længst forsvundne Tider og vidner om de gamle Slægters Sans for at mindes og hædre de afdøde; man brænder ikke gamle Dokumenter eller Skøder, man værdsætter gamle Brugsgenstande, særlig naar de har tilhørt ens Forfædre; man kommer til at holde mere af de gamle Kirker, disse tavse Vidner til saa mange Slægters Glæde og Sorg, Opbyggelse og Trøst; man faar mere Kærlighed til det danske Folk og det danske Land.

Endelig har en Stamtavle over *Slægten Haahr* den praktiske Betydning, at Medlemmerne og deres Ægtefæller — sammen med Efterkommerne af andre af Legatstifteren Etatsraad P. Helts og Hustrus Dorthea Marie Pelts Slægtninge og disses Ægtefæller — fortrinsvis har Adgang til at nyde godt af Legatet „Helts og Pelts 11 Senge“ i Vartov, naar de er trængende, og de kan bevise, at de nedstammer fra Provst Ude Haahr, Ølgod, Købmand Jørgen Haahr i Kolding, eller disses Farbroder Peder Udsen Haahr. Uden Stamtavle kan det være vanskeligt for flere, og bliver vanskeligere med Tiden, at godtgøre Slægtskabet; med Stamtavle er det forholdsvis let, idet denne foruden Navnene for de ældre Slægters Vedkommende saa godt som altid indeholder Oplysning om, hvor hver især er født. Fødselsattest vil da kunne skaffes enten hos Stedets Præst, der som Regel vil hjælpe med at søge om Legatet, eller fra Arkiverne, for Jyllands Vedkommende Viborg. Naar en Legatportion er ledig, bliver det bekendtgjort i „Legattidende“. Legatets Størrelse er for Tiden 67 Kr. 60 Øre aarlig til hver Legatnyder; for at faa det, maa man love at afgive Halvdelen af Dødsboet til Vartov ved Legatnyderens Død, eller ogsaa maa Legatnyderen betale en

Pengesum engang for alle, ca. 75 Kr. Man kan naturligvis ogsaa søge at blive indlagt paa Vartov.

VARTOV HOSPITAL

Det ligger ved Farvergade, Vester Voldgade og Løngangsstræde i København og er Byens ældste milde Stiftelse, idet det har sin Oprindelse fra det ca. 1296 oprettede Helligaandshus i København ved Amagertorv, hvor syge og fattige Mennesker optoges og plejedes af et gejstligt Broderskab, som ogsaa besørgede Gudstjenesten. Efterhaanden berigedes Stiftelsen ved Gaver fra Konger og fyrstelige Personer. Da Kr. I. var i Rom 1474, fik han Pavens Tilladelse til, at den omdannedes til et Kloster, hvis Munke hørte til Augustinerordenen. Samtidig blev Hospitalet udvidet og fik et nyt Hus, som Kongen lod opføre. Klosteret bestod indtil 1530, da det omdannedes helt til et Hospital, hvortil ogsaa henlagdes Renterne og Indkomsterne af Skt. Jørgens og Skt. Gertruds Hospitaler. Baade Kristian III. og Frederik II. skænkede Hospitalet meget Jordegods og andet, ligesom det modtog Gaver fra private. Fra sin Plads ved Helligaandskirken flyttedes Stiftelsen i 1607 til Gaarden Vartov ved Strandvejen, hvorefter den fik sit nuværende Navn, som den har beholdt siden.

Vartovgaard laa i Gentofte Sogn; her laa i 16. Aarhundrede en Mølle, der senere omdannedes til en kongelig Lystgaard, hvor der 1585 indrettedes et Gæstgiveri, som ved 1590 fik Navnet Vartov (Warthoe, Vartho, maaske: giv Agt!).

1630 flyttedes Stiftelsen ind i Nærheden af København, omtrent hvor nu Triangelen paa Østerbro er. Her opførtes 1625—30 to anselige firfløjede Bygningskomplekser. Ogsaa under Kr. IV., der 1641 tillod, at der stiftedes private Senge, blev Hospitalet beriget. Bygningerne ødelagdes under Københavns Belejring og nedbrødes 1658. Lemmerne havde derefter Ophold i en lejet Gaard i Pilestræde, derefter i Børnehuset paa Kristianshavn, og 1666 blev Hospitalet i Stand til for 3200 Rd. at købe sin egen Gaard i Farvergade paa den nuværende Grund.

Men der gik dog lang Tid, inden det atter kom til Kræfter; 1669 havde det kun ca. 80 Lemmer paa sine 130 Senge. Bygningerne var saa brøstfældige, at de 1725 maatte nedbrydes, og der opførtes nye, grundmurede Bygninger, hvortil Kronprins Kristian 1726 nedlagde Grundstenen. Fløjen til Løngangsstræde, hvori

der indrettedes Kirke, blev først færdig, dernæst Fløjen til Voldgaden; Fløjen til Farvergade, hvori der ogsaa blev Bolig til Forstander og Præst, fuldendtes først 1743—44. Stiftelsen fik i de følgende Aar forøgede Indkomster, navnlig ved Salg af Jordegods, og Sengenes Antal steg, i 1744 var der 166, 1750 300, og da Fløjen til Løngangsstræde i 1754—55 forlængedes, og Kirken derved blev flyttet, blev der Plads til 331 Senge; 1757 udvidedes Stiftelsen atter med to Gaarde, en i Farvergade, en i Løngangsstræde; 1784 og 86 solgtes Resten af Jordegodset; ved 1800 var der 387 Senge Af senere Udvidelser og Ombygninger skal omtales, at der i 1840 tilkøbtes en Bygning, hvori 1842 indrettedes „den nye Stiftelse“ (dannende en 4. Fløj inde i Gaarden) særlig for aldrende og svagelige Fruentimmer, og 1855—60 foretoges en delvis Ombygning af de gamle Bygninger for ca. 82,000 Rd. Bygningerne, af røde Mursten, 3 Stokværk, danner et langagtigt, firfløjet Komplex.

Hospitalet har nu, efter at „den nye Stiftelse“ 1860 er indtaget, ialt 450 Pladser (deraf f. T. 50 f. Mænd), hvoraf 360 er Fripladser (af disse belægges 182 af private). Hvert Lem faar, foruden Fribolig samt Varme, Lægehjælp og Medicin, 90 Øre ugentlig (af Vartovs Formue) og 40 Øre ugentlig (af et Legat) og ca. $\frac{1}{4}$ af Beboerne faar desuden Renter af særskilte Legatmidler, i 1903 ialt 8265 Kr. Nye Pladser kan, saa længe der er Husrum, oprettes mod en Betaling af 3600 Kr., ligesom Pladser for enkelte Personers Levetid kan købes for en Betaling, som svarer til Værdien af en Livrente for de paagældende af ca. 80 Kr. I Almindelighed skal enhver, der indlægges, være mindst 50 Aar gammel og forsørgelsesberettiget i København. (Dette sidste er dog ikke nødvendigt for den, der søger om at blive indlagt paa Helts og Pelts Senge). Bygningerne er brandforsikrede for 393 200 Kr., og Hospitalet ejede 31 Dec. 1903 i Aktiver 735 577 Kr. og i Legatkapitaler 505 219 Kr. Hospitalet, der indtil 1857 stod under Fattigvæsenets Administration (et Forhold, der var begyndt i alt Fald 1553), bestyres under Magistratens I. Afdeling af en Inspektør.

Vartov Kirke blev først indrettet 1726 midt i Fløjen ud mod Løngangsstræde. Kirken gik gennem to Stokværk og var aaben til begge Sider, saa at man kunde se ind til Lemmernes Senge. Da Hospitalsstuerne skulde forøges, blev der opført en ny Kirke 1754—55 for Enden af Fløjen, idet et Bindingsværkshus, som

Hospitalet havde købt der, blev nedbrudt. — Kirken, der er opført paa Granitsokkel af røde Mursten, gaar igennem to Stokværk (tredie Stokværk er beboet). Det aflange firkantede Kirkerum har fladt, hvidt Loft og Trægallerier paa de 3 Sider; det vestlige er Orgelpulpitur. Det hvide Alter og Prædikestolen, over Alterbordet mellem Søjlerne, er fra den tidligere Kirke, paa Siderne af Alteret to Malerier, Gravlæggelsen og Himmelfarten, i Midten Nadveren. Ved den modsatte Væg under Orgelet staar den hvide Marmordøbefont med Ranker og Englehoveder fra 1858, skænket af Menigheden og udført af den norske Billedhugger Dorph; to Lysekroner (den ene givet af Hospitalets Præst, Biskop Poul Egede).¹⁾

Vartov Kirke er bleven landskendt ved, at N. F. S. Grundtvig var Præst her fra 1839 til sin Død 1872. Herfra tonede en ny og herlig Menighedssang ud over Landet, ny Sang og dog saa inderlig i Pagt med den gamle.

Vartov Hospitals smukke Bygninger — med Undtagelse af Kirken, der i 1920 overgik til den grundtvigske Valgmenighed — er nu overtaget af Københavns Kommune og indrettet til Kontorer. Prisen herfor var 1 700 000 Kr. I Stedet for er rejst en ny Stiftelse „Gammel Kloster“ paa Østerbro nær Jagtvejen.

Grundstenen til denne Bygning blev nedlagt 23. Maj 1933 af Kongen, og Borgmester Kaper holdt ved denne Lejlighed en Tale, hvori han omtalte Vartovs Historie. Han meddelte, at 280 Personer og Institutioner i Tidens Løb har erhvervet Indlæggelsesret til „Senge“ i Vartov. Blandt disse nævnes 3 Dronninger, Rigshovmester Peder Oxe og P. Helt og Hustru, sidstnævnte vel for den morsomme højtravende og selvfølende Indledning til Fundatsen.

Stiftelsen blev taget i Brug 24-4-1934 og omfatter ca. 430 Boliger. *Helts og Pelts Legat* er fremdeles i Brug, men ved den ny Ordning blev det bestemt ved Forhandling (mellem hvem?), at der blev 1 Bolig for hver 4 Pladser i Vartov; derved blev Helts og Pelts Legat $11:4 = 2\frac{3}{4}$. Det besættes af Københavns Magistrat og Forstanderen, og Indehaverne har stadig Ret til at faa „Ugepenge“, hvis de ønsker at bo uden for Klosteret. Oprindeligt var det i Følge Fundatsen 10 Senge + 1 til en Pige, der skulde varte dem op. Senere, da der blev fælles Betjening, blev det til

¹⁾ Trap: Danmark.

11 Senge i Praksis. Da Forstanderen skulde bestemme Pigen, blev det saaledes, at han besætter den ene Plads.

Det er jo en stor Nedskæring i Antallet af dem, der kan faa Legatet. For Tiden er der to: Fru Karen Sophie Perto Nørgaard, f. Haahr, som bor i Bramminge, og Fru Agnes Ingebertha Schack von Brockdorff, f. Larsen, som bor i Klosteret. Man skulde synes, det havde været rimeligere og mere i Overensstemmelse med Legatfundatsen, om der blev udbetalt „Ugepenge“ til 10 af Slægten, som saa kunde bo uden for Klosterets Mure.

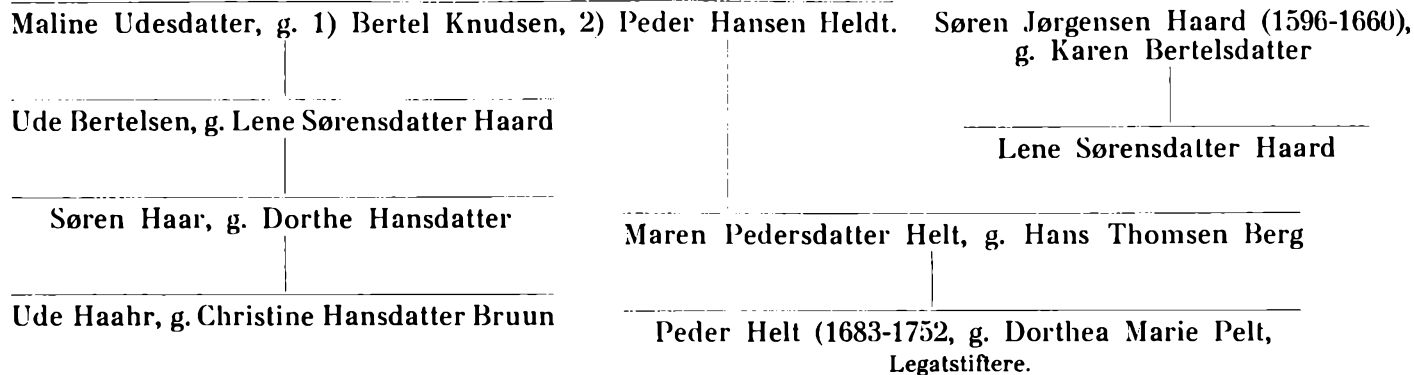
I Følge indhentede Oplysninger fra Københavns Stadsarkiv angaaende Vartov Hospitals Mandtal 1762 var der af P. Helts Arvinger indlagt 5 Lemmer; disse Arvinger er Sognepræst G. Træschoou, Birkerød, Etatsraad Jacob Borckman og Kjøbmand Lorents Reimer, København. Ligeledes indlagt af Fru Helts Arvinger 5 Lemmer; disse er Bancokommissær Abraham Pelt og hans Søster Elisabeth Pelt, Enke efter Kommandør Peder Hansen. Ingen af de indlagte bærer Navnet Haahr.

Af Slægten Haahr nød i 1912 følgende godt af Legatet: Havemand Mikkel Hansen Friis, Ribe; Mette Skaarup, f. Andreasen, d. 1912. I 1916 følgende: M. H. Friis; Frederikke Lovise Pedersen, f. Haahr, Bramminge; Ane Marie Haahr, Ølgod; Hans Christian Haahr, Ravnsø, Bramminge; Nicoline Kirstine Haahr, Andreasen, Tremhuse pr. Jellinge. Der er jo nok en Del flere af vor Slægt, der har nydt godt af Legatet i Aarenes Løb som trængende. Tillige ses, at der ogsaa af Slægten Kellinghuusen-Plum i vore Dage har været Legatnydere.

En af de Opgaver, jeg havde sat mig, var at udrede Slægtsforholdet mellem P. Helt (Legatstifteren) og Haahr Slægten; dette var antydet i Fundatsen, og jeg løste Opgaven ved Kolding Kirkebogs Hjælp, saa jeg nu kan „bevise“ Slægtskabet ved Navne og Aarstal. Det var ikke nogen helt let Opgave.

Slægtskabet mellem dem med Navnene Ude, Haahr, Helt.

Ude Pedersen (1578-1641), g. Maren Sørensdatter.

Legatstifteren, Etatsraad Peder Helt og Hustru Dorteia Marie Pelt

Om deres Slægtskabsforhold til Ude-Slægten og Haahr-Slægten kan jeg oplyse følgende:

I. *Ude Pedersen*, f. 1578, d. i Kolding 1641, g. med *Marine* eller *Maren Sørensdatter*, f. 1593, d. i Kolding 1640. Børn:

II. *Malene Udesdatter*, f. 1624, d. 1659, g. 1. Gang 1642 med *Bertel Knudsen*, f. 1614, d. 1649. Børn:

III. 1. *Ude Bertelsen*, f. 1643, d. 1678, g. 1660 med *Lene Sørensdatter Haard*,²⁾ f. ca. 1634, d. 1695. Se videre: Haahr-Slægten.

III. 2. *Knud Bertelsen*, døbt 1645. Barn:

IV. *Ole Knudsen Rebech*, Bager i Aalborg, 4 Sønner (se Fundatsen for Helts og Pelts 11 Senge).

Malene Udesdatter, gift 2. Gang 1650 med *Peder Hansen Heldt*,³⁾ f. ca. 1621, ventelig i Kolding, begr. i Kolding 1664. Børn:

III. 3. *Bertel*, døbt 1652, uden Efterkommere.

III. 4. *Maren Pedersdatter Helt*, f. 1654, d. i København 1717, g. 1675 med *Hans Thomsen Berg*, f. 1640, d. 1688. Børn:

IV. 1. *Malene Berg*, f. 1677, d. 1738 uden Efterkommere, g. med *Hans Vivild*, Sognepræst til Baarse og Beldringe.

IV. 2. *Magdalene Sybilla Berg*, f. 1681, g. med *Lorentz Reimer*, Købmand i København. Barn:

V. *En Datter*. Barn:

VI. *Magdalene Sybilla*, Datter af *Schjønning Andersen*, Brygger i København.

IV. 3. *Peder Helt*, døbt 3. Oktbr. 1683 i Kolding, 1712 Amtsforvalter over Ringsted og Sorø; 1721 Krigsraad og Kirkeinspektør over Københavns-, Frederiksbergs og Kronborgs Amter; 1724

²⁾ Her er Forbindelsen mellem Ude-Slægten og Haahr-Slægten. Om Ude-Slægten se videre: Stamtavle over Slægten Utzon, Kolding.

³⁾ Her er Forbindelsen mellem Ude-Slægten og Helt-Slægten. *Peder Hansen Heldt* gift II Gang 1661 med *Mette Christensdatter*, Enke efter *Peder Kyd*.

tillige over Tryggevælde, Vordingborg og Antvorskov Rytterdistrikter, hvilke 6 Distrikter han betjente til 1749; 1733 blev han Assessor i Højesteret; 1734 Justitsraad; 1745 Viceborgmester i København; 1747 Etatsraad; døde 1752, g. 1719 med *Dorthea Marie Pelt* (Datter af Sukkerraffinør Hans Peter Pelt), f. 1693, d. 1753; ingen Efterkommere.

IV. 4. Hans Hansen Berg, f. 1688, en af de 32 Mænd i København, en fornem Vinhandler, d. 1736, g. med Johanne Nielsdatter, f. 1698, d. 1729. Børn:

V. 1. Marie Berg, g. med Gerhard Træschou, Sognepræst i Birkerød, f. 1705, d. 1765.

V. 2. Kirstine Berg, g. med Jacob Barchman, Justitsraad og Tilforordnet i Kammerkollegio (Rentekammeret).

Om nogle af ovenstaaende har jeg lidt mere at fortælle. Navnet *Heldt* eller *Helt* (begge Stavemaader bruges, Præsterne tog det ikke saa nøje dermed i gamle Dage; dog synes d'et at falde bort, ligesom Legatstifteren jo ogsaa skriver sit Navn *Helt*) er jo et meget morsomt Navn, navnlig naar det kommer sammen med *Pelt* eller *Haahr*. I Dansk biografisk Leksikon forekommer 2 Personer af Navnet *Helt*.

Den ene, *Nicolaj Helt*, var Admiral og synes at have svaret til sit Navn. Han var født i Ditmarsken. 1656 blev han Medlem af Admiralitetet og var i Efteraaret s. A. Viceadmiral paa den til Østersøen sendte Flaade. Under Københavns Belejring udmærkede han sig særlig i August 1658 ved at erobre flere svenske Skibe, der vilde sætte Folk over til Amager, og havde i Marts 1659 en heldig Fægtning med Fjenden under Langeland. Efter Freden virkede han ivrig paa Holmen; han skal have følt sig forurettet ved Cort Adellers Udnævnelse til Admiral 1663 og har tænkt paa at tage sin Afsked, men opgav dog dette. Under Kriegen med England 1666 blev han sendt til Nordsøen med en Eskadre, men led Skibsbrud og reddede sig med Nød og næppe til Bergen. I Juli 1667 var han atter beredt til at gaa til Søs, men blev bragt syg i Land og døde 7. Aug.

Den anden, *Vilhelm Helt*, Digter, Finansdeputeret, er maaske født i Køge, adledes 1720 og døde 16. Jan. 1724 som Konferensraad. Han har altsaa været samtidig med Etatsraad P. Helt, og de to har sikkert kendt hinanden. I Traps Danmark II, Side 95, nævnes Etatsraad V. Helt som den, der indgav Forestilling til

Kong Frederik IV om, at Tibirke Kirke maatte nedbrydes, omtr. 1717. Er disse 2 af Navnet Helt i Slægt med Peter Helt, saa er det i alt Fald langt ude, da de ellers vilde have staaet i Legatfundatsen.

I Hofmans Foundationer staar: Maren Pedersdatter Helts der⁴⁾ var *Peder Pedersen Helt*, som gav 5. Marts 1641 til Kolding Skole 200 Sldr., og hans Fader, Raadmand *Peder Helt*, som døde 1619, og givet til sin Begravelse 20 Daler og til Kodling Kirke 100 Sldr., hans Broder var uden Tvivl *Jørgen Helt*, som er begravet i Kolding 1624; han har foruden det, som han gav til Kolding Skole og husarme, givet Kirken 200 Daler, som findes anført i Kirkens Regnskabsbog 1631, af disse Penge var sat i Mads Gissings Gaard, som af Fjendernes Overvold blev nedrevet.

Om Raadmand Peder Helt kan meldes (efter P. Eliassen i Kolding), at han, samme Aar han døde, lod opsætte den mærkelige Gaard paa Hjørnet af Søndergade og Helligkorsgade i Kolding og satte to Tavler op paa Huset med Indskrift paa; i Gavlen var der udfør Stueetagen en interessant Karnap. Gaarden blev nedbrudt sidst i Treseterne.

Ogsaa *Peder Hansen Heldt* er nævnt i Eliassens Bog; han har nok været af de velhavende Borgere, da han har ejet et Stenhus (grundmuret Hus) paa Torvet. Huset blev ødelagt i Svenskekrigen 1644 og figurerer i en Proces. Grundmur var en ren Sjældenhed i det gamle Kolding, Aarstallet for hans Død er angivet til 1669; han er imidlertid begravet 1664.

Hans Thomsen Berg var, efter Hofmann, en bemidlet Mand i Kolding, gik 1688 med et nyt Skib, som han selv havde ladet bygge, fra Kolding tilligemed sin Broders, Mads Thomsen Bergs, Hustru ned til Fredericia, men Skibet forulykkedes, og de druknede begge.⁵⁾ Bemeldte hans Broder var Vinhandler og en bemidlet Mand i Kolding, gav 1681 en Lysekroner til Kirken og 1685 til Skolen 150 Sldr., hvoraf Skolen kunde nyde Renten.

Videre skriver Hofmann: Da nu bemeldte Maren Helt, efter sin Mands død blev mere og mere fattig, hvorover hendes Venner beklagede hende, skal hun dog altid have været fornøjet, for-

⁴⁾ Han hed imidlertid Peder Hansen Helt eller Heldt, se foran. Om Navnet er fejl skrevet hos Hofman eller han er en anden Person, faar staa hen, jeg er tilbøjelig til at tro det sidste. Hofman er ikke altid paalidelig.

⁵⁾ Dette stemmer med Kolding Kirkebog, hvor der staar: „1688 4. Juli begravet Karen Hansdatter, Mads Thomsens Bergs og Hans Thomsen Berg, begge druknet.“

sikrende, at inden hun døde, skulde hun bære en Fløjskaabe og køre i Karet, hvilket og traf ind, da hun kom til hendes Søn, Hr. Etatsraad *Peter Helt* at bo.

At *P. Helt* har svunget sig op i sjælden Grad, er sikkert nok; han er aabenbart en af dem, Enevældens Sol har skinnet paa under de skiftende Konger, men hvorledes han i en Alder af ca. 29 Aar er bleven Amtsforvalter paa Sjælland, faar foreløbig staa hen. Han har boet i København, han var jo Assessor i Højesteret og Viceborgmester i Hovedstaden. Sine mange Penge har han vel tjent ved de indbringende Embeder, han har haft, muligvis har han giftet sig til nogle. Hans Hustru, *Dorthea Marie Pelts* Fader var født i Holland, en Broder til hende, *Abraham Pelt*, bliver Sukkerraffinadør, København; han nævnes i *Traps Danmark I*, Side 50 og 300, som Legatstifter. Ligeledes var Admiral *Adelers* Hustru født *Pelt*. Forbindelsen med Holland var ret livlig i de Dage. Hvorom alting er: *P. Pelt* og Hustru har gjort en god Gerning mod deres Slægts trængende, og derfor bør vi mindes dem med Tak.

Ialt har <i>P. Helt</i> og Frue stiftet Legater for 10000 Rdl., nemlig	
Helts og Pelts 11 Senge i Vartou	8000 Rdl.
Til Kolding fattige	1600 Rdl.
- — danske Skole	133 Rdl. 2 Mk.
- — latinske Skole	266 Rdl. 4 Mk.

At Slægtninge af Legatstifterne har fortrinsvis Adgang til Vartoulegatet, er givet, ogsaa naar de bor udenfor København. Ligeledes har Slægtninge Fortrinsret til Koldinglegaterne, naar de er bosiddende i Byen, ellers næppe.

Genpart af Fundats for Helts og Pelts Senge i Vartou

Helts og Pelts 11 Senge,

stiftede ved følgende Fundats:

„hvorefter jeg *Peter Helt*, Hans Kongelige Majestæts til Danmark og Norge bestalter Etats- Justits- og Krigsraad, Assessor i Højesteret samt Borgemester i København“ gjerne vilde at med den Kapital de 8000 Rdl. og de deraf kommende aarlige Renter, som jeg og min kjære Hustru *Dorothea Marie Pelt* i allerunderdanigste Følge af det os under 25. Juli 1738 allernaadigst meddelte facultate testandi og derefter mellem os oprettede Testa-

mente til 10 fattige Lemmers og en til deres Opvarnting antagen Tjenestepigens Underholdning, udi Helligaands eller saa i Almindelighed kaldet Vartou Hospital, her udi Staden haver skænket, at man samme til evig Tid maa forholdes, som jeg ude efterfølgende har anordnet:

1. I benældte Testamente er imellem mig og min Hustru, bemeldte Dorothea Marie Pelt aftalt og besluttet, at før den af os længstlevende maa begive sig i andet og nyt Ægteskab, skal den foruden andre i samme Testamente legerede Summer betale til Helligaands eller saakaldte Vartou Hospital her i Staden, efter de høje Herrer Directeurer for det Fattiges Væsen i Danmark, deres til Imodtagning føjende Foranstaltning, de 8000 Rdl., skriver otte Tusinde Rigsdaler, som vi til 10 fattige nødlidende Borgere og Borgerenker, skikkelige og nødlidende Personer eller Lemmer og en til deres Opvarnting antagende Tjenestepigens Underholdning i bemeldte Hospital haver skænket.

Men ifald den længst levende af os ikke skulde indlade sig i andet eller nyt Ægteskab, skal dog denne Kapital til dette Hospital, som meldt er, udbetales, der da i slig Tilfælde ikke skal ske, før vi begge ved Døden er afgangne, da vores Arvinger, Skifteforvalterne eller Curator Bonorum, som vores Bo bliver betroet denne Kapital disse 8000 Rdl. af vores fælles eller den sidst afdødes Stervbo udredes og betales, som og da først til den Tid i de Tilfælde er forfalden.

Og ønskede jeg gerne, at høje og velbemeldte Herrer, Fattiges Directeurer, tilligemed deres Efterkommere i Embedet ville paa tage dem den Umage at tage denne vor Stiftelse, som skal kaldes *Helts og Pelts Minde* i København under deres Direction og Beskærmelse, ligesom skeer med andre Hospitalet legerede Summer paa det, at denne derved forfattede Fundats for nærværende og den efterkommende Tid, til evig Tid kunne blive Fattige til Bedste og til evig Tid efterlevet.

2. handle om Pengenes Indbetaling enten ved den længstlevendes Giftermaal eller efter dens Død i ugift Stand, Kvitte-rings Meddelelse derfor paa en Gjenpart af Fundatsen, der skal gemmes i Stiftskisten, Gjenpartens Afgiven til de nærmeste Mands Arvinger paa Testators og Hustrus Side, til Opbevaring i Familien.

3. angaar Pengenes Udsættelse mod Pant i Jordegods eller Bygninger i Kjøbenhavn.

4. Efter at denne Kapital disse 8000 Rdl. saaledes er betalt, paa Rente, som meddelt, er bleven udsat 5 p. C. efter nuværende allernaadigste Anordning, der beløber sig til 400 Rdl aarlig, an og indtage Høj- og velbemeldte Herrer Fattiges Directeurer udi Helligands eller saa i Almindelighed kaldet Vartou Hospital 10 huusarme Borgermænd eller Borgerenker, eller og om ikke saa mange vides af det Slags, som dertil kan være trængende, da i deres Sted vanføre og trængende Borgersønner og Døtre, der i det mindste ere 15 Aar gamle, og i den Tilstand, at de ikke selv kunne for tjene deres Underholdning eller og fattige kongelige Betjentes Enker eller saadanne deres Børn. Skal endda ikke altid af disse være nok, kunde andre ærlige, fredelige og skikkelige fattige Folk, der ere rette nødlidende Almissemønder, indtages, dog at de af Borgerstanden altid ved Vacancen præfereres til denne Almis ses Nydelse fremfor alle andre saadanne, saa indtage de og straks efter samme 8000 Rdl ere betalte, tillige i samme Hospital, til disse fattige Lemmers eller Menneskers Opvartning en frisk og stærk Pige, til samme 11 skriver elleve Personer og dem alle efter Vartou Hospitals Reglement, som de der nuværende andre Lemmer og Opvartningspiger nyde, saavel i Uge eller Kostpenge og Løn til Pigen, som Logement med tilhørende Ild og Lys for dem Alle, og videre Deel i den Gudstjeneste, som til Lemmernes Opbyggelse i deres Saligheds Sag i dette Huus er ordineret, med alt videre, som allerede nuværende og for disse, før dem indlagte Lemmer af Hospitalet, baade i levende Live og efter deres Død nyde, intet i nogen Maade undtagen, eller noget deraf dem at maa fratages, siden vi dertil have ordineret og skjænket Fonds nok, ja endog til Overflod, som for Eksempel naar hver af disse 10 Lemmer udi et Aar, som er 52 Kalenderuger nyde ugentlig hver 7 Dage i Kost og Underholdspenge 3 M. danske er for Alle 10 i et Aar ..... 260 Rdl
en Opvartningspige Kostpenge iligemaade ugentlig hver 7 Dag 3 M. er 26
Og i aarlig Løn, siden vi ikke gjerne vilde, at hun skulde nyde noget af Lemmerne eller være dem til nogen Byrde ..... 10 „
Tilsammen 296 Rdl
for dem alle

bliver saa endda herfra tilovers, som kunne anses at være for Ild, Lys, Husleje med videre ..... 104 Rdl
det gør et Aars Rente saalænge 5 pCt. modtages 400 Rdl.

Om det end skulde komme dertil, at man ikke paa sikkert Pant kunne faa mere end 4 pCt. Rente af denne Kapital, der ikkun blev 320 Rdl aarlig saa kunde Udgifterne for disse elleve Personer, som anført er, bestrides og endda blive tilovers aarlig 24 Rdl.

5. Den længstlevende af mig og min Hustru, om Kapitalen for dens dødelige Afgang skulle vorde betalt, udnævner og ind-sætter, saalænge den lever, disse 10 fattige Lemmer, og andre i deres Sted, naar nogen af dem ved Døden afgaar, eller nogen Plads i andre Tilfælde vorder vacant, og det endskjønt samme sidstlevende kan være indtraadt i nyt og andet Ægteskab, og ingen anden. Men efter begge vores dødelige Afgang skeer det af vores nærmeste Paarørende indtil nær Søkende Børn inclusive paa begge Sider, der baade første gang, og siden derefter, saa længe nogen af dem er til, skal have Rettighed til saadanne anmeldte Fattige paa disse 10 Pladser eller saakaldte Senge, at kalde belægge eller besætte (om de vil) der saaledes imellem dem forholdes, at disse 10 Senge deles udi tvende lige Dele, saa mine Arvinger faar fem og min Hustrues Arvinger iligemaade fem Senge, og ei mere at indsætte og kalde Lemmer til. Hvis disse vore Arvinger eller saadanne Paarørende ikke ville, skal, naar Vacancen til disse Pladser og Senge bliver som i alle Tider og i alle Tilfælde for Hospitals Forstanderen eller den som Directionen ordinerer, Vedkommende straks gives tilkende at samme Senge eller Pladser baade før og efter at disse vores Paarørende ere uddøde, bortgives, besættes og belægges til evig Tid af Kjøbenhavns Høj- og Velædle Magistrat, med saadanne Lemmer, som meldt er. Til hvilken Ende de anmodes med dette vores Minde alletider at ville have et vaagent Øje, og til lige see derhen, at samme reedeligen behandles, og denne af mig derom forfattede Fundats bliver efterlevet.

Disse Lemmers Opvartnings-Pige antages og forafskediges af Hospitals Forstanderen saaledes som han det for sin foresatte Øvrighed vil forsvare. Og ønskede vi gjerne, at disse 10 Lemmer tilligemed deres Opvartnings- eller Tjenestepige paa et bekvemt Sted og Plads i Hospitalet til Logement og deres Senges Opsætelse maatte vorde anvist og given saa at disse 11 Personer kunde være samlede, og at de stedse samme, foruden Omflytning maatte beholde.

6. Og ville vi gjerne, at saalænge der ere nogen til af dem os kan være paarørende, hvor langt det og maatte være ude, enten

i Slægt eller Svogerskab, og de dem i de Tilfælde behørig legitimeres, som til denne vores Almisse (det Gud forbyde) kunde være trængende, at de da frem for andre at nyde den maa præfereres, dog at enhver af slige os paarørende Personer ikke bliver mere end een af de andre fattige tillagt, eller frem for dem at nyde anden Frihed, end om saadan een os Paarørende kunde have Lejlighed enten ved sine Venners Tilskud eller andre Tilfælde at logere udenfor dette Hospitals-Hus, at det da bliver samme tilladt, da samme Lem i slig Tilfælde ikkun kan vente sig at nyde den anordnede Uge-Penge 3 M og ej videre.

Og paa det vores allernærmeste Slægt og Svogerskab kan vides, da haver jeg, Peder Helt paa min Side:

1. Søskende og deres Børn:

a. Min afgangne Broder Hans Hansen Bergs tvende i Live værende Døttre saasom: Den ældste Marie Berg, som nu er gift med Sognepræsten Hr. Gerhard Træschoe i Birkerød her i Sjælland, og haver Børn. Den yngste Kirstine Berg, som er gift og har til Ægte Jacob Barchmann, Justitsraad og Tilforordnet i Kammer-Kollegio.

b. Min endnu i Live værende Søster Magdalene Sybilla Berg, som er gift med Kjøbmand Lorentz Reimer her i Staden, der haver en eneste Datter-Datter Magdalene Sybilla i Live, hvis Fader er Schjønning Andersen, Brygger her i Staden.

De øvrige af mine Søskende ere døde, som sig ingen Børn eller Børns-Børn har efterladt.

2. Mine Søskende-Børn og deres Børn saavidt som vides:

a. Min Farbroder-Datter, Mette Mads Datter Berg, Brygger Enke her i Staden efter afgangne Jens Larsen Griis.

Hun havde en eneste Søn, Lars Jensen Griis, som endnu er gift.

b. Min Fasters Søn, afgangne Hans Nielsen Berg, fordem Kontrolleur og Norsk Postmester udi Helsingør. Hans efterladte tvende Døtre ere: Den ældste Catharine Dorothea Berg, gift med Sognepræsten for Nysted og Herridslev Menigheder i Lolland Hr. Peder Ephraim Monrath. Den yngste Margaretha Elisabeth Berg endnu ugift og hjemme hos Moderen, som haver til Ægte forrige Kongelig Fiskemester Johan Ludvig Schermann til Espe og Bonderupgaard paa Antvorskov Amt.

c. Min FASTER-Datter, nu afgangne Kirstine Johans Datter,

ved Navn Else, der nu anden Gang er gift med Niels Bech, der farer som Styrmand paa China, har ingen Børn ilive.

d. En anden min Faster-Datter, Else Johans Datter, som og ved Døden er afgangen, men haver havt en Søn ved Navn Hans, som var Møller paa Roeskilde Amt, om jeg og mindes ret i Pille Mølle, der og skal være død, men efterladt sig Børn.

e. Min Moders, Maren Helts Halv Broders Søn Ole Knudsen Rebech, som har været Borger og Bager i Aalborg, der ved Døden er afgangen og efterladt sig fire Sønner.

f. Velbemeldte min salig Moders tvende Halv Broder Sønner, saasom nu afgangne: 1. Søren Udsen Haar, har efterladt sig 2 Sønner, Udde Haar, Sognepræst for Øllegod Menigheder og Provst i Sønder-Herred i Jylland; den anden Jørgen Haar, Kjøbmand i Kolding; de have mange Børn, 2. Peder Udsen Haar, haver efterladt sig en Datter Finche, gift med en Kok S. S. Ferlig i Kolding, har og mange Børn.

De øvrige af mit Slægtskab, særdeles paa min salig Moders Side, som endnu kan være i Live, ere enten i fjerde eller femte Led, og saa langt ude; at jeg ikke ved at gøre Reede for, hvor nær de mig ere beslægtede, men det veed jeg, at de ere længere borte i Slægtskabet og længere ude end Nær Søkende Børn i tredie Led kan være, saa de ikke med Rette uden som Fremmede kan have nogen Deel til og udi dette vores Legatum.

Paa min Hustrues Dorothea Maria Pelts Side ere:

Først hendes Søkende og deres Børn:

1. Hendes Broder, Abraham Pelt, privilegeret Sukker-Raffinadeur heri Staden, har for nærværende Tid en Søn Johan Peter Pelt.

2. Hendes Søster, Elisabeth Pelt, Enke efter salig Commandeur Peder Hansen, hun har tvende Børn:

a. Den ældste en Datter, Dorothea Hansen, som er gift med Kaptejn Johan Christofher Holst i Søe-Etaten, har for nærværende Tid 3 Børn.

b. Den yngste, en Søn Ole Hansen, nu Kaptejn Liutnant i Søe-Etaten, ugift.

For det andet Mosters og Søkende Børn:

1. Magdalene — Kellinghusen, som har været gift med Kjøbmanden Stephan Lindeman, her i Staden, som begge ere døde, men efterladt dem Børn og Børnebørn:

- a. Commerceraad Lindeman nu boende paa Vemmeltofte, og har Børn.
  - b. Stephan Lindeman, Kjøbmand i St. Petersborg, og har Børn.
  - c. Christian Lindeman, Vintapper her i Staden, som og har Børn.
  - d. Cathrine Lindeman, som haver havt til Ægte Mag: Jørgen Gantzel, forhen Sognepræst, for Glostrup Menighed paa Kjøbenhavns Amt, har og Børn.
  - e. Anna Margrethe Lindeman, Enke efter Urtekræmmer afgangne Ulrich Tideman her i Staden, har og Børn.
  - f. Ursella Marie Lindeman, nu gift med Kjøbmand Bertel Jegind, har i Staden, ingen egne Børn.
2. Maria Kellinghuusen har været gift med Stads-Kaptejn og Isenkræmmer Johan Poulsen her i Staden, som nu begge ere døde. Deres Børn have været:
- a. Catharina Poulsen, der har haft til Ægte nu afgangne Jacob Rich, Isenkræmmer her i Staden, der nu begge ere døde, men efterladt dem Børn i Christian Pauli Rich, Isenkræmmer Svend Mathias Rich. Johannes Rich, alle 3 umyndige endnu. Marie Rich nu gift med Isenkræmmer Herman Lorents Pipgras.
  - b. Marla Poulsen død Jomfrue.
  - c. Abel Dorothea Poulsen, som haver havt til Ægte, Kjøbmand Brøde Poulsen i Helsingør, der nu begge ere døde; men de have efterladt dem en Datter, som nu er hos sin Værge, Regimentsskriver Plum paa Esrom Kloster.
3. Kirstine Kellinghuusen har været gift med Urtekræmmer Hans Diderich Fürst, her i Staden, de ere begge døde, men have efterladt dem Børn:
- a. En Søn, Johannes Fürst, som nu skal være Kjøbmand i St. Petersborg. Om han er gift og har Børn eller ikke, vides ej.
  - b. Cathrine Fürst, en Datter gift med Anders Growe, Borger og Politibetjent her i Staden, har Børn med ham.
4. Agnete Kellinghuusen har havt til Ægte Hr. Claus Plum, Sognepræst for Vetersløb og Homb's Menigheder her i Sjælland, som begge ere døde. Deres levende Børn ere 6 Sønner og 2 Døtre saa som:
- a. Bolle Friederich Plum, Kongelig Regiments-Skriver udi Kronborg Amts Rytter District og hans Børn.

- b. Daniel Plum, Sognepræst for Baarsøe og Bildringe Menigheder paa Vordingborg Amt, og hans Børn.
- c. Carl Ulrich Plum, Købmand i Frederikssund og hans Børn.
- d. Adam Christopher Plum, Vintapper i Kjøbenhavn og hans Børn.
- e. Claus Plum, Kjøbmands-Karl hos Stephen Lindeman i Petersborg.
- f. Christian Plum, Kjøb- og Handelsmand i Helsingør.
- g. Else Cathrine Plum, som er gift med Hr. Valentin Fryde, Sognepræst for Sandby og Wrangstrup Menigheder i Sjælland, og Børn.

h. Agnete Plum, som og er gift med den Kongelig Material Forvalter ved de Kongelige Bygninger her i Staden Mr. Dajon.

Slægtskabet paa bemeldte min Hustrues Faders, sal. Hans Peter Peltens Side, som dog ikke er nærmere end i fjerde og femte Leed, er alene her i Riget, salig Gehejmeraad Adellers Børn,⁶⁾ og salig Kraccevitser, Klæde-Kræmmers Børn her i Staden. I Amsterdam i Holland, hvor den salig Mand var født, vides nu ikke nogen nærmere Paarørende at være i Live. Og om der nu end var nogen, er de tillige med de nævnte i Danmark værende ikke saa nær i Slægtskab, at de kunne faa Deel i dette Legatum.

7. Og som det er bekjendt, at en saakaldede Seng eller et fattig Lems Plads og Underholdning til evig Tid ikkun koster i Courant 630 Rdl. at faa indkjøbt i dette Hospital, der ere for 11 saadanne Senge eller Lemmers Underholdning til evig Tid ialt 6930 Rdl. Og naar betragtes, vi betaler for disse 11 Lemmer at indlægge 8000 Rdl., at der i slig Tilfælde er tilovers 1070 Rdl. Capital, skriver et Tusinde Halvfjerdstyve Rdl., haaber vi at denne vores Gave og Stiftelse af dette Steds Directeurer og andre Vedkommende bliver antagen i Følge denne Fundats, hvis ikke det skulle ske efter Anbydelse, haver vores Arvinger eller den beskikkede Curator Bonorum at henvende sig til denne Stads Høye og Velædle Magistrat med den Fundats, som jeg om et andet Hospitals Indrettelse under 5 Febr 1746 har forfattet, da samme i alle sine Ord, Clausuler skal efterkommes, og dette da, og ikke før, være kasseret.

8. Overalt skulle vi bede, at naar dette Legatum er forfalden og af vores Fælles Boes Midler er udbetalt, at Vedkommende

⁶⁾ Kurt Adeler gift 1662 med Anna Pelt, en rig Købmandsdatter fra Amsterdam.

daværende eller efterkommende Directeurer for det Fattiges Væsen i Danmark, de Kongelige Committerede ved Silke Huuset⁷⁾ tilligemed Forstanderen udi Vartou, med videre, som dermed kan faa at bestille, tilligemed denne Stads, meer bemeldte Høj- og Velædle Magistrat, som vi have nævnt, efter at vores Slægt og Svogerskab efter 3die Led ere uddøde, at antage og indlægge paa 10 Senge, saadanne Lemmer, som denne Fundats specificerer, med dette vores Legatum saaledes da og i Fremtiden ville omgaaes, og at de kan beholde en god Samvittighed og som de agte for Gud og den Højeste Øvrighed her paa Jorden, da og i sin Tid at forsvare. Dets til Bekræftelse under min Haand og hostrykte Signet.

Kjøbenhavn d. 28. November 1750.

P. Helt

Forefunden ved Aabningen i Sal. Frue Heltens Stervboe den 24 Dec. 1753.

J. C. Schrøder.

H. N. Nissen.

Hermed tilforpligter vi os i kraftigste Maade, at vi afgangne Etatsraad Heltens og Fruens udi denne Foundation til os gjorde Begæring, tilligemed denne Fundatses Fuldbyrkelse, vil besørge efterkommet, saaledes at det i Fremtiden kan blive til de fattiges Fremtarv og Nytte, og vi agte for Gud og den højeste Øvrighed at forsvare. Thi ombedes de Herrer kongl. commiterede over de fattiges Væsen i København, indbemeldte til Vartou Hospital legerede Kapital 8000 Rdl. at ville imodtage i efterskrevne Panteobligationer, nemlig Sv. David Reichers Juvelerers Obligation af 11. Decbr. 1753 paa Kapital 3000 Rdl a 4 % og Pant i hans Hus i Pilestræde; Snedker Johan Just Brats Obligation af 18 Juni 1753 paa Kapital 2400 Rdlr a 4 % og Pant i hans ejende Gaard i Østergade, samt Lars Hansen Svanes Styrmands Obligation af 18 Decbr. 1752 paa Kapital 2400 Rdlr a 4 % og Pant i et af hans Hus ved Nyhavns Kanal, tilsammen 7800 Rdlr i Panteobligationer, saa og 200 Rdlr. Kurant Mynt, som da tilhobe udgør den legerede Kapital, otte Tusinde Rdlr., alt at annamme til forestaaende 11 Juni Termin, og derfor meddele deres Kvittering, samt derefter beordre ermeldte Kapital 8000 Rdlr. Vartou Hospital til Indtægt beregnet, og saaledes administrerer som Fundatsen inde- og tilholder.

Direktions-Kommissionen, 4. Marts 1754.

C. A. G. v. Berchentin, J. F. Friis, F. Quist, C. Falsen.

⁷⁾ Silkehus eller Conventhus paa Hjørnet af Silkegade og Pilestræde, her samledes 5 Committerede over Fattigvæsenet.

Grundstenen til den nye Kirkebygning i Vartou blev lagt 23 April 1754 af Grev v. Berkentin, som var første Direktør for de fattiges Væsen. I Grundstenen blev et Mindesmærke indlagt, som var forfærdiget og skrevet paa Pergament af Justitsraad Christian Magnus Falsen, Sekretær ved Fattigvæsens-Collegiet. (H. August: Om Helligaands Hospital, Side 13. Kbhvn. 1817).

Navnet Haahr

Hvor dette Navn stammer fra kan næppe opklares. Derimod kan man se, at Provst Ude Haahr paa et vist Tidspunkt føjede det lille „h“ til. Om Navnet derved er blevet smukkere, er en Skønssag, men det har faaet den Betydning, at Ætlinge af Provst Haahr derved er skilt ud fra de andre Slægter Haar. (Se dog nedenfor).

Der findes nemlig andre Slægter af dette Navn, f. Eks. en stor Slægt i Chr. Nielsens Slægtbog (A. S. Vedels), og særlig i Omegnen af Kolding har der været og er vel endnu adskillige der med Navnet Haar (se Stamtavlen over Slægten Ravn). Vibergs Præstehistorie har adskillige af Navnet Haar. I Henne Sogn findes ogsaa Folk af Navnet Haahr, men jeg kan ikke se, de hører til vor Slægt, mærkelig nok, da de har det lille „h“ med. Skolebestyrer Haahr i Svendborg hører heller ikke med (opkaldt efter en af Slægten; hans Navn er opr. Haahr Thøgersen).

Som det ses af Stamtavlen hed den første Haahr Søren Jørgensen *Haard*. Navnet har altsaa forandret sig fra *Haard* over Haar til Haahr; men Præsterne tog det, som før nævnt, næppe saa nøje med Stavemaaden i gamle Dage.

Man kan nu gætte paa, om Navnet kommer af Tillægsordet *haard*, eller af Landsbyen *Haar* ved Randers. I Salomonsens Leksikon staar:

„Haar (den Høje), et Navn paa Odin, sammenstilles gerne paa Jafnhaar (den lige saa høje) og Thridi (den tredje) til en mystisk Trehed, bedst kendt i Snorres Edda, men omtalt allerede i de ældste Skjaldekvad“.

Skulde det maaske være en Mand af stor Højde, legemlig eller aandelig, der har faaet dette Kendingsnavn? Direkte at opkalde Guderne brugtes *ikke* i Hedenold.

Slægten Haahr indtil Provst Ude Haahr

Søren Jørgensen Haard.

Raadmand i Kolding, f. 1596, d. 1660, g. Karen Bertelsdatter, d. 1682. Børn:

I. Maren Sørensdatter Haard, d. 1659, g. 1652 Peder Knudsen.

II. Karen Sørensdatter Haard, g. 1661, Ridefoged Anders Jørgensen.

III. Anne Sørensdatter Haard, d. 1694, g. 1660, Hans Lauridsen Holst, Præst i Aastrup og Starup; f. i Kolding 1625, d. 1694.

En Datter Dorthea Hansdatter Holst, d. 1699, g. med Fadrens Eftermand i Embedet Iver Gregersen Krabbe, d. 1704.

IV. *Lene Sørensdatter Haard*, f. c. 1634, d. 1695, g. 1660. *Ude Bertelsen*, f. 1643, d. 1678 (Se Helt-Slægten). Sidstnævntes Børn:

1. *Søren Udsen Haar*, døbt 1661, begr. 1722, g. 1) *Dorthe Hansdatter*, begr. 1712, g. 2) *Maren Søfrensdatter Rachlou*, begr. 1717.

2. Bertel Udsen (Børn: Sohpie og Anna).

3. En Datter g. Jep Kyd (Barn: Mette).

4. Peder Udsen den ældre, begr. 1700.

5. Peder Udsen den yngre (en Datter: Finche, g. m. Kok S. S. Ferlig, Kolding).

Børn af Søren og Dorthe Haar:

A. *Ude Sørensen Haar*, døbt 11-9-1696, d. 18-1-1789, Præst og Provst i Ølgod.

B. *Hans Sørensen Haar*.

C. *Jørgen Sørensen Haar*, døbt 28-1-1700, g. 1738 Lovise Cathrine Saltor, Kbmd. i Kolding.

En Søn af Jørgen Haar er sikkert den af Pastor Richter i „Fra Ribe Amt VII“ omtalte Præst *Joachim Haar*. Han var Koldingenser og Søn af Kbmd. f. 1739 (Kbmd. Jørg. Haar, g. 1738), Student i 20 Aars Alderen, theologisk Kandidat i 27 Aars Alderen med 3die Karakter; dette behøver ikke at betyde daarlige Evner, men hvis man havde daarlig Raad eller Tid, kunde man indstille sig til denne Karakter.

Han var Lærer ved Kolding Skole, til han 1771 blev Præst i Vejen og Læborg, hvor han forblev til sin Død 1812. 1787 blev han Provst.

Han skildres som en Mand af stor Viljestyrke, tog ivrig Del i de praktiske Forhold, der fremkom i Landboreformernes Tid, og forstod at føre en Sag igennem. Han var gift med Formandens Enke, der da var 46 Aar, han selv kun 32.

En anden Søn *Søren Jørgensen Haar*, f. Kolding 1734 (35). Faderen: J. H. Kbmd., Moderen: Magdalena „Catharinæ filia“. Student Kolding 56, Candidat 60, r. Cap. Varde 63, Præst i Lemvig og Nørlem 67, død 93, g. med Anna Elisabeth Fabricius, f. 37, død 1807. 2 Sønner, 4 Døtre.

Søren Jørgensen Haard var altsaa Raadmand i Kolding, en velhavende og indflydelsesrig Borger. Ifølge Kolding Tingbøger havde han en mærkelig Sag med en Skolemester i Byen. 7-9-1653 forlangte Søren J. Haard Skolemester Gregers Nielsen straffet. Skolemester havde raabt: „Dine mange Huse og Gaarde og den store Pral og Pragt, du udfører i dit Hus, det gør du med Djævelens og Anne Jensdatters Magt, og jeg haver ingen Djævel i mit Hus, som du haver i dit“. Det oplyses, at hin Aften havde Gregers Skolemester været saa beruset, at han „løb til bemeldte Søren Haards Bislag og bed derudi med sine Tænder“. Skolemesterens Indlæg: Eftersom Søren Jørgensen Haard, Raadmand her i Kolding, har forhvervet nogle Vidner paa mig underskrevne her paa Bytinget sidst forleden 20-7 anlangende nogle Ukvemsord, jeg skulde have haft 11-6 næst tilforn, saa er herimod mit korte Svar, at saa sandt som Gud lever og den Lod og Part, jeg forventer mig hos Gud i Himlen, jeg aldrig ved og meget erindrer har sagt andet om velbemeldte Søren Haard eller nogen hans Paarørende end som alt ærligt og kristeligt, langt mindre kunde faa Aarsag noget uærligt at tænke eller sige, og hvis mig fattige Mand noget andet paavundet er, er usandfærdigt og af Misundelse vundet at være som de paa andre Steder aldrig skal kunne godtgøre. Begærer gerne, at dette for Retten maatte læses, paaskrives og indføres udi hvis som passerer.

Ex Kolding, 7. September 1653.

Gregers Nielsen, egen Haand.

Dommen lød saaledes: Efterdi det er en Sag, som Æren paa-gælder, tør jeg mig ikke fordriste i den Sag at kende, mens den den Sag henfinder og indstiller for min gunstige og velbaarne Overdommer.

Til Vidnesbyrd under mit Signet, Datum ut supra.

Sagen blev altsaa appelleret, men Udfaldet kender jeg ikke. Det var jo et ærekrænkende Angreb — vel i Fuldskab — paa en af Byens Spidser. I det 16' Aarhundrede skulde Borgmester og Raad sidde til Doms i alle vigtige Sager.

En anden Sag giver et Indtryk af S. Haards Anseelse, men ogsaa af hans vel store Ivrighed efter jordisk Gods.

15-8. Jes Jessen i Tudvad fremstod i Lene Pedersdatters Nær-værelse og fremlagde hendes skriftlige Fremæskning lydende som følger:

Efter at Gud den Almægtige haver bortkaldt min salig Husbond Jørgen Hansen Haard i Høllund, og jeg har været forarsaget udi Godtfolks Huse udi Kolding for Fjendernes Indfald at indsætte mit Gods, og eftersom jeg her har indsat hos ærlig, velagtet og velfornemme Mand Søfren Haard Raadmand udi Kolding noget Gods og Sølv, hvilket forudnævnte Gods og Sølv jeg har æsket og været begærende af hannem med tvende Mænd og er endnu begærendes her i Dag paa Kolding Byting, at han vilde samme Gods følgagtig til min Bo og Bopæl udi Høllund, paa det at Creditorerne saavel og Arvinger kunde faa enhver efter deres Rettighed, og af samme Gods og Sølv kunde være tilstede nu paa Mandag førstkommende 8 Dage udi Høllund, eftersom jeg agter at holde Skifte der.

Dertil svarede Søren Haard skriftlig, at Lene indsatte to Kister i denne Ufredstid, og han tilbyder, at hun maa faa dem, naar hun betaler billigen Husleje deraf.

17-10. I Lene Haards to Kister (der nævnes ogsaa et jernbundet Skriin) var adskillige Klæder og Gods, noget gjort Sølv leverede hun Søren Haard løshændig 26-3-1660, nemlig en Sølvkande, 4 Sølvskeer, et Brændevinsmaal, som var forgyldt og tvende smaa Gulddupper. Søren Haard siger, at han ikke har faaet andet end de to Kister. I Leje forlanger han 8 Rigsdaler. Dommen gaar ud paa, at de to Kister skal udleveres til Lene mod Husleje efter Dannemænds Skøn.

Gennem disse Retssager faar man et, ganske vist ensidigt, Billede af Datidens Liv med de usikre Forhold paa disse Egne, og et ligesaa ensidigt Indtryk af Personer. Tingbøger viser os, dengang som nu, at Mennesker ikke er, som de burde være.

I Kolding Kirke fandtes 1755 et Epitafium (Mindetavle) over Søren Jørgensen Haar og hans Hustru m. fl. Det er nu forsvun-

det, men det er et Vidnesbyrd mere om denne Raadmands fremstaaende Stilling. (Navnet staves baade Haard og Haar).

I Skifteprotokollen kan ses, at Søren J. Haard trods Krigens Hærgen ikke har været hel arm. Der blev nemlig til Deling 2054 D. 2 M. 8 Sk.

Ved Skiftet efter Søren Haars Hustru 1712 blev der tildelt hver af de tre Sønner Ude, Hans og Jørgen 100 Rdl.

Hvad Stilling *Søren Haar* havde, ved jeg ikke, men helt uden Midler har han ikke været. Han naaede at se sin Søn Ude blive theologisk Kandidat, men døde et Par Aar efter.

UDE HAAHRS DATA

Provst Ude Haahr. (1696—1789).

Med *Ude Sørensen Haahr* kom Slægten Haahr 1728 her til Sydvestjylland, og han maa betragtes som Stamfader til Slægten paa disse Egne.

Der er noget stort over hans Skikkelse og Færd. Han blev for det første meget gammel, 92 Aar 4 Mdr. 11 Dage. For det andet havde han en meget stor Børneflokk, 7 Sønner og 8 Døtre. For det tredje var han Sognepræst i 60 Aar i Ølgod—Strellev og Provst i Ø. Horne Herred i 47 Aar. Det var nok en Rekord! Der har i disse Sogne været Folk, der er døbt, konfirmerede, viede af ham, og som er bleven aldrende, og stadig er der den samme Præst. Ja, der har jo nok været Ægtepar, der kunde fejre Guldbryllup og have i deres Midte den samme Præst, som havde viet dem. Naar han da, hvad alt oplyst tyder paa, har været en oprigtig Herens Tjener, forstaar vi, at han maa have nydt stor Højagtelse og i sin Færd været som en Fader for Sognebørnene.

For det fjerde var U. Haahr en kort Tid Ejer eller Medejer af Hovedgaarden Jullingsholm i S. Omme. Det tyder paa, at ogsaa det praktiske havde hans Interesse.

Om hans Barndomshjem i Kolding ved vi kun lidt. Hans Moder døde tidlig, og Faderen, der var svagelig, skiftede med Børnene (3 Sønner). Af Skiftet ser vi, at Søren Haar maa have været ret godt situeret, ellers kunde der vel heller ikke blive Raad til at holde Ude til Bogen.

Denne Søn har haft gode Evner og blev sat i Kolding Latin-skole, hvorfra han dimitteredes 1716.

Om denne Skole skriver fhv. Rektor Mag. A. Thura i sin Bog

om Kolding Skole (Kbhvn. 1732): Skolen har ellers i mange Aar været brøstfædig og uheldig, og i de sidste Aaringer staaet paa Rav og Fald. Muren overalt befandtes at have dybe Revner og Rifter i sig, og de fleste Bjælker, Sparrer og Lægter var forraadnede, hvilket foraarsagede, at man Aar 1725, da jeg var Rektor i Skolen, lod hente baade Bygningmester og forfarne Synsmænd, der skulde granske og skønne, hvad Helbred Skolen var af, og om den, ved en taalelig Bekostning af Kirken kunde reddes. Men som alle Ord gik derpaa ud, at Skolen ufejlbarligen skulde nedbrydes, og igen af ny opbygges, om den ellers i Fremtiden skulde være af nogen Bestandighed, efterdi man befandt, at Skolen i Begyndelsen var sat paa en moradsig og sumpig Plads (hvilket har været Aarsag til Skolens Brøst og Skade), saa maatte man af Frygt for ej at blive ihjelslagen midt i Læsningen ved den mindste kave Vind, der kunde kaste Huset over Ende og ned paa Hovederne af os, plat forlade Skolen, og holde Læsningen for Disciplene, hver i sit Kammer“. —

Omsider blev Skolen brudt ned, bygget op igen og indviet 26. Marts 1732.

Om Skolens Bibliotek meldes i nævnte Skrift, at da Forfatteren kom til Skolen,⁸⁾ fandt han kun et gammelt, fordærvet og ganske mutileret Lexikon, og de fleste Elever havde ikke Raad til at købe Bøger. A. Thura begynder at samle ind til et Bibliotek ved Skolen. Ringkøbing Skole havde et lidet Bibliotek, foræret af Henrik Juul til Lindberg Aar 1705 (han døde 1707) og af Christian Conrad Hellevad 1724. Varde Skole havde ogsaa haft et Bibliotek; „men af dette Bibliotek findes nu ved Skolen neppe noget andet Tegn end det bare Rygte.“ Ribe Skole havde et ypperligt Bibliotek, der for 12 Aar siden var foræret af Casten Worm⁹⁾, Præsidenten af Ribe, hvortil Ribe Stifts Gejstlige indskød et anseligt Tillæg af smukke og nyttige Bøger, „hvilket Bibliotek nuomstunder er det berømmeligste, og som iblandt alle andre Fædrenelandets Skolebiblioteker maa sættes den højeste Takst paa.“

Ribe latinske Skole maa vel saa ogsaa være den, der er sat „højest Takst paa“, i hvert Fald i Ribe Stift. Dog var ogsaa Ribe

⁸⁾ Han var Rektor fra 1723 til 1726, derefter Sognepræst for Lejrskov og Jordrup.

⁹⁾ Digter og Forfatter, død 1750, sørgede for Bevarelsen af A. S. Vedels Manuskripter.

lærde Skole i Forfald¹⁰⁾ ved det 18de Aarhundredes Begyndelse, men kom i god Stand før Aarhundredets Midte.

Gennem disse Beskrivelser af Bygning og Bibliotek faar man et stærkt Indtryk af, hvor tarvelig de udvendige Forhold var i U. Haars Tid ved Kolding Latinske Skole, hvor han var Hører fra 1722 til 1728; den ny Skolebygning kom han altsaa ikke til at virke i. Nu skal jeg mene, der er andre Forhold paa Latinskolerne (Statsskolerne).

Hvordan Undervisningen var ser man af Betegnelserne:

LATINSKOLE OG HØRER

Naar man læser Indlæg fra Datidens Præster, ser man, hvor ofte de benytter sig af latinske Udtryk, det var jo et Tegn paa Lærdom, ja selv Holberg, der levede paa denne Tid, er ret stærk i Brugen af fremmede Ord, selv om han som Regel hertil bruger andre Bogstaver.

Det danske Sprog maa jo dyrkes og plejes, for at de gode Frugter: Danskhed, Klarhed, Skønhed kan komme frem, og dette Syn paa det danske Sprog var først i sin Vorden.

Navnet Hører var Betegnelsen for Lærer og dermed er sagt, hvad disses væsentligste Opgave var: at konstatere, om Eleverne kunde deres Ting, især Latinen. En Lærers Opgave maa derimod mere være at give heller end at tage, at tale baade til deres Hoved og deres Hjerte om det bedste, han ved. Naa, helt at undgaa dette, kunde Hørerne vel heller ikke, men de var altsaa først og fremmest Hørere.

En god Skole for Ungdommen har det næppe været, og særlig for fattige Børn (hvortil Ude H. sikkert ikke hørte) har det været svært. Thura skriver i sin før nævnte Bog: Nogle faa af de fattigste Disciple nyder af Kirken hver aarlig en sort Vadmel Kjørtel, saa og Brød og nogle faa Penge af Borgerskabet om Søndagen og paa hellige Dage, da de gaa omkring Byen med deres dertil indrettede Bøsser og synge: Panem propter Deum (Brød for Guds Skyld!) og til Taksigelsen igen: Deo Gratias (Gud ske Lov!) —

Festligheder kendte man dog ogsaa til. Herom berettes videre: Det er ellers Maner, at Kolding Skole holder deres aarlige Maj Fest, hvilket har været Skik i forrige Tider fast i alle Fædrelandets Skoler, da tre unge Disciple blive net pyntede og udstad-

¹⁰⁾ Se: H. A. Brorson af John. Hansen, Odense 1894.

sede. For mange Aar siden skete denne Solennitet (Fest) med stor Pragt og Omkostning, men nu aleneste paa den Maade, at de tre i smukke Klæder udpyntede Disciple gaa ud med den ganske Skole og synger for Folks Døre. Der udvælges til denne Omgang i Byen en Dag i Maj Maaned, naar Løv er udsprunget, og man kan faa Maj (Grønt, Blomster) og bliver denne Dag kaldet Skolens Maj-Greve Dag.

I KØBENHAVN

Rimeligvis er U. Haar kort efter Afslutningen af sit Ophold paa Kolding Latinskole rejst til København for at blive indskrevet ved Universitetet. Naar en Studerende havde udstaaet sin Skoletid, mødte han ved Sct. Hansdagstid ved Universitetet med Vidnesbyrd (testimonium) fra Skolemesteren eller Latinskolens Ræktor for at stedes til Deposits eller den Eksamen som Professorerne i det filosofiske Fakultet holdt. En saadan Student, der skulde deponere, kaldes Depositurus, hvilket forkortedes til Rus, et Navn, der som bekendt har holdt sig til vore Dage paa en Student i det første Aars Studentertid. Disse Russer, der i hin Tid sædvanlig var klædt i Provinsboernes tarvelige Dragt, der stak af mod Københavnernes franske Moder, var følgelig til Fornøjelse for de ældre Studenter.

Naar Eksamen var holdt, holdt Dekanus (Forstander for et Fakultet ved et Universitet) en Tale, hvorpaa den øverste af de eksaminerede i sit eget og de øvriges Navn begærede det akademiske Borgerskab, og Dekanus gik derpaa ned af Kathedret, gav hver enkelt Salt i Munden som Symbol paa den Visdom, de frivilligt skulde søge, og gød Vin paa Hovedet som Symbol paa at Gud havde kaldet dem til et højere Dannelsenstrin. 1732 blev denne Akt afskaffet.

4 Gange aarlig holdtes filosofisk Eksamen i alle filosofiske Videnskaber. Ellers læste man i Grunden kun til een Eksamen, den theologiske; den juridiske blev først indført 1736; i samme Konges Tid (Kr. VI) oprettedes et Anathomitheater og et medicinsk Kollegium.

Studenterne behøvede ikke at høre Forelæsninger, og manges fattig Student tog ud som Huslærer straks efter Depositsen og kom kun til København for at tage Eksamen. U. Haar blev phi-

losochia baccalaureus¹¹⁾1718. Samme Aar blev Holberg Professor ved Universitetet i Metafysik (Læren om det oversanselige), Logik og Dialektik (Tænkelse, Disputerkunst), de Videnskaber han foragtede som unyttige Grublerier og daarlig Ordstrid. U. Haar har da næppe haft ham til Lærer, men har været ham paa nært Hold.

De fleste Studenter var udelukket fra Hjælp fra Hjemmet, men mange fik Hjælp ved Universitetet. Der var *Kommunitetet*, der nu er en Pengehjælp, men da var fri Middagsmad. Ved den tredie Ret begyndte Bordøvelserne, idet der imellem to af de spisende disputeredes om visse Emner, der først var bestemte af Kommunitetets Provst. Alt gik paa Latin. Ved disse Øvelser skulde Skarpsindigheden øves; men de udartede til Spidsfindighed og Rethaveri. De Emner, der behandlede, var de disputerende ligegyldige, det gjaldt kun om at kunne forsvare eller angribe dem med større Kløgt.

Holberg gør grundig Nar ad disse Øvelser. I *Erasmus Montanus* er en saadan indbildsk Disputator fremstillet.

Paa *Regensen* var Fribolig for 80 Studenter, ogsaa Regensianerne disputerede. Paa *Elers Kollegium* laa 16 Studenter. *Borchs Kollegium* rummede 30 Værelser med godt Bohave. Endelig havde *Valkendorfs Kollegium* Plads til 16 Studenter.

I alle disse Kollegier disputeredes der ogsaa, idet hver Alumnus var forpligtet til engang om Aaret at disputere offentlig i Kollegiets Auditorium, og en saadan Disputats blev trykt, men Omfanget var sædvanlig kun faa Blade og Indholdet ofte endnu tyndere.

Kappen var fra Arilds Tid den rette Studenterdragt; den hang i Folder ned over Ryggen, og mellemste Fold gik længere ned end den øvrige Del som en Hale, (paa Latin cauda), hvoraf Øgenavnet *Per Caudi*. Til Kappen hørte en Krave.

Alle Studenter bar dengang Kaarde, og denne Skik gik først af Brug henved Aaret 1760. Men til den vide Kappe passede Kaarden ikke saa vel, og Studenterne gik ikke med Kappen, undtagen de var nødte til det, f. Eks. naar de skulde fremstille sig for Professorerne. De eneste, der til Stadighed bar Kappen, var sikkert de smaa Peblinge eller Disciplene i Latinskolerne.

¹¹⁾ Tidligere Titel for den, som havde den første Grad til Doktorværdigheden, omtrent det samme som nu *can. phil.*
= 2den Karakter, *laudabilis* = 1ste Karakter,

I kirkelig Henseende var Tiden en Overgangstid fra Ortodoksien, den rette Lærers Forkyndelse, til Pietismens Forkyndelse af, at det er et fromt, et gudfrygtigt Liv, det kommer an paa, saadan som det forkyndtes af Spener og Francke i Tyskland, U. Haar har sikkert været Vidne til det Røre, der i den Anledning opstod i København. Om han har kendt *H. A. Brorson*, er muligt, da denne i 1717 forlod København uden Embedseksamen, som han først tog i 1721, da han, efter at have opholdt sig i sin Hjemegn, atter i dette Aars sidste Halvdel rejste til København, hvorefter han blev Præst s. A. i sit Fødesogn Randrup. *H. A. Brorson* var født 1694 og altsaa jævnaldrende med U. Haar. Disse to skulde senere faa adskilligt med hinanden at gøre. Han blev Biskop i Ribe 1741.

HØRER I KOLDING

Efter at *U. Haar* den 26-9-1720 havde taget theologisk Embedseksamen med Haud (2den Karakter) er han vel rejst hjem til Kolding, hvor Faderen levede endnu, men Embede fik han først c. 2 Aar efter, da han blev ansat som Kantor og første Lekties Hører i Kolding. Man kan deraf slutte, at han ogsaa har været i alt Fald i nogen Grad musikalsk. Kantorbestillingen har vel givet lidt ekstra Indtægt, og Hørerstillingen har næppe givet meget at leve af. Dette har vel ogsaa været Grunden til, at *Daniel Mikkelsen*, der var øverste Kollega (Hører) fra 1722 til 1725, da takkede af fra Embedet og blev Borger og Købmand i Kolding. Sidstnævnte Aar blev *U. Haar* forfremmet til 3' Lekties Hører (øverste Kollega), medens *J. G. Londeman* blev Hører i første Lektie (1728 kaldet til Sognepræst for Ringgive, Gadbjerg og Lindeballe).

Rektor ved Skolen var Magister *Anders Nielsen Lunde* fra 1698 til han døde 1723; han var altsaa Rektor, mens *U. Haar* var Pebling, og da han kom tilbage som Hører. Derefter var *Mag. Albert Laur. Thura* Rektor fra 1723 til 1726, hvorefter han blev beskikket til Sognepræst for Lejrskov og Jordrup Menigheder. Derefter *Jakob Sørensen Ørsted*.

I det hele faar man Indtryk af, at Lærerne ved Latinskolerne var unge theologiske Kandidater, der betragtede Stillingen som Gennemgangsled til Præstegerningen. Det maa heller ikke have været morsomt hverken for Lærerne eller Eleverne med den evindelige Terpen Latin. Man forstaa derfor godt *U. Haars* Udsagn

i sin Ansøgning (se nedenfor) „i min Nød hulpen og fra to Mænds fulde og kraftfortærende Arbejde“, selv om der ogsaa hentydes til *Kantor- og Hørerstillingen*.

At U. Haar har været stiv i Latinen og vel ogsaa har nydt Anseelse, kan følgende fra P. Eliasens Bog: *Kolding* tyde paa:

I en Indberetning, dateret 20. August 1726, skriver Hører ved Kolding Latinskole, Ude Haar:

Da Eders kgl. Majestæts Slotskirke paa Koldinghus skulde renoveres (fornyes), blev jeg i Naade bestilt til at supplere de latine Indskriptioner, som der af Ælde var mutilerede (ramponerede), men som dette ikke forsvarligt kunde gøres, fordi alle disse Inskriptioner, nogle faa bibelske Sprog undtagne, var saa bortfaldne, at man ikke kunde samle Meningen af det oversblevne og desaarsag ikke optænke Ordene, som der tilforn var sat, har jeg til at opsætte paa de Steder alene, hvor den største Del af Inskriptionerne fejlede, allerunderdanigst forfærdiget disse efter følgende, — og Hørerens opregner derefter Indskrifterne, der er uden særlig Interesse og forøvrigt optrykte i Fyhns Efterretninger. (*Danske Magasin* I R 6 B 7).

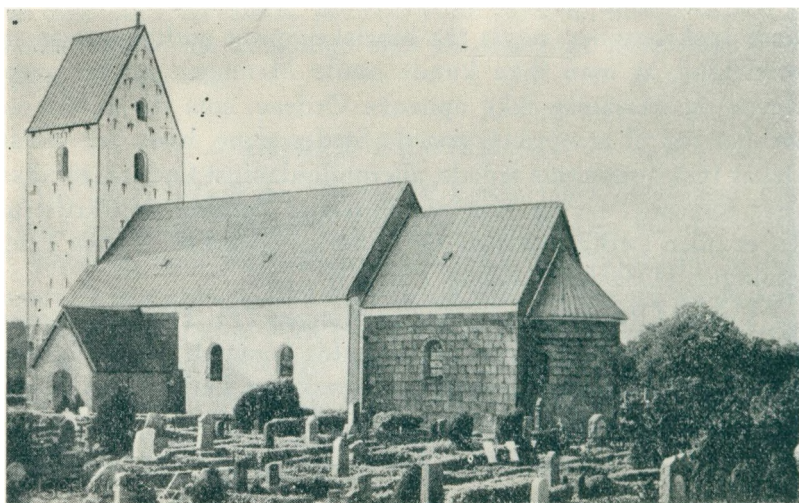
I Fyhns Efterretninger siges, at Kongen (Fr. IV) havde overdraget U. Haar det Hverv, som ovenfor er omtalt, og der tilføjes, at i Skrivelsen, som opbevares i Grevskabet Lethrabortgs Manuskriptsamling har fornævnte Lærer tillige skitseret de Figurer, som forefandtes i Kirkens 7 Buer. 1726 var Slottet ombygget i fuld Stand. —

Paa Koldinghus opholdt flere af Kongerne sig en Tid, og her afholdtes af dem storslaaede Festligheder. Kristian III døde her 1559, flere af de kongeliges Børn fødtes her, og da Pesten i 1711 rasede i København, forlagdes Hoffet til Koldinghus. Der har været noget at se og høre for de smaa Koldingensere og de store med. Mon ikke U. Haar paa sine ældre Dage ofte har fortalt for sine Børn og Børnebørn om de kongeliges Indtog gennem Byen, om Lysene, der straaledede ud af Vinduerne paa Slottet, og om den skønne Musik, der lød ud derfra? Og mon ikke han ved at høre om, hvad der var passeret der af Betydning for hele Riget, og ved at have Slottet nær ind paa Livet har følt noget af Historiens Sus og følt sig som Parthaver i Fædrelandet, dets Historie og dets Fremtid, dets Minder og Haab.

I Slottets Vestfløj under Kæmpetaarnet fandtes Kirken, der gik gennem to Stokværk og var prægtig udstyret, opført 1601—03.

Kirken havde 7 Fag og var forsynet med Hvælvinger. I disses Buer stod Figurer af Evangelisterne; det er disse Figurer, der hentydes til ovenfor. Rimeligvis er det ved denne Kirke, at Ude Haar har været Kantor. Han er maaske bleven præsenteret for Kongen, der har overdraget ham at restaurere de omtalte Inskriptioner og givet ham Løfte om et Præsteembede, saaledes som det fremgaar af U. Haars Ansøgning.

PRÆST I ØLGOD OG STRELLEV 1728—1789

Ølgod Kirke

Stormægtigste Allernaadigste

Arve-Konge og Herre!

I uforanderlig Tillid paa Eders Majestæts Høje Hellige og tilforladelige Løffte om Allernaadigst forfremmelse bønfalder Jeg i Dybeste underdanighed om det nu Lædig Værende Præste Kald i Ølgod og Strelluf Sogner i Østerherret, Riber Stifft. Maatte Det behage Eders Kongelige Majstet at skenke mig dette Blev jeg /: Sandhed at Sige for Guds og Kongens Høje og Hellige Ansigt:/ i min afmagt Bestyrket, i min Nød hiulpen og fra to Mænds fulde og Kraftfortærende Arbejde til Een Mands taalige forretninger Betimelig og Allernaadigst forfremmet. Jeg Lovest Guds Bistand at skikke mig derudi for Gud

Som Ordets tro tiennere
for hans Meenighed som
en opbyggelig Lærere
og for
Eders Kongelige Majestet
som en
Allerunderdanigst undersat og tro Pligtigste forbeder
Ude Haar (Rigsarkivet)

Kolding, d. 16 Juli 1728.

Ude Haar, Kaldsbrev at være Sognepræst til Ølgod og St.
Fredensborg Slot, d. 13 Sept. 1728

F 4

at vi allernaadigst have beskikket og forordnet saa og hermed
beskikke og forordne Ude Haar til at være Sognepræst til Ø.
og St. Sogne i Lundenæs Amt.

Paa Extracten af Distinctions Protocollen fra den 3 Juli til
den 21 Novbr. 1720 findes saaledes

Attestatz

H. illaudabitum

Udens Severin Haar¹³⁾.

Dimis

Laudabitem¹²⁾

Man lægge Mærke til den blomstrende Stil, den krybende
Form, som var almindelig i Datiden, samt den mærkelige Ret-
skrivning, som vilde give et Skolebarn mange Fejl i vore Dage,
men der har næppe været nogen autoriseret dansk Ordbog den-
gang. Man faar nærmest Indtryk af, at de Ord, der særlig skal
fremhæves, er skrevet med stort Begyndelsesbogstav. Hvorfor
ikke!

I alt Fald fik U. Haar Embedet. Han skriver selv: „Anno 1728,
den 13 Sept. beskikkede Hs. Kongl. Majst, af Høyloflig Ihu-
kommelse, Kong Frederik den 4de ved allernaadigst Kaldsbrev
mig Ude Haar, da øverste Collega i Colding Skole under 7 Aars
Tjeneste derefter at være Sogne-Præst for Ølgod og Strelle Me-
nigheder“.

Han sad i Embedet over 60 Aar, dog med Kapellan fra 1766,
indtil sin Død 18 Jan. 1789; Herredsprovst i Øster Herred 30-6-
1742.

Han er rimeligvis begravet under Gulvet i Ølgod Kirke, men
ingen ved, hvor hans Grav er.

¹²⁾ Attestatz = Embedseksamen, Dimis = Prøveprædiken, Laudabilis = 1ste
Karakter, Haud illaudabilis = 2den Karakter.

¹³⁾ Rigsarkivet.

ØLGOD SOGN

Hvordan var Egnen i Ølgod for 200 Aar siden, medens U. Haahr var Præst der?

Meget forskellig fra nu. Det var en Hedeegn som Vestjylland idet hele. Der var ikke sket synderlige Forandringer siden Valdemarernes Tid, ja den store smukke Kirke (bygget c. 1150—1200, Taarn og Vaabenhus senere) kunde endda tyde paa, at det dengang har været bedre Tider for Befolkningen¹⁴).

Tiden fra c. 1660—1750 var det danske Landbrugs mørkeste Tid. Fremmede Krigere havde hærget Landet, og især Jylland, 3 Gange i Løbet af c. 30 Aar: Wallensteins vilde Skarer 1626, Kristian IV's sidste Krig 1643—45, Svenskekrigen 1658—59. At tænke sig, at de samme Folk oplevede alle 3 Krige! Senere kom Den skaanske Krig 1675—79 og endelig Den store nordiske Krig 1700 og 1709—20.

Intet Under, at Bønderne i det hele var fattige. Priserne var lave, Avlsredskaberne elendige, Høsten ussel. Den sidste af den gamle Adel paa Lindbjerggaard, Henrik Juel, afhændede Gaarden 1705. Derefter kom Proprietærer.

Fra 1709 hærgede Kvægpesten i en Aarrække, saa der var Landsbyer, hvor omtrent alt Kvæget døde. Ulve fandtes paa Egnen. Ved Aaret 1770 var der Ulve i Vejen Sogn. I Hoven Sogn fortælles om Ulve i Slutningen af det 18' Aarhundrede. De holdt især til i Paabøl Krat.

Her paa Egnen var Landsbyerne smaa, 2-3 Gaarde og undertiden kun 1, en Enstedgaard. Der var snarere Tilbagegang end Fremgang, ja man kunde endogsaa se Agerfurer i Heden; den opdyrkede Jord var slaet i Lyng igen.

Af Træer fandtes næsten ingen. Skovene var ødelagte af Svinene, der joges derud for at de kunde fedes af Agern, af Kreaturer, der nedtrampede de unge Planter, eller de forhuggedes af Bønderne. Hvor der før var lune Smaaskove, sang Vinden sine Sejrssange, der først i vore Dage har faaet en mere dæmpet Tone; Dalgas har sat Sordin paa. Kun Bynavnene: Havlund (hvorfra der efter Sagnet er hentet Egetømmer til Ølgod Kirke), Vallund, Egknud, Hesselho, Lund, Lærkeholt, Skovlund, de store Træstammer i Moserne, Egekrat samt Egetømmer i Kirkerne minder om de svundne Skove.

¹⁴) Hugo Mathiessen skriver i sin Bog „Den sorte Jyde“ 1939, at Heden tæt op mod 1800 naaede sin Højde.

Haver var der saa godt som ingen af, maaske lidt i den Retning ved Hovedgaarde og Præstegaarde, eller næppe andet end de smaa Kaalgaarde med lidt Kaal og Urter (Purløg, Persille, Timian) og med enkelte Hyld og Pil paa Diget.

Husene var smaa og lave, til Dels opførte af graa (ubrændte) Sten eller med klinede Vægge, d. v. s. mellem Stolperne fastgjordes Træstokke, der omvikledes med Halmbaand, eller der flettedes Ris imellem, hvorefter det blevet slaet fuld af Ler, der ofte maatte fornyes. „Hvad der klines paa, regner af“. Gulvene bestod af stampet Ler eller Stenpikning, maaske brændte Sten, Brædegulv sjældne. Nogle af de ældre Folk vil kunne huske en Del af saadanne „huslige“ Forhold.

Bohavet var yderst tarveligt. I Stuen havde man de „aabne Kakkelovne“, en Slags Kamin eller mindre Skorsten, hvorfra Røgen gik ind i Køkkenskorstenen og ud gennem denne. Denne „aabne Skorsten“ tjente til Opvarmning af Værelset, ved den kogtes der Mad, og om den samledes Husstanden Vinteraftener med deres Haandarbejde, man kartede, spandt, bandt, snoede Sime, lavede Halmløb. Ilden holdtes vedlige med „Lysklyne“ (de fandtes forneden i Moserne og bestod af Trærester), som afgav sparsom Belysning i Stuen. — I samme Stue sov man i Alkovesenge, indelukkede faste Senge med Skodder eller Omhæng for ind mod Stuen; for at mildne lidt paa Kulden og Fugtigheden, var der undertiden flettede Halmmaatter paa den modsatte Side ind mod Væggen.

KLÆDEDAGTER

Som Eksempel paa, hvad Folk gik klædt i i 1700 Tallet meddeles her efter Lønborggaards Skifteprotokol. (Vallund har delvis hørt under Lønborggaard):

1787, den 26. Mars holdtes der Skifte efter afg. Rasmus Christensens Enke Kierstine Olesdatter i Vallund. Afdødes Klædningsstykker anføres her saaledes:

En gammel sort Kjole, en violet Skiørt, en grøn do., en gammel grøn Skiørt, en gammel brun Kartouns¹⁵⁾ Kaabe, en sort Kaabe, en grøn Brokaces¹⁶⁾ Trøje, en Grøn, ulden tossels do., en gammel sort Trøje, en Kalle-

¹⁵⁾ Kattun = groft lærredsvævet Bomuldstøj, sædvanlig trykket med brogede Farver.

¹⁶⁾ Brokade = Silketøj, hvor Grunden eller Mønstret helt eller delvis bestaar af Guld eller Sølvtraade. Ogsaa tunge, glatte Silkestoffer med farvede Mønstre kaldes Brokade.

mankes¹⁷⁾ Livstykke med Krave, en sort Skiørt, en hvid Kartouns Forklæde, en Manchesters Kyse og Fløjels Pandestykke.

1787, den 8. Juni Skifte efter Clemens Gregersens Hustru, Mette Larsdatter, ogsaa af Vallund:

En blaa, ulden Damaskes Trøje, en do. brun Trøje med 6 smaa Sølvknapper, en sribet Kallemankes Bryststykke med grøn Krave, en brun Vadmels Trøje, en brun Vadmels Skiørt, en brun Kartouns Kaabe, en grøn Rys Skiørt, en gl. sribet Skiørt, en grøn Vadmels Skiørt, en sort Kaabe, en sort Kiole, en sort Fløjels Hue.

Skifte 1794, 13. November efter Jørgen Christensen Tarp i Vallund. Hans Klæder:

En graa Vadmels Kiole. En do. En graa Vest. En blaa Vest med Ærmer. En Damaskes Undertrøje. En hvid Vadmels do. Et Par Læder Bukser. Et Par gl. do. Et Skjødskind. Et Par uldne Strømper. Et Par gl. Sko. Et Par Støvler. To gl. Skiorter. En Hue, rød. To Hatte. En lodden Hue. En broget Halstorklæde.

Disse Skifter giver ikke Indtryk af stor Fattigdom i Slutningen af 1700 Tallet, ialt Fald ikke for Kvindernes Vedkommende, men vi er jo nogle Aartier forbi de mørke Tider.

Her er Tale om Kattun, Brokade, Kalamank, Damask (atlaskevævet, stærkt figureret Tøj) ja endog Sølvknapper. Det stemmer ikke helt med Poul Bjerges Fremstilling: „Wandmel og Læjer, det er aal mi Klæjer, Kle og Klamank komme mæ aaller i Tank“. (Fra Ribe Amt IV 100) men Verset er maaske fra en ældre Tid.

Paa Grundlag af disse Skrifter og af, hvad jeg selv erindrer fra ældre Folks Klædedragt, kan det skønnes, at Mændenes Dagligdragt c. 1800 har set omtrent saaledes ud: En hvid eller mørkfarvet Vadmels Undertrøje, en graa eller blaa Vest, Læderbukser (med Klap foran), vel oftest at forstaa som Vadmelsbukser, hvorpaa syede Læderstykker paa Knæene og Bagen, ikke Knæbukser, omend de stoppede midt paa Skinnebenet, men lange strikkede Strømper, hvorom Hosebaand, kunstigt flettede i flere Farver. I den varme Tid Stumphoser uden Fod, men med et trekantet strikket Stykke fastgjort ved det nederste af Hoseskaftet og hen mod Tærne med en Strop, der gik over Taa Nr. 2 og med et Baand under Svungen (Fæsling). Trætræsko med Krampe over, uden Læder og med Jernringe, fyldte med Træ, under for og bag. En rød strikket Hue paa Hovedet eller en Kabuds.

Til Fest: En Damaskes Undertrøje, derover en blaa Vest med Ærmer, en Vadmels Kjole med lange Skøder, der gik til Knæene

¹⁷⁾ Kalamank = en Slags kipret, atlasagtigt, monstret, uldent Tøj.

og nærmest gjorde det ud for Frakke; den blev aftaget ved Dans, Overfrakke kendtes næppe; mulig korte Benklæder, fine Hosebaand om de hvide Strømper, Fedtlæders Støvler med Zinker under Hælene, høj Hat og en sølvbeslagen Merskumspibe. Saa var han i Bejlerdragt.

Kvindernes Festdragt var vel som nu mere afhængig af Moder og kunde være ret straalende: En grøn Brokades Troje, et violet Skørt, et Kalamanks Livstykke (Bul) med Krave, et Underskørt (Lan, Klokke), et hvidt Kattuns Forklæde, en Manchesters Kyse og Fløjls Pandetykke. Paa Fødderne Klodssko, bestaaende af Træbund, formet som til Lædersko, over den forreste Del af Foden fint Læder, intet omkring Hælen, de var kolde og klappede, naar man gik i dem. — Saa kunde hun nok gaa ved Siden af sin Bejler.

INDBERETNING FRA RIBE STIFTS PRÆSTER TIL DR. O. WORM 1638

I Ribe Stifts Beskrivelse 1638, grundlagt paa Indberetninger fra Stiftets Præster til Dr. O Worm findes efterfølgende om Ølgod Sogn. Denne Indberetning stammer ganske vist fra Aarhundredet før Provst Haarhs Tid i Ølgod, men Forholdene har næppe ændret sig synderligt, maaske de er blevet lidt ringere. Indberetningerne giver et godt Billede af Datidens Bebyggelse.

Ølgod Sogn. Et Grundrids, hvorpaa Vallund 2 Gaarde, Skiærbech Mølle, Hafflund 1 Gaard, Forsomhoved 1 Gaard, Vognslund 2 Gaarde, Grønfald 1 Gaard, Hiufflund 1 Gaard, Harckis 1 Gaard, Østbeck er 2 Gaarde, 6 Bole, Aggersnap $3\frac{1}{2}$ Gaard, 1 Boell, Heybøll 1 Gaard, Miedom 1 Gaar, Beisnap 1 Gaar, List en By, haffde $6\frac{1}{2}$ Gaarde og 1 Boell, bleff affbrøt saa nær som 2 Gaarde, Ecknud 2 Gaarde, Østen derfor en liden Skov og Mose, Lindberg, en Herregaard, Hungerberg $\frac{1}{2}$ Gaard, Smaaning $\frac{1}{2}$ Gaard, Bøllund 2 Gaarde, 1 Boel, Meilvaang 1 Gaard, Hieagger 1 Boell, Gammelgaard 1 Gaard, Vestkiær 2 Gaarde. Ølgod Præstegaard, en liden Gaard Tarp, Hieding 4 Gaarde. Ølgod Kirke har et højt Taarn med 4 Gavle, et Vaabenhus paa hver Side og et Kapel paa Sønderside med 4 Gavle. En Gaard ved Kirken med nogle smaa Huse; Ølgod By 2 Gaarde, 1 Boel.

Dette giver c. 55 Beboelser. Der boede imidlertid ofte flere Familier i samme Gaard. I Krarup By i Tistrup boede saaledes

i 1688 10 Familier paa 3 Gaarde, i de 2 Gaarde 4 Familier i hver, i den ene 2 Familier. Man kan regne med, at der i Ølgod Sogn har boet c. 72 Familier a 5 Personer, ialt ca. 360 Mennesker. Det var jo ikke mange, men man maa huske paa, at Frøsig, Thorlund og hvad der nu hedder Lindbjerg Mark ikke er nævnt, der har ingen Beboere været; disse Strækninger har dels været Mark, men mest Hede under Hovedgaarden Lindbjerg. Smaanæring ved Thorlund og Hungerberg var dog vist udflyttet fra Lindbjerg.

Omkring 1760 er der Fremgang for Landbruget. Saaledes skrives i Danske Atlas 1768:

I Øster Herred dyrkes Jorden meget vel, og Bønderne befinder sig i god Stand; de, som har begyndt at bruge Mergel, har af en skarp gjort en god frugtbar Jord. Lundenæs Amt (hvortil Ø. Herred hørte) har tvende meget simple, men tillige for Almuen sær fordelagtige nationale Fabrikker, hvoraf den ene bestaar i den store Mængde Jydepotter og sorte Kar, som forfærdiges i Torsstrup, Hodde, Horne og Ølgod i Ø. Herred, hvilke ej alene bruges overalt i Riget, men endog utroligt mange udføres af Riget til Holland, Hamborg og andetsteds. Den anden er det store Strømpebinderi i Hammerum Herred, som skal indbringe mere end 10 til 16000 Rigsdaler aarlig.

(Byfogden i Varde var dengang Herredsfoged og Herredsskriver over Nørre-, Øster- og Vester Herred samt Nørholms Birk af Østerherred. Retten for de to første Herreder holdtes om Mandagen ved Lyhne Kirke).

Det er helt velgørende at læse en saa optimistisk Skildring af Hjemstavnen paa den Tid, Provst Haahrs sidste Tid. Maaske Skildringen ogsaa er for lys; den efterfølgende Opremsning af Byer og Gaarde tyder ikke paa videre Fremgang siden 1638.

Ølgod By, Ølgod Bjerge, Vognslund By, Grønfeld Gaard, Østerlist Gaard, Vesterlist Gaard (mærk 1638: List en by, 6½ Gaarde og 1 Boel, affbrøt saa nær som 2 Gaarde; det ser ikke ud til, de „affbrøte“ Gaarde er opbygget endnu). Agersnap. Medom By. Bejsnap Gaard. Lindberg Hovedgaard. Lindberg Mølle (der maa vel have været Vand nok i den lille Bæk dengang). Mosen Boel (?) Torlund Gaard. Smaanæring. Hjulund Gaard. Harkes Gaard. Østerby (Østbek?) Tarp Gaard. Skjerbek Mølle. Forsom Hovedgaard. Havlund Gaard. Vallund Gaarde. Bøllund Gaard. Mitvang Gaard. Vestkjer By. Heding By. Gammelgaard. Egknud By. Hedeboel Gaard. Hungebjerg Gaard.

Hvis det er Provst Haahr, der har meddelt Præsteindberetningen, har han glemt sin egen Bopæl Præstegaarden. Ellers er de to Indberetninger væsentlig ens med de samme Navne. Forsomho kaldes en Hovedgaard, men det er sikkert galt, det er nok Forsomho Gaard (Ho og Hoved er det samme). Ganske vist har Forsomho en Gang været en større Gaard (dog næppe Hovedgaard), der ejedes af Frans Pol (død 1613), gift med Dorte Skram. Frans Pol var en Adelsmand, der havde forpagtet Starupgaard i Gørding Sogn (R. A.), der da var Hovedgaard. 1662 var Forsomho paa 14 Td. Hartkorn, besat med 2 Bønder og laa under Lindbjerggaard. Vognslund, Medum, Ekknud, Vestkær og Hjedding kaldes nu Byer. Ølgod kaldes ogsaa ligesom før en By. Derimod er Heager ikke nævnt. Af ny Navne er Lindbjerg Mølle, Mosen Boel, Ølgod Bjerge og Torlund Gaard. Sidstnævnte maa vist være glemt 1638; thi 1600 beboedes den af Fru Magdalene Norby, Mogens Munks, som var forlenet med den af Christen Vind til Endrupholm (død 1605). 1597 beboedes Eg i Grindsted Sogn af Magdalene Nordby (død 1601). 1770 var Torlund en Forpagtergaard under Lindbjerggaards Hovedgaardstakst. Om Gaardens senere Ejere, se Slægtsregistret.

Ved Aaret 1800 var der i Ølgod Sogn 122 Beboelser, d. v. s. c. 746 Indb. I hele den østlige Del, Øst for Bækken, forbi Lindbjerggaard til Hoven Skel, var der kun 8 Ejendomme, nemlig Hungebjerg, 3 Gaarde udsykket fra Lindbjerg: St. Grønlund, Bjerregaard¹⁸⁾ og Jepsborg, 2 i Hedehusene og 2 i Hejbøl. Det vil sige, at den nu saa frugtbare og veldyrkede Jord, Lindbjerg Mark, Øst for Bækken, for største Delen laa i Hede for knap 150 Aar siden. Man forstaar, at Forf. af Danske Atlas skriver om Lindbjerggaard: Gaard og Gods ligger i Heden, og er af stor Strækning. — Jorderne laa væsentlig Vest for Gaarden.

Endnu saa sent som i Tiden 1858 til 1869, da A. V. Læssøe (en Broder til Oberst Læssøe, der faldt ved Isted), var Præst i Ølgod, skriver dennes Moder Signe, f. Abrahamsen, om Egnen som en Ørken, en Hedeegn, og kalder Embedet for det besværligste i hele Stiftet.

SKOLEVÆSENET

Mens Ude Haahr var Præst i Ølgod, udkom Forordningen

¹⁸⁾ Naar der i „Trap“ skrives Bjærggde (1688 Bierregaard), da er det sikkert ikke St. Bjerregaard.

af 1739 om Skoler paa Landet samt Instruktion for Degne og Skoleholdere. Denne Forordning kunde imidlertid ikke gennemføres, dertil var Tiden for fattig, og Skridtet for stort. Der udkom da en ny Forordning Aaret efter, hvori det overlades til de største Jordejere at foreslaa, hvor mange Skoler, der skulde være paa hvert Gods, og hvordan Udgifterne skulde fordeles.

Arbejdet hermed har ikke været let, og Sognepræsten har selv sagt haft sin Part. Forslag og Fundats findes i Landsarkivet i Viborg.

Degnen har før holdt Skole, ligeledes har der været Skole i Agersnap for Østersognet. Det ser ud til, at der har været holdt Skole flere Steder, vel sagten af „omløbendes“ Skoleholdere, men det ønsker man ikke. De to Skoler bibeholdes, og der foreslaas en Skole i Hjedding, men dette stilles straks i Bero, da der f. T. kun er 6 Børn i Distriktet.

FATTIGVÆSENET

Fattigvæsenet blev omordnet i Provst Haahrs Tid. Indtil Reformationen kendtes saa godt som udelukkende privat eller kirkelig Godgørenhed, man kan her navnlig tænke paa Klostrenes Hjælp i saa Henseende. Men da denne Godgørenhed i væsentlig Grad indskrænkedes, blev man nødt til at sætte noget andet i Stedet. 1708 fik man en Ordning, der tilsigtede at afskaffe Betleriet og bestemte en halv frivillig, halv tvungen Fattigskat.

Ved et Reskript af 1734, der først kun gjaldt Sjælland, men siden udvidedes til at omfatte hele Landet, ophævedes Frivilligheden ikke ganske, men den indskrænkedes til det mindst mulige; thi vel kunde man endnu selv sætte sit Bidrag; men det skulde være af en passende Størrelse, kunde inddrives ved Udpantning, og Magistraten i Byerne skulde ansætte dem, der ikke selv vilde gøre det. Paa Landet skulde der ikke, som Forordningen af 1708 havde bestemt, være baade Sogne- og Herredskasserer, men kun de sidste. Til disse skulde der gives 4 Sk. aarlig af hver Gaard; 1 Sk. af hver Husmand, 2 Sk. af hver Karl, der havde fuld Løn. Proprietærer kunde ansætte sig selv, men vilde de intet godvilligt give, skulde Bidragene bestemmes af Stiftsøvrigheden.

Herredskassen skulde bestyres af Provsten og Amtsforvalteren eller Amts- eller Regimentsskriveren, ikke af Herredsfogderne, som det var bestemt i Anordningen; thi disse „er ikke alle af

det begreb, at de det fattiges Væsen med Frugt kan forestaa, eller af den Vederhæftighed, at dem de fattiges Almisseri Indkrævelse med Sikkerhed kan betros.“

Dette taler ikke til Gunst for Datidens Herredsfogder, man maa erindre, at disse ikke var studerte Embedsmænd som senere, men Gaardmænd el. l., vel nok valgt af Beboerne, sanktioneret af Amtmanden. (Paa Uhregaard i Tistrup boede saaledes i 1688 en Herredsfoged, Niels Mogensen).

Betleriet fortsattes imidlertid til vore Dage — omend hovedsagelig kun af de „farende Svende“ — men for fattige og gamle er Kaarene nu uden Sammenligning gode i Forhold til Datidens.

PROVST UDE HAAHR SOM MÆGLER

I Hodde-Tistrup var P. Laugesen Fanø Præst 1706—1754. Han kom i en heftig Strid med sin Svigersøn, der ikke vilde gaa til Alters hos ham og desuden mente sig økonomisk forurettet. Provst Haahr bliver indblandet i Sagen; han maa efter Amtmandens og Biskoppens Ordre tage til Hodde og sammen med et Par andre Præster mægle Parterne imellem og faa Forlig i Stand. Herom skriver Provsten: Ude Haahr med sine undertegnede Herredsbrødre søgte paa adskillig Maade og ved en og anden Forslag at bringe Parterne paa alle Sider til mindelig Forlig, men som Mr. Bimmer (Svigersønnen) i ingen Maade vilde approbere Kontrakten af 2 Januar 1743, men forlangte den ophævet, Hr. Provst Fanø derimod igen formente, at han ikke havde gjort nogen ulovlig Løfte ved denne Kontrakt, siden han virkelig behøver sin Søns Tjeneste, eller i hans Sted maatte koste og dyrere lønne en anden, og forhaabede derhos, at den 1ste Kontrakt af 1 April 1741 i ingen Maade derved var præjudiceret (være til Skade for), var der intet til Forening og mindelig Afhandling mellem dem i den Sag at udrette, og maatte vi derfor, efter at næsten den ganske Dag ved at handle dem imellem var forløben, hermed afbryde.

Hodde Præstegaard.

Dette saaledes at være passeret testerer

Ude Haahr.

Skrivelsen er dateret 8-9-1750.¹⁹⁾

Biskop Brorson synes at have haft bedre Held med sig. Han

¹⁹⁾ E. Tang Kristensen: Almanakoptegnelser, Vejle 1918).

skriver saaledes: ²⁰⁾ 17 Oktober 1750 i Hodde — Peder Fanøe, Præpositus Honorarius cathechiserede over adskillige Stykker af Cathechismi 5 Parter. Ungdommen svarede maadelig. Klaget af Sognefolkene over den Uenighed, der havde været mellem Fanøe og hans Svingersøn og det var og Aarsagen, hvorfor jeg foretog Visitats just i den Egn, efterdi skriftlige Formaninger i den Sag ej havde virket. Efter Tjenesten blev de venligen forligte — en ny Kontrakt oprettet i Stedet for den gamle, der havde gjort Præsten umyndig i sit eget Hus.

Angaaende Altergangen er Sagen dog ikke gaaet i Orden; thi 2. Juni 1751 afgiver Provst Haahr en Erklæring til Biskoppen, der i Hovedsagen gaar ud paa, at Hr. Peder Fanøe under 18. Maj havde erklæret, at Hans Bimmer var udeblevet fra Alterets Sakramente paa 3. Aar, men ellers ikke mælder nogen anden Forargelse eller grov Forseelse af ham at være forøvet; han havde begjæret at gaa til privat Skrifte hos Provst Haahr, men det turde denne ikke indlade sig paa. — Man ser, at der maatte endnu hengaa c. 100 Aar, før Sognebaandet blev løst, det skete 1855.

KØBET AF JUELLINGSHOLM

Denne Gaard, der har Navn efter sine Ejere af Slægten Juel, købtes 1758 af Provst Ude H., Ølgod og John Christensen, der 1759 delte Ejendommen saaledes, at sidstnævnte fik fire Femtedele af J. (12½ Td. Hartkorn) og førstnævnte Møllen og en Femtedel af Gaarden, som han 1762 skødede til sin Søn Hans Sev. Haahr (senere Degn i Tistrup, død 1782). Hans S. Haahr solgte efter kort Tids Forløb sin Part til Seigneur Niels Hansen Lindberg.

Det synes ikke, at Provsten har haft Udbytte af denne Handel, men Kaarene var jo ogsaa daarlige for Landbruget.

UDE HAAHRS ÆGTESKAB OG BØRN

Ude Sørensen Haahr, f. 11-9-1696, d. 18-1-1789, g. 23-6-1729 med Christine Hansdatter Bruun i Kolding, f. 1709, begr. 20-6-1768. Hendes Farfader var Raadmand Hans Hansen Bruun, og gennem hendes Forfædre er der forøvrigt Familieskab til Slægten Høgsbro.

Provst Haahr har ikke delt Skæbne med mange af Datidens

²⁰⁾ Rigsarkivet.

unge Præster: samtidig med Præstekaldet at faa Formandens Enke i Købet. Han har nok udset sig sin unge Brud, mens han var Hører i Kolding, og efter at være kaldet til Ølgod 13-9-1728 i det følgende Aar hjemført hende til Ølgod Præstegaard. 1733 nævnes Studiosus Msr. Hans Bruun som Fadder, rimeligvis en Broder til Mad. Haahr.

Provstens Børn:

1. *Dorthea* (opkaldt efter Provstens Moder), fremstillet i Kirken 9-8-1730, begr. 21-9-1730.

2. *Hans Severin* (opkaldt efter Forældrenes Fædre, idet Søren og Severin er samme Navn), fr. 9-9-1731, d. c. 1782; han var en Tid Ejer af Juellingsholm Mølle, blev senere Degn i Tistrup, men var her kun i faa Aar.

Sandsynligvis er det gaaet tilbage for ham, og hans Fader kan da have hjulpet ham til Degnekaldet. Han blev gift 1760 med Jomfru Christiana Vichman fra Orupgaard, „hvor deres Bryllup blev holden, men Kopulationen²¹⁾ skete i Tanderup Kirke.“

Aarupgaard i Tamdrup Sogn ved Horsens købtes 1740 af Zacharias Wichmann, d. 1764. Ved Skiftet efter Provst Haahr meddeles, at Hr. Provstens afgangne Søns Kone fra Tistrup forordre for sin Opvartning i Provstens Sygdoms Tid 6 Rd. 4 M. Kaarene har nok været smaa. Da Broderen Hans P. Haahr døde uden Børn, blev der holdt Skifte, og her nævnes en Datter af Hans Severin, Kirstine, ugift og opholdende sig i Varde. Senere er hun bleven gift med Peter Lorentsen Stav i Varde.²²⁾

3. *Karen*, døbt 1733, gift 30 Oktbr. 1766 med personel Kapellan for Ølgod og Strellev *Hans Jensen Pertou*. Om Vielsen skriver Provsten med tilsyneladende Glæde: 1766, 30 Oktbr. copulerede velærværdige og højlærde Hr. Poul Rich velbemeldte Hr. Hans Pertou, Capellon pro persona her til Menighederne i Ølgod og Strellev og min Datter Jfr. Karen Haahr i Ølgod Kirke i højfornemme Venners og Menighedernes af Ølgod og Strellev Overværelse; af Menighederne mødte den største Del ubudne og godvillig for at velsigne Brudefolkene ved deres Bønner og kærligen at ofre med dem. —

21) Vielsen.

22) I Varde har boet en Skrædder Stav, hvis Datter var gift med Kancelliraad Andresen. Grosserer Stau, Stifteren af Varde Museum, f. 1845 i Varde var Svoger til Andresen.

Hans Pertou er født i Horsens 1734, Søn af Maler Jens Pertou og Gedske Asmussen. Student 54, Kand. 56, personel Kapellan for Ølgod-Strellev 5-9-1766, succederende Sognepræst sammesteds 16-1-1782, hvilket Embede han tiltraadte 1789. begr. 23-11-1801. Karen Pertou døde 30-6-1806.

Børn: Jens, døbt 23-8-1767, d. 1784.

Kirstine, døbt 28-12-1768, d. 11 Uger gl.

Gedske Kirstine, døbt 11-9-1770, d. 1772.

Om Sønnens tidlige Bortgang skriver H. Pertou saaledes i Ølgod Kirkebog: 1784 den 14. Dec. blev min Elskværdige og uforglemmelige Søn Jens Hansen Pertou jordet. Han blev født i Ølgod Præstegaard den 22 Aug. 1767, døde af een tærende Svagheit i Ølgod Bierge, hvor min kiære Kone tilligemed mig og ham boede, den 6. Dec. 1784.

Velærværdige Hr. Fabricius fra Andsager prædikede paa Prædike-Stoelen over ham og forklarede meget grundigt, trøstelig og hyggelig den Text af Johannes' Evangelii Bogs Elleve Cap. 11-ers — Lasarus vor Ven sover; men jeg gaar bort og vil vække ham af Søvn. Han ligger Begraven i Ølgod Kirke i den Naar gang ved den nordre Side 4 Stole nær den gang, der gaar op til Kirke-Eyerens ophøjede Stoel, der er ellers indtil videre sat dette mærke x ved Hovedet og Fødderne af hans grav og overfor ham ligger ogsaa vore 2de Salige, og uforglemmelige Døtre, der døde bort den 1ste og ældste i hendes 11te Ugers alder, den anden 2 Aar gammel. — Den Skammel, som Staar for for Skrifte-Stoelen i Ølgod Kirke er til Een ahmindelse efter vor Sal. Søn bleven bekostet af hans Forældre. De vers, som Staaer paa Skammelen handlende om Skrifte-maal og altergang, er af det Salige guds Barn, foruden mangfoldige andre opbyggelige vers, passende sig paa adskillige gudelige Ting, bleven forfattet. —

Man mærker, hvor tung Sorgen føles ved Sønnens Død, det sidste af Børnene, Forældrenes Haab og Fremtid. Ogsaa den gamle Provst var levende endnu. Mon Præsten fra Ansager var kaldt hid, fordi Far og Farfar ikke kunde tale for Bevægelse?

Vi ser, at H. Pertou har været meget omhyggelig for at fastslaa Stedet for Sønnens Grav, saa vi endnu med nogenlunde Sikkerhed kan vise, hvor Graven er.

Det har altsaa været brugt saa sent som i Slutningen af 1700-

Tallet at begrave inde i Kirken. Formodentlig ligger ogsaa Provst Haahr jordet under Kirkens Gulv.

Ny Gravsteder i Kirkens Gulv maa ikke indrettes efter 1805.

4. *Søren*, fremstillet i Kirken 1734; han er død tidlig.

1782 konfirmeredes sl. *Søren Haahrs Søn Ude*; da er Faderen altsaa død. Han har været gift og bosat i Horsens som Købmand. I Horsens Kirkebog staar: 1768 d. 4 April havde Søfren Haaer et Barn til Daaben Ude. Pigen Anna Haahr 40 Aar, begr. 1812. Ved Skiftet efter H. P. Haahr, der døde 1799, nævnes *Søren Haahrs Børn*:

a, Ude, myndig, b, Niels, ligesaa, c, Anne, ugift, Kjersten ligesaa. Eventuelle Efterkommere har jeg ikke faaet fat i, skønt Forsøget er gjort.

5. *Peder*, fremstillet 1736, d. s. Aar.

6. *Dorothea*, døbt 1738; ved Provstens Skifte kaldes hun Jomfru Dorothea, som formedelst sin Svaghed bestandig har været hos Faderen. 1799 opholdt hun sig hos Søsteren, Præstekonen Karen Pertou; hun døde 1805.

7. *Kirsten Haahr*, Datter af Provst Haahr, og hendes Efterkommere. Hun er fremstillet i Kirken 17-2-1740, gift 30-10-1766 med Sognepræst i Hodde-Tistrup *Poul Rich* (samme Dag blev en anden af Provstens Døtre, Karen, gift med Kapellanen for Ølgod-Strellev, Hans Pertou). Poul Rich, f. i Viborg 1726, Student s. S. 1745, theologisk Kandidat 1748, Præst i Hodde-T. 1753—1787, d. 7-6-1787. Præstegaarden brændte 1777 og dermed Kirkebøgerne, hvorefter Gaarden flyttedes fra Hodde By til dens nuværende Plads paa Skrænten ved Engen Syd for Krarup Lund. Gift 1. med Catharina Maria Munch, der døde c. 1766, da Skiftet brevet efter hende er dateret 26-5-1766. Børn af 1ste Ægteskab: 1. Anders Andreas, 2. Pauline Catharina, trolovet 13-3-1780 med Christen Pedersen i Hodde Prgd., hun døde i Ølgod 7-6-1818. (Se Poul Bjerges Stamtavle). 3. Anna Catharina Dorothea, g. 1781 i Hodde Kirke med Jep Hansen.

Præsten Poul Rich skal have været en stridbar Mand²³). En Del Sognemænd beklagede sig til Biskoppen over, at Præsten havde bortvist nogle Børn fra Konfirmationen, fordi de ikke hver især vilde give ham 2 Slettedalere for at konfirmere dem. De henviste

²³) Se E. Tang Kristensen: Almanakoptegnelser, Vejle 1918. Se endvidere: Historisk Samfunds Aarbog for Ribe Amt 1944.

endda til, at de ikke havde glemt Præstekonen med Smør, Æg, Høns, Kokke og Lam. Desuden klagede de over, at de ikke kunde faa Præsten i Tale, naar de kom til Præstegaarden for at tale med ham om Sagerne; men Præstekonen kom i Stedet for ud til dem og sagde, at det kunde ikke nytte, de beklagede sig, „hendes Ord og Præstens Ord var et“. Nu var disse ukonfirmerede Børn baade paa 15 Aar og mere, da de nu havde gaaet paa 3' Aar efter Konfirmationsalderen og var bleven gamle nok til at skulle betale Skat.

Biskoppen — det var H. A. Brorson — beordrede da de bortviste Børn til at give Møde i Tistrup Kirke den 11 Juli 1757, og Provst U. Haahr og Præsterne P. Rich, J. Jessen i Andsager og Pontoppidan i Thorstrup skulde da ogsaa være til Stede, Rich som den anklagede og de andre som Vidner. Antagelig har Biskoppen selv ledet Overhøringen af Børnene. Disse fik ialt 129 Spørgsmaal at svare paa, og der blev optaget Protokol baade over Spørgsmaalene og Svarene, som Børnene gav. Der mødte 13 Børn ialt, for nogle af deres Forældre havde forinden betænkt Præsten med de 2 Slettedalere, og disse Børn blev da konfirmerede. De mødte svarede kun daarligt paa Spørgsmaalene, men de var heller ikke alle lette. Eks.: Hvad sker der hos et Menneske, naar Helligaanden helliggør ham? Hvori bestaar Retfærdiggørelsen? Hvori bestaar det evige Liv? Hvad bliver et Menneske i Daaben? (Svar: Et kristent Menneske). Et Barn blev straks afvist, fordi hun sagde, at der var 3 Naturer i Kristo.

Hr. Poul Richs Svar paa Klagerne var — efter Tang Kr. — meget matte og tarvelige; men Biskoppen gav ham dog Medhold. Da nogle af Mændene omsider fik Præsten i Tale inde i hans Stue, lukkede han Døren op for dem og viste dem ud, da de saa ham op under Øjnene og truede med at slaa ham. Da der ikke opnaaedes Enighed om Sagen, blev der Rettergang mellem Præsten og Beboerne, men Udfaldet kender min Hjemmelsmand ikke.

Forøvrigt en mærkelig Affære. Var Præsten virkelig i sin Ret til at kræve en Afgift paa 2 Slettedalere for Konfirmandforberedelsen? I saa Fald var Sagen jo klar. Men saa synes det mærkeligt, at Biskoppen foranstalter en Overhøring. Før Offerafløsningen for en Sned Aar siden betragtedes Konfirmandernes Gave til Præsten som halvvejs frivillig og kunde næppe inddrives ad Rettens Vej. Nu er det heldigvis ved at gaa op for Folk, at det hver-

ken er Penge eller Overhøring, det kommer an paa, naar Børnene ved Konfirmationen velsignes i deres Daabspagt af Menigheden.

Slægten Rich.

Poul Rich g. 2den Gang med Kirsten Haahr 1766. I Skiftet-brevet efter hende dateret 12-7-1773 nævnes 2 Børn:

1. *Catharine Marie Rich*, nu i 5' Aar; f-o- 1768. Hun har en Tid opholdt sig hos Pastor Fabricius i Andsager. Det er maaske hende, der omtales i O. Nielsens Historiske Efterretninger om V. Horne Herred: Ved Auktionen 16. Decbr. 1829 over Henna-gaard var i Betingelserne den Bestemmelse, at Jomfru Rich, en Præstedatter fra Hodde, sin Livstid skulde blive boende i et lille Hus paa Gaardens Mark og afbenytte Haven uden Afgift. Saa havde hun dog Tag over Hovedet.

2. *Søren Rich*, fremstillet i Hodde Kirke 25-9-1771.

Ved Skiftet fik begge Børn tillagt hver 200 Rdl.; Datteren fik desuden Moderens Dragkiste og Sønnen et Par amalerede Ærme-knapper af Guld. S. Rich blev Degn i Aadum; han har ogsaa været Landmaaler, maaske Student, i hvert Fald en studeret Mand, men ingen god Finansmand; thi Mundheldet gik: *Hr. Rich* i Aadum og *Hr. Haahr*²⁴⁾ i Ølgod, men *Søren Degn*²⁵⁾ i Lyhne, han kan betale. S. Rich blev viet i Aadum 1801 til Degne-datteren Cathrine Margrethe Jørgensen. Han blev forflyttet til Aal, hvor han døde som Skolelærer og Kirkesanger 20-7-1839. Børn, f. i Aadum:

A. *Povel Frederik Rich*, f. 29-8-1806, Lmd. i N. Hebo, Jan-derup S. Børn:

- a. *Andreas Rich*,
- b. *Peder Kristian Rich*,
- c. *Søren Poulsen Rich*, Smed og Lmd. i Oksbøl, g. med Ger-trud Nielsen. Børn:

I. *Peder Sørensen Rich*. f. 15-1-1876, Lmd. i Ekknud, Ølgod S., g. 20-9-1900 med Else Hansen, f. 29-4-1877 (Datter af Sparekasse-direktør Niels Hansen Uhd, Ekknud), begge døde. En Plejedat-ter Thyra.

²⁴⁾ J. P. Haahr, Degn i Ølgod 1812—1837.

²⁵⁾ Han omtales i M. Eskesens „Minder og Udsigter“ og var baade Degn, Kromand og Gmd. i Lyhne samt Ejer af Papirmøllen i Lem.

- II. Poul Sørensen Rich, Bestyrer paa Lunde Fattiggaard.
- III. Johannes Sørensen Rich, f. 5-11-1880.
- IV. Nielsine Petrine Sørensen Rich, g. med Hans Mogensen, Billum Forsamlingshus.

B. *Christian Rich*, f. 22-1-1809, Degn i Oksbøl, siden Kromand i Billum, dim. fra Borris Sem., g. med Kirstine Tuesen fra Billumgaard, Enke efter Jakob Pedersen, Kromand i Billum.
Børn:

a. *Mette Jakobine Margrethe Rich*, f. i Billum, g. med Landmand Janus Bloch, Billum, f. i Kærgaard, Aal Sogn 24-9-1847.

I. Et Barn, Jakobine Bloch, død som lille.

b. *Kathrine Margrethe Rich*, f. i Billum 5-4-1859, g. med Landmand Vilhelm Kristensen, Skelund Brogaard, pr. Hadsund.

c. *Mette Kirstine Rich*, f. i Billum 5-4-1859, g. 1ste Gang med Viktor Eskild Højlund Lorentzen, Købmand i Ølgod, f. i Lyhne 18-7-1858 (?), d. 1883. Barn:

I. *Helga Kirstine Lorentsen*, f. 16-9-1882, g. med Skrædder Simon Peder Simonsen, S. Bork.

M. *K. Rich* g. 2den Gang med Henrik Antonius Kristian Frederik Hansen, f. 2-3-1857 i Ølgod S. (Søn af Hans Frederik Hansen og Kirstine Marie Rahbek), Maler og Musiker i Ølgod, d. 4-6-1910. Børn:

II. *Hans Frederik Hansen*, f. 17-7-1885, Maler i Agerbæk, Faaborg S. Barn:

1. *Harriet Rich Hansen*, f. 5-4-1913, g. med Bagermester Carl Halfdan Sørensen, f. 12-8-1912. Tistrup St.

1a. *Poula Sørensen*, f. 17-3-1939.

III. *Kristine Hansen*, f. 24-3-1887, g. med Sadelmager i Tistrup Hans Jensen Krogh (Søn af Lmd. Jens Jensen, Ølgod S.), f. 6-2-1893. Børn:

1. *Karen Elisabeth Krogh*, f. 1-10-1918.

2. *Harry Krogh*, f. 9-11-1919.

3. *Olfert Krogh*, f. 15-9-1921.

4. *Niels Gørup Krogh*, f. 28-1-1925.

Elvira Hansen, f. 20-9-1907.

C. *Ude Sørensen Rich*, f. 21-6-1811, Lmd. i Borre, Aal S., g., død sammesteds. Barn:

a. *Jens Rich*, Fisker i Hjerting.

D. *Jørgen Henrich Rich*, f. 3-7-1814, Lærer i Hjerting, dim. fra Lyngby Sem., først Hjælpepædagog i Bryndum, 4-9-1883, g. med *Kristine Wittenkamp* (Datter af Lærer W. i Bryndum). Børn:

a. *Søren Rich*, f. 5-9-1853, Skomager i Varde, g. 24-5-1878 med *Hanne Marie Bollerup*, f. 14-1-1855 i Varde, d. 3-2-1910, Barn:

Kristine Bollerup Rich, f. 8-5-1880, g. m. Overbetjent L. Christensen, Varde.

b. *Kathrine Margrethe Elma Rich*, f. 20-1-1856, ugift, har boet i Kbhv.

c. *Hans Henrik Wittenkamp Rich*, f. 22-3-1858, g. 21-3-1885 med *Else Bollerup*, f. 25-5-1857 i Varde; han var Kæmner i Ringkøbing. Børn:

I. *Jørgine Henriette Rich*, f. 4-4-1884.

II. *Kristian Bollerup Rich*, f. 25-4-1885, Telegrafist i London ved St. Nordiske.

III. *Jørgen Henrik Rich*, f. 7-9-1886, Maler, Ringkøbing.

IV. *Marius Kristian Rich*, f. 22-9-1888, Kommis.

V. *Kristine Rich*, f. 25-7-1892.

d. *Henriette Marie Kristine Rich*, f. 25-5-1861, g. 10-11-1887 med Maler *Peder Gejl Bollerup*, f. 22-9-1862 i Varde. Børn:

I. *Marie Kristine Bollerup*, f. i Varde 20-11-1888, Typograf.

II. *Jørgen Kristian Bollerup*, f. i Varde 26-8-1890, Maler.

E. *Niels Rich*, f. 24-4-1817, gift. Børn:

a. *Kathrine Rich*.

b. *Hans Rich*. Begge døde.

Provstens Børn (Fortsættelse).

8. *Hans Peder*, fremstillet 1741. Han var i en sen Alder paa Nippet til at blive gift, men det glippede, uvis af hvilken Grund.

Herom berettes: 1788, 27. November blev S' Hans Peter Udesen Haahr og Madame Mette Margrethe Twistmann trolovede i Ølgod Præstegaard. — Den 10. Februar 1789 blev indmeldte tvende forlovede Personer S' Hans Peter Udesen Haahr og Madame Mette

Margrete Tvistmann fra Agersnap deres Trolovelse ophævet i Anledning²⁶⁾ af en kongelig allernaadigst Forordning dateret Christiansborg Slot 19. Febr. 1783 med begge de trolovedes Samtykke, i Sognepræstens, de forlovedes og begge Medhjælperes Overværelse. Testeres med Hænders Underskrift.

Ølgod Præstegaard, 10. Febr. 1789.

Hans Pertou.

H. P. Haahr.

Mette Margrete Tvistmann.

Hans Christensen, Medhjælper

Peder Madsen, Medhjælper.

Til Forstaaelse af, hvad der foregik, tjener, at i Følge Danske Lov skulde alle uprivilligerede, der agtede at indgaa Ægteskab, først troloves og derpaa efter Lysning vies. Trolovelsen skulde ske i Overværelse af Provsten og 5 Vidner og medførte Forpligtelse til Indgaaelse af Ægteskab, og hvis en af Parterne indgik Ægteskab med en anden, kunde Ægteskabet omstødes. Ved Forordning 4-1-1799, bestemtes, at Trolovelse skulde være afskaffet.

H. P. Haahr er dog bleven gift; thi ved Skiftet efter ham nævnes hans Enke Madame Fridericia August Hansen, som var til Stede med sin Svigersøn Christian Madsen fra Tørring Kro (Slægten synes at have haft Forbindelse i Horsenseggen). Ingen Børn i Ægteskabet. Til Deling var 197 Rdl. 2 M. 8 Sk., hvoraf Enken fik det halve.

Hans P. Haahr boede paa Nordbjerggaard paa Lindbjergmark Nord for Lindbjerg Mølle, døde 25. Maj 1799.

9. *Maren Rachel* (opkaldt efter Provstens Stedmoder), døbt 1742, begravet 1743.

Sognepræst Daniel Haahr.

10. *Daniel*, f. 22-9-1744.

Han er den eneste af Provstens mange Sønner, der blev Præst som Faderen. Han er f. i Ølgod 22-9-1744, Student fra Horsens 1764, cand. theol. 1768, personel Kapellan i Gudum — F 1780, Fredericia Trinitatis 1783, Præst i L. Hedinge 1787, Spjellerup-Smerup; d. 3-6-1801, g. med Johanne Maria Clod af Fredericia Trin, f. c. 1759, død i Kragelund ved Funder 30-1-1835, Præstedatter af Fredericia.²⁷⁾

²⁶⁾ D.v.s. i Henhold til.

²⁷⁾ Faderen Pastor Marcus Pedersen Clod, Moderen Mette.

D. Haahrs Eftermand i Embedet blev J. P. Mynster, senere Sjællands Biskop.

Der har nok været gode Indtægter i Spjellerup Prgd., thi ved Auktion 6-8-1801 — efter Forlangende af D. Haahrs Enke — solgtes der for 1036 Rd. 4 M. og 5 Sk., og næste Aar solgtes igen ved Auktion for 1333 Rd. 4 Mark 9 Sk., det var dog ikke Smaaskillinger, især i de Dage. I Ægteskabet var en Datter *Anne Friederikke Haahr*, født i L. Hedinge 1-1-1790, begr. i Kragelund 27-12-1873, g. med Handelsbetjent Claus Møller, der var fra Horsens og senere blev Gaardmand, men det gik snart tilbage, saa han ikke ejede noget. Hans Kone blev saa Jordemoder, for at hun kunde forsørge Familien. Præsteenken flyttede til dem i Kragelund og hjalp med sin Pension, og en stor Kapital havde hun (se ovenfor); den blev indsat i Viborg Sparekasse. Claus Møller fik tit Ærinde til Viborg for at hente Penge, og det varede nok ikke længe efter Præsteenkens Død, inden Pengene var brugt. De havde 2 Børn:

A. *Hansine Møller*, g. 28-4-1859 med Enkemand Sognefoged i Kragelund Peder Jensen; de rejste til Amerika.

B. *Daniel Haahr Møller*, f. i Vesterbording, Balle S. 4-12-1823, d. 15-6-1868, Lmd. og Væver i Kragelund, g. 1. Gang med Inger Marie Jensen, f. i Klosterlund 11-6-1822, d. 17-6-1865. Børn, rejst til Amerika:

a. A. M. Møller, Dane Valley, Box 34. Montane, N. Amerika.

Daniel Haahr Møller, g. 2. Gang 22-3-1866 med Hansine Gregersdatter, f. 15-7-1835, d. 1911. Et Barn:

b. Gregers Møller, Lmd., Elbæk pr. Moselund.

Provstens Børn (Sluttet).

11. *Anna*, f. 1745, d. 1764.

12. *Johanna Margareta*, f. 1746, d. 1820, ugift; „hun var den sidste af Provst Haahrs 15 Børn, som nu alle er døde.“

Til den gejstlige Skifteret var efter Provst Haahrs Død sendt en Skrivelse fra Daniel Haahr, der var Formynder for Søsteren Johanne Margareta. Da denne Skrivelse giver et Indtryk af baade Søster og Broder, meddeles den i Uddrag:

Min højstærede Hr. Provst, et maa jeg dog endnu bede af Dem, at De ser derhen, at min stakkels Søster Johanne dog bliver noget forud for de andre tillagt for hendes lange og tro Tje-

neste, hun var dog i en vis Henseende den, der var min Fader givet til at opholde hans Alderdom, som jeg af paalidelige Beviser ved hel vel, han vilde belønne og paaskønne, om han dermed kunde afstedkommet. Vistnok vilde jeg unde, ja af Hjertet unde mine andre 2' Søskende noget, om det kunde tilstaaes men de er dog nu saavidt forsørgede, at de har Locum fixum,²⁸⁾ men det har min Søster ikke. Allerede ved Skiftets Begyndelse blev mig meldt, at hun skulde blive hos min Svoger Hr. Pertou til Paaske 1790, men siden har jeg ej hørt noget om Skiftets Fremgang uden det ovenmeldte fra Hr. Lund. Jeg anmodede Birke-dommer Smidt at være nærværende paa mine Vegne for at iagttagende min egen og Søsters Tarv, men og derfra har jeg intet hørt. Mig synes, Billighed kræver, at min Søsters Lod burde gøres til 100 Rdl., eller og hun skulde give sin Regning ind, da hun vel ikke kunde nægtes 6 Rdl. 4 M. aarlig, som er en simpel Tjenestepiges Løn, allerhelst hun har tildels holdt sig selv med Klæder, det var vel ej heller ubilligt, om hun fik fri Bryllup, ifald det behagede Herren, at hun skulde forandre sin ubundne Stand. Selv om jeg havde været nærværende, vilde jeg have gjort disse Anmodninger til den respektive Skifteret. Ved den Mand, der havde min Fuldmagt, er det vistnok enten gjort eller skulde bleven gjort, men da jeg ingen Efterretning faar derfra, vender jeg mig til min højtærede Hr. Provst og smigrer mig allerede i det Haab af Deres bekendte Retsindighed at blive understøttet i min Anmodning: At dette bliver bragt i Rigtighed ved Skiftets Slutning. Det er dog ret, og billigt, hvortil jeg og regner foruden det foran meldte dette, at jeg bør paastaa min Myndlings Ret, om jeg ellers skal være Formynder, og jeg har det Haab om mine øvrige Søskende og Medarvinger, at de villiger heri.

Næst at formelde Fru Provstinden og øvrige Familie min Kones saavel som egen hengivneste Hilsen har jeg den Ære med sand Højagtelse at være

S. T.²⁹⁾

Min Hr. Provst

Deres

ærbødige Ven og skyldige Tjener

D. Haahr

Lilleheding, den 26 Decbr. 1789.

²⁸⁾ Fast Sted.

²⁹⁾ Med Udeladelse af Titelne.

Man maa sige, at Pastor Haahr forsvarede sin Sag godt, men det frugtede alligevel ikke. Ved Skiftet fik hun tildelt en Søsterlod som de øvrige Søstre 37 Rd. 3 M. 2¹/₁₆ Sk.

13. *Jørgen* (form. opkaldt efter Provstens Broder) f. 1747, d. 1800. Om ham nedenfor.

14. *Peter Helt* (opkaldt efter Legatstifteren) døbt 1749, død 1795 (om ham senere).

15. *Laugetta Maria*, døbt 1752, jordet 1753.

SKIFTET EFTER PROVST UDE HAAHR, ØLGOD 1789

Det kan formentlig paakræve almindelig Interesse at faa oplyst, hvad en Præst i Vestjylland i Slutningen af 1700-Tallet efterlod sig af jordisk Gods.

Ved Provstens Død blev hans Efterladenskaber registreret og vurderet af den gejstlige Skifteret med Assistance af 2 Vurderingsmænd, og det er gjort meget omhyggeligt, næsten smaaligt, idet Ting til en Værdi af 1 Skilling er vurderet for sig, men det maa erindres, at Tallene i det hele er smaa. Den bedste Hest er sat til 30 Rdl., den bedste Ko til 10 Rdl., en So med Grise 4 Rdl.

Ialt har der været 5 Heste, 12 Køer, 11 Stude og Ungkreaturer, 1 So med Grise og 1 Svin. Mærkeligt nok nævnes hverken Faar eller Høns. 40 Td. Rug paa Loftet synes ikke at være med i Vurderingen. Skulde den blive til Eftermanden?

Vi faar endvidere at vide, hvad der var af Indbo og Brugsgenstande, Sengetøj og Linned, men mærkeligt nok nævnes Provstens Klæder ikke, det havde ellers været af Interesse, og jeg ved fra andre Skifter, at Dragterne er med. Der findes Navne paa Ting, som nu ikke er i Brug mere, men som for en Dels Vedkommende ældre Folk dog har set eller hørt om, saasom Tabulet (lille Hylde, i et Hjørne f. Eks.), Garnvinde, Morter, Kaffemølle, Timse, Parykblok (til at sætte Parykken paa, naar den toges af Hovedet til Natten) Haspetræ, Hørhegle, Aasæt (Vognkasse), Lejrer (nærmest til Høstvogn).

Provsten maa have haft andre Værdier end det registrerede, som kun beløb sig til c. 602 Rdl., maaske har han haft rede Penge eller Obligationer, da hele Dødsboets Indtægt er 1538 Rdl. 4 Mark 6 Skilling, Udgift 938 Rd. 2 M. 5 Sk.

Til Deling 600 Rd. 2 M. 1 Sk., hvilket er lig 20 gode Heste eller 60 gode Køer.

Men store Summer er det jo ikke. Provsten har haft store Udgifter til Børneflokket, der skulde sættes i Vej. Daniel havde studeret til Præst, P. Helt efter Overleveringen ogsaa, men naaede det ikke og blev Degn, 2 ældre Døtre var hjemme, Hans Peder en Tid ligeledes. Foruden Indtægten af Gaarden har der været Offer og Accidenser (ved Bryllupper, Begravelser etc.) samt Tiende. I Naadensaaret — d.v.s. Aaret efter Præstens Død — udgjorde de 3 Højtidsøfre af begge Sogne 108 Rd. 4 M. 7 Sk., Accidenser 140 - 4 - 8, Tiende 39 Rd.

En Rd. = 6 M. a 16 Sk., men vi ser, at der desuden er regnet med danske Kr. a 4 M. 4 Sk. Hamburger Kr. a 4 M., Species Rd. a 7 M. og danske Ducater a 12 M., i Sandhed et vanskeligt Penge-system!

Gejstlig Skifteprotokol for Øster Horne Herred:

Anno 1789 den 16 Februar indfandt sig den gejstlige Skifteret i Øster H. H. udi Dødsboet efter Sal. Hr. Provst Ude Haahr i Ølgod Præstegaard, som der sammesteds ved Døden er afgangen den 18 Jan. næstafvigte. Og var da mødt Provsten i Herredet Hr. Christopher Sølling fra Thorstrup tilligemed Sognepræst Hr. Fabricius af Ansager, samt i Tilfælde af Hr. Satterups Dødsfald Sogne-Degnen Hr. Niels Theilgaard af Ølgod for at aabne den forhen forseglede Bo, samt at registrere og vurdere efter Velbemt. Sal. Hr. Provst Haahr til paafølgende Skifte og Deling imellem den Sal. Mands efterladte Børn og Arvinger, som er følgende:

1. En Søn nafnl. Hans Peder Haahr, 49 Aar gammel, opholdende i Ølgod Prgd.

2. En Søn Hr. Daniel Haahr Sogne Præst til Lille Hedinge og annecterede Menighed i Sjælland.

3. Hr. Jørgen Haahr til Lindberg her i Sognet.

4. Hr. Peder Helt Haahr Sogne Degn til Henne og Lønne Menigheder i Vester Herred.

5. En Datter Karen Haahr i Ægteskab med Sogne Præsten Velærværdige Hr. Hans Pertou her i Ølgod.

6. En Datter nafnl. Jomfru Dorothea Haahr, 50 Aar gammel, som formedelst sin Svaghed bestandig har været hos Faderen, for hende velbemeldte Hr. Pertou paatog sig at være Formyndet.

7. En Datter Jomfru Johanne Margrethe Haahr 42 Aar gl., som ligeledes er hjemme endnu i Præstegaarden. For hende blev velbemeldte Hr. Daniel Haahr beskikket til Formyndet. Flere Børn er ikke i Live. Men desuden er følgende Børnebørn, nemlig:

8. En Søn Hans Severin Haahr, som forlængst ved Døden er afgangen, men har efterladt sig en Datter, nafnl. Kirstine Haahr, 19 Aar gammel, hvis Formyndere er velbemeldte Hr. Jørgen Haahr til Lindberg.

9. En Søn Søren Haahr, forhen Købmand i Horsens, han er død, men har efterladt sig 4 Børn, nemlig:

- a. En Søn Ude Haahr 21 Aar gl.
- b. En Søn Niels Haahr 17 Aar gl.
- c. En Datter Anna Haahr 16 Aar gl.
- d. En Datter Kirstine Haahr 14 Aar gl.

For disse 4 Børn Farbroderen, velbemeldte Hans Peder Haahr paatog sig Formynderskabet.

10. En Datter nafnl. Kirstine Haahr, forhen i Ægteskab med Sognepræsten Hr. Rich i Hodde, men er død og har efterladt sig tvende Børn, nemlig:

- a. En Søn Søren Rich 19 Aar gl., hvis Formyndere er Morbroderen velbemeldte Hr. Jørgen Haahr til Lindberg.
- b. En Datter Jomfru Cathrina Marie Rich 21 Aar gl., hvis Formyndere er Morbroderen Hr. Peder Helt Haahr, Sogne-
degn i Henne og Lønne. —

Og blev da i Overværelse af tilstedeværende Arvinger og Formyndere med tiltagne 2de Testes og Vurderingsmænd, nemlig: velagte Christen Christensen af Ølgod Tarp og velagte Christen Nielsen af Ølgod Kirkeby forrettet som følger, nemlig:

Vurdering:	Rd.	Mark	Sk.
I Dagligstuen:			
1 Jern Bielegger Ovn	6		
1 Røed Ege Slag Bord	1		
1 Ditto Bord af Eske Træ	1	2	
1 Blaa Skab med Jern Grebe udi		3	
1 Sølv Suppe Skaal vog 29 Lod 3 qt a 3 Mark	14	5	4
1 dito Sukker Bøsse ? vog 20 Lod a 3 M.	10		
6 Stk. Sølvskær Mærket O.S. og A.M.G. vog 20 Lod a 3 M.	11	4	
6 Stk. gamle dito mrkt. J.J.P. vog 19 Lod 1 qt a 3 M.	9	3	12
6 Stk. Theeskeer med Sukker Tang vog 5 Lod 3 qt. a 3 M. ...	2	5	4
1 Sølv Begger vog 3 Lod a 3 M.	1	3	
1 liden dito Tomle 1 Lod a 3 M.		3	
1 Blik Daase			2
1 Par Sølv Doppe	1		
1 rød Thee Daase			1
1 Tin Sukker Kop			2
1 24 Timers Stue Uhr med Huus	10		
2 Stk. forgyldte Opsatser			6

1 Sukker Sax			4
1 beskadiget Speil			8
1 Barometer		1	
1 Fyhr Bord			12
1 2 Lispund Bismer		4	
1 gl. Lehnstoel		1	8
1 gl. Leeder Stoel		1	
2 dito		1	
2 dito		1	
		<hr/>	
	Lateris	71	5 15
1 blaaetrykket Gardin for Malt Hylden			8
2 Malt Hylder			8
I Stor Stuen:			
1 Speil		1	
4 gl. Skilderier			1
1 dito			1
1 blaaemalet Bord af Eeg		1	4
1 blaaemalet fyhr Klædeskab		4	
8 beskadigede smaa Skilderier			8
1 Tabulet			1
2 Keridoner ?			1
1 gl. lakeret Thee Bord			6
1 dito		1	8
1 Eege Drag Kiste med Trappe		4	
Paa Dragkisten fandtes 5 Par Thee Kopper			10
1 dito Caffé Kande beskadiget			4
1 sort beskadiget Thee Potte			1
1 sort Thee Potte med Mælk Kande			10
1 sort Melke Kande			2
1 gl. Porcellain Thee Potte			2
2 sorte Caffé Kander			6
2 Ryslæder Stole			3
ditto tvende			3
ditto tvende			3
1 Lehnstoel			2
1 gl. Kakkell Ovn i Veggen		2	
1 gl. Lehnstoel			12
1 Vat ? Fyhr Bord			12
1 lidet Speyl med grøn Ramme		1	
		<hr/>	
		88	3
1 Nat Skrin			8
1 Sengested af Fyhr grøn malet med Himmel og Cartuns Omhang		2	4
Deri følgende Senge Klæder:			
1 blaae sribet Sardugs Underdyne			4

1 Sardugs blaae og hvid Hoved Pude	2		
2 rodstribet Olmerdugs Puder a 2 M.	4		
1 lidet blaae og rødstribet Olmerdugs Pude	1	8	
1 rod Skakseng med blaae tavlet Omhæng	2		
1 gl. Lehnstoel		8	
1 Fyhr Nat Bord	1	8	
1 lidet Speil med bruun Ramme		6	
I Forstuen:			
3 Pude Hynder med Puder	1		
1 ditto uden Hynder		12	
1 blaae Reise Kappe	2		
1 ditto Kappe	2		
1 Jernbundet Lyse Skrin med Laas	3		
1 Bakke		4	
1 blaae Thee Kurv		2	
Kammeret paa Loftet:			
1 Klaveer	2		
2 Blik Daaser		2	
Ditto 2de		2	
Ditto 2de		4	
1 større Blikdaase		2	
1 gl. Caffé Qværn		4	
1 Par gamle Vægt Skaaler		2	
8 Stk. Blik Sukker Brød Former		2	
<hr/>			
Lateris	98	2	10
4 Steen Former			4
2 Lys Brikker			2
1 halv Unker ?			4
1 Eege Planke			8
2 Taboretter ?			6
1 Tin Rekke			8
1 ditto Hylde			4
1 Eege Kiste	1		
1 gl. Skrin			8
1 Fyhr Stand Tønde			4
1 ditto			2
1 ditto mindre			2
1 Garn Vinde med 2de Hiul	2		
1 Riis Kurv			2
1 Tag Kurv			1
1 Dusin hvide dybe Tallerkener	3		
2 Dusin ditto flade	1		
1 Jern Gjørde ?			4
3 de Høe Leer	1		
1 Fod sæk			2
4 høje Messing Lyse Stager	1		

1 Par mindre dito		3		
1 gl. Caffé Kande af Messing				12
1 Messing Fyr Fad		4		
12 brede hamret tin Tallerkener vøg 19 Pund a 20 sk Pundet	3	5		12
11 Stk. flade med smal Rand vøg 9¾ Pund a 20 Sk Pundet	2			3
1 Dusin dybe Kron Tin	2	3		4
11 Stk. dybere	2	2		8
1 Krands Fad	1			7
<hr/>				
Sølvet imed beregnet	Lateris	117	1	5
1 stor Stegefad		2	4	4
1 ditto mindre			4	6
1 ditto beskadiget			4	6
1 ditto mindre			4	11
1 ditto			4	11
1 dyb Suppe Fad			5	10
9 gl. flade Tallerkener	1		5	4
1 lille Suppe Fad			3	6
1 lille Fad			2	8
1 ditto			2	8
1 ditto			2	4
1 ditto			3	6
1 Bord Krands			2	
1 gl. beskadiget Skaal			2	
1 Øll Kande			3	4
1 liden Thee Potte				
1 Pgl. Maal				
1 Salt Kop				
1 Mellskaal				
.....				12
1 Kaaber Thee Kiedel		2		
1 Kaaber stor fyr Fad		2		
1 Fyhr Fad af Messing				8
1 do.				4
1 Kaaber Kastrol		2		
1 Kaaber Melon Form		3		
1 Messing Lyse Plade		1		
1 liden Kaaber Tragte				12
1 do.				11
1 Morter med Stoder		2		
1 Kaaber Pande		1		8
1 Messing Nat Bekking				6
1 do.				10
1 do.				10
<hr/>				
	Lateris	132	1	14

1 Messing Lyse Lampet	1	
1 Messing Rive Jern		8
1 Messing fyhr. Bekking	4	
1 do.	3	
1 Messing Stryge Jern	1	8
1 Kaaber Caffé Keedel	3	
1 gl. do. sort Thee Keedel	1	8
1 gl. Caffé Mølle		12
1 gl. Blik Thee Maskine		6
2de Blik Dekker ?		6
1 Sukker Brød Form		2
1 Blik Kage Form		2
1 do. Potte Maal		2
1 stor Stege Sped med 3 spede Naale ?	2	8
1 mindre do.		8
1 stor Jern Pande	1	8
1 gl. dito		6
1 Malm Ild Fad med Rist	1	4
1 Jern Rist		10
1 Æble Skive Pande af Kaaber		10
1 Hakke Kniv		12
1 do.		6
1 Hakke Bret		4
1 Køkken Øxe		12
1 Sprut Læste ?		4
1 Meel Timse	1	8
1 Sup Sie ?		2
1 Øll Kande		8
1 Tallerken Huus		3
1 Mad Kurv		4
1 Fyhr Melk Skab	1	2
1 Eege Bord med Skuffer ?	5	
1 Vaffel Jern	1	
1 do.	1	
1 Oblat Jern		12
<hr/>		
Lateris	139	4 5
1 god Raad Jern		14
1 liden Skab med Skrifter	1	4
1 lang Benk		4
1 stor Ild Klemme		10
1 gl. do.		4
1 Mad Fork		3
1 Jern Stang i Skorstenen	4	
2de Kizæld skeer	3	
1 Ild Fork		4
2 Pot Laage		2

Lintøjet:

22 Servietter	22	
12 Servietter	6	48
6 do.	6	12
4 do.	2	16
3 do.	2	4
12 do.	12	
8 do.	4	48
1 fin Drejels Dug	4	
1 fin do.	3	
1 do. do.	2	
Nok en gl. Dreiels Dug	1	8
En stor Blaargarns Dug	2	8
En mindre Dug	1	8
En gl. Hørgarns Dug	1	8
1 do.	1	8
2 do.	2	
1 Damaskes Thee Dug	1	
2 do. Haand Klæder	1	
2 do. —	1	
3 gl. Drejels Thee Bord Duge	3	
3 fine Haandklæder	2	
3 gl. do.	1	8
1 Kramlærrets Lagen ?	5	
2de Hørgarns Lagener	1	1
4 do.	10	
2 do.	4	
2 Hørgarns Pudevaar	1	8
2de do.	1	
8 Hørgarns Gardiner a 8 sk.		64
4 Gardin Kapper		8
5 Rudere Gardiner	5	
1 do. Bord Klæde	1	8
5 sribet Gardiner	2	8
1 do. Bord Klæde	1	
6 Stk. kortere Gardiner	1	8
4 Blaargarns Lagener	10	
20 Blaargarns Lagener a 2 M.	40	
5 Stk. do. Pudevaar	1	14
9 Stk. gl. Blaargarns Duger ?	5	
3 do.	3	
12 Stk. do. Haandklæder	1	8
En Tværsæk		10
1 gl. do.		4
2 røde Damaskes og udsyet Overtræk til 2de Lehnstoele ...	4	
2 Stk. grøn Taft til 2de Puder	2	

Paa det Vestre Loft:

1 Tønde	4
1 do.	6
1 do.	4
1 do.	8
1 Øll Tønde	8
1 Halv Tønde	4
1 Anker	6
2de Halv Ankere	8
1 gl. Gryn Træe	2
1 liden Degnetrug	10
1 stor Riis Kurv	4
2de Kakkelovn Jern Plader med 3 Stk. Tude til en Vind Ovn ?	2
1 gl. Ark el Ræk ?	2
1 Bunt Skilderi Rammer	1
1 Hække	6
1 do.	2
1 Skuffe med nogle Rum udi	4
1 Bog Pærse	5
1 Nøjle til at væve Strømb ... paa	4
1 Fugle Buer	1
2de lange Pibe Kurve	2
3 Ankere	9
1 halv do.	2
1 Sye Ramme	6
1 Kiærn med Vinde Træe til	3
1 nye Stemplet Skieppe	1
1 gl. do.	8
1 nye Sælløv (Sædløb til at saa Korn af)	10
1 gl. Selløv	2
1 gl. Spind Rok	10
1 gl. Ledder Lehnstoel	4
2 gl. Fierdinger	2
2 do.	2
2de Malke Stipper	8
1 Ost Hække	8
2de gamle Spande med Jern Giorde	8
2de Galier at hænge Kød udi	2
1 Tag Løv	4
En Deel gl. Træe Vahre	2
1 Paryk Blok og en Garn Vindel	4
2de Hør Hegler	12
1 do.	2
1 Fugle Buer	2

I Fade Bord Kammer:

Et blaae Fyhr Skab med Hylder udi	1
1 Fyhr Skab med Skuffer udi	1 8

1 Hæspe-Træ		4	
1 gl. Lehnstoel			2
I Kielderen:			
8 Stk. Vin Flasker		1	
6 Stk. do.			12
1 Løgte			4
1 Skæggemand til 10 Potter		1	4
2 do. a 5 Potter		1	4
1 Salt Trug		3	
1 halv Øll Tønde		1	
1 Regn Tavle			2
I Jomfruens Kammer:			
En Fyhr Drag Kiste		4	
1 blaae h ... Fyr Kiste		3	
1 Jern Bilegger Ovn	3		
2 gl. Taburetter			8
1 blaae og hvid ulden Overdyne	3	2	
1 hvid stampet Underdyne	2		
1 blaae og hvid sribet ulden Underdyne	4		
2de smaa Bolsters Hoved Puder	1		
1 lang do. brunstribet Olmerdugs Pude		4	
1 do. blaastribet		4	
1 sribet Olmerdugsdyne	2		
1 hvid ulden do.	1	4	
1 brunstribet lang Hoved Pude		4	
1 rødstribet do.		4	
3 smaa sribet do.	1	3	
1 Sengested med Omhæng		3	
I Kudske Kammeret:			
1 gl. rød og hvid Dyne		3	
1 blaae og hvid do.	2		
1 rød og hviid do.	4		
1 lang Bolster Hoved Pude	1		
1 blaae og rødstribet do.		3	
1 liden rød og hviid Pude		1	
1 gl. Eege Kiste		2	
1 Ild Klemme			4
I Kammeret i Nor:			
1 rød og hviid Overdyne		4	
1 blaae og hvid Under do.	3	2	
1 hviid ulden do.	3		
1 guul og hviid lang Bolsters Over Pude	1		
1 liden sribet do.		1	8
1 Sengested med blaae og hviid Omhæng	1		
1 Fyhr Bord med Steen udi		1	
1 gl. Eege do.			8

1 Kuffert uden Laas		4
1 Jern Bilegger Ovn	1	
Udi Provstens Studere Kamer:		
1 sribet ulden Overdyne	2	4
1 blaae og hviid Underdyne	4	
1 hviid ulden do.	2	
1 sribet lang Hoved Pude		4
1 lang Olmerdugs Hoved Pude	1	
1 Bolsters do.	1	2
1 Sengested med blaae og hviid Omhæng	2	
1 Jern beslagen Eege Kiste	3	
1 gl. do. Skrin		8
1 Jern beslagen Skrin med Laas	1	8
1 Flaske Foder ?		4
1 Eege Drag Kiste med Fod	1	4
1 Fyr Bog Skab	1	2
1 liden Fyhr Skab		2
1 Peruque Blok (Parykblok)		2
1 Krave Eesk		1
1 Abskonsel (Skærm)		4
1 do. mindre		4
1 Krav Bræt med 2de Jern Bolter		8
1 Tobaksbræt		1
2de Uld Saxer	1	4
1 Hertsfenger		4
1 gl. Lehnstoel		12
1 Kasse uden Laag		2
1 liden rund Fyr Slag Bord		10
1 Fyr Bord med Kryds Fod		12
1 Brænde Glas		8
1 Blik Skrin		1
I Melke Kammeret:		
1 Flue Skab		8
1 gl. Haand Løgter		1
1 Melk Hylde med 4re Rum		6
12 Stk. Hylde		12
3 do. og 1 lang Fiel		8
1 liden Bord med Kryds Fod		6
1 større do. af Fyhr		12
1 gl. Bord Blad med 2de Stk. Hylde		2
1 Fløde Bøtte med Laag		8
1 do. med Jern Giorde		12
1 Senneps Kværn		8
4re Melk Bøtter		8
4 Ost Kar		6
I Pigernes Kammer:		
1 rød og hviid ulden Overdyne	1	

1 hviid stampet ulden Underdyne	5	
2de uldne Lagener	2	
1 lang Bolsters Hoved Pude	1	
1 hviid ulden do.	1	8
1 Øll Tønde med Jern Giorde	1	

I Bryg Huset:

1 gl. Eege Kiern med Jern Giorde		8
3 hele Anker	15	
1 gl. Stand Tønde	3	
1 Malm Gryde beskadiget	2	
1 Hug Stok	2	
1 Kaaber Kiedel indmuret		
1 do. mindre		
1 do. uindmuret		
1 liden do.		
1 Malk Spand med Jern Giorde	12	
1 stor Kar med 3 Jern Giorde	1	8
1 mindre do. 2de do. Giorde	1	
1 Degne Trug med Laag		8
1 Øll Leiel med Jern Giorde	1	
2de gl. Stand Tønder		6
1 Bær Bar		4
1 Kar Stoel		4

I Karlens Kammer:

1 hviid ulden Overdyne	1	4
2 uldne Lagener		2
1 graae sribet Underdyne	1	
1 lang sribet ulden Hoved Pude		2 8
1 graae sribet do.		12
1 hviid ulden Overdyne	1	3
2de uldne Lagener		1 8
1 hviid ulden Underdyne	1	
1 hviid do. Hoved Pude		1
1 sort sribet do.		6

I Hakkels Kammeret:

1 Hakkelse Kiste med Kniv		4
---------------------------------	--	---

I Stalden:

1 Par Læder Heste Puder med Vand Kapper		3 8
1 Par Læder Kobler	1	
1 Par Seeler med Ryg Stykk og Rumpes Stykk	1	4
1 Kryds Tømme		4
1 Par Læder Kobler		4
1 Tømme		3 8
1 Set Leder Ryg Tøj med Reeb	1	2
1 Set do.	1	
1 Par gl. Læder Kobler		1 8

1 gl. Tømme	2	
1 do. gl. Tømme	1	8
2 Sæt gl. Seele Tøj uden Ryg Tøj	2	
En Øxe	1	
1 Baand Kniv		4
1 Naptange		8
1 Spade		12

I Gieste Stalden:

1 Sæt Lejrer med Skravler	1	8
1 do.	1	
1 Læstræe		6
1 do.		6

I Ruld Kameret:

En Eege Rulle	1	
1 Bord Blad		4
1 grøn beslagen Postvogn med Hammel Stok og 1 Jern Fod- trin samt 3 Age Stole og Vogn Skrin	16	
1 do. Vogn med rød Aadsæt	7	
1 halv beslagen Vogn med gl. grøn. Haure	3	
1 do. Vogn uden Beslag med 1 Hamelstok	1	1 8
1 Plov med Tilbehør	1	4
1 Jern Harve		2
1 Trille Bare		1
1 Vand Trug ved Brønden		1
1 lang Stie		1

Levende Creaturer:

1 sort Hoppe kaldet Westkiær, 13 Aar gl.	18	
1 sort do. kaldet Bindsbøll, 14 Aar	12	
1 blaae Hest, 8 Aar	30	
1 sort Heste Plag, 3 Aar	27	
1 brun Aarings Heste Plag	13	2

I Ko Stalden:

1 sort hielmet Koe faaet 2 Kalve	8
1 sort broget Koe 4	8
1 sort Koe 3	9
1 graa do. 4	8
1 sortbroget do. 3	9
1 graa broget do. 3	9
1 sorthielmet 2	10
1 do. Koe 3	10
1 do. Koe 1	9
1 do. hielmet 5	8
1 do. 5	7
1 sortbroget m. et Horn 4	7

I Fæe Stalden:

1 sort hielmet Stud	10		
1 hviid spættret Qvie faaet 1 Kalv	6		
1 graabroget Qvie	6		
1 sortbroget Qvie, 1 Aar	3		
1 sortbroget Stud, 1 Aar	3		
1 sorthielmet Stud, 1 Aar	3		
1 sorthielmet Qvie, 1 Aar	3		
1 rødbrøget do. 1 Aar	4		
1 rød Tyr, 1 Aar	2		
1 hviid Stud Kalv med sorte Pletter tillagt i Aar	1	1	
1 sortbroget Qviekalv ogsaa tillagt i Aar	1	1	
1 sort Soe med Grise	4		
1 sortbroget Svin	3		
Endnu et Par Heste Dækkener kantede med blaae Baand	1		
1 Par ringere do.		1	
Nok et Par do.		1	
Udi et lidet Skab i Studere Kammeret fandtes i en liden			
Èsk lagt ? Et Par Guld Armbaand med 2de Spænder, 2			
Dupper, 2de smaa Ringe vog 2½ qt a 2 Rdl.	5		
3de Stk. Guld aimetteret Guld Haand Knap vog 2 qt	4		
1 Kruset Guldring		5	
1 slet do.		2	8
1 do. med Demant Steen, 1 do. mindre. Nogle Steene ind-			
fattet i Sølv, og nogle smaae løse do.			
1 Guld Smykke og 1 do. Kæde	2		
1 Guld Violet Baand		1	
1 Rød Christen Tøy med Sølv og Guld Takker og Øyne			
Klæder		3	
1 hviidsilke Tafdes Barn Trøye, 1 do. uden Ærmer		2	
5 Stk. do. Huer		1	
1 rød gl. Fin Muffe			2
1 Par Sølv Knæe Spænder	1		
1 Par do. Lænke Knapper		1	8
1 do. Stang Knapper		2	
1 Perlemoers Snustobaks Daase		2	
1 Eske med Tin Haand Knapp med videre			8
1 Elfenbens Daase			6
1 Guldvægt med Tilbehør		1	8
1 Tomme Stok		1	
10 Stk. danske Croner a 4 M 4 Sk.	7		8
1 do. Hamborger		4	
4 Stk. Species Rdl. a 7 M.	4	4	
1 Stk. dansk 2 M. Stykker		2	2
4 Stk. Danske Ducater a 2 Rdl.	8		
Summa	585	2	6

Paa Loftet:

Af Rug befandtes efter Opmaaling 40 Tønder.

Catalogus over Bøgerne:

Her følger en Fortegnelse med latinske Benævnelser og tyske, vel overvejende af theologisk Art. Her mærkes:

Luth: Postil. Domest: (Luthers Huspostil)			12
Evald Bibelske Concordantz 3 ?	1		
Hofmans Fundationer over Riber Stift		2	
Holbergs Kirke Historie Tom ?		2	
Nannestad et Guds Menneskes Tilberedelse efter Guds Ord Dansk Lov		3	12
Soren Mathiesens Regnebog			4
Struensens Historie			2
Joh. Arndts fire Bøger om den sande Christendom			3
Joh. Arndts Paradises Urtegaard			4
Morten Luth: Catech: Forklaring ved Thestrup			2
Cimbrers og Gothers ældgamle Herkomst			4
<hr/>			
Ialt Bøger for	16	5	14
204 Nr. hvoraf de sidste 29 Nr. nævnes nogle Bundter Bøger			
<hr/>			
Summa Summarum	602	2	4

Ølgod Prgd. 28. Febr. 1789.

C. Sølling. H. Pertou. N. Teilgaard. J. Haahr. H. P. Haahr.

Som Vurderings Mænd: **C. Øllgaard. Christen Pedersen.**

Af Udgifter mærkes:

Til Riber Gejstlige Enke Casse efter Obligation af 3 July 77	280		
Fra Amtstuen i Ringkøbing er indleveret Regning af 19de Oktober sidst paa resterende Skatter	40		
Salig Hr. Provstens afgangne Søns Kone fra Thistrup for- drede for sin Opvartning i Sal. Provstens Sygdoms Tiid	6	4	
I Naadsens Aaret har 3 Højtids ofre af begge Sogne givet	108	4	7
Accidenserne af de Sogne	140	4	8
Tiende Penge	39		
<hr/>			
Sterfboens hele Indtægt blev	1538	4	6
Udgift	938	2	5
<hr/>			
Til Deling	600	2	1
som deles i 16 Syster Lodder som følger			
Nr. 1 Hans Peder Haahr 1 Broder Lod	75		4 ¹ / ₈
2 Daniel Haahr	75		4 ¹ / ₈
3 Jørgen Haahr	75		4 ¹ / ₈
4 Peder Helt Haahr	75		4 ¹ / ₈

5 Afgangne Hans Severin Haahr hans efterlevende eneste Datter Kirstine Haahr	75	4 ¹ / ₈
6 Afgangne Søren Haahr som har efter sig 4 Børn neml. 2de Sønner og 2de Døtre af hvilke den første Søn Ude Haahr tilk.	} 75 Rd. 4 ¹ / ₈	25
den anden Søn Niels		25
En Datter Anne Sørensdatter Haahr		12
En Datter Kirstine — —		12
7 En Datter Karen Udes Datter Haahr en Søsters Lod ...	37	3 2 ¹ / ₁₆
8 En Datter Dorthe Udesdatter Haahr	37	3 2 ¹ / ₁₆
9 En Datter Johanne Margrethe Udesdatter Haahr	37	3 2 ¹ / ₁₆
10 En Datter Kirstine Udesdatter Haahr som er død og har efterladt sig 2 Børn, nemlig 1 Søn Søren Poulsen Rich tilkommer deraf 1 Broder Lod	} 37	25
En Datter Catharina Maria Rich til-		3
kommer deraf en Søster Lod		12

De myndige Arvinger modtager selv deres Arve Lodder hos Skifte Forvalteren S. T. Hr. Provst Sølling i Thorstrup med lovlig Afkald, naar Pengene indkommer fra Auctions Incassator Hr. Lund paa Lindberg og Successor Hr. Hans Pertou, som formodes at skee seneste førstkommende Snapsting 1790. Og hvad af Umyndiges Arvelodder angaar, da besørger saavel Ober som Under Formyndere same udsat til bemeldt Tiid imod tilstrækkelig og suffisant³⁰⁾ Underpant til de Umyndiges Tarv.

Hvad ellers Stervboets Creditorer angaar, da vil man være betænkt paa at udbetale dem deres Fordringer med snarest af indkomne Auctions Penge, undtagen de 280 Rdl. med dette Aars Rente til Riber Stifts geistlige Enke Casse, som efter Opsigelse, ikke kand udbetales førend til bemeldte Snapstings Termin.

Endelig bliver ved denne Skiftesamling at erindre, at Sogne Præsten Hr. Hans Pertou tilligemed hans Hustru Madame Karen Haahr og tilbøde at vilde viise den Kærlighed imod deres svage Søster Jomfru Dorthea Haahr at beholde hende hos sig i deres Hus i Præstegaarden og fremdeles forsyne hende med fornøden Underholdning Pleje og Opvartning samt de behøvende Klæder, som hun ey selv er i Stand til at anskaffe sig af de faa Renter hun aarlig kand hæve af hendes liden Arv Capital, og det saa længe Hr. Pertou lever uden Betaling dog paa de Vilkaar: at i fald Jomfru Dorthe Haahr for ham Hr. Pertou ved Døden skulle afgaa, besørger hans hendes Jordefærd hæderlig, og derimod

³⁰⁾ Paalidelig.

beholder uden nogen Deling med hendes Arvinger, alt hvad hun efterlader sig i reede Penge eller Effecter af hvad Nafn haves kand. Men skulde Velbemeldte Hr. Pertou for Hende ved Døden afgaar nyder hans Efterlevende Enke eller Arvinger aldeles intet af det Jomfru Dorthe Haahr maatte efterlade sig, hvilket altsammen bliver Hende i saa Fald forbeholden, uden mindste Afgang, til frii Disposition, at føre med sig derhen, hvor Forsynet maatte have bestemt Hende bequem Leilighed paa et andet Sted — Derefter blev af Skifte-Retten 3de Gang paraabt om der var nogen enten af Arvingerne, Formyndere, Credi eller Debitorer, som maatte have noget viidere ved dette Skifte at erindre, de da vilde mælde sig; Hvorpaa samtlige Tilstædeværende svarede: At de vidste intet mere i nogen Maade at erindre, ønskede kun, at Skiftet nu maatte sluttes —

Hvorfor de forsikrede, at holde Skifte Forvalteren og alle Vedkommende fri og angerløs i alle Maader —

Altsaa vorder dette Skifte saaledes hermed i ald Venlighed sluttet og tilendebragt —

Ølgod Præstegaard, den 17de Febr. 1790.

C. Sølling.

Treü³¹⁾.

Fabricius.

Paa Egne og mine Myndlingers Vegne

underskriver J. Haahr.

Hans Pertou.

Hans Peder Haahr.

P. H. Haahr.

Som Incassator: Lund.

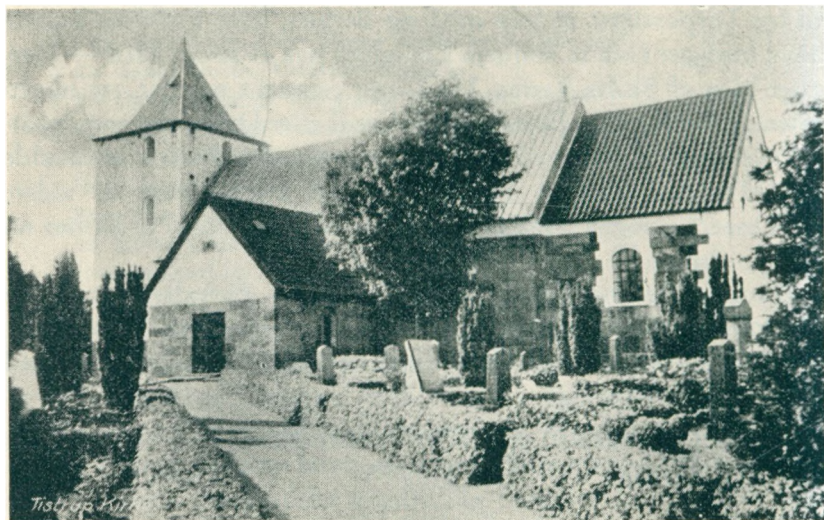
PROVST HAAHRS PERSON

Hvordan Provst Haahr var som Præst og Sjælesørger, kan der ikke siges noget bestemt om. Skønt han var Præst i Ølgod over 60 Aar til 1789, altsaa for 152 Aar siden, er der ingen Tradition, der beretter noget om hans Person eller Embedsførelse, og da jeg kan huske de 52 Aar tilbage og ikke mindes noget, kan man regne med, at Mindet om ham ikke levede over 100 Aar. „Og vore Navne glemmes“. Med Børnebørnene forsvinder gerne de sidste Minder.

Om U. Haahrs kirkelige Stade vides heller ikke fra skriftlige Vidnesbyrd ret meget, men dog noget. Efter alt at dømme har han været en Ven af Pietismen, der i hans Tid var i Blomstring her i

³¹⁾ Treü var bleven Præst i Hodde.

Landet, og der var Bevægelse i mange Sogne og Modsætning mellem Pietisterne og de andre. En af Bevægelsens dygtigste Mænd var H. A. Brorson, Biskop i Ribe 1741—1764. Han visiterede i Ølgod 3 Gange i Provst Haahrs Tid, og derom har vi følgende Indberetninger (Rigsarkivet).

Tistrup Kirke.

Ribe 15 Dec. 1744, indsendt til General Kirke Inspektionen.

D. 29 Febr. visiterede jeg i Ølgod Kirke. Provsten Hr. Ude Haahr prædikede over de Ord i Passionen: Jeg er dertil kommen i Verden, at jeg skal vidne Sandhed, hvo som er af Sandhed kan høre min Røst, hel vel og grundig. Han er en alvorlig og flittig Mand i sit Embede. Ungdommen var saare munter til at svare. Menigheden lod ogsaa en særdeles Agtsomhed og Alvorlighed i at høre Guds Ord.

1750. 16 Oktober visiterede jeg i Ølgod Kirke.

Provsten Hr. Ude Haahr er en alvorlig Mand i sit Embede, catechiserede grundig den sidste Søndags Prædiken om Guds Naades højtidelige Bryllup. Ungdommen svarede meget vel.

1756. 2 April i Ølgod Kirke. Provsten Hr. Ude Haahr prædikede opbyggelig over Tekst Joh. 19 v 3 ff. Ungdommen svarede tildels vel. Degnen Gregers Andersen er ulastelig i Levned og flittig i sit Skolehold.

I Ølgod Præstekalds Embedsbog, Liber Daticus, findes desuden følgende: Liber Daticus,

Som Høyædle og Høyærværdige Hr. Biscop Tønne Bloch in Acto Synodi Vardensis die 2te Octobris Anni 1775, Høy Gunstigt Befalede at skulle Indrettes. Skyldigt

Efterkommet af
U. Haahr.

Ølgod Præstegaard d. 19de octbr. 1775.

Desuden: Aar 1776 Onsdagen den 8 May visiterede jeg i Øllgoed Kirke og fandt Menighedens Kirkelyst, samt Ungdommens Kundskab at svare til den Værdige Oldings og Hans troe Medtjenners³²⁾ Retsindige Embedsførelse! hvortil Siælens Hyrde og Biskop fremdeles skiænke Naade! *Bloch.*

Til Fordel for den Opfattelse, at Ude Haahr var en Ven af Pietismen, taler ogsaa, at ikke faa Efterkommere af Provstens 2 Sønner, Jørgen og P. Helt, følte sig hjemme i denne Retning, hvad enten den kaldes Indre Mission eller Luthersk M. Kunde det ikke være fælles Arv fra den gamle Provst?

Som en Mærkelighed kan anføres, at han levede samtidig med vore 3 store Salmedigtere: Kingo, der døde 1703, Brorson (1694—1764) og Grundtvig, der fødtes 1783.

Han maa paa et vist Tidspunkt have forandret sit Navn fra Haar til Haahr.

Den 13de af Provst Haahrs Børn er:

Proprietær *Jørgen Udesen Haahr*, Lindbjerggaard, g. 1ste Gang 1781 med *Else Catrine Sørensen*, Enke efter Ejer af Lindbjerggaard Niels Hansen, der blev jordet 13-4-1780, 71 Aar gammel. N. Hansen var Kromand i Lyne og senere Ejer af Frøstrup Hovedgaard i Lunde Sogn fra 1760 til 1766, da han afhændede den for 23000 Rdl., hvorefter han 1768 købte Lindbjerggaard for 30000 Rdl. Gaarden havde da 45 Td. Hartkorn, Tiende 54 og Bøndergods 216 Td. H. — Ved Giftermaalet blev Jørgen H. altsaa Ejer af Gaarden. Et Minde fra hans Tid er den Solskive, der findes paa Hovedbygningen med Navnene Jørgen Udesen Haahr og Else Katrine Sørensen og Aartallet 1787. I min Datters Værge

³²⁾ Medtjeneren var Kapellanen Hans Pertou, Provstens Svigersøn.

findes et Bornholmeruhr, hvorpaa der staar: Jørgen Haahr. Else Katrine Haahr.

M. M. T. ³³⁾).

Madame Haahr døde December 1796. Ved Skiftet efter hende var til Stede for hendes 4 Børn af 2det Ægteskab „Sognepræst Sehsted og Hr. Lund, den første fra Janderup Præstegaard, den sidste Ejer af Visselbjerg Hovedgaard, hvilke som begge de umyndiges Morbrødre i indbemeldte Kvalitet staar een for begge og begge for een“. Der tildeltes de 3 Sønner hver 1260 Rdl. 1 M. 9/10 Sk. og Datteren 1130 Rdl., hvilket ialt bliver 4910 Rdl. 4 M. 13 7/10 Sk., en ikke ringe Sum. Skiftet begyndte 4. Jan. 1797 og sluttede 20. Decbr. 1798.

Jørgen Haahr blev gift 2. Gang 1798 med *Anne M. B. Borgen*, men dette Ægteskab varede kun kort. J. Haahr døde først paa Aaret 1800, og Skiftet efter ham begyndte allerede 10. Febr. s. A. Mærkeligt nok var de 3 Sønner, i Alderen 16, 14 og 11 Aar, alle borte fra Hjemmet, Datteren, Nikoline, 18 Aar, var hjemme. Hvad var Grunden? Liger der en Tragedie bag? I 2det Ægteskab var en Datter, $\frac{3}{4}$ Aar. 15. Decbr. var der atter Skiftesamling, da er Nikoline bleven gift, og Mad. Haahr har 6 Aug. født en Datter, Jørgine.

Ølgod Kirke, eller rettere dens Tiende og øvrige Indtægter, hørte til Lindbjerggaard. Hartkornet var 40 Td., med tilhørende Kirke-, Konge-, Korntiender samt kontribuabelt ³⁴⁾ Hartkorn Ager og Eng 5 Skp. 2 Fdk. Allerede 28. Juli 1800 afholdtes offentlig Auktion over Kirken. Her blev Sognefoged Kield Kiildsen i Gammelgaard og Christen Nielsen, Ølgod, paa egne og hele Sognets tiendeydende Beboeres Vegne Kirken tilslaaet for .....

10500 Rdl.
hertil Renter og Incassationsaalær ..... 577 Rdl. 3 M.

Ialt ..... 11077 Rdl. 3 M.

Skødet skrives i Varde 12. Aug. 1801 og undertegnes af L. Fogtmann, Byfoged i Varde, Herredsfoged i Øster-, Nør- og Vester Herreder, og Hans W. Øllgaard, Cancelliraad, By- og Raadstueskriver i Varde og Herredsfoged i forbemeldte 3 Herreder. Fremlagt og læst i Retten paa N. Jyllands Landsting 16-12-1801. Det oplyses, at der for J. Haahrs 4 Børns Arv — som er

³³⁾ Det skal vel sige Mette Margrethe Tvistmann. Se under Hans P. Haahr.

³⁴⁾ Skatskyldigt.

nævnt oven for — altsaa næsten 5000 Rdl. — er givet Prioritet i Lindbjerg, Ølgod Konge- og Kirketiende med videre.

Derefter var Ølgod Kirkes Indtægter gaaet over til de tiendeplichtige Beboere i Sognet, naturligvis mod, at de holdt Kirken i forsvarlig Stand, medens de tiendefri Beboere paa Lindbjerg Hovedgaardsjord kroede sig af at være fri og dog mente at have en Slags Forret til de øverste Stole — Herskabsstolene — i Ølgod Kirke.

Skiftet efter J. Haahr sluttede 11-12-1801 — da var Enken allerede gift igen — og Indtægten opgjordes til 18109 Rdl. 3 M. 3 Sk. Udgiften til 13492 Rdl. 2 M. 9 Sk., saa der bliver kun til Deling 4617 Rdl., „ M. 10 Sk. Deraf faar Enken det halve 2308 Rdl. 3 M. 5 Sk. Den anden Halvdel arves af Børnene, hver Søn faar 513 Rdl. 1¹/₉ Sk., og hver Datter det halve heraf, 256 Rdl. 3 M. 5⁵/₉ Sk.

Det er paafaldende, saa hurtigt Enker og Enkemænd bliver gift igen. N. Hansen døde 1780, Enken Else Catrine giftede sig 1781 med J. Haahr. Hun døde 1796, J. Haahr giftede sig 1798 med Anna M. Borgen og døde 1800, hvorefter Enken giftede sig 1801 med Chr. E. Borgen. Var det ikke af bare Kærlighed, disse Giftemaal fandt Sted?

J. Haahr har næppe været en driftig Besidder af Lindbjerg og ikke spundet Silke der. Han fik Tilladelse til at bortsælge Bøndergodset 1786 og 1790³⁵⁾, 1797 Tilladelse til at udparcellere Gaarden, som i hans Dødsaar kun havde 12 Td. Hartkorn, dens Herregaardstid var forbi. De gode Enge, der slynger sig tæt forbi Gaarden og var dens Pryd og værdifulde Indtægtskilde, blev foreløbig ikke solgt, men dette skete for største Delen siden, vistnok c. 1879.

Men der er endnu trods alt over den c. 200aarige, skønne Hovedbygning med de dybe Kældere, med den ærværdige Have foran og de høje Linde ud til Gaarden — over Banken ved Siden af og Dammen, hvor Vejen snor sig forbi til Ølgod og til modsat Side løber gennem Engen ud til Lindbjerg Mark — et Skær af svunden Storhed, et Historiens Sus, som kan virke betagende paa den, der som Barn har færdedes paa disse Egne.

Det var en god Arvepart i Penge, der blev tildelt de 4 af J. Haahrs og Else Katrines Børn, Sønnerne hver 1773 Rdl. og Dat-

³⁵⁾ Fejlagtig hos Trap 1794.

teren 1386 Rdl. Men der synes ikke at have været Forslag i disse Penge. Ingen af dem var særlig godt funderet økonomisk set, og to af dem blev endogsaa yderlig fattige. Mulig har Pengekrisen haft nogen Skyld, hvis Pengene blev betalt i Sedler, da disse næsten var uden Værdi, og det blev fattige Tider, men herom senere.

Den ny Ejer af Lindbjerg, Chr. E. Borgen, og Hustru, Anna M. Borgen, blev ikke længe paa Gaarden, rimeligvis har Gælden været for stor, da hun jo ved Skiftet kun fik tildelt 2308 Rdl. 3 M. 5 Sk., og hendes anden Mand sandsynligvis ikke har indskudt videre Kapital.

Jørgen Udesen Haahr, Lindbjerggaard

(1747-1800).

g. 1ste Gang med Else Katrine Sørensen (herom skriver Provsten: 25 Maj 1781 blev min Søn, Jørgen Udsøn Haahr, og velædle Madame Else Catharina sl. Niels Hansens med kgl. allernaadigst Bevilling at sammenvies paa Lindbjerggaard uden foregaaende Lysning af Prædikestolen copulerede). J. Haahr gift anden Gang med Anna Margrethe Birgitte Borgen. Børn af første Ægteskab:

1. Nikoline Kirstine Haahr, døbt 2-9-1781.
2. Ude Peder Haahr, fremstillet i Kirken 1783.
3. Niels Severin Haahr, fremstillet i Kirken 22-5-1785.
4. Jens Pertou Haahr, fremstillet i Kirken 24-3-1788.

Af andet Ægteskab:

5. Cathrine Marie Haahr, f. 11-7-1799.
6. Jørgine Haahr, f. 1800, sindssvag.

Nikoline Kirstine Haahr og Efterkommere:

Hun er altsaa døbt 2-9-1781, død 2-12-1853, g. 8-11-1800 med Gmd. Niels Hansen Pedersen af V. List (kaldet Niels Vestergaard), han døde 5-10-1863, 87 Aar gammel.

Ved en Sønesøns Diamantbryllup gav jeg af hendes omskiftende Livsskæbne en Skildring, bygget paa mundtlige og skriftlige Kilder, tilsat med historisk Bindemateriale og fri Fantasi, og senere udbygget:

En Herremandsdatter fra „Lindbjerggaard“.

Det er i Ølgod Kirke Søndag 2 September 1781. Sognepræstens, Provst Ude Haahrs Kapellan og Svigersøn, Hr. Hans Pertou, har endt sin 5 Kvarter lange Prædiken over „Den barmhjerlige Samaritan“, en Salme er sunget, og ind træder Provstens elskelige Daatter, Hr. Hans Pertous Kæreste (Hustru), med et lille Barn paa Armen. En Del af Menigheden, især den Del, der danner Kvindesiden, drejer Hovedet imod den indtrædende. Men Præstedatteren og Præstekonen anfægtes ikke heraf. Rank og med løftet Hoved gaar hun ind i den øverste Stol med de høje Gavle, prydede med Adelsvaabnene, Herskabsstolen til Lindbjerggaard. Kort efter træder hun hen til Døbefonten med Barnet, en Datter af hendes Broder, Jørgen Haahr til Lindbjerggaard, og Hustru, Else Cathrine. Selve Provsten, den gamle Olding, træder til som Fadder tilligemed andre velærværdige og velædle Mænd. Den lille Pige bliver indlemmet i Christo, hendes Navn er Nikoline Kirstine, opkaldt efter Moderens første Mand og Provstens afdøde Hustru. „Det lille Barn bliver en god Sanger,“ sagde Folk, da de kom ud af Kirken, „det er sjældent, et Barn græder saa stærkt, men det lød i Grunden kønt.“

7 Aar derefter. En Formiddag i Juli. Den lille Nikoline har sammen med sin yngre Broder, Ude, moret sig med at trimle ned ad den høje Bakke lige ved Gaarden. Nu gaar hun hen til Dammen paa den anden Side Vejen, løfter Kjolen op og prøver paa, hvor langt hun kan vade ud med de bare Ben. Det kunde jo være, hun kunde gribe en Fisk, i alt Fald kan hun sagtens finde et Stykke Kalmusrod, det er saa dejligt at tygge paa. Da hører hun Klang af Leer, der stryges, det lød endda smukt. Hurtigt iler hun gennem Haven forbi Solskiven paa Salsen, standser et Øjeblik og læser Faderens og Moderens Navnetræk samt ser, at Skyggen paa Skiven falder mellem 10 og 11. Videre løber hun ned i Engen, der gaar helt op til Haven og ser paa de 10 Slaakarle, der gaar paa Rad og følges ad med Huggene. Efter hver Karl gaar en Pige og strender Græsset, saa det kommer til at ligge jævnt. Pludselig smider Karlene Lerne og Pigerne Riverne, løber hen til en Høstak, hvor de under Latter og Skæmt kaster sig ned og faar Mellemmaden frem. Skægmanden gaar fra Mund til Mund, den kan tage sine 10 Potter Øl. Nikoline nærmer sig. „Ka' du køs æ Skægmand?“ siger en Karl til hende. Hun prøver, men kan ikke faa den højt nok op.

„Nikoline“, raabes der hjemmefra, „din Oldefar er kommen.“
Nikoline lader Skægmanden falde uden at tænke paa Indholdet og iler hjem, løber gennem Haven og Salen ud foran Indgangen, hvor Provst Haahr sidder i en Lænestol under de Lindetræer, der blev plantet paa hendes Fødselsdag. Hun springer op paa hans Knæ og tager ham om Halsen. „Kan du synge lidt for mig?“ siger den gamle Provst, „syng den, jeg fik af min gode Ven, nu salig Biskop Brorson, da han var her i Ølgod, ja, nu er det snart 38 Aar siden. Hvor var han i godt Humør den Dag! Han fortalte, at det ofte var Tilfældet, Menighederne, hvor han kom frem, havde en Salme, de særlig satte Pris paa, og nu skulde Ølgod ogsaa faa en, og det var „Op al den Ting, som Gud har gjort“. „Den kan jeg“, sagde Nikoline, „den synger jeg, naar jeg plukker Blomster i Engen.“ Og saa stemte hun op: „Hvad skal jeg sige, naar jeg gaar blandt Blomsterne i Enge, og Fuglesangen sammenlaar som tusind Harpestreng!“

„Tak, lille Niko“, sagde Provsten og strøg hende kærtegnende over Haaret, „lad mig se, du altid er en god Pige, og glem ikke at synge om din Glæde og Sorg“.

„Mor“, sagde lille Nikoline, da Provsten var rejst, „Sorg, hvad er det for noget?“ „Sorg, det er noget, der kommer af sig selv, naar man bliver ældre“, sagde Moderen.

En Maned efter var Nikoline sammen med sine Forældre kørende til Præstegaarden. Forældrene kørte videre til Henne Degnebolig, hvor de skulde være Faddere til Degnen Peder Helt Haahrs lille Datter. Det vilde vare 3 Dage, inden de kom tilbage, og i den Tid skulde Nikoline være hos Oldefaderen.

„Maa jeg saa sove hos dig i Nat?“ spurgte hun Provsten, da Forældrene var kørt.

„Ja, det maa du“, svarede han, „jeg sover i mit Studerekammer, der er et Sengested med god Plads til os begge, og der er en stor ulden Overdyne, 2 Underdyner og 3 Hovedpuder“.

De gik tidligt til Ro, men inden de sov, fremsagde Nikoline den Bøn, hun havde lært af sin Moder:

Bed, o Jesus, bed for mig,
bed mig ind i Himmerig,
der at leve, der at bo
i en evig Fred og Ro!
Lad mig altid elske dig,
du, som beder godt for mig.

Gud, vær min Ven,
Gud, hør min Bøn,
Og det for Jesu Skyld, Amen!

Provsten trak Nathuen ned over Ørerne, og de sov.

Allerede Klokken 6 næste Morgen stod Provsten op, og for at have lidt Løjer med Nikoline, tog han sin Paryk paa, den sad ellers paa en Blok i Krogen ved Sengen, men brugtes ikke mere. Da Nikoline vaagnede og saa en „fremmed Mand“ sidde i Lænestolen med et Brændglas for Øjnene og læse, gav hun sig til at græde og puttede sig under Dynen. Provsten tog da Parykken af, løftede Dynen og sagde: „Kan du nu kende mig?“ Nikoline slog Armene om hans Hals, „Aa, jeg var saa bange for, det var Bussemanden“, sagde hun.

Efter Morgentoning og Morgenmad — Øllebrød med nymalket Mælk til — gik de atter ind i Provstens Værelse, Provsten satte sig for Bordenden og fandt i Salmebogen Dagens Morgenbøn, han rakte Bogen hen til Nikoline, som stod ved hans Side, og nu læste hun Bønnen med tilhørende Hjertesuk, højt og klart. Derefter sang den gamle Olding — han var over 90 — og den lille syvaarige Pige sammen „Op, al den Ting“, den kunde de begge udenad.

Nu gik Provsten hen til et lidet Skab, laasede op, fandt en liden Æske og fremtog af den et Par Guldarmaand med trende Spænder. „De har tilhørt din Oldemor“, sagde han, „jeg gav hende dem for snart 60 Aar siden den Dag, vi blev trolovede. Jeg har selv arvet dem efter min Farmor Lene Sørensdatter Haar, nu skal du arve dem paa din Trolovelsesdag, du er jo opkaldt efter min salig Kone Kirstine. Disse Armaand er lige saa meget værd som vor sorte So med dens 5 Grise. Jeg skriver nu paa et Stykke Papir, at Armaandene skal tilhøre dig, og lægger det ved Siden af“. „Tak, Oldefar“, sagde Nikoline og undredes over de skønne Guldbaand, hun fik Lov at prøve dem, men kunde dog ikke forstaa, de var saa meget værd. Derefter gik Provsten hen til Bogskabet og udtog et Bind af Evalds Bibelske Concordantz, han skulde til at forberede sig til Søndagsprædiken, og Nikoline fik Lov at gaa paa egen Haand i den store Gaard.

Hun gik gennem Dagligstuen, Storstuen til Jomfruens Kammer, hvor Fasteren, Johanne Margrethe, sad og spandt. Saa gik hun op i Kammeret paa Loftet, hvor der var saa mange morsomme Ting: Daaser, en Kaffekværn, Lysbrikker, et Vaffeljern, et Kla-

vier, som hun kunde finde en Melodi frem paa m. m. Derpaa gik hun ned i Hestestalden, hvor der stod 5 Heste, i Kostalden, hvor hun talte 12 Køer — de havde dog flere hjemme — i Fæstalden, hvor der var Stude, Kvier og Kalve samt den sorte So med sine 5 søde, sorte Grise og et sortbroget Svin.

Om Eftermiddagen var Nikoline med Provsten i Ølgod Kirke. Hun undredes over det høje Taarn og var betaget af det vældige Kirkerum. Længe stod hun foran Krucifikset, der forestillede den korsfæstede Kristus, hun kendte godt Beretningen herom og tænkte, det var dog mærkeligt, at hans Legeme netop var kommen til at hænge i Ølgod Kirke. Provsten viste hende Mandshovedet, „Skæppen“ og Dyret paa Korets Gavl og fortalte Sagnet om Hejbol Bonde, men Dyret, „Uhyret“, kunde hun ikke lide at se, hun forestillede sig, at det var „den Slemme“.

Dagen efter hen mod Aften kom hendes Forældre tilbage fra Henne. De havde Kusk og kørte i lukket Vogn. Hestene blev staaende for Vognen og fik et Foder, mens Herskabet var inde at faa en Skaal varmt Øl og en Bid Brød. Kusken fik sit bragt ud, hvorefter han satte Milerne i Munden paa Hestene og steg op paa Kuskesædet. Lidt efter kom Gæsterne ud og stod og snakkede lidt med Provsten paa Trappen foran Døren. Det var nu ved at blive mørkt, der kom et Vindstød og slog den aabne Vogndør i, og Kusken, som troede, at Herskabet var steget til Vogns, slog Knald med Pisken og kørte til Lindbjerg. Jørgen Haahr slog en Latter op, han tænkte paa, hvor forbavset et Ansigt, Kusken vilde sætte op, naar han kom hjem og saa, at der ingen var i Vognen, hans Kone saa betænkelig ud, og lille Nikoline græd. Provsten trøstede dem med, at Kusken nok skulde komme igen, ellers havde han selv to gode Heste og en fin Postvogn med 3 Agestole, saa skulde hans Kusk køre dem hjem. En Time efter kom Vognen tilbage, og saa gik Turen til Lindbjerggaard.

Aaret efter døde Provsten, 92 Aar gl., efter at have været Præst i Ølgod over 60. Aar. Da Nikoline saa ham blive sænket i Jorden og saa Mændene kaste Graven til og derefter smide Skovlene i Kors oven paa, begyndte hun at forstaa Sorgen. Da hun om Aftenen laa hjemme i sin lille Seng, tænkte hun paa, om Oldefader, der nu var i Himlen, kunde høre hende, naar hun sang, og saa sang hun: Hvad skal jeg sige, naar jeg ser, hvor Stjerneflokken blinker, hvor mildt enhver imod mig ler og op til Himlen

vinker! Hvad skal jeg sige, naar jeg op til Gud med Haanden farer! (hun forstod ikke dette „i Aanden“).

11 Aar er gaaet. Nikoline er en sjælden smuk Ungmø paa 19 Aar. Hun er af Middelstørrelse med skær, lidt fregnet Hud paa Hænder og i Ansigt, rødgult Haar i to Fletninger ned ad Ryggen, dybe blaa Øjne, lidt buet, kraftig Næse efter Provsten, mere rank og spændstig end almindelig hos unge Piger og med en rask og energisk Gang. Hendes Moder er død for 3 Aar siden, der er kommen en ny Madam Haahr og 2 smaa Søskende, men hendes Helbrødre er ude hos fremmede. Ude hos Birkedommer Engels-toft paa Fanø, Niels hos Madam Smidt³⁶⁾ paa Frøstrup og Jens Pertou hos Hr. Clod³⁷⁾ i Ribe.

Og nu i Aar (1800) er ogsaa hendes Far død. Jo, hun kender noget til Sorgen. Men hun glæder sig i sin Ungdom over Livets Rigdom og Skønhed. Det høres vidt ud over Enge og Marker og Heder, naar hun staar oppe paa Banken og synger sin Livsglæde ud, synger, saa Folk maa staa stille og lytte: Op al den Ting, som Gud har gjort!

Iblandt dem, der lyttede og saa og blev væk, var velagtede Ungkarl Niels Hansen Pedersen fra Gaarden Vester List. Det var ganske vist en af de bedste Gaarde i Sognet, og han var en af de flotteste Karle, særlig naar han sad til Hest, men det var dog dristig af ham, at han turde bejle til Herremanden Datter fra Lindbjerg, men han vovede det, og han vandt.

Der var dog een Ting hos Niels Vestergaard, Nikoline blev bange for, han kunde faa for meget af de vaade Varer. Hun havde engang set ham beruset efter et Varde Marked, og da blev hun saa bange, at hun tænkte paa at gøre det forbi. Men ved deres næste Møde bad han saa mindelig om Forladelse og lovede, han nok skulde passe paa i Fremtiden. Og Kærligheden sejrede over Frygten.

Samme Aar som Faderen døde, blev der Bryllup paa Lindbjerggaard med Niels Vestergaard og Nikoline. 8 af Sognets flotteste Karle var Forridere, og der var 12 Albuesvende og 12 Brudepiger. Bruden kørte i Karet med 4 Heste for. Ved Egknud stødte Brudgommens Skare til, ligeledes med 8 Forridere i Spidsen. Først kom Bruden, saa Brudgommen, saa Musikken; derefter Bønderne i deres Fjællevoгне, hveranden fra Brudens og hveranden fra

³⁶⁾ Enke efter Birkedommer Smidt, hun døde 1825.

³⁷⁾ C. Clod, Hospitalspræst i Ribe 1796—1799, død 1853.

Brudgommens Skare. Jo, Ølgodboerne kom ud af deres Huse, da Skaren kom forbi. Skønnere Par saa man sjælden gaa frem mod Koret.

De første Aar var lykkelige. Tiderne var gode, og en Børneflokk voksede til. Nikoline sang sin Glæde ud over Børnenes Vugger i sin Yndlingsang: Op al den Ting.

Men saa væltede Ulykkerne ind over Hjemmet. Niels V. skyldte Tarm Møller 200 gl. Daler (a 3,20 Kr.), men Mølleren nægtede at tage imod dem i Sedler, der da var ved at synke stærkt i Kurs. Pengene var formodentlig ikke lovlig opsagt. Saa kom Statsbankerotten (eller var kommen), en ny Nationalbank blev oprettet, men det varede længe, inden der blev Orden i Pengesagerne. Priserne faldt stærkt, eller hvad der er det samme: de nye Penge steg uhyre i Værdi. Mølleren opsagde nu sine Penge, og Niels V. kunde ikke skaffe dem. Hans Besætning var hærget af Kvægpest, saa der var intet at sælge, ingen der vilde eller kunde hjælpe. Gaarden gik til Tvangsauktion og blev solgt til Osmund.

Den Dag græd Nikoline, men Niels V. var „oppe“, han havde i den sidste Tid slaet sig stærkt paa Flasken, og paa Auktionsdagen havde han sammen med en omflakkende Spillemand tømt en Flaske Brændevin. Jo, nu vidste Nikoline, hvad Sorg var.

Dagen efter kørte Niels Vestergaards i et øsende Regnvejrbort fra deres gamle Hjem med deres faa Ejendele. De kom nu til at bo i et lille Hus i Hjedding, og Niels gik paa Dagleje. Imidlertid voksede Børnene til, og et af dem, Sønnen Jørgen, havde giftet sig med Enken Ellen Knudsdatter paa Thorlundgaard. Han overlod sine Forældre et lille Sted paa Gaardens Mark, for at de dog ikke skulde gaa paa Sognet. Her levede de til deres Død. Ejendommen afstod de senere til en Datter, der var bleven gift med Mads Post. Her sang Nikoline igen sine Sange for Børnebørnene, der var 3 Sønner og 1 Plejesøn, de to Sønner og Plejesønnen blev Seminarister, og den ene Søn Arbejdsmand. Ofte mindedes hun de glade Barndomsdage paa Lindbjerg og hendes kære Oldfar og talte derom til Drengene. Saa sluttede hun ofte: „Hvad jeg har grædt i mine Dage, er ikke til at beskrive“.

Da hun mærkede, Døden nærmede sig, kaldte hun sine Dattersønner til sit Leje og sang med rystende Stemme:

Op stemmer alle Folk paa Jord
med Frydetoner sammen:

Halleluja, vor Gud er stor!
Og Himlen svarer Amen.

Derpaa lagde hun Hænderne velsignende paa deres Hoveder og fremsagde Ordene: Velsign os, Gud Fader, Søn og Hellig-aand! Et lysende Skær gik over hendes Ansigt, en Trækning, og hendes Jordelivs Dage var endte. 2-12-1853. Men Mindet om denne gode, haardtprøvede Kvinde levede længe i hendes Slægt og er nu ved disse Blade fæstnet.

En Sønnedatterdatter af hende bebor nu den Gaard i V. List, hvor hun i sin Ungdoms Vaar sammen med sin Mand fæstede Bo.

Nikoline Kirstine Haahrs (og Niels Vestergaards) Børn:

A. *Else Kathrine Nielsdatter*, fremstillet i Kirken 1802, d. i Aastrup, g. med Jens Kristian Jessen, Gartner i Tirfslund, Holsted. Børn:

a. Jes Jensen, f. 29-5-1830 i Medum, Ølgod Sogn, g. med Dorthea Cathrine Hansen, f. 1828 i Surhave, Brørup S., d. 28-1-1905 i Foldager, Borris S. Børn:

I. Else Cathrine Jensen, f. 13-3-1858, ugift.

II. Lovise Jensen, f. 26-9-1859, ugift.

III. Kristian Jensen, f. 16-3-1861, g. 1905 med Hanne Kristensen fra Almtoft v. Silkeborg. Børn:

1. Florense Kathrine Kristensen, f. 14-8-1906.

2. Anna Kirstine Kristensen, f. 7-9-1907.

3. Jens Kristian Theodor Kristensen, f. 8-9-1908.

Alle tre født i Sig, Thorstrup S.

IV. Hansine Jensen, f. 29-6-1867, g. med Niels Simonsen, Skærbæk, N. Vium. Barn: En Datter.

V. Hans J. Jensen, f. i Sorte Kro 20-6-1869, Lærereksamen, død som Garderrekrut 5-6-1896.

b. Kirsten Jensdatter, f. i Ølgod 15-12-1828, g. med Johan Frederik Jermiin, Lmd. i Terpling, Aastrup S. Invalid fra 1849, f. 11-11-1822 paa Tranekjærgaard, Aastrup, d. 7-12-1888. Deres Børn:

I. Marie Kirstine Jermiin, f. 11-9-1852, g. med Thomas Linnet, Lmd. i Gejsing, Andst S. Ingen Børn.

II. Else Cathrine Jermiin, f. 30-7-1854, g. 8-9-1880 med Hans

Olesen, Lmd. i Nyby, Læborg Sogn, f. 3-6-1856 i Læborg. Børn af dem:

1. Frederik Olesen, f. 4-11-1882, Lmd. i Læborg, g. 31-5-1907 med Jakobine Jakobsen.

2. Syrus Jermiin Olesen, f. 4-10-1886.

3. Ane Marie Olesen, f. 13-11-1889.

4. Karen Olesen, f. 30-8-1897.

III. Ane Sofie Barbara Jermiin, f. 5-3-1857, ugift, d. 1877.

IV. Øllegaard Helene Jermiin, f. 14-2-1860, g. 11-6-1879 med Mikael Jakob Sørensen, Lmd. i Andst Sogn f. 29-1-1852. Børn:

1. Kirsten Marie Sørensen, f. 7-4-1880, g. 30-4-1898 med Cementstøber Peder Thæstesen Holm, Andst. f. 3-1-1866. Børn:

1a. Margrethe Holm, f. 3-3-1900.

1b. Astrid Elisabeth Holm, f. 12-9-1902.

1c. Sigrid Sørensen Holm, f. 16-9-1906.

2. Kirstine Sørensen, f. 5-7-1882.

3. Søren Frederik Sørensen, f. 21-5-1884, g. med Mettine Kirstine Rasmussen, f. 28-6-1882. Børn:

3a. Viola Jermiin Sørensen, f. 12-11-1906.

4. Frederikke Sørensen, f. 16-3-1886, d. s. A.

5. Frederikke Sørensen, f. 29-9-1887, d. 1888.

6. Jermiine Sørensen, f. 1-11-1889.

7. Hans Sørensen, f. 6-5-1892.

8. Marno Sørensen, f. 21-2-1895.

9. Karl Sørensen, f. 18-9-1897.

10. Olga Helene Sørensen, f. 7-2-1900.

11. Harald Sørensen, f. 12-8-1902.

V. Jens Kristian Jermiin, f. 27-4-1864, Vejrup Sogn.

Da Jermiin er et meget sjældent og mærkeligt Navn, er det sandsynligt, at alle af dette Navn hører til samme Slægt. Jeg har noteret nogle af dette Navn uden dog at have konstateret Forbindelse mellem dem og ovenstaaende Johan Frederik Jermiin. Dog skal bemærkes, at det mærkelige Kvindenavn Øllegaard ogsaa findes hos dem, jeg har stød paa andetsteds.

I Gjessing: Jubellærere staar: Jens Jermin, Consistorialraad, Provst og Præst til Hierum, f. 1678, d. 1742, g. med Mette Cathrine Svane. Deres Børn:

1. Thomas Just Jermin til Aasumgaard, Consist. R., Provst og Præst til Hierum (Hjerm), adlet 1750, d. 1775, g. 1742 med Magdalene Teilmand, død 1742 paa første Barselseng, gift 1746 med Karen Poulson, f. 1715. Moder til 4 Børn:

1. Christine Marie Jermin, f. 1744.

2. Niels Jermin, f. 1750.

3. Giertrud Magdalene Jermin, f. 1749.

4. Jens Jermin, f. 1747.

II. Øllegaard Margr. Jermin, f. 1712, g. 1733 med Kaptejn Zetphen til Wolstrup, g. 1757 med Major Klingenberg. — I Trap Danmark: kaldes Gaarden Avsumgaard (Vejrum S.) og meddeles, at Gaarden endnu er i Slægtens Eje. Besidder fra 1899 cand. jur. J. J. S. S. Jermin (mulig afg. siden).

Der kan muligvis faas Oplysninger om Slægten.

c. Engel Bartholine Jensdatter, g. med Mikkel Eskesen, Haderslev.

d. Nikoline Kirstine Jensdatter, f. i Ølgod 12-8-1833? d. 1-7-1901 i Vedsted, g. med Johan Peter Neuhaus, Snedker i Vedsted Sogn v. Haderslev, f. 12-2-1837, d. 18-2-1904, sammesteds. Børn:

I. Anne Ingeborg Neuhaus, f. i Brørup S. 2-8-1864, g. 4-12-1886 med Hans Kristian Hammelev, f. i Maugstrup Sogn, Sønderjylland 15-12-1839, Lmd. paa Mølgaard, Læborg Sogn. Børn:

1. Jørgen Peter Hammelev, f. 25-3-1888.

2. Margrethe Nikoline Hammelev, f. 27-2-1890.

3. Anne Kristine Hammelev, f. 29-5-1900.

II. Else Cathrine Neuhaus, f. 17-11-1867 i Vedsted, g. med Poul Bondesen, Vedsted Landbohjem. Barn:

1. Peder Jørgen Bondesen.

III. Jørgen Hansen Neuhaus, f. 14-10-1869, d. ugift 28-2-1891.

Appelon Marie Nielsdatter, Grønninghoved (se næste Side).
(Ansigtet er typisk for Slægten)

B. *Appelone Marie Nielsdatter*, f. 5-3-1804, g. 1839 med Lmd. Niels Jørgensen Lund, Grønninghoved, f. 10-4-1811 i Vejstrup S. v. Kolding. Børn:

a. Else Kirstine Nielsdatter Lund, f. 1840, d. 1860 i Vejstrup S., g. med Peder Pedersen Ravn, Grønninghoved. Barn:

1. Karen Marie Ravn, f. 22-10-1860, g. med Lærer i Lysgaard Jens Pedersen, f. 7-2-1850 i Ølgod; Seminarist fra Jellinge 1872, Lærer i Nykøbing M. 1872-82, Friskolelærer i Almind 1882-95. Børn:

1. Peder Ravn Visbech Pedersen, f. 24-6-1881, dim. fra Silkeborg Sem. 1905, Lærer i Rind v. Viborg.

2. Else Kirstine Visbech Pedersen, f. 23-4-1885, g. 14-6-1910 med Kristen Kristensen, f. 13-9-1883, Lmd. i Katballe, Lysgaard S.

3. Aage Visbech Pedersen, f. 2-4-1887.

4. Thorvald Visbech Pedersen, f. 7-9-1889.

5. Sigrid Visbech Pedersen, f. 14-9-1891.

6. Helga Visbech Pedersen, f. 21-10-1893.

7. Nikoline Visbech Pedersen, f. 9-7-1896.

8. Ingrid Visbech Pedersen, f. 20-5-1899.

9. Gunnar Visbech Pedersen, f. 14-6-1901.

b. Nikoline Nielsdatter Lund, f. 22-1-1845, g. med Enkemand P. P. Ravn 21-6-1864.

Nikoline Nielsdatter Lund og Niels Madsen. Grønninghoved.

Barn: Else Kirstine Susanne Ravn, f. 18-6-1865. Gift i Amerika.

P. P. Ravn døde 1868. Hans Enke giftede sig 4-9-1875 med Niels Madsen, f. i Ølgod S. 20-11-1848, Seminarist, privat dim. fra Aarhus 1873, Lærer i S. Bjært v. Kolding indtil 1878. Lmd. i Grønninghoved, Sogneraadsmnd. fra 1884 til 1908. Børn:

II. Niels Peder Kristian Visbech Madsen, f. 13-11 1876, g. 28-4-1903 med Anna Marie Skjytt, f. i Bjært S. 28-8-1878, Børn:

1. Niels Jakob Visbech Madsen, f. 4-10-1904.
2. Marie Valborg Visbech Madsen, f. 6-3-1906.

III. Abelone Marie Visbech Madsen, f. 18-6-1880, g. 1905 med Lmd. Frederik Jakobsen Skjytt i Hejls, f. 20-10-1876 i Bjært S. Børn:

1. Anna Marie Visbech Skjytt, f. 4-10-1904.
2. Peder Jakob Madsen Visbech Skjytt, f. 10-6-1907.

IV. Marie Kirstine Mathilde Visbech Madsen, f. 31-5-1882, g. 15-10-1907 med Skomager Laurids Adolf i Grønninghoved, f. 4-12-1871.

V. Nikoline Kirstine Visbech Madsen, f. 17-4-1884, g. 28-6-1906 med Smed Jens Peder Kristiansen, Tornved, Jyderup St. Born: Agnete Kristiansen, f. 10-6-1907.

C. *Jørgen Haahr Nielsen*, f. 30-5-1806, d. 16-5-1885, g. 1831 med Enken Ellen Knudsdatter paa Thorlundgaard (første Mand Peder Andersen), hun døde 1839. Jørgen Haahr, gift igen med Marie Hansdatter, f. 25-3-1819 i Tistrup S., d. 17-8-1905. Børn af første Ægteskab:

a. Peder Jørgensen Haahr, f. 14-6-1832, d. 11-10-1919. Lmd. Lindbjerg M. g. 1855 med Mette Jensdatter, f. i Frøsig 30-3-1832, d. 17-4-1916. Børn:

I. Jørgen Pedersen Haahr, f. 19-4-1856 i Ansager, Lmd. først i Skovlund M. senere Lindbjerg M. g. med Ane Henningsen fra Lem 4-4-1882, f. 12-10-1852. Børn:

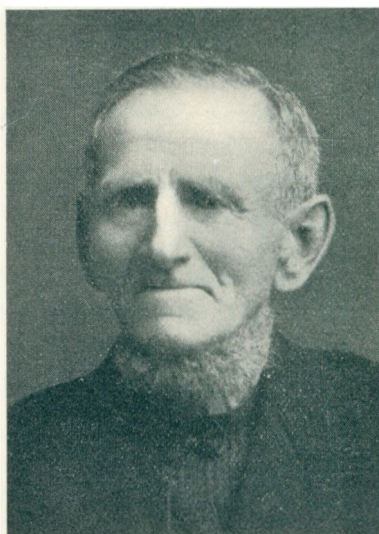
1. Peder Jørgensen Haahr, Lmd. i Gaarde, f. 17-12-1882, g. 26-3-1908 med Petrine Kristiansen, f. 7-7-1883 i FASTER S. Børn:

1a. Jørgen Thorlund Haahr, f. 2-5-1909 i Horne, g. 18-7-1937 med Kristine Bojsen, f. 1911. Lmd. i Hemmet.

1aa. Svend Erik Haahr, f. 20-10-1938.

- 1b. Kristine Astrup Haahr, f. 11-1-1911.
- 1c. Karl Astrup Haahr, f. 30-1-1913, Kbm. i Hoven, g. med Kirstine Thygesen Kristiansen, f. 19-5-1914.
- 1ca. Connie Haahr, f. 3-9-1938.
- 1d. Anna Haahr, f. 17-6-1914.
- 1e. Ester Marie Haahr, f. 13-1-1919.
- 1f. Eva Haahr, f. 4-5-1923.

Peder Jørgensen Haahr.

- 2. Henning Jørgensen Haahr, f. 4-5-1884, Lmd. i Gaarde, g. 18-3-1910 med Sørense Ottilie Kristiansen, f. 15-5-1885. Børn:
  - 2a. Karl Astrup Haahr, f. 28-12-1910, d. 12-3-1935.
  - 2b. Anna Jørgine Haahr, f. 21-3-1912, g. 10-10-1937 med Niels Jensen, Lmd. i Hadsund, f. 22-1-1908.
  - 2ba. Else Haahr Jensen, f. 25-4-1939.
  - 2bb. Henning Haahr Jensen, f. 13-6-1941.
  - 2c. Krista Haahr, f. 5-12-1918.
  - 2d. Jørgen Thorlund Haahr, f. 16-1-1922.
- 3. Ane Kirstine Haahr, f. 7-6-1887, g. med Jens Bertelsen, Lmd. i Lindbjerg M.
- 4. Mette Jørgensen Haahr, f. 12-6-1889, g. med Henrik Osmundsen, Lmd. i List.
- 5. Marie Kirstine Haahr, f. 7-7-1891. 1919 Forskolelærerinde-

eksamen fra Vejle, Læreinde i Sindbjerg, g. med pens. Lærer Kibæk, Vejle, f. 30-4-1866, dim. fra Ranum 1885.

6. Ejnar Jørgensen Haahr, f. 14-12-1892, Lmd. Lindbjerg M., g. med Maren Holm, boende paa Fædrengaarden.

7. Lavrids Haahr, f. 18-11-1897, g. m. Marie Jensen Lmd., Thorlund M.

II. Ane Kirstine Pedersen Haahr, f. 17-4-1859, d. 6-1-1875.

III. Ellen Pedersen Haahr, f. 1862, d. 13-12-1865.

IV. Jens Kristian Pedersen Haahr, f. 19-5-1865 i Ølgod Sogn, d. 24-12-1939. Mejeribestyrer i Hanning v. Sædding, senere Lmd. i Gaarde, og derefter Tømmerhandler s. S., gift 28-10-1887 med Mette Petrine Pedersen, f. 14-3-1855 i Stauning, d. 27-11-1926, Tistrup S.

J. Kristian P. Haahr fik et meget smukt Eftermæle i „Vestkysten“. Det meddeles her: Juledag er Tømmerhandler Chr. Haahr i Gaarde afgaaet ved Døden efter længere Tids tiltagende Svaghed i en Alder af 74 Aar.

Chr. Haahr tilhørte den paa Egnen kendte, ansete og i bedste Betydning særprægede Haahrske Slægt. Han var født paa Lindbjerg Mark i Ølgod Sogn, Søn af Peder Thorlund Haahr. — I sin Ungdom lærte Chr. Haahr Mejeribrug paa Galthogaard i Tistrup Sogn. Det var før det første Andelsmejeri i Hjedding blev oprettet. Paa Galthogaard var der dengang et af de mange smaa Fællesmejerier, og her fik altsaa Haahr sin første Uddannelse i Mejerifaget. Derefter var han beskæftiget en Tid ved Andelsmejeriet i Hjedding i Ølgod, der som bekendt var det første af sin Slags i Danmark.

Paa den Tid var det i Mejeribrugets Historie ikke saa omstændeligt med den faglige Uddannelse. Haahr fik et Kursus paa Mejeriskolen i Ladelund og blev derefter ansat som Mejeribestyrer i Hanning ved Skern.

Han var paa dette Tidspunkt blevet gift. Hans Hustru Petrine Haahr, født Pedersen, der blev ham en uvurderlig Støtte i alt, var fra Stauning ved Skern.

For en Personlighed som Chr. Haahr kunde de Krav, som paa den Tid stilledes til en Mejeribestyrer, ikke i Længden tilfredsstille hans Energi og Virketrang. Han maatte ud i direkte Forbindelse med de store Opgaver, den danske Jord stillede og stadig stiller sine Dyrkere.

I 1891 købte han da en nedbrændt Gaard i Gaarde, Tistrup Sogn. Her var der Opgaver nok, Vanskeligheder og Arbejdskrav. Det blev kendt, hvor Petrine og Chr. Haahr gjorde deres Indsats.

I 1918 afstod Haahr sin Bedrift til en Søn og tog saa fat paa noget helt nyt. Han startede en Tømmer- og Foderstofhandel ved Gaarde Station, drev Forretningen godt op og var dens Chef og Indehaver, til Døden kom og bragte Afslutning for denne Mands Værk.

I det offentlige Liv har Chr. Haahr ogsaa været med. I et Par Perioder var han Medlem af Tistrup Sogneraad. Han har gennem mange Aar haft Sæde i Menighedsraadet og har været med i Landbrugernes økonomiske og faglige Sammenslutninger. — I 1916 stod han saaledes i Spidsen for Oprettelsen af et nyt Andelsmejeri i Gaarde, hvis Formand han var, indtil han afstod Gaarden.

Chr. Haahr var en stærk religiøst præget Personlighed, hans Hjem har været præget deraf, og han lagde aldrig Skjul paa, hvad der for ham var Livets dyreste Eje. Denne Indstilling har sikkert været hans Livs sikre Fundament og hjulpet over Sorgerne, som han ikke er blevet skaanet for.

I Ægteskabet har der været fire Børn, tre Sønner og en Datter. Hans Hustru døde for 13 Aar siden, og to af Sønnerne er ogsaa gaet bort i den voksne Alder.

Chr. Haahr var et Menneske, hvis Minde vil blive staaende længe. Han var en hjælpsom Mand, en betydelig Personlighed af dyb Inderlighed og Alvor.

(Meddelelsen skyldes Førstelærer Vistisen, Hauge, Tistrup).

Chr. Haahrs Børn:

1. Peder Andreas Haahr, f. 14-7-1888, Lmd. i Bjaldrup, d. 22-2-1938, g. 18-6-1915 med Anna Margrethe Kristensen, f. 3-10-1893. Børn:

1a. Hilda Petrine Haahr, f. 8-8-1920, Gymnastiklærerinde.

1b. Jens Kristian Haahr, f. 24-11-1930.

2. Meta Haahr, f. 31-7-1890, g. 10-10-1924 med Handelsmedhjælper Laurids Pedersen, f. i Aarre 6-6-1898. Børn:

2a. Anny Petrea Pedersen, f. 17-1-1926.

2b. Preben Kristian Haahr Pedersen, f. 25-6-1927.

3. Peder Augustinus Haahr, f. 28-3-1894, Lmd., Fædrengaarden i Gaarde, g. i Tistrup 18-10-1918 med Larsine Petrea Larsen, f. i Skern 20-11-1892. Børn:

- 3a. Knud Adolf Haahr, f. 8-2-1920.
- 3b. Karl Peder Kristen Haahr, f. 20-2-1922, d. s. A.
- 3c. Jens Kristian Pedersen Haahr, f. 20-2-1922, d. s. A.
- 3d. Karl Peter Kristen Haahr, f. 5-7-1923.
- 3e. Jens Kristian Pedersen Haahr, f. 8-6-1925.
- 3f. Ernst Lind Haahr, f. 8-6-1925.
- 3g. Elna Haahr, f. 19-3-1931.
- 4. Adolf Justinus Haahr, f. 12-5-1898, d. 3-4-1916.

V. Knud Pedersen Haahr, f. 1867, Farmer i U.S.A. d. g. 2-10-1890 med Marie Kjerstine Pedersen Haahr fra Thorlundgaard. f. 3-9-1870. Dørn:

- 1. Peder Thorlund Haahr.
- 2. Maren Augusta Haahr.
- 3. Mette Marie Haahr.
- 4. Julie Haahr.
- 5. Birte Amanda Haahr.
- 6. Mebel Eveline Haahr.

VI. Martin Pedersen Haahr, f. 21-5-1870, d. 29-4-1922.

Han var i 26½ Aar Mejeribestyrer paa Skern Mejeri, købte Halvparten i Skern Elektricitetsværk, som han ledede til sin Død. Var Sogneraadsmnd. i Skern fra 1913 til 1921 og var Søndags-skoleforstander 1916—1922. Gift med Nielsine Marie Christensen, f. 3-5-1878, d. 31-5-1918. M. Haahr gift 2den Gang med Marie Iversen, f. i Stauning 14-10-1878. Børn af 1ste Ægteskab:

- 1. Peder Christian Haahr, f. 27-5-1904. Studentereksamen 1923 fra Haslev Gymnasium. Teologisk Embedseksamen i 1930. Ansat som residerende Kapellan i Skive og Resen 9-4-1931.
- 2. Ebba Haahr, f. 14-2-1909, g. med Prokurist Osvald Nielsen, Silkeborgvej 86, Aabyhøj. Børn:
  - 2a. Jørgen Haahr Nielsen, f. 28-3-1934.
  - 2b. Birthe Haahr Nielsen, f. 16-1-1937.
- 3. Peter Thorlund Haahr, f. 17-3-1911. Bogbinder, Skovbrynet, Skern.

VII. Niels Pedersen Haahr, f. 24-2-1873, Mejeribestyrer i Bølling, senere Stjær, Sogneraadsmnd. nu landbrugskyndig Direktør ved Jydsk Landhypothek, Aarhus, g. 20-10-1895 med Katrine Grimstrup, f. i Sædding ved Skern 8-6-1869. Børn:

- 1. Peter Thorlund Haahr, f. i Stjær 4-3-1897.

2. Kristiane Grimstrup Haahr, f. 26-4-1898.
  3. Mette Kristine Haahr, f. 20-10-1899.
  4. Marie Grimstrup Haahr, f. 20-3-1901.
  5. Olga Grimstrup Haahr, f. 23-2-1904.
  6. Knud Thorlund Haahr, f. 20-3-1907.
- Alle Børn født i Stjær pr. Harlev.

b. Knud Jørgensen Haahr, f. 12-5-1834, d. 1848.

c. Nicoline Kristine Haahr, f. 8-6-1837, d. 1838.

d. Nicoline Kirstine Haahr, f. 9-2-1839, g. 13-8-1857 med Niels Christian Jensen af Vadboel i Grindsted S., f. 18-5-1831, d. 3-5-1878. Børn:

I. Jens Nielsen Vad, f. 7-6-1858, Slagter, har boet i Tistrup og Horne, g. i Hodde med Inger Marie Nielsen, f. 19-2-1859. Børn:

1. Niels Kristian Vad, f. i Hoddeskov 1-4-1882.
2. Ingeborg Margrethe Vad, f. i Malt 5-4-1883, d. 16-7-1906.
3. Nikoline Kirstine Haahr Vad, f. 13-5-1887.
4. Knud Haahr Jensen (Vad), f. 18-3-1890 i Ølgod, d. 28-12-1900.
5. Thorvald Haahr Vad, f. 16-8-1892.
6. Emil Haahr Vad, f. 23-8-1895.
7. Holger Haahr Vad, f. 12-3-1899.
8. Knud Haahr Vad, f. 3-8-1902.

II. Ane Margrethe Jensen, d. som lille.

III. Jørgen Haahr Jensen, rejst til Jowa, U.S.A.

IV. Laurids Jensen, ligeledes.

V. Niels Haahr Jensen, ligeledes.

VI. Niels Hansen Jensen, ligeledes.

*Jørgen Haahr Nielsens 2det Ægteskab
med Marie Hansdatter:*

e. Niels Jørgensen Haahr, f. 19-2-1841, d. 12-2-1866.

f. Ellen Jørgensen Haahr, f. 16-6-1842, d. 14-10-1935 i Silkeborg. 17-10-1865 g. med Hans Jensen Løvborg fra Tistrup S., f. 7-3-1840, dim. fra Jellinge Seminarium 1861, ansat som Lærer og Kirkesanger i Hodde 18-9-1861, forflyttet til Assing som Læ-

rer og Kirkesanger 23-12-1872, herfra bevilget Afsked 1902 paa Grund af Halskathar. 29-10-1900 udnævnt til Dannebrogsmænd, d. 6-4-1921. Ingen Børn.

Bertel Pedersen (Thorlund) og Hustru samt Svigermoder og Børn (hvoraf de to ældste mangler). Bemærk Ligheden mellem Bertel Thorlund og H. P. Haahr.

g. Maren Jørgensen Haahr, f. 4-10-1844, begravet 30-9-1932, g. 16-11-1869 med Bertel Pedersen (Søn af P. H. Haahr, 1812—1883) f. 12-11-1837 paa L. Bjerregaard, Ejer af Thorlundgaard, begr. 2-7-1911. Børn:

I. Maren Kjerstine Pedersen Haahr (se C.a.V. Knud P. Haahr).

II. Ane Kathrine Pedersen Haahr, f. 12-4-1872, g. 8-11-1892 med Thomas Andreas Schmidt fra Hungelbjerggaard, f. 28-7-1864, Lmd. i Hesselho, Tistrup S. Børn:

1. Truels Jørgensen Schmidt, f. 20-8-1893.

2. Maren Marie Schmidt, f. 26-1-1895, g. 4-6-1920 med Karl Laurids Jensen, f. 7-12-1891 i Tistrup S. Lmd. i Hesselho. Børn:

2a. Kristian Jensen, f. 18-3-1921.

- 2b. Anna Schmidt Jensen, f. 19-1-1925.
3. Bertel Thorlund Schmidt, f. 28-4-1896.
4. Helene Valborg Schmidt, f. 13-6-1903.
5. Aage Schmidt, f. 4-9-1908.
6. Ejnar Haahr Schmidt, f. 27-8-1910.

III. Jørgen Thorlund Pedersen Haahr, f. 16-11-1873, Lmd. paa Hullegaard, Rutsker Sogn, Bornholm, g. 2-12-1899 med Johanne Henriette Leopoldine Dam, f. 11-8-1873 i Rutsker S. Børn:

1. Ejnar Thorlund Haahr, f. 30-10-1900.
2. Bertha Maren Haahr, f. 14-2-1902.
3. Charlotte Sofia Haahr, f. 8-1-1904.
4. Bertil Thorlund Pedersen Haahr, f. 17-3-1906.

IV. Karen Pedersen Haahr, f. 1-12-1875, g. med Mejerist, senere Lmd., Christian Martin Christensen, f. 15-5-1868, d. 1899 i Hjedding. Børn:

1. Astrid Juliane Christensen, f. 18-1-1897 i Stenderup v. Kolding, g. med Niels Peder Nielsen Frøsig af Frøsig, f. 2-8-1895, Lmd. i Grimstrup S. Børn:

- 1a. Krista Marie Frøsig, f. 3-1-1920 i Tistrup.
- 1b. Magny Frøsig, f. 7-2-1923 i Øse.
- 1c. Petra Frøsig, f. 11-8-1932 i Grimstrup.

V. Nielsine Kristiane Pedersen Haahr, f. 27-4-1878, g. med Kristen Jensen, Manufakturhandler, f. i Ølgod S. 24-7-1877, d. 16-9-1940. Børn:

1. Svend Børge Jeppe Jensen, f. 13-12-1901, g. med Ebba Caroline Persson, f. 22-6-1899 i Fortuna, Sverrig. Børn:

- 1a. Erik Svend Oluf Jensen, f. 4-7-1933 i Gentofte.
- 1b. Ingvard Børge Kristian Jensen, f. 19-8-1934 i Lyngby.
2. Magnus Bertel Thorlund Jensen, f. 27-1-1904.
3. Knud Harald Grønlund Jensen, f. 24-7-1905.

VI. Peder Helt Pedersen Haahr, boende paa Thorlund Nygaard, f. 8-3-1880, g. med Anna Kathrine Nielsen, f. 30-11-1886. Børn:

1. Bertel Thorlund Pedersen Haahr, f. 19-10-1910.
2. Maren Thorlund Haahr, f. 4-6-1912, d. 1932.

VII. Jens Gaarde Pedersen Haahr, f. 12-4-1882, Ejer af Thorlundgaard, ugift.

VIII. Abelone Karoline Pedersen Haahr, f. 22-3-1884, g. med Jens Jensen Pedersen, f. 17-2-1876, Lmd. i V. List (den Gaard Niels Vestergaard og Nikoline Haahr i sin Tid ejede). Børn:

1. Elna Kathrine Henriette Pedersen, f. 15-10-1911, g. med Anders Clausen Sønderby, Stauning pr. Skjern. Børn:

1a. Sonja Sønderby, f. 14-7-1936.

1b. Vera Sønderby, f. 12-3-1939.

2. Anker Breum Pedersen, f. 13-12-1912.

3. Mariane Haahr Pedersen, f. 1-1-1914, g. med Hermann Søllegaard, Næstved.

4. Bertha Thorlund Pedersen, f. 11-4-1916, g. med Thorkild Nielsen, Galtho, Tistrup S.

5. Nelly Elisabeth Pedersen, f. 26-4-1918, g. med Vilhelm Nielsen, Stauning, v. Skjern.

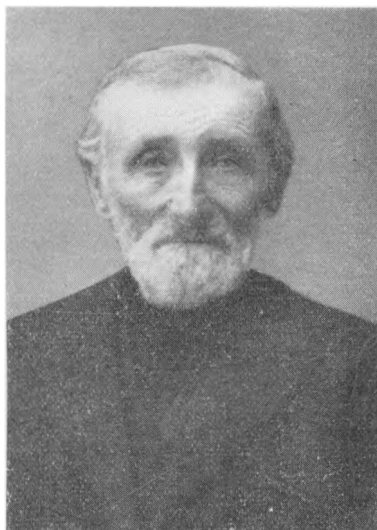
6. Henrik Hansen Pedersen, f. 23-3-1920.

7. Ove Vestergaard Pedersen, f. 11-2-1922.

8. Otto Verner Pedersen, f. 14-10-1924.

IX. Ellen Pedersen Haahr, f. 1-5-1886, g. med Martin Kobberø, Lmd. i Bedsted, Thy. Barn:

1. Magda Kobberø.

Hans Jørgensen Haahr.

h. Hans Jørgensen Haahr, f. 15-9-1846, Lmd., Frougaard, Tistrup Sogn, d. 26-3-1931, g. 23-11-1869 med Anne Kirstine Chri-

stiansen, f. 25-1-1849 i Galtho, Tistrup S.; fejrede Diamantbryllup.
Børn:

I. Else Kirstine Haahr, f. 26-3-1872, g. med Hans Peder Christensen, Bager i Tistrup St., f. 15-11-1864. Børn:

1. Kristen Holt Kristensen, f. 26-7-1895, g. med Lilly Kirstine Antonina Møller. Børn:

1a. Elith Liljan Holt Kristensen, f. 20-8-1919.

1b. Irma Holt Kristensen, f. 11-1-1922.

2. Mary Avgusta Kristensen, f. 1-9-1899, d. 26-1-1923.

3. Jørgen Thorlund Kristensen, f. 11-3-1912.

II. Marie Kirstine Haahr, f. 8-9-1874, g. 19-10-1894 med Mads Gjødesen, Lmd. i Krarup, Tistrup S., f. 5-5-1862, d. 23-4-1935.
Børn:

1. Gjøde M. Gjødesen, f. 29-2-1896, Lmd. i Agntofte, Tistrup S., Sogneraadsformand, g. 18-11-1924 med Metha Pedersen, f. 4-4-1901. Børn:

1a. Børge Gjødesen, f. 8-4-1929.

1b. Anna Marie Gjødesen, f. 16-7-1932.

2. Signe Madsen, f. 19-7-1899, g. med Aage Lauridsen fra Krarup, f. 2-1-1903, Lmd. i Lervad, Horne S. Børn:

2a. Hilda Lauridsen, f. 4-8-1926.

2b. Søren Max Lauridsen, f. 12-12-1927.

2c. Arne Lauridsen, f. 24-4-1929.

2d. Svend Lauridsen, f. 15-10-1930.

2e. Egon Lauridsen, f. 5-8-1936.

3. Hans Haahr Gjødesen, f. 5-6-1903, Lmd. i Krarup, g. 20-11-1935 med Margrethe Sørensen af Gødsvang, Tistrup S., f. 6-11-1910. Barn:

3a. Svend Haahr Gjødesen, f. 27-5-1939.

4. Anna Kirstine Gjødesen, f. 26-9-1911, g. 28-7-1933 med Lærer i Nykøbing M., Holger Rask Thomsen, f. 5-10-1903 i Hessel, Hodde S. Barn: Aase.

III. Christian Gylling Haahr, f. 7-9-1876, Lmd. i Heager, Øse Sogn, g. 28-8-1907 med Karen Plauborg fra Lærkeholt i Ansager S., f. 24-2-1885. Børn:

1. Hans Thorlund Haahr, f. 8-4-1909.

2. Jens Plauborg Haahr, f. 13-9-1916.

3. Knud Haahr, f. 26-9-1922.

IV. Jørgen Thorlund Haahr, f. 10-2-1879, Ejer af Frougaard i Galtho, d. 2-1-1911, g. 2-5-1906 med Marie Elisabeth Thomsen Uhre, af Uhre Nygaard, f. 16-1-1880, d. 20-7-1934. Børn:

1. Anne Kirstine Uhre Haahr, f. 2-8-1907, g. 24-7-1935 med Thormod Sørensen i Bounum, Horne S., f. 10-10-1908. Barn:

1a. Bertel Sørensen.

2. Hans Thorlund Haahr, f. 20-9-1909, Lmd. i Uhre Nordgaard, g. 25-8-1936 med Margrethe Lyhne, f. i Tistrup 30-12-1912.

V. Nielsine Marie Haahr, f. 21-11-1881, g. 16-2-1910 med Søren Kristian Pedersen, f. 17-9-1887, Lmd. i Bejsnap M. Ølgod S. Børn:

1. Eline Haahr.

2. Anna Haahr.

3. Hans Haahr.

VI. Palle Peter Haahr, f. 9-2-1884, g. med Anna Ullerup, Adr. Raastrup Kursted, pr. Svendborg.

VII. Knud Kristian Haahr, f. 2-10-1886, rejst til Amerika.

VIII. Augusta Kristiane Haahr, f. 4-8-1889, d. 15-4-1890.

i. Knud Jørgensen Haahr, f. 16-5-1851, g. med Kristiane Marie Andersen, Datter af Landstingsmand Bollerup Andersen, Gammelgaard i Ølgod. De rejste til Amerika i 1883 med 7 Børn, som er fødte i Horne og Strellev Sogne. Hustruen døde i 1884. Knud Haahr gift igen 1885 med Karen Mikkelsen. Med begge Hustruer havde han 15 Børn, „allesammen levende og raske og har artet og skikket dem godt, som vi gamle maa være Vorherre taknemlig for“, skriver han til mig i 1910. Hans Adr. var da: Niagara, N.D.R.F.D. 2. U.S.A. Børn af 1ste Ægteskab:

I. Jens Mathias Bollerup Andersen Haahr, g. med Mamie Capion. Børn:

1. Ervin Haahr. 2. Oskar Haahr. 3. Edna Haahr.

II. Marie Kirstine Haahr, g. med Niels Christensen. Børn: Ernest, Arthur, Axel, Dewy, Harald, Edvar, Ester, Thora.

III. Jørgen Thorlund Haahr, g. med Kirsten Christiansen. Børn:

Ervin. Elise.

IV. Kathrine Haahr, g. med Hans Christensen. Børn: Forest, Lizette, Ervin, Kermit.

V. Kirsten Marie Haahr, g. med Carl Andersen. Barn:
Lucelle.

VI. Thorvald Haahr.

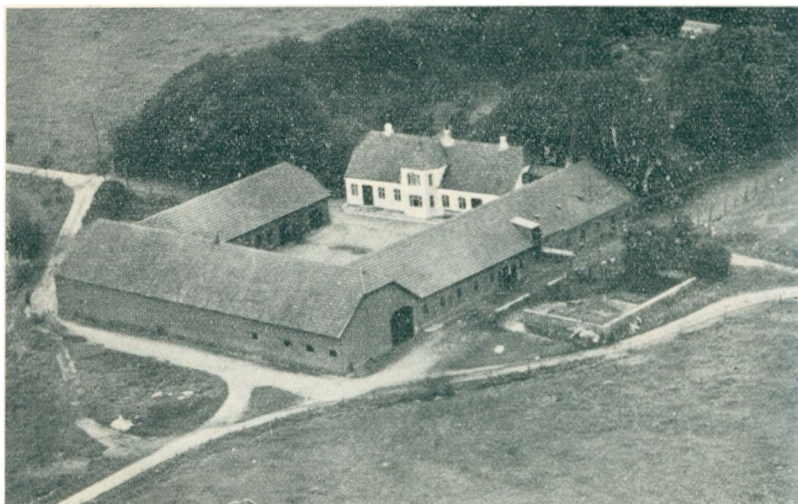
VII. Viggo Haahr.

Børn af 2det Ægteskab:

VIII. Kristian Haahr. IX. Mikkel Haahr. X. Juliane Haahr.
XI. Agnes Haahr. XII. Hans Thorlund Haahr. XIII. Ejnar
Haahr. XIV. Ellen Haahr. XV. Anne Haahr.

j. Kirstine Jørgensen Haahr, f. 9-5-1854, d. 17-11-1857.

k. Jørgen Christian Jørgensen Haahr, f. 24-9-1857, rejst til
Amerika.

Thorlundgaard (Luftfotoграфи).

Thorlundgaard er en gammel Gaard, der beboedes 1600 af Fru
Magdalene Nørby, Mogens Munks, som var forlenet med den
af Christen Vind til Endrupholm (død 1605).

1770 var Gaarden en Forpagtergaard under Lindbjerggaards
Hovedgaardstakst. I Proprietær J. Haahrs Ansøgning om Ud-
stykning af Hovedgaardens Jorder, dateret 26-10-1790, nævnes
Thorlund som Afbygger med c. 50 Tdr. Agerland og avler 50
Læs Hø aarlig, tillige drives derunder Smaa Næring som uund-
værlig. Sidstnævnte har 2 Td. 5 Skp. 1 Fdk. contribuerende Hart-

korn (d.v.s. ufrit, skatskyldigt Hartk.). Der svares aarlig i Forpagtning 30 Rdlr. samt forrettes 4 Ægter (Kørsler), desuden svares af Smaanæring de kgl. Skatter og Afgifter.

Bevilling til Udstykning blev givet 20-11-1790 (ikke som i „Trap“ 1794), og Thorlund faar af Hartkorn 3 Td. 2 Skp. 3 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb. Hovedgaardstakst. Ved Salget 1791 faar hidtilværende Forpagter paa Thorlund *Mads Christensen* denne Gaard for ialt 1400 Rdl. Skøde udstedt 4-10-1793, ialt 6 Td., „ Skp. „ Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn.

Allerede Aar 1800 ansøger Mads Christensen om Tilladelse til at udparcellere og afhænde 2 Parceller af Gaarden, „da jeg har funden, at min Gaards Jorder var flere og vidtløftigere, end jeg bekvem og behørig efter min nuværende økonomiske Forfatning kunde drive“.

Tilladelsen gives af Rentekammeret. De to Parceller, hvoraf den ene kaldes Engen Røn-Hoved, har henholdsvis 1 Skp. 2 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb. og 5 Skp. 3 Fdk. $\frac{1}{12}$ Alb. Hartkorn.

Paa Folketællingslisten for 1801 opføres Mads Christensen som Bonde og Gaardbeoer paa Thorlund, 38 Aar, i Ægteskab med Maren Pedersdatter, 50 Aar, der havde været gift før. Som Børn anføres Peder Andersen, Johanne Andersdatter og Mette Andersdatter, henholdsvis 16, 15 og 12 Aar, de maa være Børn af Konens første Ægteskab.

P. Andersen beboede Thorlundgaard og blev gift med Ellen Knudsdatter. I Ægteskabet var bl. fl. en Søn, Mads Pedersen, kaldet Mads Thorlund. En Dattersøn af ham er Kunstmaleren Niels Holbak, Esbjerg.

Ellen Knudsdatter blev som Enke gift med Jørgen Haahr Nielsen, der saa blev Ejer af Thorlundgaard. Efter sin første Hustrus Død 1839 giftede han sig igen med Marie Hansdatter fra Gaarde i Tistrup S. Deres Datter Maren blev gift med Bertel Pedersen (en Søn af P. Helt Haahr paa Lille Bjerregaard), der blev Ejer af Thorlundgaard, han fik Skøde 14-5-1871 paa Gaarden for 4000 Rdlr. + Aftægt, sat til 1300 Rdlr. Dennes Søn, Jens Gaarde Haahr, fik Gaarden tilskødet 10-4-1910 og er dens nuværende Ejer.

Thorlundgaard er endnu trods mange Udstykninger en af de største og bedste Gaarde i Ølgod Sogn. Den er delvis ombygget af nuværende Ejer og har fire Længer med Stuehuset i Nord i

Læ af Thorlund Banke. Bankens Skraaning prydes af en sjælden smuk Have.

Her levede og virkede min Farbror Bertel i henved 40 Aar. Han var den af de tre Brødre fra L. Bjerregaard, der var størst Udslag i. Den store Gaard magtede han godt, saa den gav ham gode Indtægter. Som de andre Brødre var han en religiøs Natur, en Arv fra Faderen.

Fra ham har jeg faaet gode Oplysninger om Slægten.

D. *Ingeborg Tranberg Nielsdatter* }
E. *Anne Kirstine Nielsdatter* } Tvillinger f. 17-8-1815.

Ingen Efterkommere.

F. *Ane Margrethe Birgitte Nielsdatter*, f. 9-10-1810, d. 24-2-1863, g. med Andreas Nielsen, Lmd. i Ølgod S., d. i Hvejsel.

a. Niels Hansen Andreasen, f. 26-7-1834, gift, d. i Bredsten, kom ulykkelig af Dage i en Maskine. Børn:

I. Andreas, Haraldskær v. Vejle.

II. Gregers, Lmd. i Smidstrup (?)

III. Margrethe, g. med Lmd. Andreas Sørensen, Horsted, Højen.

IV. Peder, ugift.

b. Mette Andreasen, f. 29-5-1837, g. med Klejnsmed N. P. Skaarup, Thisted. Ingen Børn, boede de sidste Aar og døde hos sin Søster i Hvejsel, har faaet Legat af „Helt og Pelts 11 Senge“.

c. Niels Frøsig Andreasen, f. 29-6-1840, Lmd. i Stoustrup Aadum S., g. med Maren Andersen, f. i Stoustrup 25-11-1846. Børn:

I. Andersine Marie Andreasen, f. 1-6-1876. Vinterlærerinde fra 1895, 4 Vintre i Torrup Skole, Alslev S. 3 Vintre i Aadum og 5 Vintre i Lyhne, g. 30-4-1907 med Lmd. Niels Nielsen, f. 18-2-1879 i Lyhne, Ejer af Pallesgaard i Lyhne S. Ingen Børn.

II. Niels Andersen Frøsig (Navneforandring), f. 22-5-1879, Lmd. i Stoustrup, g. 8-5-1914 med Elisabeth Strandvig, f. 20-12-1879 i Pandrup, Vendsyssel, d. 9-7-1931. Børn:

1. Hans Strandvig Frøsig, f. 20-5-1915.

2. Niels Strandvig Frøsig, f. 27-8-1916.

N. A. Frøsig, g. 2den Gang 20-12-1933 med Marie Pedersen fra Fjølstervang, f. 23-6-1904. Barn:

Elisabeth Frøsig, f. 14-1-1936.

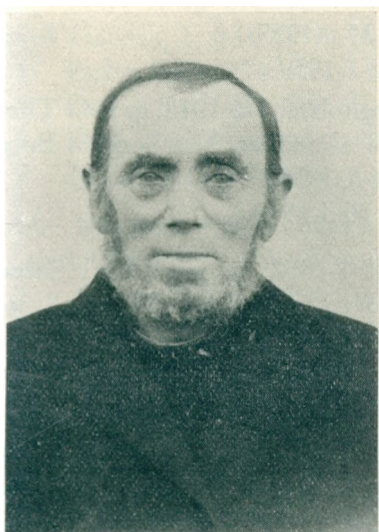
d. Jens Pertou Haahr Andreasen, f. 23-5-1843, d. s. A.

e. Nikoline Kirstine Haahr Andreasen, f. 12-10-1844, ugift, Hvejsel S., har haft Legatet.

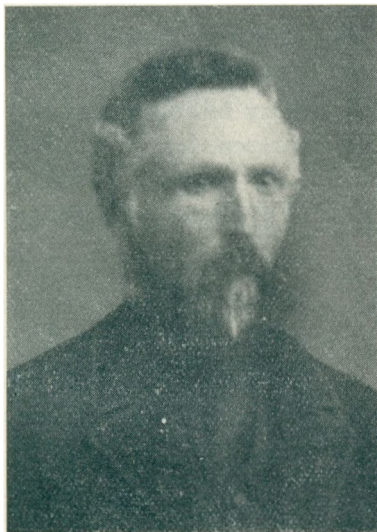
f. Catharine Magdalene Andreasen, f. 11-5-1850, d. 24-6-1905, g. med Hans P. Gregersen, f. 23-1-1855, Lmd. Riis pr. Jellinge. Børn:

I. Andreas H. Gregersen, f. 3-5-1886, g. med Lovise Pedersen, f. i Mosbjerg S. 30-1-1885. Børn:

1. Herluf Hans Kristian Gregersen, f. 10-5-1909 i Mosbjerg.

Niels Frøsig Andreasen.

Peder Madsen.

II. Kirstine H. Gregersen, f. 30-5-1887, g. med Jens Ingvard Ibsen, f. 11-10-1886 i Nykirke S. Børn:

1. Kristen Sigvald Ibsen, f. 28-1-1909 i S. Omme S.

2. Kathrine Magdalene Ibsen, f. 1-3-1910.

3. Nikoline Andrea Ibsen, f. 17-7-? i Givskud S.

III. Inger Kirstine H. Gregersen, f. 24-11-1890.

G. *Maren Bech Nielsdatter*, døbt 24-1-1813, g. med Smed og Post Mads Pedersen (de fik Ejendommen efter N. Vestergaard og Nikoline Haahr), Thorlund Mark. Børn:

a. Peder Madsen, f. 26-9-1845, boede i Hesselho, d. i Tistrup 22-2-1911, g. i Ølgod med Elisabeth Marie Jensen, f. 11-4-1856,

d. 15-4-1934. Af Peder Madsen har jeg faaet mange Oplysninger om Slægten. Børn:

I. Madsine Marie Madsen, f. 9-11-1879, g. med Hans Jessen Bergholt, f. 29-5-1884, Lmd. Aagaard i Hodde S. Børn:

1. Nis Hansen Bech Bergholt, f. 26-9-1912, Lmd. i Aagaard, g. med Johanne Nielsen, f. 1-4-1903. Børn:

1a. Signe Marie Bergholt, f. 23-2-1933.

1b. Hans Jessen Bergholt, f. 13-6-1935.

2. Karoline Elisabeth Aagaard Bergholt, f. 1-12-1914, g. med Kristen Peder Jessen, f. 17-10-1911, Lmd. i Hodde. Børn:

2a. Magdalene Ragnhild Jessen, f. 31-3-1936,

2b. Sigrid Bergholt Jessen, f. 21-5-1937.

2c. Niels Bergholt Jessen, f. 22-7-1939.

3. Mary Nikoline Aagaard Bergholt, f. 1-6-1918, g. med Thor-kild Sørensen, f. 25-6-1914, Lmd. i Skonager, Næsborg S. Børn:

3a. Leif Aagaard Sørensen, f. 6-1-1939.

3b. Elly Bergholt Sørensen, f. 16-3-1940.

II. Maren Bech Madsen, f. 12-1-1882, g. med Carl Sørensen, f. 4-3-1882 i Borum S., har boet i Gødsvang, Tistrup S., nu Langetved, Skrave S. pr. Rødding. Børn:

1. Ane Kirstine Bech Sørensen, f. 14-11-1908, g. m. Murer Jørgen Christian Albrekt Andersen, f. 24-5-1896 i Give S., boende i Gadbjerg.

2. Elisabeth Marie Bech Sørensen, f. 8-3-1910, g. m. Lmd. Holger Oskar Dueholm Nielsen, f. 24-7-1912 i Vissenbjerg S., boende i Rold.

3. Arne Bech Sørensen, f. 13-3-1912, boende i Tørring v. Christiansfeldt, Lmd. g. med Ester Margrethe Hansen, f. i Odense 16-10-1911.

4. Petra Bech Sørensen, f. 5-7-1916, g. m. Lmd. Adolf Bjerrum, f. 8-3-1905 paa Ø. Nygaard, Farup S., boende i Tanderup v. Ribe. Barn:

4a. Karl Viggo Bech Bjerrum, f. 11-3-1940.

5. Mary Bech Sørensen, f. 9-6-1920.

III. Mads Hansen Bech Madsen, f. 12-5-1884. Rejst til Australien.

IV. Niels Kristian Jørgen Madsen, f. 6-10-1886, Lmd. i Bøl-

lund, Ølgod S., g. med Birtha Maria Jensine Nielsen, f. 2-1-1891 i S. Bork. Børn:

1. Mads Peter Bech Madsen, f. 18-11-1909, boende i Gundesbøl, Aadum S., g. med Eleonora Kristine Madsen, f. 29-10-1914. Børn:

1a. Anna Maria Madsen, f. 15-5-1940.

2. Niels Bech Madsen, f. 26-8-1911, boende i Hessel, Hodde S., g. med Karen Kristensen, f. 18-8-1916. Børn:

2a. Svend Aage Madsen, f. 30-3-1939.

2b. Kristian Egon Madsen, f. 27-6-1940.

3. Mary Bech Madsen, f. 13-10-1913, g. med Jørgen Krosgaard Hansen, f. 4-10-1916, boende i Blaksmark v. Varde.

4. Peder Bech Madsen, f. 26-9-1915.

5. Dinna Bech Madsen, f. 19-5-1918.

6. Elna Bech Madsen, f. 26-6-1924.

7. Anna Bech Madsen, f. 17-12-1926.

V. Elisabeth Marie Madsen, f. 4-3-1889, en Tid Lærerinde, g. med Lmd. Terkel Andersen i Vejrs, f. 2-5-1882. Børn:

1. Ansgar Peder Jeppe Andersen, f. 23-8-1926.

2. Asta Elisabeth Cecilie Andersen, f. 12-5-1933.

VI. Abeline Bech Madsen, f. 29-8-1891, død i Hodde S.

VII. Helene Valborg Bech Madsen, f. 12-12-1895, ugift, Husjer i Tistrup St.

b. Niels Madsen, f. 20-11-1848 (se B. b. Nikoline Haahrs Eftk.).

c. Jens Pertou Haahr Madsen, f. 1-5-1853 i Ølgod S., dim. fra Gedved Seminarium 1878. Andenlærer ved Mammen Skole i Viborg Amt 20-2-1880. Lærer og Kirkesanger ved Mejrup Hovedskole, Ringkøbing Amt 16-7-1883. G. i Viborg med Theodora Nicoline Jensine Thomsen, f. 15-11-1860. Børn:

I. Ejnar Thomsen Madsen Haahr, f. 12-5-1884, alm. Forberedelseksamen fra Holstebro Realskole 1900, Lærereksamen fra Silkeborg 1905, Tillægsprøve i Engelsk. 1905-1909 Lærer ved Haahrs Skole i Svendborg. 1-3-1909 Svendborg kommunale Skolevæsen. Gift 1909 med Malvina Emilie Hennings, f. i Horsens 13-3-1880, Lærerinde ved Ida Holsts Realskole i Svendborg fra 1918-1938. Børn:

1. Vibeke Haahr, f. 27-3-1911, Instruktionssygeplejerske.
2. Thorkild Hennings Haahr, f. 24-10-1913, uddannet Handelsmand.

Ejnar Haahr er Medforfatter af Regnebog for tekniske Skoler og Aftenskoler, af Dansk- og Skriveøvelser for samme Skoler og Diktatøvelser for samme Skoler. Fra 1938 beskikket Censor i Handelslære ved Handelsskolerne. 1932 Medlem af Overbestyrelsen for stenografisk Forening. 1932-1939 Fmd. for Sunds Herreds Lærerkreds. 1936 Fmd. for Fælleslærerrådet ved Svendborg kommunale Skolevæsen.

II. Marie Magdalene Haahr Madsen, f. 8-3-1886 i Kværndrup.

III. Axel Pertou Haahr Madsen, f. 24-11-1887.

IV. Marius Christian Pertou Madsen Haahr, f. 5-6-1889, dim. 1913 fra Ribe, ansat som Lærer i Nr. Vejen, Rind Kommune 1-2-1914, ansat som Førstelærer i Sdr. Rind Skole 1-2-1921. Feriekursus i Boldspil og Sløjd i København. Har været Fmd. for Værgerådet og Medlem af Menighedsrådet. Gift 7-9-1917 i Ribe med Alba Bruun. Børn:

1. Rita Haahr, f. 6-6-1918.
2. Grethe Haahr, f. 18-11-1922.
3. Karin Haahr, f. 14-4-1926.

V. Anna Margrethe Haahr Madsen; f. 17-1-1894.

VI. Erna Marie Haahr Madsen, f. 6-2-1902, Kværndrup.

I. *Marie Nielsdatter*, f. 29-9-1820, d. i S. Omme, g. med Daniel Jensen, Kirkeby, S. Omme. Børn:

a. Jens Danielsen, g. med en Plejedatter af Mads Thøstesens fra Egs Mølle, Sine, rejst til Amerika.

b. Sara Danielsen, g. med Christen Ditlev, rejst til Amerika.

c. Niels Vestergaard Danielsen, opdraget i Grønninghoved, Vejstrup S., hos Niels Lund, rejst til Amerika.

d. Ane Margrethe Bech, Datter af Maren Bech Nielsdatter, g. med Søren Madsen, boede i Kvie Hede. Børn af dem:

I. Maren Kirstine Madsen, kom til Jens Pedersen i Alminde.

II. Mette Kathrine Madsen kom til Niels Madsen i Grønninghoved, g. med en Snedker fra Hejls, rejst til Amerika.

H. *Elisabeth Marie Nielsdatter*, f. 22-2-1818, d. 1822.

Proprietær Jørgen U. Haahrs 2^{det} Barn

Ude Peter Haahr, fremstillet i Kirken 1783, Løjtnant og Landmaaler. Han synes at have ført en noget omtumlet Tilværelse. Han har valgt Officersvejen og nævnes som Premierløjtnant, men er vel saa tidligt gaaet ud af aktiv Tjeneste og bleven Landmaaler. Allerede saa tidlig som 1804 nævnes han som Fader til et Barn, Maren Kirstine Haahr, født uden for Ægteskab, bortrejst 1822 til sin Moder i Kloster (form. Løgumkloster), det ser ud til, hun har været i Ølgod til den Tid. Moderen hed Maren Pripper.

1831 er Maren Cathrine Haahr, Datter af pens. Løjtnant Ude Haahr, konfirmeret i Alslev, hun havde Ophold paa Vesselbjerg

Uhde Haahr.

Hovedgaard, hvor Ude Haahrs Halvsøster, Ingeborg Hansen, Datter af Niels Hansen og Else Catrine Sørensen, Lindbjerggaard, var gift med Degnen Oluf Frank Jessen, d. 23-9-1815, der ejede Vesselbjerg. Ingeborg Hansen døde 1834.

Det oplyses, at ovennævnte Maren Cathrine er født i Fredericia 10. November 1816 og afrejst til Odense 1835.

1820, 6-7 fik Premierløjtnant og Landmaaler Ude Peter Haahr og Fru Maren Rasmussen paa Vesselbjerggaard en Pige, døbt s. A. Navn Jørgine Jensine Kierstine, død før hun kom i Kirken.

Endelig er født en Søn o. 1822 Carl Ludvig August Haahr.

Efter dette at dømme maa Løjtnant Haahr have opholdt sig en Tid i Fredericia, antagelig som Officer ved Garnisonen, har derefter en Tid boet paa Vesselbjerg og er nok siden flyttet til Odense og død der.

Ude Peter Haahr fremstillet i Kirken 1783. Børn:

1. *Maren Kirstine Haahr*, f. 1804 uden for Ægteskab.

U. P. Haahr g. med Maren Rasmussen i Alslev S.

2. *Maren Cathrine Haahr*, f. 10-11-1816 i Fredericia.

3. *Carl Ludvig August Haahr*. Uhrmager, f. c. 1822, g. 31-5-1860 med Vilhelmine Frederikke Antonette Schygmum i Ølgod Kirke. Brudg. Katholik. Barn: Uhde Haahr, f. 3-2-1861, d. 1926. En Datter: Anna Clemensen, Birkegade 20¹, København N.

Proprietær Jørgen U. Haahrs 3^{die} Barn

Niels Severin Haahr, fremstillet i Kirken 22-5-1785, fik en krank Skæbne og førte en noget omflakkende Tilværelse. Han kaldes i 1818 Skolelærer i Ekknud, Ølgod S., senere Skolelærer i Ager-snap, 1823 Hmd. i Ekknud, 1828 Seminarist, Ekknud Mark. 1830 en Søn født i Hunderup.

Han synes at have været Seminarist og Lærer i Ager-snap en Del Aar samtidig med at have en mindre Ejendom i Ekknud. Derefter er han bleven Lærer og Kirkesanger i Hunderup med Bopæl i Kragelund By. I Bogen „Teglstensbrokker i en Plovfure“ (Gyld. 1936) giver Forf. Kragelund en sympatetisk Skildring af ham og skriver bl. a.: Som Menneske havde han (Haahr) stor Betydning, hans lyse, glade Sind smittede alle. — Lærer Haahrs Børn var begavede og lignede Faderen af Sind. — Hunderup Sogn skylder Lærer Haahr Tak for meget. Det var især i Kragelund og selve Hunderup, hans Person havde afgørende Betydning.

Imidlertid gik det ham galt. Herom beretter Morten Eskesen³⁸⁾:

Han var mere Selskabsmand end Skolemand og blev derfor sat fra Embedet. Siden gav Biskoppen ham dog Lov til at blive Medhjælper hos vor Degn hjemme i Lyne og blev derved, da jeg var en 12—13 Aar, min Lærer. Siden blev han Lærer i Mejls, Varde Landsogn. Han var et ejegodt Menneske, som vi Børn holdt meget af, men muligvis var det Mindet om Bedstemoder.

³⁸⁾ M. Eskesen, f. 1826.

som han mindedes fra sin Drengetid hjemme paa Lindbjerggaard, der gjorde, at jeg og mine Brødre vandt særlig Yndest hos ham, og at han gerne gæstede vort Hjem og muntrede sig der, mens han maatte savne sit eget Hjem i Kragelund, hvor hans Hustru, Karen Pertou, levede med Børnene, af hvilke siden den ældste Søn Jørgen fik Stedet.

Det rørte mig dybt, da N. S. Haahr en Aften hjemme i min Faders Hus sagde, hvordan hans Karen var kommen af Sted en Gang, hun var gaaet ind til en Nabo for at laane Smør, men kom hjem uden at have røgtet sit Ærinde. „Jeg turde ikke sige det“, havde hun undselig sagt, da hun var vendt tilbage.

N. S. Haahrs Hustru, Karen Pertou, fik Legat, antagelig som Enke, ligeledes hendes Børn, Petrine, Nora, P. Madsen og Else Kathrine.

Niels Severin Haahr, fremstillet i Kirken 22-5-1785, Lærer og Kirkesanger i Hunderup, d. 21-12-1861 sammesteds, g. med Karen Pertou Pedersdatter (opkaldt efter Præsten Pertous Hustru; en Søster til Niels Hansen Pedersen, der var gift med Nikoline Haahr), d. 23-2-1867, 73½ Aar gl., i Hunderup S. Børn af dem:

A. *Jørgen Haahr*, f. 25-11-1813, Lmd. i Kragelund.

B. *Peder Madsen Haahr*, f. 30-1-1816, d. 6-3-1822.

C. *Else Cathrine Haahr*, f. 21-5-1818, g. med Snedker i Kragelund.

D. *Abbelone Nielsdatter Haahr*, f. 18-2-1821, g. med Lmd. i Jervedlund.

E. *Maren Nielsdatter Haahr*, f. 25-8-1823, g. med Lmd. i Lustrup.

F. *Dorthea Eleonora Nielsdatter*, f. 6-1-1826, g. med Gartner i Lustrup.

G. *Petrine Severine Haahr*, f. 10-2-1828, g. med Lmd. i Vilslev.

H. *Peder Madsen Nielsen Haahr*, f. 11-5-1830 i Hunderup S. Boede i Hunderup.

I. *Hans Kristian Haahr*, f. 19-8-1836, Kragelund, Hunderup, Lmd. i Ravnsø.

A. *Jørgen Haahr*, f. 25-11-1813, Lmd. i Kragelund, d. 5-6-1865, g. med Dorthea Frandsdatter, d. 2-11-1873. Børn:

- a. Niels Sørensen Jørgensen Haahr, f. 21-5-1843. I Amerika.
- b. Karen Pertou Jørgensen Haahr, f. 29-10-1850. do.
- c. Ane Marie Jørgensen Haahr, f. 15-12-1849. do.
- d. Karen Marie Jørgensen Haahr, f. 8-9-1846. do.
- e. Jens Frandsen Jørgensen Haahr, f. 9-2-1853. do.
- f. Frands Peder Jørgensen Haahr, f. 13-8-1857.

B. *Peder Madsen Haahr*, f. 30-1-1816 paa Lindbjerg Mark, d. 6-3-1822.

C. *Else Cathrine Haahr*, f. 21-5-1818, Datter af Skolelærer N. S. Haahr i Ekknud, d. 27-1-1901, g. med Snedker Hans Nielsen, Kragelund, f. 8-3-1817 i Kragelund, d. 7-9-1895. Børn:

a. *Ane Margrethe Hansen*, f. 24-3-1842, g. med Musiker Laust Peder Jensen, f. i Vilslev S. 4-2-1840, boende i Kragelund. Børn:

I. *Jens Andersen Jensen*, Slagter i Billum, f. i Vilslev S. 7-12-1863, g. med *Karen Knudsen*, f. i Aal Sogn. Børn:

- 1. *Mettea Jensen*.
- 2. *Ane Margrethe Jensen*.
- 3. *Laura Jensen*.

II. *Hans Nielsen Jensen*, f. i Føvling 4-1-1865, d. 1-5-1881.

III. *Andreas Jensen*, f. 12-5-1867 i Hunderup, d. 16-11-1888.

IV. *Else Cathrine Jensen*, f. i Hunderup 3-10-1869, g. med Bestyrer af Ravnso Fattiggaard *Kristen Madsen Kristensen*. Børn:

- 1. *Laurids Marius Kristensen*, f. 14-6-1896.

V. *Adolf Karl Jensen*, f. 12-6-1872 i Hunderup, Lmd. i Darum g. med *Anna Else Jensen*. Børn:

- 1. *Laurids*, f. 31-12-1902.
- 2. *Hans*, 6-8-1905.
- 3. *Mette*, f. 22-9-1907.
- 4. *Anne*, f. 18-12-1909.
- 5. *Benny*, f. 2-4-1912.

VI. *Dagmar Jensen*, f. 11-2-1875 i Hunderup, g. med *Julius Jensen*, Nygaardsvej 37, Esbjerg. Børn:

- 1. *Aage Osvald Jensen*, f. 18-9-1899.
- 2. *Julius Jensen*, f. 28-9-1900.
- 3. *Alma Margrethe Jensen*, f. 5-5-1902.

VII. *Valdemar Jensen*, Musiker i Bramminge, f. 24-6-1878 i

Hunderup, g. 1ste Gang med Ingeborg Marie Pedersen, f. i Gørding 19-7-1881, d. 22-11-1903, 2den Gang med Kirstine Hansen, f. i Agerbæk, Faaborg S. 16-8-1885. Børn:

1. Hans Ingelbehr Jensen, f. 7-6-1905.
2. Andreas Jensen, f. 20-2-1907.

VIII. Hansine Jensen, f. 16-4-1881 i Hunderup, g. med Tyge Kristian Schmidt, Lmd. Hunderup, f. i Nørhaa. Børn:

1. Elna Marie Schmidt, f. 28-1-1906.
2. Kristian Schmidt, f. 8-7-1908.
3. Anna Margrethe Schmidt, f. 12-2-1910.

b. Niels Hansen, f. 30-3-1844 i Hunderup S., Tømrer sammesteds, g. med Jakobine Marie Pedersen, f. 1-4-1851 i Vorbasse S. Børn:

I. Else Cathrine Hansen, f. 12-12-1872, g. med Garver Nikolaj Schäffer, d. Enken har boet i Vejle, Vedelsgade.

II. Peder Vigh Hansen, f. 7-11-1874, gift, har boet i Berlin, Bygningskonstruktør.

III. Hans Nielsen Hansen, f. 26-12-1876, Farver, d. 13-6-1905, g. med Karoline Mejer. 2 Børn. Enken har opholdt sig i Kiel.

IV. Kristiane Vilhelmine Hansen, f. 17-1-1879, g. med Jens Magnus Hansen, f. 15-6-1877 (Søn af Lærer Carl Hansen, Tranum pr. Skousgaard), dim. 1897 fra Ranum Seminarium, aftjent sin Værnepligt ved Livgarden 1898—99, ansat ved Aalborg kommunale Skolevæsen 1-11-1902. Viceinspektør. Børn:

1. Ragnhild Agnete Hansen, f. 25-2-1908.
2. Carl Steinø, cand. jur., Sekretær i Handelsministeriet.

V. Niels Sørensen Engelbrekt Hansen, f. 22-9-1886.

VI. Ane Margrethe Hansen, f. 26-12-1889, Lærerinde i Fuglsang pr. Taars.

D. *Abbelone Nielsdatter Haahr*, f. 18-2-1821, d. 4-6-1888, Datter af Skolelærer N. S. Haahr i Agersnap, Ølgod Sogn, g. med Hans Nielsen Brodersen, f. 3-3-1824 i Jernved S. Lmd. i Jernvedlund, d. 16-3-1900. Børn:

a. Niels Hansen, f. 7-6-1845, boende i Hunderup, d. 16-10-1902, g. 1ste Gang med Mettea Mortensen, død i Hunderup. Børn:

I. Morten Peder Brorsen (har faaet Navneforandring), f. 7-2-1873, Afholdsvært i Brørup, g. med Karen Dorthea Hansen, f. 13-5-1868. Børn:

1. Niels Brorsen, f. 6-9-1899 i Hoven Sogn.
2. Ellen Marie Brorsen, f. 9-7-1901 do.
3. Bendiks Brorsen, f. 14-4-1903 do.
4. Theodor Brorsen, f. 9-8-1904 do.
5. Bror Haahr Brorsen, f. 16-5-1907 i Brørup S.

II. Hansine Severine Hansen, g. i Lyhne S. med Lmd. Henrik Hansen (?)

III. Kirsten Mathilde Hansen, f. 25-3-1876, (gift med Købmand Thomsen, Jernvedlund), Gravsgade, Ribe.

IV. Hans Brorsen Hansen, f. 18-5-1878, rejst til Amerika.

Niels Hansen g. 2den Gang med Ane Marie Johnsen, f. 6-10-1854 i Brøns Sogn, d. 3-11-1906. Børn:

V. Mathea Kathrine Hansen, f. 6-2-1884.

VI. Andreas Ingvarth Hansen, f. 13-8-1885 i Jernved S.

VII. Karl Broder Hansen, f. 23-6-1887 do.

VIII. Johannes Peder Hansen, f. 23-11-1889 i Esbjerg.

IX. Oscar Haahr Hansen, f. 20-7-1893 i Hunderup S.

E. Maren Nielsdatter Haahr, f. 25-8-1823 (Datter af N. S. Haahr, Hmd. i Ekknud), d. 14-3-1870 (?), g. 1ste Gang med Lars Hansen, Lmd. i Lustrup. Børn:

- a. Hans Larsen, Lmd. i Gredsted, senere i Amerika.
- b. Abel Kristian Larsen, død ugift.
- c. Maren Larsen, d. ugift.
- d. Lars Hansen Larsen, druknede i Gram Aa, ugift.

Maren Haahr, gift 2den Gang med Laust Nissen Bertelsen, f. 13-3-1820 i Sct. Katharine Landsogn, død i Lustrup 30-7, 48 Aar gl. Børn.

e. Bertel Hansen Bertelsen, Lmd. i Hunderup, f. 8-9-1856 i St. Katharine Lands., g. med Ane Nielsen, f. 28-6-1865, d. 1899.
Børn:

I. Maren Bertelsen, f. 1-5-1887.

II. Laust Nissen Bertelsen, f. 18-5-1889.

III. Hans Madsen Bertelsen, f. 5-4-1894. Alle Børn f. i Missouri, Amerika.

f. Niels Severin Bertelsen, Lmd. i Hjortkær, Grimstrup S., f. 26-8-1858, g. med Maren Nielsen, f. 29-1-1860. Børn:

I. Laurids Nissen Bertelsen, f. 28-12-1882.

II. Peder Nielsen Bertelsen, f. 12-11-1886.

III. Maren Bertelsen, f. 14-10-1889. Alle Børn f. i Amerika.

g. Karen Pertou Bertelsen, f. 16-2-1860, g. med Niels Clausen Nielsen, Lmd. i Gredsted, f. 5-7-1857 i Jernved S., d. 17-7-1905. Børn:

I. Ane Else Nielsen, f. 13-1-1885 i Jernved Sogn.

II. Peder Nielsen, f. 2-11-1886 do.

III. Maren Nielsen, f. 4-5-1890 do.

IV. Laust Nissen Nielsen, f. 23-8-1892 do.

V. Kristen Nielsen, f. 30-11-1894 do.

VI. Mette Marie Nielsen, f. 2-4-1900 do.

VII. Lenhart Hjirild Nielsen, f. 6-12-1902 do.

Jeg mindes endnu med Glæde mit Besøg i dette Hjem for snart mange Aar siden. Karen Bertelsen havde 2 Billeder af henholdsvis V. Birkedal og P. Larsen Skræppenborg. Sidstnævnte sagde til Karens Mand, mens han som Barn gik til Præsten: „Et lille Menneske har ogsaa et Hjerte“. Niels Clausen var nemlig lille dengang.

h. Karl Bertelsen, Lmd. i Jyllerup, Aarre S., f. 20-1-1862, g. med Karen Marie Nielsen, f. 18-6-1863 i Gredsted. Børn:

I. Maren Bertelsen, f. 11-9-1885.

- II. Knudine Mette Marie Bertelsen, f. 22-12-1887.
- III. Laurids Nissen Bertelsen, f. 26-1-1890.
- IV. Ane Else Bertelsen, f. 2-1-1892.
- V. Peder Bertelsen, f. 18-2-1894.
- VI. Abelone Bertelsen, f. 6-2-1896.
- VII. Helene Bertelsen, f. 15-8-1898.
- VIII. Laura Bertelsen, f. 7-9-1900.
- IX. Kristen Nielsen Bertelsen, f. 12-5-1902.

- F. *Dorthea Eleonora Nielsdatter*, f. 6-1-1826, g. med Gartner Michael Hansen Friis, f. i Lustrup 5-2-1831, boede i Ribe. Børn:
- a. Karen Pertou Friis, f. 27-6-1851 i Lustrup, g. med Niels Gerløv Lauridsen, f. 14-2-1849 i Varde, boende der. Børn:
    - I. Anna Johanne Lauridsen, f. 3-3-1878, d. 1894.
    - II. *Dorthea Eleonora Lauridsen*, f. 27-11-1879, g. med forh. Sergent ved 5te Dragonregiment i Randers, Jens Christiansen, Kusk ved Brandvæsenet. Børn:
      - 1. Leo Mikael Gerløv Christiansen, f. 10-11-1902.
      - 2. Knud Aage Gerløv Christiansen, f. 9-4-1904.
      - 3. Karen Else Lilian Gerløv Christiansen, f. 11-3-1907, g. med Værkfører Frits Holger Nielsen.
      - 4. Annelise Emma Clara Gerløv Christiansen, f. 20-5-1909, g. med Grosserer Peter Cornelius Erik Kock-Petersen.

III. Laurette Mikaeline, f. 6-1-1883.

IV. Klara Lauridsen, f. 10-5-1884.

V. Hansine Kristine Lauridsen, f. 23-6-1887.

Ude Haahr, f. 6-12-1870 i Ribe. Fjerde Kl. Hovedeksamen fra Ribe Kathedralskole 1888, Løjtnant ved 1ste Regiment fra 1890—92, senere Assistent ved Statsbanerne, gift 5-5-1906 med Emma Lange, f. 15-1-1876 i Brylle S. Stationsforstander i Knarreborg, pensioneret, bor i Tommerup.

b. Hans Kristian Friis, f. i Hunderup S. 3-10-1856. Dansk Jurist 1883, Fuldmægtig i Nykøbing S. samme Aar, d. 1886, g. med Clara Amelley Wallich 1884. Børn:

1. Sofie Eleonora Clara Friis, f. 20-9-1885.

c. Kirstine Friis, f. 16-4-1858, d. 1869.

d. Peder Helt Theodor Friis, f. 16-7-1861 i Lustrup, g. med Anna Marie Toft, f. i Kolding 25-10-1868. Har boet i Rantzausgade 37, Aalborg. Børn:

I. Margrethe Eleonora Friis, f. i Give 18-6-1892.

II. Edith Friis, f. i Give 14-12-1893.

III. Ellen Johanne Friis, f. i Give 15-7-1895.

IV. Ejnar Christian Friis, f. i Aalborg 26-11-1898.

V. Karen Dorthea Friis, f. i Aalborg 5-10-1900.

Dorthea Friis, gift Hjorth.

e. Dorothea Marie Pelt Friis, f. 30-10-1865, d. 10-4-1926, g. med Postbud Karl Thygesen Hjorth, Ribe, f. 17-10-1866 i Holsted Sogn. Overpostbud 1921, Dannebrogsmænd 1926, pensioneret 1935. Børn:

I. Knud Mikael Hjort, f. 10-11-1892. Student 1911, ansat i Postvæsenet 1-10-1912, Statsvidenskabelig Eks. 1924, Sekretær i Generaldirektoratet for Postvæsenet s. A. Fuldmægtig i Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet 1-9-1931. Gift med Ingeborg Sonne, f. 4-9-1897 (Datter af Direktør Sonne og Hustru, f. Schjøtt, Odder). Børn:

1. Ole Finn Sonne Hjort, f. 14-3-1924.
2. Inge Elisabeth Hjort, f. 21-6-1927.

II. Hans Christian Peter Hjort, f. 2-5-1894. Klassisk-sproglig Studentereksamen fra Ribe Katedralskole 1912. Fra Februar til Juli 1917 Vikar ved Viborg Katedralskole. Cand. mag. i Naturhistorie og Geografi 1919. Fra 1. August 1919 Adjunkt ved Sorø Akademis Skole. Fra 1933 Bestyrer af Akademiets naturhistoriske Museum. Fra 1-10-1935 Lektor ved Sorø Akademis Skole. Ugift.

III. Karl Theodor Hjort, f. 15-6-1897, d. 27-2-1907.

G. *Petrine Severine Haahr*, f. 10-2-1828 (D. af Seminarist Niels Severin Haahr, Ekknud Mark), d. 21-3-1896 i Vilslev S., g. 1ste Gang med Thomas P. Thomsen, Snedker i Lustrup, et Barn død som lille, g. 2den Gang med Ernst Berntsen, Lmd. i Vilslev, f. 30-9-1818, s. St. d. 29-6-1882. Børn:

- a. Peder Berntsen, f. c. 1859 i Vilslev, d. 21. Aar gl., ugift.
- b. Ingeborg Kathrine Berntsen, f. 12-12-1862, g. med Peder Kristian Pedersen, Borris Kirkeby.
- c. Niels Severin Haahr Berntsen, f. 21-6-1865 i Vilslev S., g. med Maren Jensen, f. 10-9-1865 i Gørding S. Børn:
  - I. Else Petrine Severine Haahr Berntsen, f. 9-8-1891.
  - II. Petrea Elisabeth Haahr Berntsen, f. 4-6-1893.
  - III. Frederikke Haahr Berntsen, f. 13-10-1894.
  - IV. Kathrine Nielsine Haahr Berntsen, f. 18-7-1896, død.
  - V. Erna Thomina Haahr Berntsen, f. 18-8-1898.
  - VI. Niels Marinus Haahr Berntsen, f. 28-8-1900.
  - VII. Ernst Haahr Berntsen, f. 8-4-1902.
  - VIII. Otto Haahr Berntsen, f. 18-12-1903.

IX. Jensine Kristine Haahr Berntsen, f. 7-4-1905.

X. Ingeborg Marente Haahr Berntsen, f. 12-11-1906.

H. *Peder Madsen Nielsen Haahr*, f. i Hunderup S. 11-5-1830, d. s. S. 27-4-1906, g. med Ane Kristensen, f. i Hunderup S. 29-5-1831, d. s. S. 2-7-1903. Børn:

a. Niels Severin Haahr, Lmd. i Kragelund, f. 25-1-1865, g. med Mette Kirstine Starup, f. 19-10-1857 i Vejrup S. Børn:

I. Ane Haahr, f. 13-11-1892.

II. Peder Madsen Haahr, f. 20-11-1893.

III. Kirstine Haahr, f. 15-5-1895.

IV. Johanne Haahr, f. 21-8-1897.

V. Nielsine Haahr, f. 12-8-1899.

Alle 5 født i Hunderup S.

b. Frederikke Lovise Haahr, f. 24-8-1867 i Kragelund, g. med P. G. Pedersen, f. 15-2-1871 i Mulvad. Børn:

I. Michael Marinus Pedersen, f. 24-1-1893. Overportør i Odense. G. med Kristine Asmundsen fra Tinglev, f. 7-8-1892. Børn:

1. Anna Maria Pedersen, f. i Bramminge 22-12-1922.

2. Louise Haahr Pedersen, født den 3-7-1924 i Bramminge, g. med Bager Jens K. Sørensen fra Vejrup, boende i Esbjerg, Nygaardsvej 144.

II. Anna Kirstine Pedersen, f. 29-11-1894, g. med Gaardejer Anton Nielsen, Aarre, f. 13-1-1891, nu boende i Rousthøje. Børn:

1. Dorthea Louise Nielsen, f. 10-11-1922.
2. Inger Nielsen, f. 12-6-1924.

III. Musiker Peder Madsen Pedersen, f. 28-1-1898, g. med Maria Kristiansen, Stavanger, Norge, bor nu i Esbjerg, f. 12-4-1895. Børn:

1. Per Graves Sneum Pedersen, f. 22-9-1921.
2. Thorluf Toriin Sneum Pedersen, f. 19-4-1923.
3. Solveig Pedersen, f. 18-4-1924.
4. Arne Pedersen, f. 2-3-1929.
5. Erna Pedersen, f. 26-2-1931.

IV. Sofia Kathrine Pedersen, f. 7-5-1900, g. Marinus Nielsen Laugesen, f. 25-12-1901. Vognopsynsmand i Esbjerg. Børn:

1. Laurids Jensen Laugesen, f. 4-12-1922.
2. Ruth Laugesen, f. 22-2-1931.

V. Ude Haahr Pedersen, f. 27-9-1902. Skomager. Ugift.

VI. Kitty Viola Pedersen, f. 9-11-1908, g. Landpost Richard Villadsen, f. 28-4-1907, bor i Bramminge. Børn:

1. Gudmar Olaf Villadsen, f. 30-6-1938.

c. Kristian Kristensen Haahr, f. 4-6-1872, Lmd. i Kragelund, g. med Ane Marie Kirstine Olesen, f. 24-6-1876 i Skærbæk, S. Jylland. Børn:

- I. Ane Haahr, f. 11-12-1898.
- II. Ida Vilhelmine Haahr, f. 10-2-1900.
- III. Marie Haahr, f. 23-4-1901.
- IV. Frederikke Lovise Haahr, f. 2-11-1902.
- V. Petrea Larsine Haahr, f. 31-10-1904.
- VI. Dorthea Marie Pelt Haahr, f. 21-5-1906.
- VII. Peder Madsen Haahr, f. 1-3-1908.
- VIII. Julie Kjestine Haahr, f. 4-12-1909.
- IX. Johanne Haahr, f. 31-12-1911.
- X. Ejner Kristian Haahr, f. 28-4-1913.
- XI. Niels Severin Haahr, f. 24-8-1918.

I. *Hans Christian Haahr*, f. i Kragelund, Hunderup S. 19-8-1836, g. med Ane Marie Kathrine Hansine Kristensen, f. i Allerup, Sneum S. 5-9-1834, boende i Ravnsø, Nykirke S., Lmd.

a. Kristen Lauridsen Haahr, f. i Kragelund 15-12-1865, g. i Amerika. Børn der.

b. Karen Sofie Pertou Haahr, f. i Ravnsø 30-8-1868, g. med Lauge Hansen Nørgaard, Bramminge, f. 18-10-1870 i Skads S. Børn:

I. Hans Peder Nørgaard, f. 15-6-1900.

II. Johanne Mathilde Nørgaard, f. 17-9-1901.

III. Kristian Sigvard Nørgaard, f. 3-9-1902.

IV. Alfred Fredsberg Nørgaard, f. 6-7-1904.

Hans Kristian Haahr, Ravnsø.

c. Abeline Jensine Geroline Haahr, f. 13-3-1872, g. med Kristian Olesen Kristensen, Lmd. i Dybmose, Jernved S., f. i Varde Landsogn 19-11-1869. Børn:

I. Anders Marinus Kristensen, f. 17-12-1897, Virklund, Silkeborg.

II. Signe Kristine Kristensen, f. 1-1-1899, Agtrupvej 52, Kolding.

III. Hans Haahr Kristensen, f. 27-4-1900. Lmd. Jernvedlund.

IV. Agnes Malene Kristensen, f. 10-7-1901. Ægirsgade 10^b, København N.

V. Aage Reimer Kristensen, f. 7-4-1903. Møbelsnedker, Jernvedlund, Gredstedbro.

VI. Svend Trøst Kristensen, f. 9-8-1905.

VII. Oscar Kristensen, f. 2-3-1907.

VIII. Magda Olivia Kristensen, f. 4-11-1913.

d. Jensine Marie Haahr, f. 28-8-1874, g. med Jes Peder Jepsen, f. i Ilsted, Gørding S., 4-6-1875, Lmd. i Ravnso. Børn:

I. Jeppe Arne Jepsen, f. 21-9-1901, Telegrafassistent i Kbhv.

II. Hans Haahr Jensen, f. 1-1-1903, Skonager, Næsborg.

III. Sigfred Jepsen, f. 29-7-1904, død.

IV. Vagn Uhde Haahr Jepsen, f. 26-3-1907.

V. Valborg Margrethe Jepsen, g. i Rodebæk med Karl Kristensen.

e. Niels Severin Haahr, f. 3-10-1879.

Proprietær Jørgen U. Haahrs 4de Barn

Jens Pertou Haahr, Sogndegn til Ølgod og Strellev og hans Efterkommere.

Jens Pertou Haahr (opkaldt efter Præsten H. Pertous afdøde Søn) er fremstillet i Ølgod Kirke 24-3-1788, d. 23-11-1837, Student fra Ribe Latinskole 1808, mulig cand. phil., Degn først i Alslev siden i Ølgod, hvortil han blev kaldet 2-4-1812. (Degnene Jørg. Goth i Ølgod og J. P. Haahr i Alslev byttede Embeder), g. 27-9-1809 med *Mette Kathrine Jessen*, (Datter af Præsten i Alslev Anders Møller Abrahamsen Jessen, f. i Alslev 7-5-1760, d. 1792, og Hustru Mette Jørgensdatter Bjørn, d. 4-8-1791, g. 18-10-1787), døbt 10-8-1788 i Alslev. Hun var altsaa som Barn forældreløs og blev sammen med en Søster opdraget hos sin Fæster paa Store Hebo Maren A. Jessen, hvis første Mand Mads Rygaard døde 1791, hvorefter Enken 1792 ægtede Fuldm. paa Hesselmed Byrge Qvist. — Rygaards Legatum 1797 stiftet af Maren Agerholm Jessen til St. Hebo (f. 1755, d. 1834).

Om den Jessenske Slægt kan jeg iovrigt oplyse:

I Giessings Jubellærere findes følgende under „Genealogia Tauloviana“:

Bertel Ivarsen, Sognepræst i Taulov.

Son: Henrich Bertelsen Taulov, skal have succederet sin Far i Taulov.

Son: Bertel Henrichsen, Sognepræst i Ringkøbing 1652, som skrev sig Taulov, g. med Maren Hansdatter Kjær.

Datter: Dorthe Bertelsdatter Thaulov (1659—1751) g. med Christen Andersen Agerholm, Kapellan i Ringkøbing-Rindom.

Born: 1. Bertel Andreas Agerholm, Sognepræst til Aadum.

2. Helene Cathrine Agerholm, g. med Købm. i Ringkøbing Anders Sørensen Møller. Datter:

Mette Andersdatter Møller (1727—1786) g. med Abraham Sørensen Jessen (1721—1787). Sognepræst til Alslev-Hostrup.

Born: Hans Friis, Søren Jessen, Anders Møller (Datter: Mette Kathrine Jessen, g. med Jens Pertou Haahr, Degn i Ølgod), Maren Agerholm, Helene Cathrine, Ole Frank.

Anders Møller Abrahamsen Jessen blev Faderens Eftermand som Præst i Alslev. Ole Frank Jessen g. med Ingeborg Hansen fra Lindbjerggaard (hun var en Halvsøster til Degnen I. P. Haahr.), Degn i Alslev og Ejer af Herregaarden Vesselbjerg i Alslev, d. 23-9-1815.

Ovenst. Uddrag af „Tauloviana“ har jeg suppleret med Oplysninger andetsteds fra. —

Om Degnen Haahr i Ølgod fortæller Sønesønnen Lærer Haahr, Holstebro, følgende:

Som theologisk Student havde han Lov til at prædike, hvilket han efter Sigende ikke sjælden gjorde i Pastor Palludans, maaske ogsaa Esmanns Tid. Han „gjorde skønne Prædikener“, som Holberg siger. Folk vilde gerne høre ham, og der flød Taarer. Han var noget af en Spøgefugl og sagde selv skæmtende, at han kunde „presse Vandet af de gamle Kællinger“. Forøvrigt var han vel nærmest et Barn af sin Tid og har sandsynligvis hørt til den gamle rationalistiske Retning, der satte Dyden i Højsædet. Hans Yndlingssalme var — har min Fader fortalt mig —

Til Ende Aaret haster,
har jeg anvendt det vel?
Har jeg forsaget Laster
og søgt i Dyden Held? o.s.v.

Min Bedstefader blev i min Barndom omtalt som en ypperlig Sanger, der kunde tage Tonen fra alle andre Degne. — Efter alt hvad jeg har hørt fra flere Sider, var han en god og rettænkende Mand. — Han var livlig og vittig, men jeg er ikke helt

vis paa, at han ikke tillige har haft lidt af Vessels Svaghed. Noget sikkert i saa Henseende har jeg dog aldrig faaet oplyst.

Forfatteren Morten Eskesen skriver, at Degnen J. P. Haahr var godt lidt og var god til at „holde et Lag ved lige“, men hvor dygtig han var som Lærer, kan han ikke sige noget om.

Degn i Ølgod Jens Pertou Haahr med Hustru og Søn.

Lærer Novrup i Alslev omtaler ham³⁹⁾ som en meget livlig, selskabeligt anlagt Mand med en sjælden smuk Sangstemme, hvorfor han ogsaa nød den Ære at blive kaldt til Ribe for at synge ved en Biskops Jordefærd. Ved festlige Lejligheder skrev han ret gode Vers.

Børn af Degnen Haahr i Ølgod:

A. *Børge Qvist Haahr*, f. 23-9-1810, død 1832, ugift.

³⁹⁾ Skolevæsenet i Alslev Sogn i „Fra Ribe Amt“, 7. Bind, Side 144. Sts. Side 143 staar fejlagtig Jens Udesen Haahr, skal være Jorgen. Ingeborg Hansen var Steddatter af ham.

B. *Jørgen Andreas Haahr*, f. 13-1-1815, gift, ingen Børn.

C. *Niels Spandet Haahr*, f. 31-12-1815, d. 1897, Skrædder i Ølgod, g. 10-10-1858 med Ane Marie Madsen, f. 9-5-1837 i S. Omme, har faaet det Helt-Peltske Legat. Børn:

a. Mads Nielsen Haahr, f. i Ølgod 11-11-1868, Skrædder i København, g. med Ane Sofie Carlsen, f. i Holbæk 28-5-1872. Børn:

I. Magnus Spandet Haahr, f. 3-9-1895 i København.

II. Niels Valdemar Haahr, f. 16-12-1897 do.

III. Carl Frederik Haahr, f. 10-5-1902 do.

IV. Poul Helt Haahr⁴⁰⁾, f. 10-3-1904. Frederiksberg.

V. Marie Kathrine Helt Haahr, f. 25-8-1905. Frederiksberg. Død 1925.

b. Dorthea Marie Cathrine Frederikke Haahr, f. 27-11-1877, d. 1899, gift i Ølgod med Laurids Pedersen. Barn:

I. Johanne Jørgine Jensine Haahr Pedersen, f. 7-7-1899.

D. *Mads Rygaard Haahr*, f. 22-11-1818, d. 23-6-1901, Lmd. i Ølgod, g. 2den Gang med *Maren Pedersdatter* (Datter af Lmd. Peder Frandsen i Aadum), f. 5-9-1821, d. 19-3-1882. Ingen Børn i M. R. Haahrs første Ægteskab.

Om M. R. Haahr skriver Sønnen Lærer J. P. Haahr, Holstebro:

„Jeg tror, at min egen Fader f. Eks. har været ret typisk for Slægten. Han havde middelmaadige Evner, han var sparsommelig, nøjsom og glad ved Tilværelsen, yderliggaaende Standpunkter i Politik eller Religion kunde han ikke indtage. Men han søgte gerne Guds Hus, der kom aldrig Raaheder af hans Mund, og raa Personer kunde han ikke omgaas. Vi havde det en Tid meget smaat, men jeg er vis paa, at min Far hellere spiste det tørre Brød og drak Vand til, end han vilde „falde Sognet til Byrde“, han var ærekær i al sin stiltfærdige Beskedenhed, Ærekærhed, tror jeg nok, er et Karaktermærke hos Slægten Haahr“. Et smukt Æreminde, sat af Søn over Fader! Børn:

a. Jens Pertou Haahr, f. 2-10-1857, Skolelærereksamen fra Blaagaard Sem. 1880, Tillægseksamen i Praktisk Færdighed 1882 og i Sprog 1905, Vikaar i Ribe og Storehedinge, derefter Lærer først ved Holstebro private Realskole og fra 27-3-1883 ved Holstebro Borgerskole, Lærer ved og Forstander for Holstebro tek-

⁴⁰⁾ Lærer ved Frederiksberg tekniske Skole, g. med Grethe Inger Helene Hansen.

niske Skole, Medstifter af og i Bestyrelsen for „Historisk Samfund for Ringkøbing Amt“, Forfatter til „Enkedronning Caroline Amalies Forhold til Sir Skole og til dens Lærer, H. J. Hansen-Sir“, Særtryk af Hardsyssels Aarboeg 1924; heri gives gode Oplysninger om Fru J. P. Haahrs Slægt. G. 21-5-1893 med Ane Kathrine Ludovika Hansen, f. 9-7-1869 (Datter af Lærer, forh. Folketingsmand, H. J. Hansen-Sir i Sir.

Lærer J. P. Haahr.

J. P. Haahr, der blev udnævnt til Dannebrogsmænd 24-2-1911, var en anset Lærer, en historisk interesseret Mand, der fra smaa Kaar ved Dygtighed og Flid havde opnaaet en solid Stilling og et smukt Hjem. Han er den af Slægten, der har betydet mest for mig ved Udarbejdelsen af Slægtshistorien ved at give mig Impulser, Opmuntringer og Oplysninger om Slægten. Mange gode Breve fra ham vidner derom. Desværre naede jeg ikke at faa Bogen færdig, mens han levede, men jeg mener at betale af paa min Taknemlighedsgæld til ham ved nu at gøre Arbejdet færdigt.

Faa Aar før sin Død aflagde han mig et Besøg, og vi tog saa i Fællesskab til nogle af de „historiske“ Steder: Thorlundgaard, Lindbjerggaard, Frifelt. Vi var ikke alene Slægtninge, men ogsaa Venner, jeg mindes ham med Glæde og Tak.

Lærer J. P. Haahr gik af som Lærer 1-9-1927 og døde 22-7-1932. Børn:

I. Mary Elisabeth Ludovica Haahr, f. 31-3-1894, g. 7-2-1926 med Købmand Martin Sørensen i Brædstrup. En Søn:

I. Kjeld Haahr Sørensen, f. 7-3-1927.

II. Anna Kathrine Haahr, f. 4-3-1898. Privatsygeplejerske.

III. Hans Jørgen Ude Haahr, f. 30-7-1905. Dim. fra Tønder Seminarium 1926, Vikar i Holstebro, fast Vikar i København 1928, fast Ansættelse 1-10-1929. Aarskursus i Engelsk og Geografi paa Statens Lærerhøjskole. Elev af Kgl. Kammersanger Holger Bruusgaard og Operasanger Valdemar Lincke, debuterede i Hornung og Møllers Sal 1936. G. 14-7-1934 med Vibeke Skjerne, f. 7-10-1910 (Datter af Musikhistoriker, Direktør for Det kgl. Assistenthus, Godtfred Skjerne). Børn:

1. Vibeke Birgitte Haahr, f. 26-12-1935.

2. Søren Godtfred Ude Haahr, f. 13-3-1938.

Koncertsanger, Kommunelærer Jørgen Haahr er som sin Far stærkt interesseret for vor Slægtshistorie, bor Holger Danskes Vej 88 St., København F.

b. Peder Frandsen Haahr, f. 29-6-1859, d. c. 17 Aar gl.

c. Jørgen Andreas Haahr, f. 15-4-1862, Skræddermester i København, g. med Vilhelmine Marie Peters, f. i Randers 1863. Børn:

I. Karla Mary Haahr, f. 24-3-1898 i København.

d. Kristian Nielsen Qvist Haahr, Smed paa „Tuborg“, f. 24-2-1864, g. med Anna Sofie Frandsen, f. 1866. Barn:

I. Fanny Elisabeth Haahr, f. 12-7-1891 (?).

E. *Birgitte Dorthea Margrethe Haahr*, f. 4-6-1822, g. 25-7-1868 med Niels Madsen af Ravlund, S. Omme, Lmd. Barn:

a. Mads Dudal Madsen, ugift, aandssvag.

F. *Else Cathrine Haahr*, f. 2-1-1825, g. med Uhrmager Jens Christian Nielsen Green, Ølgod. Børn:

a. Niels Frederik Haahr Nielsen Green, f. 28-1-1863, Skolelærereksamen fra Blaagaard Sem., Mormon, Utah, gift, 5 Børn.

b. Jens Pertou Haahr Nielsen Green, f. i Ølgod. Malermester i Skovshoved, g. med Frederikke Kathrine Nissen fra Graasten i Sønderjylland. Børn:

- I. Janus Georg Green, f. 12-1-1891.
- II. Else Sofie Green, f. 12-6-1892.
- III. Holger Christian Nissen Green, f. 7-12-1893.
- IV. Jens Pertou Nissen Green, f. 27-7-1895.
- V. Anna Marie Green, f. 9-4-1897.
- VI. Frida Kathrine Green, f. 12-9-1899.
- VII. Peter Frederik Green, f. 7-3-1901.
- VIII. Svend Helt Green, f. 24-10-1903.
- IX. Rigmor Pelt Green, f. 9-4-1905.

G. *Janus Nicolaj Haahr*, f. 10-10-1827 i Ølgod, Skomager og Partikulier, d. i København 12-7-1912, g. 19-9-1861 med Elisabeth Susanne Frederikke Helsingreen, f. 29-8-1825, d. 6-12-1879. Ingen Børn.

Janus Haahr, den yngste af Degnen J. P. Haahrs Børn, kom hjemmefra, da han var 9 Aar, og har senere været hos fremmede. Hans Mor vilde have, han skulde være Skomager, men han vilde hellere handle. Han købte et Hus i Gentofte og tjente 200 Rdl., købte Jord, som han udstykkede og var vist en holden Mand.

Jeg har faaet flere Breve fra ham og ogsaa besøgt ham. Han var meget optaget af Arbejdet med Stamtavlen, ligesom han var optaget af sin Families Ve og Vel. Han hjalp 6 Broder- og Søster-sønner, at de kunde komme i Vej, og stiftede et Legat for trængende i Ølgod S. paa 500 Kr. Han fortæller, at Præsten J. H.

Brandt i Ølgod kom til hans Moder og berettede om Helt og Pelts Legat i Vartov og sørgede for, at hun fik det. Pensionen til hende var jo lille, og hendes Mand døde tidlig. Siden har 4 af Janus's Søskende faaet Legatet.

Proprietær til Lindbjerggaard

Jørgen U. Haahrs Børn af 2^{det} Ægteskab

og Efterkommere.

Til Dels efter Stamtavle over Slægten BORGEN.

Lindbjerggaard (set fra Gaardsiden).

Jørgen Haahr til Lindbjerggaard, g. 1798 med

Anne Margrethe Birgitte Borgen, f. 11-12-1770, d. 14-3-1851 i Darum Præstegaard (Datter af Marius Clausen Borgen, Sognepræst i Ny og Gammelsohn paa Holmsland, f. 16-5-1718 i Dalum, død 1790, og Hustru Gjertrud Marie Gerhardsdatter Gerritz, død i Roest Mølle ved Varde 1818. M. C. Borgen, Søn af Claus Peder sen Borgen, f. i Skive 1681. C. P. Borgen, Søn af Peder Hansen Borgen, Borger og Felbereder eller Pottemager i Skive). Børn:

Cathrine Marie Haahr, f. 11-7-1799, d. 1842, g. 1826 med *Rasmus Jørgensen*, f. 28-1-1801 i Dover Sogn. Dim. fra Lyngby Sem. 1824. Fra dette Aar til 1849 Lærer og Kirkesanger i Veng ved

Skanderborg, derefter L. og Ks. i Grundfør v. Hinnerup til sin Død 7-3-1871. Børn:

A. *Kristian Erhardt Jørgensen*, f. 18-6-1827, har i Følge Bevilling af 21-4-1894 taget Tilnavnet Veng for sig og sine Børn, dog har 3 af hans Børn ikke antaget Navnet. Prokurator i København, Medstifter af Underretssagførernes Understøttelsesfond,

Lindbjerggaard (set fra Haven) med Solskiven til højre.
Inskription: Jørgen Udesen Haahr, Else Cathrine Sørensen.

1886, og af Forenede borgerliges Legat. Hans Descendenter (Efterkommere) har Ret til at ansøge om eventuelle ledige Portioner uden at være trængende. Udnævnt til Justitsraad, d. 16-4-1906. Gift 15-5-1857 med Eugenie Francoise Eva Vincent, f. 22-11-1834 (Datter af Restauratør V., København), d. 9-1-1906. Børn:

a. *Alexandre Eugene Vincent Jørgensen*, f. 13-5-1858, Student 1875, cand. phil. 1876, Arkitekt.

Om ham kan efter Dansk biografisk Leksikon, hvor hans Billede findes, gives følgende Oplysninger: Afgang fra Kunstakademiet 1884. Hans vigtigste Arbejder er Ride- og Beslagskolen paa Kong Georgsvej, Bygningerne i Frederik 6tes Allé, Hj. af Standboulevard og Livjærggade, Edv. Brandes' Villa i Skjoldsgade, Husarkasernen, som er hans bedste Arbejde, og hele Kristian den 9endes Gade-Kvarteret.

Som Arkitekt sluttede han sig til Hans J. Holms Skole. Om end han stadig holdt Skolens gode Traditioner i Ære ved Anvendelsen af gode Former og ægte Materialer, skimtedes dog hans egen Personlighed i mange af hans Arbejder, idet han søgte at drage Motiver fra Barokkens borgerlige danske Bygningskunst ind i sin Arkitektur.

Han var 1898—1906 et meget virksomt Medlem af „Arkitekten“s Redaktion, i Bestyrelsen for Tegne- og Kunstindustriskolen for Kvinder og Medlem af Københavns Borgerrepræsentation 1904—10. Han har endvidere indlagt sig Fortjeneste ved Ordningen af Arkitektelevernes tekniske Uddannelse, d. 11-9-1910. Gift 1887 med Marie Camilla Permin (Datter af Vinhandler P.), f. 3-10-1858. Børn:

I. Karen Margrethe Jørgensen, f. 18-5-1891.

II. Gerda Lisbeth Jørgensen, f. 21-9-1894.

b. Harriet Kristina Adelgunde Jørgensen, f. 5-1-1860, g. 1891 med Militærlæge i hollandsk Tjeneste Casper Købke (Søn af Stiftsfysikus K., Nykøbing S.), f. 4-4-1844, d. 21-6-1902.

c. Adele Fanny Alexandra Jørgensen-Veng, f. 22-12-1861.

d. Oluf Kristian Vincent Jørgensen, f. 15-9-1863, Præliminæksamen 1878, har opholdt sig i England.

e. Prosper Leopold Vincent Jørgensen-Veng, f. 19-11-1867, cand. med. 1893, Læge i København, g. med Alma Dahlstrøm, f. 15-4-1881.

f. Knud Erhard Vincent Jørgensen-Veng, f. 12-10-1869, Tømrermester og Tømmerhandler, etableret 1895, g. med Lilly Bendixen (Datter af Grosserer B.), f. 18-5-1881. Børn:

I. Jørgen Erik Veng, f. 1-9-1904.

II. Holger Eugene Veng, f. 19-4-1906.

B. *Jørgine Margrethe Jørgensen*, f. 17-1-1829, g. 6-1-1853 med Jørgen Ludvigsen, Møllebygger, Kvak Mølle pr. Vejle. Børn:

a. Karl Kristian Johan Ludvigsen, f. 19-4-1854, dim. 1874, kaldet til Lærer og Kirkesanger i Vind, Ulfborg H. 6-10-1879, fra 1-1-1902 L. og Ks. i Læsten, Sønderlyng Hr. Gift 16-12-1879 med Else Marie Petersen (Datter af Peter Chr. Sunne Nielsen, Hørup S.). Børn:

I. Helga, f. 27-3-1881, g. 30-5-1900 med Mejeribestyrer Julius Hansen Ellemann, f. 5-6-1872 i Nr. Aaby, Fyn. Bestyrer af Andelsmejeriet „Fælleshaab“ v. Rødby. Børn:

1. Sara Marie, f. 14-4-1902.

2. Karl Jakob Jul, f. 12-4-1906.

3. Viggo, f. 13-12-1907.
4. Else Kirstine, f. 17-3-1911.

II. Dagmar, f. 30-8-1882, d. 3-7-1912, g. 6-6-1902 med Laurs Christensen, f. 3-6-1875 i Rind v. Viborg, dim. 1898, Lærer i Tindbæk v. Ulstrup siden 1-3-1903. Børn:

1. Karl, f. 27-8-1904.
2. Arne, f. 8-5-1909.

III. Viggo Johannes, f. 14-8-1884, lært Snedkerhaandværket, Korporal v. Infanteriet, siden 1-1-1909 Politibetjent i København.

Jørgine Margrethe Jørgensen

IV. Valborg, f. 16-8-1886, gift 10-5-1912 med Stationsforstander L. Kjeldsen, Hejlsminde, f. 13-10-1873.

V. Aksel Immanuel, f. 16-4-1888. Mejerist.

VI. Johanne Karoline Marie, f. 21-4-1890.

VII. Gudrun, f. 15-3-1892.

VIII. Harald Elias, f. 4-2-1894. Kommis.

IX. Alfred, f. 28-5-1896, Handelslærling.

b. Marie Cathrine Ludvigsen, f. 19-4-1854, g. 17-9-1875 med Jens Peter Henriksen, Lmd. i Hopballe pr. Vejle.

En Datter, død ung, Henriette Johanne Henriksen, f. 29-11-1876.

c. Rasmus Vilhelm Ludvigsen, Tømrermester i Odense, f. 10-4-1858, g. 18-5-1883 med Inger Nielsen, f. 13-4-1859; As Sogn v. Horsens. Børn:

I. Nanna Ludvigsen, f. 15-9-1884.

II. N. G. M. Ludvigsen, Postekspedient i Odense, f. 2-12-1886.

III. Aage Borgen Ludvigsen, Postassistent i Odense, f. 11-10-1889.

IV. Gjedske Marie Ludvigsen, f. 5-11-1891.

V. Anne Margrethe Jørgine Ludvigsen, f. 20-11-1897.

Alle 5 født i Odense.

d. Ludvig Christian Ernst Ludvigsen, Savskærer paa Fabrikken „Thor“, Horsens, f. 10-5-1860 i Skibet Sogn, g. 11-6-1884 med Hansine Martine Clausen, f. 13-2-1861 i Sandvig, Bornholm. Børn:

I. Hans Jørgen Martin Ludvigsen, Lokomotivfyrbøder ved Statsbanerne, boende København, f. 13-5-1885.

II. Christian Ludvigsen, Assistent ved Statsbanerne, boende i Hjørring, f. 13-3-1891.

e. Julius Georg Ludvigsen, Faktor ved „Thisted Amts Tidende“, f. 23-11-1861, g. 12-4-1892 i Thisted med Sophie Marie Jørgine Vilhelmine Schaltz, f. 20-12-1865 i Thisted (Datter af Kæmnerassistent S.). Børn:

I. Viggo Schaltz Ludvigsen, Kommiss, f. 14-1-1893.

II. Johannes Schaltz Ludvigsen, Korrespondent, f. 8-3-1895.

III. Karen Marie Schaltz Ludvigsen, f. 3-12-1896.

IV. Jørgen Schaltz Ludvigsen, f. 29-4-1901, død Dagen efter.

f. Vilhelmine Sophie Ludvigsen, f. 31-12-1869, g. 31-10-1891 i Skibet med Kristen Johnsen Nielsen, Skarby, f. 31-3-1863, Smed i Kærbølling pr. Vejle. Børn:

I. Jakob Nielsen Skarby, f. 25-9-1892.

II. Jørgen Ludvigsen Skarby, f. 15-11-1893, Smedemester, Kærbølling pr. Bredsten.

III. Johanne Margrethe Skarby, f. 8-1-1895.

IV. Karl Marius Skarby, f. 27-11-1897.

V. Julius Ludvigsen Skarby, f. 9-7-1901.

VI. Arne Sofus Marinus Skarby, f. 28-12-1902.

VII. Otto Vilhelm Skarby, f. 2-11-1904.

VIII. Marie Henriette Skarby, f. 25-11-1907.

Alle 8 født i Kærbølling, Bredsten S.

g. Anna Johanne Ludvigsen, f. 11-8-1872.

C. *Vilhelm Jørgensen*, f. 24-4-1831, udvandrede til Amerika i 1852 og var Kaptejn i Nordstaternes Krig mod Sydstaterne fra 1860—1865 under antaget Navn „Villiam George“, var derefter Medlem af Staten Louisianas Regering og Vicepræsident i samme fra 1868—1872, og siden 1872 Stats-Assessor i New Orleans, gift med en Datter af en fransk Familie i New Orleans.

D. *Hermantine Sophie Jørgensen*, f. 27-8-1833, har opholdt sig paa Frue Kloster i Aarhus.

E. *Julie Jørgensen*, f. 9-5-1837, d. 1852.

F. *Christian Nicolaj Jørgensen*, f. 8-3-1839, Løjtnant i den dansk-tyske Krig 1864. Udvaldt til N. Amerika i Januar 1865, tjente i Nordstaternes Armé som Sekondløjtnant fra 8-4-1865 til 9-10-1865 og som Premierløjtnant og Kompagnikommandør til Krigens Slutning i Decbr. 1865, var derefter til Sept. 1866 Landmand i Staten Jowa, fra 1-9-1866 til April 1874 Bestyrer af en Isenkramforretning i Fort Dodge i Jowa og siden 1-3-1874 Købmand i Storm Lake City i Jowa. Oktober 1874 kgl. dansk Vicekonsul for Jowa. Gift 10-11-1868 med Martha Lumpkin, f. 30-12-1841 i Indiana. Børn:

a. Olga Mebel Jørgensen, f. 30-9-1869.

b. Maud Harriet Jørgensen, f. 20-9-1870.

c. Ralph Lumpkin Jørgensen, f. 24-10-1875.

Jørgine Haahr (Datter af Proprietær Jørgen Haahr og Anne Margrethe Birgitte Borgen), f. 6-8-1800.

Ovnevnte Madame Haahr, gift som Enke 2 Aug. 1801 med Fætterten, Christian Erhardt Borgen, Løjtnant af Infanteriet, Ejer af Lindbjerggaard, senere Major og Hospitalsforstander i Kolding, f. 15-9-1771 i Vejerslev, d. 23-8-1845 (Søn af David Clausen Borgen, Sognepræst i Vejerslev, senere i Lyngaa og Skjød, Provst i Sabro og V. Lisbjerg Herreder, d. 18-3-1797). Børn:

1. David Borgen, f. 3-12-1801 i Ølgod, Sognepræst i Svanike, d. 1845. En Datter Augusta Vilhelmine Theodore Borgen, f. 25-12-1838, g. 1861 med Val-

demar Frederik Andreas Berggren, f. 18-3-1833, Landinspektør i København (Søn af Professor Andreas Peter Berggreen, Komponist, København).

2. Anne Margretha Borgen, f. 3-11-1803, g. 1835 med Werner Jasper Andreas Ramsing, f. 10-12-1801 i Ribe, d. 1871, Sognepræst i Ansager 1834, i Darum 1847, 1852 Provst for Gørding m. fl. Herreder. 1860 Sognepræst til V. Skerninge. Børn:

- a. Werner Casper Ramsing, Adjunkt i Ribe.
- b. Peder Erhardt Marius Ramsing, Officer, Gymnastikinspektør.
- c. Carl August Ramsing, cand. juris, Herredsfuldægtig i Ribe.
- d. Christian Ramsing (1845—1914) Civilingeniør i København.

En Søster til C. E. Borgen er Gertrud Sophie Borgen, g. med Herman Esmann, Sognepræst i Ølgod 1802, d. 1824. Børn:

1. Christiane Frederikke Esmann, g. med Niels Theilgaard (Søn af Sogne-
degn i Ølgod Niels Theilgaard og Hustru Anna Marie Vinge), Sognepræst
i Vinkel og Rind, Provst for Nørlyng m. fl. Herreder, død 1837. (Se Bogen:
Theilgaard-Slægten!)

2. Anna Margrethe Esmann, g. 1815 med Kammerraad, Landinspektør
Christian Hyldgaard, Ejer af Lindbjerggaard, d. 1846. Børn af dem:

- a. Christian, Landinspektør, død i Varde.
- b. Christine Erhardine, f. 17-9-1831, g. 1853 med Andreas Cornelius Haun-
strup, f. 1828, svensk-norsk Vicekonsul i Varde (en Datter gift med Kancelli-
raad Andreasen, Varde).

3. Anna Borup Esmann, d. 1868 i Vostrup, g. med Jens Fløe, Stiftsland-
inspektør, Justitsraad, Medlem af den grundlovgivendes Rigsforsamling 1848
og 1849. Ingen Børn.

En Broder til Marcus C. Borgen er Peter Clausen, f. 1719 i Dalum,
Sognepræst i Langaa og Øxendrup paa Fyn, d. 1781, g. 1764 med Birgitte
Sophie Haar, f. 1726 (Datter af Pastor Eduard Haar i Langaa, f. 1698, d. 1736,
og Hustru Marie Engberg. Men denne Haar er næppe af vor Slægt).

Peter Helt Haahr

(1749—1795)

Degn i Henne og Lønne, og hans Efterkommere.

Den 14de af Provst Ude Haahrs Børn blev døbt 1749 Dominica
2 post Epipli.

Han fik Navnet *Peter Helt*, ganske sikkert efter Legatstifteren
af dette Navn. Faddere var: Ms. Hans Nielsen paa Lindbjerg,
Ms. Søren Jensen i Schierbechmølle, Hans Severin Haahr (en
Søn af Provsten, c. 18 Aar), Degnen Gregers Andersens Hustru,
Mette Poul Christensens af Nørtarp. Mad. Nielsen paa Lindbjerg

bar Barnet. Man ser, at Provsten har holdt sig til de hjemlige Beboere, selv en Degnekone kunde komme i Betragtning.

P. Helt skulde efter Overlevering have været Præst, men naaede ikke at faa den sidste Eksamen, altsaa Embedseksamen, han maa have været Student og mulig taget den filosofiske Eksamen. Legatstifteren skal have hjulpet ham med Bekostningen ved hans Lære. Han blev saa Degn i Henne-Lønne fra 1776 til 1795, begravet 18. Maj 1795 i Henne. 31. Jan. 1777 blev han trolovet med *Kirsten Pedersdatter* af Heager, Ølgod Sogn. I deres Ægteskab fik de 8 Børn, nemlig:

1. *Ude*, født 10. Oktbr. 1777, begr. 1779.
2. *Ude*, døbt 7. Marts 1779, begr. 7. Juli 1805 i Ølgod.
3. *Kirstine*, døbt 3. Sept. 1780, maa være død før 1-6-1799.
4. *Anne Kirstine*, født 24. Aug. 1783.
5. *Else Catrine*, født 8. Sept. 1786.
6. *Peder*, født 30. Decbr. 1788.
7. *Elisabeth Maria*, født 22. Oktbr. 1791.
8. *Karen Pertou*, født 5. Decbr. 1794.

Alle Børn født i Henne-Lønne.

Hvem Degnen har haft Samkvem med, kan man faa et lille Indblik i ved at læse i Henne-Lønne Kirkebog: *Ude*, hjemmedøbt af Hr. Peter Viborg. Ved Daabens Publicat (d. v. s. Fremstillingen), baaret af Velb. Fru Kammerassessor Ryegaard⁴¹). Jomfru Dorteaa Udesdatter Haahr gik hos. Testes (d. v. s. Faddere): Velærværdige og højlærde Hr. Ude Haahr, Velb. Hr. Kammerassessor Ryegaard til Hennegaard, Velagte Peder Madsen af Heager i Ølgod Sogn, Monsr Lund paa Hennegaard, Hans Pedersen af Heager og Jomfru Johanne Margrethe Udesdatter Haahr af Ølgod Præstegaard.

Elisabeth Maria, baaret af Jomfru Gedske Stockholm⁴²) paa Hennegaard, Testes. Lieutnant von Gyldenfeldt, Jomfr. Marie Holm, alle paa Hennegaard. Jørgen Høg i Henneberg, Laust Pedersen fra Hiulsager.

Degneembedet var næppe meget indbringende, og da Degnen døde, efterladende sig Hustru og en Børneflok, hvoraf den yngste ikke var et Aar gammelt, saa det sort nok ud for Enken. Det er derfor forklarligt, naar det ved Skiftet efter Hans

⁴¹) Kammerassessor Christen Rygaard til Hennegaard døde 1781.

⁴²) Chr. Rygaards Enke Elisabeth Marie Gyldenfeldt (efter hvem Barnet er opkaldt) ægtede 1782 Kammerraad Christen Stockholm.

Peter Haahr paa Nørreberg (begyndt 1. Juni 1799) oplyses, at Ude tjener paa Hennegaards Mølle, Peder tjener hos Kjeld Kjeldsen i Gammelgaard, Anne Kirstine tjener i Heager, Ølgod, Else Catrine er i Sønderstoe⁴³), Give, Elisabeth er paa Hennegaard, Karen Pertou i Ølgod Præstegaard. Enken Kirsten Pedersdatter er kommen til Gaarden „Lille Grønlund“ paa Lindbjerg Mark i Ølgod; min Moder har fortalt mig, at Jørgen Haahr paa Lindbjerggaard, en Broder til Peder Helt, har givet Svigerinden denne Ejendom til Enkesæde, maaske for en aarlig Afgift eller til Afbenyttelse, saa længe hun lever⁴⁴). Pension af Embedet har været ganske ringe, hvis der i det hele blev nogen. Hun er bleven gift igen med Peder Sørensen, der paa Folketællingslisten for 1801 kaldes for Bonde og Tømmermand, han 48, hun 46 Aar. Degne-enken var forsørget. Hun blev begravet 26. Oktbr. 1806, 52 Aar gl. Hendes Liv var ikke en Dans paa Roser.

Aaret før hun døde, havde hun den Sorg at miste sin Søn Ude. Om dette Dødsfald skriver Pastor Esmann i Ølgod saa udførligt og smukt i Kirkebogen: Den 27. Juni d. A. bev jeg af Sognefogden Kjeldsen og Mads Pedersen Hedeager anmodet om at komme til *Ude Pedersen Haahr*, der Dagen i Forvejen var bleven betient til Døden (d. v. s. modtaget Nadverens Sakramente) hos Peder Sørensen paa Lindbjerg Mark for at copulere (ægtevi) ham med sin Forlovede, en Pige Maren Lausdatter fra Henne Sogn. Efter at jeg i Overværelse af Capitain Borgen fra Lindbjerg, Kield Kjeldsen, Mads Pedersen Hedeager, den syge Udes Moder, Søstre og endnu en anden Kone af Sognet, havde forestillet ham, at han kunde ved et mundtligt Testamente i Overværelse af disse benævnte Vidner indsatte sin Forlovede til Arving efter sig, af hvad han vilde unde hende, da samme, naar det var afhielet ved Retten kunde være hende lige saa god Sikkerhed for Arv efter ham, som om han blev copuleret med hende, svarede han, at han bad at blive copuleret, for at hun kunde arve det halve efter hans Død. Jeg erindrede, at saa maatte der løses Kongebrev for dem, siden den befalede Tillysning nu ikke kunde ske. Han svarede dette uag-

⁴³) Her boede i Slutningen af 1700-Tallet Friderich Christian Bjerrum, som købte Sønderstoe 1796 for 3799 Rd., og som var gift med Dorthe Catrine, en Datter af Niels Hansen til Lindbjerg og Else Catrine, hvis anden Mand var Jørgen Haahr.

⁴⁴) Ved at studere Udskiftningen af Lindbjerggaard 1797 ser det dog ud til, at Mads Heager, vel en Broder til Enken, har købt L. Grønlund, formodentlig til Søsteren.

tet, bad han at blive copuleret. Jeg copulerede ham altsaa med Pigen Maren Lauritzdatter, som Ritualen befaler, efter at Kield Kielsen og Mads Pedersen var fremtraadte som Forlovere, og tillige hans egen Moder havde samtykket hans Begiæring, som den, der var myndig 26 Aar gammel, da jeg formener ej at burde nægte ham som døende sin Begiæring. Den 30. Juni derefter døde bemeldte Ude Pedersen Haahr af en tærende Sygdom. Dette Tilfælde har jeg under 5. Juli indberettet til Biskoppen.

Paa forestaaende Indberetning blev fra Det Danske Cancellie under 17. August svaret Biskoppen, at Cancelliet bifaldt mit Forhold i Henseende til den passerede Copulation og iøvrigt sendte Cancelliet et Vielse Brev for Ude Pedersen Haahr og Maren Laurditzdatter, som gratis var udfærdiget, samme er dateret 16. Aug. 1805. —

Denne Beretning er en gribende Skildring af, hvad der den Dag skete paa Lille Grønlund. Man tænker sig den syge Ude liggende i sin Seng omgivet af sin Kæreste, Moder og Søstre, de fremmede Mænd med Præsten i Spidsen. Skønt det ikke er lovmedholdeligt, fastholder Ude sit inderlige Ønske om at blive viet, og Præsten er saa menneskelig forstaaende, at han opfylder den døendes Ønske, og faar Myndighedernes Tilslutning. Et Motiv for en Maler!

Om Nr. 4 af Degnens Børn vides kun lidt, hun hed *Anne Kirstine* og blev gift med Jens Lassen fra Hulvig i Hodde. Børn af dem (efter Hodde Kirkebog):

- A. *Peder Helt Jensen*, død ugift 1836, 22 Aar gl.
- B. *Kiersten*, f. 6. Febr. 1818.
- C. *Las*, f. 2. Juni 1820.

Saa kommer *Else Cathrine*. Hun var gift med Hans Christian Hendriksen Sædding i Varde, 2den Gang med Vognmand Hans Nielsen af Varde, hun døde 13. April 1853. Børn af 1ste Ægteskab:

A. *Ane Kirstine Sædding*, død c. 1885, gift i Varde 5-5-1852 med Blikkenslager Vilhelm Theodor Blandfort, født i Løgumkloster, død i Varde 13. Aug. 1866. Børn af dem:

- a. *Else Cathrine Kristine Blandfort*, f. 12-8-1853, gift med August Jønsson Elmgren, Garver i Varde, født i Sverrig. Børn:
  - I. *Augusta Vilhelmine Elmgren*, f. i Varde 7-4-1876.

II. Henrik Theodor Elmgren, f. 30-11-1877 i Skanderborg, gift 17-11-1905 i København med Anna Andreasen, han er Tæpserer.

III. Anna Blondine Elmgren, f. 8-12-1882 i Randers.

IV. Hilda Elmgren, f. 18-2-1892 i København.

b. Kristine Johanne Hansine Blandfort, f. i Varde 25-8-1855, gift 8-6-1877 med Sadelmager i Varde Jens Kristian Vilhelm Jensen, født i Viborg 6-11-1852. Børn, født i Varde:

I. Kristian Vilhelm Jensen, f. 17-4-1878, d. s. Aar.

II. Jens Kristian Vilhelm Jensen, f. 21-4-1879.

III. Andreas Frederik Sofus Jensen, f. 26-2-1881.

IV. Vilhelm Jensen, f. 27-4-1883, d. s. Aar.

V. Marie Birgitte Jensen, f. 24-5-1884, død 1886.

VI. Frederikke Sofie Jensen, f. 21-6-1886, g. m. Lærer Poul Bisgaard Vestervig, Lærer i N. Draaby, Mors, f. 8-9-1878. Børn:

1. Jensine Kristine Vestervig, f. 26-8-1915, g. m. Sigfred Simonsen, Snedker, f. i Varde.

2. Andreas Vestervig, f. 12-11-1916, Snedker i Vejlbj ved Aarhus, g. med Maria Revers.

c. Vilhelm Theodor Blandfort, f. 21-12-1859 i Varde, død i København, Skomager, gift med Caroline Albertine Landsvig, f. Hansson, f. 6-1-1860. Børn:

I. Fridolf Vilhelm Theodor Blandfort, f. 8-2-1887.

II. Arthur Ivan Aage Blandfort, f. 13-11-1888.

III. Ellen Fernanda Marie Blandfort, f. 2-8-1890.

d. Hans Johan Bernhard Blandfort, f. 6-3-1863, gift.

e. Janus Nikolaj Blandfort, f. 6-11-1865, Murer i Kbhvn., Vardegade 8 Ø, g. med Sofie Marie Hansen, f. 12-1-1873. Børn:

I. Anna Kirstine Sædding Blandfort, f. 14-2-1897.

II. Villy Vilhelmine Karoline Blandfort, f. 4-3-1899.

PEDER PEDERSEN HAAHR

Derefter følger Nr. 6 af Degnens Børn

Peder Pedersen Haahr, Gaardfæster i Skonager, Næsbørg S., født 30. Decbr. 1788, død 24. April 1847, gift 1ste Gang med *Mette Pedersdatter*, en Plejedatter af Gmd. Niels Kristensen, hun døde 19. Novbr. 1836. P. P. Haahr, gift 2den Gang 16-4-1837

med Kirsten Hansdatter fra Rotviggaard i Ansager, død 20-6-1846.

I min Bedstefaders Papirer findes følgende:

Brudesang

for Peder Haahr i Skonager og hans Hustru Mette.

Velkommen vær
til dette Bryllupsgilde!
Enhver især
en Sang istemme vilde.
Ægteskabsstanden Glæder har
Stundom og Sorrig indtræder,
gid den vort unge Brudepar
skænker de sandeste Glæder

Vor Brudgom her
vi ikke vil forrette,
lyksalig vær
du med din hulde Mette.
Naar Livets Vaar henrunden er,
og Ungdommens Roser forvinde,
hun som i Dag dig være kær,
Rosen du kærlig erindre!

O elskte Brud,
til Lykke med din Peder!
Jer signe Gud,
han stedse jer vejleder
paa Livets Vej til sildigste Sne!
Ak, Tiden iler saa fage!
Men gid I da tilbage se
glade paa hensvundne Dage.

Med bredfuldt Maal
vi klinke vil paa dette,
og denne Skaal
for Peder og for Mette!
Held følge Peder, Held hans Viv
i deres Ægtestands Dage!
Himlen dem Sundhed og Velstand giv,
Lykken dem stedse ledsage!

Enhver især,
som er i Dag til Stede,
klink glade her,
tag Del i Dagens Glæde!

Held være med vort Brudepar,
glade de Dagen tit mindes,
gid den af dem til sidste Aar
ofte med Fryd maa erindres!

Børn af første Ægteskab:

Lærer N. P. Haahr.

A. *Niels Pedersen Haahr*, f. i Skonager 1-9-1819, dim. fra Lyngby Seminarium 1842, Lærer i Nordby paa Fanø til 1849, da han blev forflyttet til V. Nebel ved Varde, hvor han døde 14-10-1869, gift med *Maren Christensdatter*, f. 28-12-1814, død i V. Nebel 29-9-1881, Datter af Gaardmand Christen Iversen, Varde Landsogn. At Lærer N. P. Haahr var musikalsk, ses af, at han har komponeret en smuk Vals.

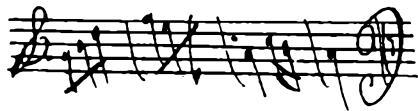
Børn:

a. *Mette Petrea Haahr*, f. paa Fanø 10-11-1848, Lærerinde-eksamen fra Horsens 1885, 1887 ansat ved Hammel Kommuneskole, ugift.

b. *Johanne Kristine Haahr*, f. i V. Nebel 11-9-1850, Privatlærerinde i Hammel, ugift.

c. *Peder Helt Haahr*, f. i V. Nebel 3-3-1853, dim. fra Skaarup Sem. 1874, Soldat 1875—76, Lærer i Trabjerg, Borbjerg Sogn fra 1876—79, kaldet til Lærer og Kirkesanger i N. Vium 18-10-

Wals fra Lyngby Ommaneri af A.P. Hecht

2den Repetits staar i E-Dur.
4de do, 3die sidste Node skal have I Kryds.

1879, gift 19-10-1879 med Kirstine Marie Lauesen, Datter af Gmd. Laue Lauesen af V. Nebel, født 14-4-1858 i Sommersted, Sønderjylland. Lærer Haahr tog sin Afsked 1923, døde i Skjern 1931, hans Hustru døde 1936. Børn:

Lærer P. H. Haahr, Nr. Vium Skole.

I. Niels Peter Haahr, f. 18-9-1880, Manufakturhandler i Videbæk, gift 8. April 1905 med Helga Marie Nellemann, Datter af Lærer i S. Felding C. V. Nellemann.

1. En Søn, f. 25-7-1906, Carl Haahr, Manufakturhandler i Videbæk.

II. Laura Marie Haahr, f. 11-12-1882, gift 19-10-1904 med Gmd. Christen Svendsen, Egeris Nygaard i N. Vium, Søn af Gmd. Mads Svendsen, Egerisgaard.

1. Mads Egeris Svendsen, f. 28-7-1905, g. Ellen Termansen fra Vrøgum, Ejer af Egerisgaard.

2. Peder Haahr Svendsen, f. 28-2-1907, Skomager i Troldhede, g. Johanne Bjørsløv.

3. Abelone Marie Egeris Svendsen, f. 5-12-09, g. Lmd. i N. Vium Niels Vejlgard.

4. Kirstine Marie Haahr Svendsen, f. 6-7-1911, d. 13-12-1911.

5. Kristian Egeris Svendsen, f. 18-10-1912, g. Sigrid Møller fra Holmsland; Lmd. i N. Vium.

6. Valdemar Egeris Svendsen, f. 6-8-1914, Kriminalbetjent i Frederikshavn, g. Bankassistent Karen Marinusen.

7. Gunnar Egeris Svendsen, f. 21-7-1916, Lmd. g. Anna Jensen. G. E. Svendsen død 25-12-1945.

8. Kirstine Marie Haahr Svendsen, f. 9-7-1918, g. Peder Nygaard, Sunds.

III. Valdemar Haahr, f. 27-11-1884, Tømrer, d. 18-7-1941, g. Mette Svendsen i U. S. A. Siden Lmd. i N. Vium. De har 5 Børn:

1. Holger Egeris Haahr f. 14-4-1912, Mejeribestyrer paa Bøsthøj, Aakirkeby, Bornholm.

2. Gunnar Egeris Haahr, Lmd. paa Fyn, f. 20-1-1914.

IV. Maren Kristine Haahr, f. 30-12-1886, fhv. Vinterlærerinde, g. Janus Rahbæk, Aarre Mølle. Børn:

1. Jens Folmer Rahbæk, f. 8-5-1914, Lmd. i Gørding.

2. Lis Rahbæk.

3. Kirstine Marie Haahr Rahbæk.

V. Hans Henrik Haahr, f. 16-3-1888, d. 16-3-1935 som Købmand i Albæk v. Herning.

VI. Harald Haahr, f. 11-3-1890, Vognmand i Kbhv., g. med Oline Berntsen. En Datter Aagot, f. 17-2-1928.

VII. Richard Villiam Haahr, f. 7-2-1893, omkom under en Landing med en Flyvemaskine, g. Ditta Sørensen. En Datter Eva Haahr.

VIII. Johanne Petrea Haahr, f. 3-2-1897, g. i Rudkøbing med Kommunalærer Rueløkke, f. 1-3-1892, dim. fra Skaarup 1913.

IX. Viggo Helt Haahr, f. 30-3-1901, bor i Kanada.

X. Elly Haahr, f. 11-5-1906, ansat paa Dommerkontoret i Skern.

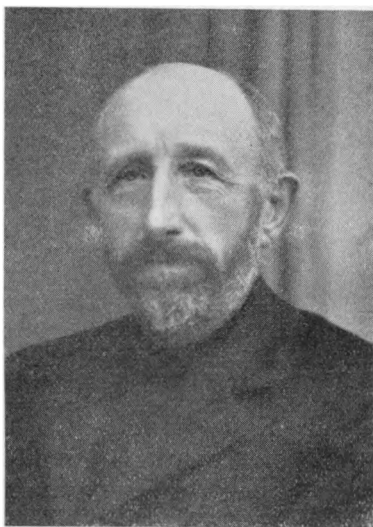
Alle P. Helt Haahrs Børn f. i Nr. Vium.

d. Hans Peder Haahr, f. i V. Nebel 26-10-1855, Maler og Husejer i V Nebel, gift med Johanne Jensen fra Gørding, født 11-2-1858, død 3-9-1906 Børn:

I. Maren Kirstine Haahr, f. 20-11-1887, d. 1938.

II. Niels Peder Haahr, f. 22-9-1889, tjente om Sommeren som Hyrdedreng fra 10 Aars Alderen, senere, efter Konfirmationen, paa forskellige Gaarde i V. Nebel. Optaget paa Ribe Seminarium 1908, derfra dimitteret 1911. Vakancelærer i Rybjerg, Vikar paa Tunø, konstitueret i Embedet, 22 Aar gl.

1-1-1921 kaldet til Førstelærer ved Ildved Skole. 1-10-1929 Førstelærer ved Gylling Byskole. 1-4-1934 Førstelærer ved Gauerlund Centralskole (10 Kl.). Kursus i Aftenskolearbejde og Engelsk. Statens Tilsynsførende ved Børkop Sparekasse. Gift 15-5-1914 med Jensmine Nielsine Johansen, f. paa Tunø 28-10-1889.

H. P. Haahr, V. Nebel
(Bemærk Slægtens typiske Ansigtstræk)

Børn:

1. Ella Johanne Haahr, f. 14-4-1915, Fotografmedhjælper.
2. Christian Musak Haahr, f. 14-3-1917, Bogholder.
3. Eigil Haahr, f. 31-7-1926.
4. Poul Morten Haahr, f. 6-2-1930.

III. Jens Kristian Haahr, f. 20-9-1891, Malermester, Sogneraadsformand, V. Nebel, g. 11-10-1927 med Thora Iversen, f. 30-9-1901. Børn:

1. Hans Verner Haahr, f. 26-10-1928.
2. Svend Kristian Haahr, f. 17-6-1932.
3. Anker Johannes Haahr, f. 20-1-1935.

IV. Anna Haahr, f. 22-8-1894, g. med P. Lund, Tinggaard, Outrup Sogn.

V. Petrea Johanne Haahr, f. 15-7-1896, Lærerinde i V. Nebel.

VI. Agnes Nielsine Haahr, f. 4-2-1898, g. med Laurids Madsen, Billum.

VII. Signe Haahr, f. 20-6-1903.

B. *Peder Johansen Pedersen Haahr*, Musiker, f. i Skonager 24. Juli 1821, Lmd. i Skonager, død 17-12-1887, gift med *Dorthea Marie Jensdatter*, f. i Thorstrup Sogn, død 4-2-1900. Børn:

a. *Peder Pedersen Haahr*, f. i Skonager 8-6-1847, Lmd. i Skonager, død 17-9-1908, gift 1ste Gang med *Maren Jørgensen*, f. i Bryndum Sogn 1854, død 1887, gift 2den Gang med *Ellen Pedersen* (f. 18. Marts 1857 i Guldager Sogn).

Børn af 1ste Ægteskab:

I. *Petrea Johanne Dorthea Marie Haahr*, f. i Skonager 27. Marts 1882, gift 1905 med *Møbelsnedker Ingvard Christian Mortensen*, Varde, f. i Varde 24-10-1879. Børn:

1. *Carla Nielsine Mortensen*, f. i Varde 15. Maj 1907.

2. *Svend Aage Haahr Mortensen*, f. i Varde 28-11-1908.

II. *Jørgen Sørensen Haahr*, f. i Næsborg 21. Juni 1884, opholder sig i Amerika.

III. *Peder Johansen Haahr*, f. 4. Marts 1886, opholder sig i Amerika.

Af andet Ægteskab:

IV. *Marinus Peder Hansen Haahr*, død som Barn.

V. *Jes Martinus Haahr*, død som Barn.

VI. *Bothilde Marie Haahr*, f. 16. Januar 1894.

VII. *Maren Petrea Haahr*, f. 27. August 1899.

Disse 4 Børn af 2det Ægteskab er alle født i Næsborg.

b. *Bodil Pedersen Haahr*, f. i Skonager 18-3-1849, g. med *Andreas Lorentzen*, Postkontrahent i Varde, f. 9. Juli 1851 i Aastrup Sogn ved Haderslev. Børn:

I. *Petrea Johanne Dorthea Marie Lorentzen*, f. 13-8-1877 i Varde, død sammesteds, gift med *Urmager i Tistrup Peter Saur*, f. 3-10-1881, død 4-5-1905. Børn:

1. *Vagn Andreas Saur*, f. 21-4-1903.

2. *Jens Imanuel Saur*, f. 25-6-1904.

II. *Anna Jensine Cathrine Lorentzen*, f. i Varde 19-7-1880.

c. *Jens Pedersen Haahr*, f. 19-12-1850 i Skonager, Lmd. i Janderup, g. med *Mette Kathrine Eskesen*, f. 2-8-1852 i Janderup. Børn:

I. *Eskild Marinus Pedersen Haahr*, f. 4-1-1876, g. og bor i Amerika.

II. Dorte Marie Pedersen Haahr, f. 9-8-1877, g. med Hans Frederik Hansen, Cyklereparatør i Nr. Nebel, f. 29-9-1875 i Agervig, Næsbjerg Sogn. Børn:

1. Oscar Haahr Hansen, f. 17-9-1899 i Janderup Sogn.
2. Jens Frederik Haahr Hansen, f. 2-2-1900 i Janderup Sogn.
3. Sigfred Haahr Hansen, f. 5-2-1903 i Nr. Nebel Sogn.

III. Peder Johannes Pedersen Haahr, f. 20-7-1879, Lmd. i Janderup.

IV. Nielsine Petrea Pedersen Haahr, f. 21-10-1881, g. med Slagter i Karlsgaarde Knud Hansen Knudsen, f. 6-3-1872 i Villev Sogn. Børn:

1. Jens Haahr Knudsen, f. 15-12-1904 i Øse Sogn.
2. Hans Haahr Knudsen, f. 29-12-1906 — —

V. Jes Pedersen Haahr, f. 19-6-1884, i Amerika.

VI. Andreas Pedersen Haahr, f. 24-1-1887, i Amerika.

VII. Søren Kristian Pedersen Haahr, f. 27-2-1889, i Amerika.

VIII. Jette Kathrine Pedersen Haahr, f. 12-7-1894.

d. Peder Helt Pedersen Haahr, Musiker, f. i Næsborg 19-10-1853, gift.

e. Jes Pedersen Haahr, f. i Næsborg 8-10-1858, Musiker, druknede i Skanderborg Sø, ugift.

f. Hansine Kirstine Pedersen Haahr, f. i Næsborg 13-6-1860, gift med Sillas Jensen, Esbjerg, f. i Ribe 20-2-1863. Børn:

I. Jes Haahr Jensen, f. i Varde 19-6-1883.

II. Jens Sillasen Jensen, f. i Varde 22-5-1885, i Amerika.

III. Anna Margrethe Jensen, f. i Varde 10-9-1887.

IV. Valdemar Peder Johan Jensen, f. i Varde 26-10-1889.

V. Alvilda Dorte Marie Jensen, f. i Herrljunga, Elvsborgalen, Sverige, 14-10-1891.

VI. Thorvald Jensen, f. i Herrljunga 6-7-1893.

VII. Rosa Metta Jensen, f. i Varde 18-12-1895.

VIII. Harald Levi Jensen, f. i Esbjerg 18-12-1897.

IX. Oskar Jensen, f. i Esbjerg 20-11-1899.

C. Kirsten Marie Pedersen Haahr, f. i Næsborg 19-7-1827, d. 20-4-1877, g. med Lars Peder Madsen, Lmd. i Aalunde, Faaborg S., f. 3-3-1823. Børn:

a. Ane Marie Larsen, f. 26-6-1854 i Faaborg, d. 17-4-1886, g.

med Lmd. i Aastrup Hans Peder Sørensen, f. 24-11-1845 i Øse.
Børn:

I. Søren Sørensen, f. i Aastrup 12-6-1875, i S. Amerika.

II. Hanne Marie Sørensen, f. i Aastrup 13-3-1877, d. 20 Aar gammel.

III. Kirsten Marie Sørensen, f. i Aastrup 29-5-1879, g. med Lmd. i Vestterp, Starup Sogn, Jørgen Marius Sørensen, f. 10-7-1871. Børn, der alle er født i Starup:

1. Ane Marie Kathrine Sørensen, f. 17-4-1899.

2. Hans Kristian Peder Sørensen, f. 30-10-1900.

3. Harald Marinus Sørensen, f. 13-1-1903.

4. Søren Peder Sørensen, f. 8-10-1905, d. 18-7-1907.

b. Mette Petrea Larsen, f. 22-12-1855, d. 1935, g. med Gmd. i Sig, Torstrup Sogn, Vilhelm Kristensen, f. 8-12-1830, d. 13-12-1899. Børn:

I. Johannes Kristensen, f. 24-9-1878, g. i Amerika med Elise.
Barn:

1. Theresa Kristensen, f. 6-4-1903.

II. Kirsten Marie Kristensen, f. 28-5-1881, g. med Jens Kristian Therkildsen, Gmd. i Sig, f. 10-6-1877. d. 1909. Børn:

1. Villiam Kristian Therkildsen, f. 1-4-1905, d. 4-4 s. A.

2. Villiam Therkildsen, f. 24-8-1906, g. med Kirstine Enevoldsen, f. 28-5-1906, Ophold i Kalifornien. Børn:

2a. Lis Søndergaard Therkildsen, f. 16-6-1922.

2b. Otto Villiam Therkildsen, f. 2-9-1929.

Kirsten Marie Kristensen gift 2den Gang med Frederik Horsbøl Søndergaard, Lmd. og Sognefoged i Sig, f. 11-4-1877, Soldat i Livgarden 1898-99. Børn:

3. Petrea Kristine Søndergaard, f. 4-3-1915.

4. Kristiane Therkildsen Søndergaard, f. 16-4-1917.

5. Magda Horsbøl Søndergaard, f. 6-3-1921.

III. Larsine Petrea Kristensen, f. 7-3-1883, g. med Jens Kristian Sørensen, Lmd. i Olling, Thorstrup Sogn, f. 28-11-1874. Børn:

1. Niels Sørensen, f. 31-5-1905, Lmd. i Snorup, Tistrup S., g. med Elna Marie Lauridsen, f. 6-1-1909. Børn:

1a. Jens Kristian Sørensen, f. 26-3-1931.

1b. Laurids Kristian Sørensen, f. 9-11-1932.

1c. Kirsten Marie Sørensen, f. 18-2-1936.

2. Petra Kirstine Sørensen f. 14-9-1909, g. med Medum Hansen, Lmd. i Olling, f. 11-6-1905. Barn:

2a. Inga Hansen, f. 24-9-1936.

3. Vilhelm Kristian Sørenen, f. 17-1-1915.

IV. Anton Marinus Kristensen, f. 28-2-1887, Lmd. i Linding, Thorstrup S., g. med Jenny Mathilde Nielsen, f. 9-9-1895. Børn:

1. Sigrid Haahr Kristensen, f. 13-9-1917, g. med Jens Brørup Pedersen, Lmd. i Kragborg, Tistrup Sogn, f. 4-8-1908. Barn:

1a. Villy Haahr Pedersen, f. 1-1-1939.

2. Anna Kristensen, f. 26-9-1919.

3. Meta Petrea Kristensen, f. 3-3-1923.

4. Kristian Vilhelm Kristensen, f. 24-10-1925, d. 1930.

5. Tove Haahr Kristensen, f. 30-9-1934.

V. Niels Kristian Kristensen, f. 12-2-1890, d. 1893.

c. Mads Larsen, f. 2-1-1858, Lmd. paa Thorlund Mark, Ølgod S. g. med Petrine Lauridsen, f. i Heager, Øse S. 16-5-1864. Børn:

I. Lars Peder Larsen, f. 22-3-1891.

II. Laurids Kristian Larsen, f. 5-3-1893.

III. Kirstine Marie Larsen, f. 10-5-1896.

IV. Kristian Laren, f. 16-5-1898.

- V. Ane Marie Larsen, f. 5-3-1901.
- VI. Cecilie Larsen, f. 13-3-1903.
- VII. Niels Haahr Larsen, f. 2-9-1904.

d. Kirstine Marie Larsen, f. 14-2-1859. g. med Lmd. i Bolhede, Øse S., Peder Kristensen, f. 10-4-1852. Børn:

I. Kristen Vilhelm Kristensen, f. 21-9-1882, Mejeribestyrer i Hodde, g. med Ane Tobiasen f. 21-9-1879 i Borre, død 11-4-1937. Børn:

- 1. Søren Tobiasen Kristensen, f. 17-9-1906. Lmd.
- 2. Niels Harald Tobiasen Kristensen, f. 28-10-1907, g. med Meta Bech Hansen, f. 5-1-1916. Mejeribestyrer i Ishøj pr. Taastrup.
- 3. Peder Villiam Sigfred Tobiasen Kristensen, f. 17-12-1908, Lmd.
- 4. Arne Tobiasen Kristensen, f. 30-5-1910, g. med Elly Kristensen, Ismejeriejer i København.
- 4a Hans Villy Kristensen, f. 14-5-1939.
- 5. Anna Kristine Kristensen, f. 22-4-1912.
- 6. Hilda Kristensen, f. 6-3-1914, g. med Hilmer Egon Jensen, f. 23-3-1911, Mejerist i Hodde.
- 6a. Karl Bent Jensen, f. 12-8-1936.
- 7. Meta Kirstine Kristensen, f. 22-7-1916, g. med Otto Bjørnskov Pedersen, f. 31-5-1911, Lmd. i Hoddeskov.

II. Kirsten Marie Kirstine Kristensen, f. 15-2-1886, g. med Kristen Madsen Hermansen, Lmd. i Bolhede.

- 1. Henrik Hermansen.
- 2. Kirstine Hermansen.

III. Lars Peder Kristensen, f. 13-4-1889, ugift, Lmd. Bolhede.

IV. Hans Kristian Marinus Kristensen, f. 11-5-1895, død ung.

e. Peder Haahr Larsen, Gmd. i Heager, Øse, f. 14-5-1863, g. med Cecilie Jørgine Lauridsen, f. 13-1-1870. Børn:

I. Laurids Kristian Larsen, f. 21-7-1889, Direktør, Nordenskov.

II. Lars Peder Larsen, f. 12-11-1891, Haltrup, Øse.

III. Kirstine Marie Larsen, f. 3-11-1894, g. med Herman Jensen, Søhuse, Outrup.

IV. Kirstine Larsen, f. 11-9-1897, g. med Keld Hansen, Jerrig, Grindsted.

Peder Haahr Larsen.
f. 1863

- V Hans Haahr Larsen, f. 21-11-1900, Heager, Øse.
VI. Sigfred Haahr Larsen, f. 28-7-1903, Alslev pr. Varde.
VII. Anna Marie Larsen, f. 2-2-1906, g. med Maler Larsen, Nordenskov.
VIII. Alfred Haahr Larsen, f. 10-3-1908, g. med Sofie Jensen, f. 27-5-1912, Lmd. i Heager, Fædrengaarden.
IX. Asta Larsen, f. 16-1-1910, g. med Lmd. Kristen Hansen, Vrenderup pr. Varde.
X. Inga Larsen, f. 11-9-1912, g. med Lmd. Tyge Bruun, Folding pr. Brørup.
XI Jenny Larsen, f. 31-3-1914, g. med Murer Viggo Schmidt Kristensen, Aarre pr. Varde.
XII. Kristian Larsen, f. 24-8-1917, Lmd. Heager, Øse.
f. Niels Larsen. Lmd. i Skovlund, Ansager, f. 6-4-1865. g. med Ane Marie Andreasen, f. 24-1-1880 i Øse. Børn:
I. Lars Peder Haahr Larsen, f. 14-12-1899.
II. Jens Larsen, f. 6-10-1901.
III. Kristian Magnus Larsen, f. 30-12-1903.
IV. Peder Kristian Larsen, f. 2-4-1906.
V. Gerda Larsen.
g. Hansine Larsen, f. 10-4-1869, g. med Iver Hansen, Lmd. i Aalunde, Faaborg Sogn, f. 13-10-1866. Børn:

- I. Kirstine Marie Hansen, f. 20-9-1894,
- II. Ane Hansen, f. 21-6-1896.
- III. Lars Peder Hansen, f. 17-12-1898.
- IV. Hans Haahr Hansen, f. 4-3-1904.
- V. Jens Peder Hansen, f. 24-4-1906.
- VI. Marinus Hansen, f. 23-4-1908.

h. Niels Haahr Larsen, f. 14-3-1872, d. 1899; ugift.

D. *Ane Pedersen Haahr*, f. 1-4-1830, gift med Gaardmand Niels Fredrik Bundesen, V. Nebel, ingen Børn.

E. *Elise Kathrine Pedersen Haahr*, f. i Skonager 17-2-1834, gift med Gaardmand i V. Nebel Thomas Henriksen, f. 24-11-1834 i V. Nebel. Børn af dem:

- a. Henrik Thomsen Henriksen, f. 10-8-1867, død 1876.
- b. Peder Haahr Henriksen, f. 25-1-1869, død 1877.
- c. Mette Kirstine Henriksen, f. 28-5-1871, gift med Ole Jensen, Gaardmand i Rousthøje, Grimstrup Sogn, født i Gunderup. Aarre Sogn, 16-5-1868. Børn:

- I. Thomas Henrik Jensen, f. 24-12-1895.
- II. Elise Kathrine Jensen, f. 16-4-1897.
- III. Niels Christian Jensen, f. 24-6-1899.
- IV. Karl Christian Jensen, f. 12-8-1901.
- V. Ejnar Jensen, f. 8-10-1903.
- VI. Olga Methea Jensen, f. 27-12-1905.
- VII. Alma Othilie Jensen, f. 4-3-1908.
- VIII. Peder Haahr Jensen, f. 9-1-1910.

d. Ane Henriksen, f. 11-12-1873, gift med Jens Peder Jepsen, Gæstgiver i Odense. Børn:

- I. Marie Jepsen, f. 21-3-1894.
- II. Tom Henrik Jepsen, f. 19-3-1897.
- III. Klara Jepsen, f. 8-5-1899.
- IV. Agda Elise Jepsen, f. 2-1-1901.
- V. Hans Christian Jepsen, f. 2-1-1901.

e. Niels Peder Haahr Henriksen, f. 22-6-1875, Gaardmand i V. Nebel, gift med Maren Tobiasen, f. 27-4-1875 i Skads. Børn:

- I. Elise Kathrine Henriksen, f. 31-8-1897.
- II. Dorthea Cecilie Henriksen, f. 7-4-1899.
- III. Thomas Haahr Henriksen, f. 22-1-1901.

IV. Gunhild Jensine Henriksen, f. 11-1-1903.

V. Ane Ingfred Henriksen, f. 2-12-1905.

Af P. Pedersen Haahrs 2det Ægteskab med Kirsten Uhd fra Rotviggaaard, Ansager, (en Søster til Hans Uhd) en Søn:

F. *Hans Pederen Haahr*, f. i Næsborg Sogn, død paa Rotviggaaard ca. 16 Aar gl.

ELISABETH MARIA HAAHR

er den 7de af Degnen P. H. Haahrs Børn fra Henne.

Hun er født 22. Oktbr. 1791, død 2. April 1828 i Lille Grønlund i Ølgod, gift 2den Pinsedag 3-6-1811 med Peder Iversen, f. 9-7-1781 i Tofterup, Starup Sogn ved Varde, d. 8-9-1843.

Hos en Dattersøn af hende, John P. Jepsen, Tranbjerg, Aarre, fik jeg udmærkede Oplysninger om hendes Liv, idet han havde liggende „Personalialia“, rimeligvis forfattet af Fætteren Jens P. Haahr, der da var Degn i Ølgod, og af ham læst op ved hendes Jordefærd. Her gives en smuk og udførlig Skildring af E. M. Haahrs Levnedsløb og en Karakteristik af hende selv:

PERSONALIA

Lær mig, gode Gud, at være
Fast i Troe og Haab til dig!
At jeg deri Raad maa ære,
Hvad end du tilskikker mig.
Kommer da end Smertens Dage —
Tunge for mit Kjød og Blod, —
Aldrig vil jeg dog forsage,
Thi jeg veed, at Gud er god.
Ja! i hvilken Livets Alder,
end mit Øje lukkes til,
Fader, det er dig, som kalder
Trøstig jeg dig følge vil. —

Disse Tanker tror jeg vist trøstede under Lidelserne vor nu hedenfarne Medsøster, den saa saare agtværdige Kone, Elisabeth Maria Haahr, der nu — befriet fra en langvarig Sygeleje — hviler rolig i Gravens stille Gemme. — Hvad hendes Levnedsløb betræffer, da er hun fød den 22. Oktober 1791 i Henne Degnebolig, hvor hendes Fader, Velædle hr. Studiosus Peder Helt Haahr, og hendes Moder, Kirsten Peders Datter, boede. Alle-rede da hun kun var et Barn paa 4 Aar, mistede hun sin gode

og retskafne Fader, hvorpaa den da paa Hennegaard boende, saare værdige Mand, Kammerraad Stokholm, antog sig hende og holdt hende til Ære og Lære samt gav hende gode Formaninger. Da denne hendes gode Plejefader døde, da hun havde naaet en Alder af 12 Aar, i Aaret 1803, kom hun hertil Lindbjergmark, hvor hendes Moder da var flyttet hen. I Aaret 1806 bortkaldte Gud ved Døden hendes gode Moder. — Hun forblev siden hos hendes Stedfader, der i Aaret 1811 overlod Gaarden til hende, hvorpaa hun samme Aar 2den Pintsedag indgik i Ægteskab med hæderlige Ungkarl Peder Ivarsen af Tostrup i Starup Sogn. I dette Ægteskab, som nu næsten har været i 17 Aar, blev hun Moder til 7 Børn, nemlig 3 Sønner og 4 Døtre, hvoraf 1 Søn og en Datter ere døde.

Hun var en blid og god Kone, velgørende uden Bram mod den Trængende, duelig og flittig Husmoder, oprigtig og trofast Ægtefælle og en retskaffen og øm Moder, men ey var det Guds Villie, at hun her skulde opholde sig længere, derfor blev hun ved en langvarig, tærende Sygdom varslet om Dødens Komme. Thi alt for et Aar siden følte hun Sygdommen begynde, og skjønt der i Tide blev anvendt Lægemidler derimod, saa hjalp de dog ikke. — I et halvt Aar har hun stille holdt Sengen, og da hun mærkede, at hendes Dages Ende nærmede sig, forbedte hun sig ved den hellige Nadvere til Døden, og i Hengivenhed under Guds Styrelse gik hun den sidste Time rolig og stille imøde, og bortsov sagte og stille den 2den . . . — (ulæseligt).

Hendes Mand var altsaa Peder Iversen fra Tofterup Gaard, (Faderen Iver Hansen, Moderen Maren Christensdatter), han skulde i Arv have 150 Rdl., naar han fyldte sit 18de Aar. I 8 Aar var han Soldat i Rendsborg, saa han kunde tale Tysk, han skal have været en stor og stærk Mand. Med sin Hustru fik han Gaarden Lille Grønlund, Ølgod Sogn.

Om Iver Hansen kan oplyses, at der 1770 blev afholdt Skifte efter hans afdøde Hustru, Kirsten Olufs Datter (maa være hans første Hustru). Senere skifter han og anden Hustru med hans Børn. Man kan af disse Skifter se, at Iver Hansen har været en ret velstaaende Mand.⁴⁵⁾ Senere Ejere af Tofterup er Hans Iversen, dennes Søn, Iver Hansen, Sønnen Hans Peder Iversen, Sønnen Iver Marius Tofterup, som nu ogsaa er død. Det sidstnævnte Skiftebrev følger her.

⁴⁵⁾ Han købte Gaarden til Selveje 1787 for 398 Rigsdaler.

Kjendes jeg underskrevne Iver Hansen i Tofterup og hermed vitterliggøre: at jeg i den hellige Trefoldigheds Navn, med min Hustrus Vilje og Raad, har besluttet i levende Live at skifte imellem vores i Ægteskab avlede Børn, det lidet Gud har betroet os, paa følgende Maade, saaledes at enhver kan ske Jævnet:

1. Skal min ældste Søn Hans Iversen 20 Aar gammel have min paaboende Ejendoms Gaard Tofterup, beliggende i Starup Sogn, Skads Herred, Riberhus Amt, staaende for Hartkorn 2 Tdr. 1 Skp. med al dens tilliggende af Ejendom, Indboe og Besætning, intet undtagen, imod at han svarer den Aftægt, som vi har reserveret os, og desuden opfylder de heri efterfølgende Punkter. Men saalænge vi selv vil sidde for Gaarden, forbeholder vi os ene Raadighed over alt, skulde vi imidlertid, inden vi gaar paa Aftægt, ved Døden afgaa, tiltræder bemeldte vor Søn straks Gaarden som sin Ejendom.

2. Skal mine øvrige tvende Sønner Christen 14 Aar gl., og Peder Iversen, 12 Aar, hver have 150 Rdl., som staaar paa Rente paa nærværende Tid i Vestterp hos Tønnes Hansen og Jens Christensen Smed, som de nyder den fulde Rente af, naar de opfylder deres 18de Aar, eller til dem udbetales.

3. Skal min Datter Engel Iversdatter, 32 Aar gl. have 80 Rdl. i rede Penge, som betales hende af hendes Broder Hans Iversen uden Rente, saasnart hun ved Guds Forsyn kommer i Ægteskab, herforuden har hun 20 Rdl., som staaar paa Rente hos Søren Christensen i Starup.

4. Min paaboende Gaard, som bemeldte min ældste Søn nyder, har jeg ej kunnet vurdere højere end 300 Rdlr. imod, at han deraf udbetaler og opfylder, alt hvad oven anført er, og endvidere, skulde bemeldte min Datter ej komme i Ægteskab, og hun ved Alderdom eller Skrøbelighed ikke kunne sig selv ernære, modtager hendes Broder eller Stedets Beboere og forsørger hende med den nødtørftige Underholdning, imod at bemeldte hendes Avelod til Stedets Beboere hjemfalder, dog paa de Vilkaar, at om bemeldte Alderdom og Skrøbelighed hende tilstaa, tilbyder hendes Broder eller Stedets Beboere, de andre Søkende hende med bemeldte hendes Arvelod, ja endog straks til . . . ville tage imod hende, hvis de ej skulle ville tage imod hende dermed, forsørger bemelte hendes ældste Broder, eller Stedets Beboere hende som meldt. — Skulde jeg, forinden mine 2de yngste Sønner opnaar sine 25 Aar, og min Datter ej komme i Ægteskab, ved Døden afgaa, bliver Jens Christensen i Hesselho og Michael Jespersen i Sønder Starup deres Formyndere og haver Opsigt med deres Penge, som de for Gud og Øvrigheden vil forsvare. — Og som denne min Deling imellem mine Børn ikke alene skal være uingenkaldelig fra mig og min Kone, men endog uryggelig for mine Børn, ifald nogen af dem imod Formodning vilde kuldkaste denne min i levende Live gjorte Deling, skal dette læses og protocolleres ved Skads, Gjording, Malt Herreders Ting, og enhver vedkommende her af have en ridemeret Genpart.

Dette har jeg egenhændigt underskrevet og ombedet hos værende 2de Mænd, navnlig: Christen Eschesen, Vestterp, og Michael Jespersen i Starup med mig til Vitterlighed at underskrive til Bekræftelse under min Haand og Segl.

Tofterup, den 6. December 1792.

Iver Hansen.

Paa egne Vegne Hans Iversen.

Til Vitterlighed efter Begæring

C. Eschesen. Mikkell Jespersen.

Christen Iversen. Peder Iversen. Engel Iversdatter.
med ført Pen

Som Formynder Som Formynder Som Formynder
Mikkell Jespersen. Jens Christensen. Claus Pedersen.

P. Iversen blev gift 2den Gang med Kirsten Christensdatter, med hvem han havde Datteren Elisabeth Marie Haahr Pedersen, f. 10-12-1830, død i Borris, ugift.

P. Iversen gift 3die Gang med Enke Christine Hansdatter fra Morsbøl.

Elisabeth Maria Haahrs og Peder Iversens Efterkommere:

Peder Helt Haahr og Ane Nisdatter
f. 1812 f. 1822

A. *Peder Helt Haahr*, boende paa Lille Bjerregaard i Ølgod S., f. 27-2-1812, d. 21-3-1883.

Gift 1ste Gang 26-12-1832 med Karen Salomonsdatter (Datter af Salomon Nielsen, f. 1776, d. 21-10-1846, og Hustru, Abalone Jensdatter, f. i Stundsigt, Horne S., 1782, død 13-4-1860, de boede først paa L. Bjerregaard, men flyttede siden til Frifelt, hvor de begge døde). Karen Salomonsdatter døde 24-9-1834.

Gift 2den Gang 3-5-1835 med Karen Bertelsdatter (Datter af Bertel Jensen og Hustru, Mette Thomasdatter i Hessel, Hodde S., f. 12-12-1811, d. 7-1-1850).

Gift 3die Gang 30-6-1850 med Ane Nisdatter (Datter af Nis Kristensen og Hustru, Maren Mortensdatter i Hemmet S.), f. 16-10-1820, d. 10-8-1900. Ingen Børn i tredje Ægteskab.

Barn af 1ste Ægteskab:

Salomon Pedersen, Frifelt
f. 1834

a. Salomon Pedersen, f. 12-4-1834. Paa Grund af Moderens tidlige Død opdraget hos Bedsteforældrene paa Frifelt, Ølgod S., hvor han fik sit Hjem til sin Død 7-1-1894, g. 10-10-1857 med Marie Hansdatter, f. i Foldager, Thorstrup S., 6-9-1835, d. 24-10-1920; hun var i sin Ungdom Pottepige. Salomon og Marie dannede med hinanden et smukt Hjem, der var præget af Guds-frygt, Arbejdsomhed og Nøjsomhed, de arbejdede sig frem fra smaa Kaar til jævn Velstand. I Hjemmet voksede 2 Piger op, Karen og Abelone.

I. Karen Pedersen, f. 8-9-1862, g. 28-4-1888 med Mads Peder Jensen (Fætter til Statsminister J. C. Christensen), f. 9-10-1864 paa „Fynbogaarden“ i Hejbøl, Ølgod S. (Søn af Lmd. Jens Mortensen, f. i Drigstrup paa Fyn 22-3-1826, d. 1902, og Johanne Jensen, f. 6-7-1835 paa „Skovridergaarden“ i Paabøl, Hoven S., d. 1914). Mads P. Jensen og Karen fortsatte paa Gaarden Frifelt, der nu ejes af deres Søn:

1. Salomon Jensen Frifelt, Ejer af Frifelt, Forfatter, f. 13-2-1889, g. 10-8-1923 med Nanna Rigmor Møller, f. i Grønfeltdt

Skole 19-6-1898, (Datter af Lærer Jens Peder Kr. Møller, f. i Paabøl 4-9-1857 og Kirstine, f. i Skern 26-1-1861, g. 30-9-1886).

Børn:

- 1a. Karen Frifelt, f. 15-9-1925.
- 1b. Peder Møller Frifelt, f. 17-4-1928.
- 1c. Kirstine Frifelt, f. 8-9-1934.

Salomon J. Frifelt, Lærer paa Frk. Begtrup's Højskole i Levring (Forstander L. P. Larsen) fra 1912—15.

Frifelt.

Indkørselen til Gaardspladsen smykket til Guldbryllupsfest 28-4-1938

I 1917 og 18 Lokalredaktør ved „Vestkysten“ i Varde („Varde Dagblad“), Medarbejder ved forskellige Dagblade, Ugeblade og Tidsskrifter. Overtog Fødegaarden „Frifelt“ i Efteraaret 1925. Formand for „Historisk Samfund f. Ribe Amt“.

Bøger:

- „Lyng“. Af Hedens Krønikebog. 1918.
- „Af Jordens Æt“. Roman. 1921.
- „Mellem to Taarne“. Roman. 1926.
- „Gennem de jyske Udmarker“. (3 Oplag). 1929.
- „Ad jyske Veje sønderud“. (2. Oplag). 1934.
- „Fra Vildornen til Baconsvinet“. 1938.
- „Et Stykke vestjydske Bondehistorie“. 1938.
- „Konsulen“. 1939.
- „Godtfolk og Skidtfolk — og nogle af de andre“. 2. Opl.
- „Ajs kjør til Rajs“. 1939.
- „Hvor Vejene samles“. 1941.

Sammen med T. Tobiassen Kragelund:

„Vi tapper af Tønden“. (2. Oplag). 1935.

„Teglstensbrokker i en Plovfure“. (2. Oplag). 1936.

„Vi svinger vor Høle“. 1937.

„Dem Vester fra“. 1939.

„Spyt i Næverne Folkens!“ 1940.

„Os selv — og de fremmede“. 1941.

Sammen med Redaktør Knud Ree og Dr. phil. Hans Jensen:

„Bogen om I. C. Christensen“. 1941.

2. Maria Abelone Jensen Frifelt, f. 22-5-1895, d. 11-2-1935, g. 28-4-1918 med Laust Nielsen Christiansen, f. 1-10-1890 (Søn af Lmd. Laurids Christiansen og Hustru Marie, List, Ølgod S.).

Børn:

2a. Aksel Christiansen, f. 11-2-1919.

2b. Aage Christiansen, f. 31-3-1920.

2c. Karen Marie Christiansen, f. 25-7-1921.

2d. Agnes Christiansen, f. 19-6-1924.

2e. Laurids Christiansen, f. 11-8-1926.

2f. Mads Peder Christiansen, f. 7-12-1928.

II. Abelone Karoline Pedersen, f. 31-2-1864, d. 24-7-1883.

P. Helt Haahrs Børn af andet Ægteskab:

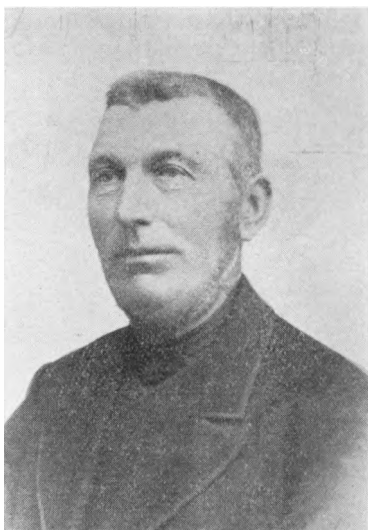
b. Peder Pedersen (Helt), f. 3-2-1836, Ejer af L. Bjerregaard efter sin Fader. Han købte Klynejord, udparcellerede og solgte, drev Ejendommen økonomisk, var sparsommelig, hvorfor han efterhaanden blev relativt velhavende, skønt han oplevede de sløje Tider i 80erne og Begyndelsen af 90erne. Fremgangen skyldtes for en stor Del hans Hustru, der var en trofast Medhjælp, en Arbejder af den gamle Skole.

Begge mine Forældre var religiøse Mennesker og var i Kontakt med „Luthersk Mission“ (Bornholmerne), en Bevægelse, der havde og har stor Tilslutning i Ølgod Sogn — uden at de derfor holdt sig fra Kirken og dens Goder eller var yderlig-gaaende i deres Syn. Jeg har lært flere Salmemelodier af min Fader.

Om Fader kan jeg iøvrigt fortælle, at han ikke var en Mand af mange Ord, men undertiden fortalte han meget levende om Oplevelser fra sin Ungdomstid med Ord, der bed sig fast i min Hukommelse. Han aftjente sin Værnepligt som Oppasser for en Major i Ekernefærde og oplevede der adskilligt mærkeligt for en

gydsk Bondekarl. Da Fader blev permitteret, sagde Majoren til ham: „Vi ses maaske ikke oftere i dette Liv.“ Dette blev fortalt, mens hans Stemme skælvede af Bevægelse.

Fader havde en smuk, men ikke særlig stærk Sangstemme. Han lærte tidlig at spille Violin (en Violin, der blev købt 1845 for 3 Mark 6 Sk. har sikkert været til ham), ligeledes lærte han at blæse Klarinet. Da han havde et fint Øre og en god Læremester i sin Far, blev han en dygtig Landsbyspillemand; som Erhverv dyrkede han Musikken praktisk talt kun i sine unge Dage.

P. Pedersen Helt
f. 1836

I Hjemmet kunde han i Mørkningen tage Violinen frem og spille kønt med bløde Toner, undertiden vemodigt, undertiden muntert, vist mest for sig selv, men det var dejligt at høre paa og satte Spor i Sindet. Saa kunde han fortælle om de eller de Oplevelser, der knyttede sig til en bestemt Dansemelodi eller Sang.

En bestemt Begivenhed mindes jeg med Glæde. Vi havde faaet Besøg af Farbroder Bertel og Faster Maren fra Thorlund. Begge Brødre fik Violinen fat og spillede de gamle Melodier. De spillede nogle Duetter, hvor de skiftedes til at have den førende og ledsagende Stemme. Det lød smukt, og de var saa glade, det er vel derfor, at Begivenheden har fæstnet sig saa tydeligt i min Hu-kommelse, det maa være omkring 50 Aar siden.

Fader kælede ikke for sine Børn, et Strøg over Haaret, lidt Ros en sjælden Gang, det var det meste. Vi blev som Børn opdraget i Nøjsomhed og til Arbejde. Jeg mindes, hvorledes jeg som Dreng sov hos ham i Alkovesengen og spurgte, hvad vi saa skulde bestille næste Dag. Ja, saa skulde det og det gøres, saa skulde „æ Syvertovt“ maaske slaas, eller han skulde efter Klyne tidligt om Morgen, inden Utøjet blev for slemt. Fader var optaget af sit Arbejde og passede sine Ting.

Han kunde blive heftig („haste“), men fortrød det bagefter. Han havde i Grunden et blødt Sind. Som Barn var jeg syg af Lungebetændelse og Døden nær. En Dag kom Fader hen til Sengen og sagde med Graad i Stemmen: Tror du, vi skal af med dig? Da jeg som Yngling rejste hjemmefra, sagde han: Lad mig nu se, du skikker dig godt, og ved Afskeden kunde jeg tydelig mærke hans Bevægelse. Undertiden kunde Modet synke, men til andre Tider kunde han være straalende munter. — Det er rigtigt, hvad hans ældste Datter Karen sagde ved hans Død: Han har været os en god Fader.

Ved min Moders, Ane Marie Christensens Baare 21-9-1911 holdt jeg omtrent følgende Tale:

Man kunde synes, det var let at tale ved en Moders Baare, naar man da, som vi, har haft en god Moder, der er da saa mange Minder at dvæle ved. Ja, det er let paa en Maade, men i Virkeligheden er det saare svært, netop fordi det er min Moders Baare, vi samles om i Dag.

Hun har baaret mig under sit Hjerte, og hun har vel tænkt sit derved. Hun har elsket mig, før jeg det vidste, og til Døden skilte os ad, paa hendes Skød har jeg ligget og smilet op til hende, og jeg har jo saa ofte mærket hendes Omsorg og Kærlighed. Derfor er det svært nu at sige hende Farvel ved hendes Baare.

Ja, jeg takker hende for alle de gode og lyse Minder, som jeg har om hende. Hun var en god kristen Kvinde, der viste sine Børn hen til Gud. Ja selv nu da hun laa paa Dødslejet, sagde hun til mig: Pas paa og tænk paa Vorherre. For denne Omsorg for mit evige Vel kan jeg ikke takke hende nok.

Vel ved jeg, at hun havde sine Fejl, hun kunde til Tider være noget haard i sine Udtryk, men det hænger vel sammen med, at hun i det hele var en kraftig Natur, hun var stærk i sine Følelser, hun har bestilt noget i sine Dage, derfor kunde hun bruge

kraftige Udtryk, og saa hænger det vel ogsaa sammen med, at hun var noget tungsindig, især paa det sidste. Og jeg ved, at hun bag det tilsyneladende haarde var saa blød. Hvor var hun ikke glad ved vore Børn, og de ved hende! Jeg husker saaledes, at lille Karen Petra stod ved hendes Seng paa Sygehuset og sagde: Du æ raar, Bedstemor. — Jeg tror, det gjorde hende godt, det er jo saa sjældent, desværre, at vi voksne siger saaledes til hinanden, selv om vi mener det. „Og ejer du et venligt Ord, saa sig det nu!“

Men naar et Menneske saaledes elsker Børn, er det et Vidnesbyrd om, at der bor et Barn i dets eget Bryst, og da og kun da, er Mennesket skikket til at komme i Guds Rige.

Ane og jeg mindes jo ogsaa, at hun paa Sottesengen bad os om Tilgivelse, fordi hun ikke havde været mod os, som hun skulde. Ak! det var os, der skulde bede hende om Tilgivelse, men det viser, at hun ogsaa var ydmyg.

Hun var glad, naar det gik os godt. Jeg mindes, da jeg kom hjem efter at være blevet optaget paa Jellinge Seminarium; jeg havde først været en lille Tur i København paa Seminarium og der lært at snakke fint, som man siger. Jeg snakkede saa fint, men Moder bremsede mig og sagde: Du kan godt snakke Jydsk. — Dengang jeg kom hjem fra Sessionen og var blevet taget til Gardist, sagde Fader: De wa no raa nowed, han tænkte vel paa den lange Tjenestetid, men Moder sagde: De æ jo Kongens flottest Kaal. Det var Moderstoltheden, der talte.

Og saa kom den rigtig svære Tid med Smerten og med svære Anfægtelser, men Anfægtelserne kom hun, Gud ske Lov og Tak! over, og hun var beredt til at dø. Vi sang den Salme, vi nu nys har sunget, hvori det hedder: Jeg være vil, o Jesus mild, hvor du mig helst vil have, og det tror jeg, hun kunde sige af et ærligt Hjerte. „Nærmere Gud, til dig,“ saaledes nynnede den amerikanske Præsident Mac Kinley paa Dødslejet, og det tør vi ved Guds Naade ogsaa sige om hende, at hun er kommen nærmere til Gud.

„Ja, lovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi, Fader, som efter sin store Barmhertighed har genfødt os til et levende Haab ved Jesu Kristi Opstandelse fra de døde til en uforkrænkelig og ubesmittelig og uvisnelig Arv, som er bevaret i Himlene til os.“

Hvor var det tungt at staa ved denne Kiste uden dette Haab! Jeg forstaar ikke, hvorledes Gudsfornægterne kan slaa sig til

Taals med den Tanke, at den nuværende Slægt kun tjener som Gødning for den kommende, og saa fremdeles. Men vi Kristne tror, at hvert enkelt Menneske har Evighedsværdi, fordi vi stammer fra den evige Gud selv, og at hvert enkelt Menneske er et Udtryk for en Guds Tanke, som det gælder om for os at naa.

Naar vi ser saaledes paa Livet, saa faar det Indhold, og saa føler vi et Ansvar for vort Liv. Men saa staar vi Kristne ogsaa ved vore kæres Dødsleje og Baare, saa sandt som de er døde i Troen paa deres Frelser, nok som dem, der sørger, men med et levende Haab i vore Hjerter om, at „Herrens Venner ingensinde mødes skal for sidste Gang.“

Gud velsigne Moders Minde for os, hendes Børn og Børnebørn! Gud glæde hendes Sjæl i Himmerig!

b. Peder Pedersen (Helt), f. 3-2-1836, d. 1-7-1907, g. 7-12-1870 med Ane Marie Christensen (Datter af Lmd. Christen Rasmussen og Hustru Karen), f. 26-1-1843 i Heager, Øse S., d. 15-9-1911. Børn:

I Karen Pedersen Haahr, f. 8-9-1871, g. 8-11-1889 med Andreas Hansen, Lmd. i Krusbjerg, Ølgod S., f. 20-7-1859 i Give S. (Søn af Lmd. Hans Jakobsen og Hustru Dorthea), fejrede Guldbryllup 8-11-1939. Børn:

1. Peder Helt Haahr Hansen, f. 24-3-1892, Lmd. i Lund, Ansager S., Formd. for Skovlund Andelsmejeri og for Ø. Herreds Tyendespareforening, g. 24-5-1921 med Thora Laura Jensen, f. 13-1-1896 (Datter af Mejeriejer Th. Jensen og Hustru Ellen). Børn:

1a. Ellen Haahr Hansen, f. 1-1-1924.

1b. Marie Haahr Hansen, f. 1-4-1927.

1c. Aksel Andreas Haahr Hansen, f. 13-4-1932.

1d. Grethe Haahr Hansen, f. 7-5-1935.

1e. Karen Haahr Hansen, f. 7-5-1935.

2. Dorthea Marie Sørine Hansen, f. 14-2-1896, d. 9-4-1923⁴⁶. g. 4-5-1915 med Anders Hartvig Juul, f. 13-2-1888, d. 29-12-1930, Uddeler i Krusbjerg Brugsforening. Børn:

2a. Karen Margrethe Juul, f. 5-2-1916, g. med Ejnar Knudsen, f. 11-9-1907, Uddeler i V. Vedsted. Barn:

2aa. Birgit Juul Knudsen, f. 27-6-1938.

⁴⁶⁾ Paa hendes Gravsten paa Bejsnap Kirkegaard staar følgende:
Mild som faa og god som færre
gik hun tidlig til Vorherre.

2b. Signe Juul, f. 14-1-1918, g. med Jørgen Warming Troelsen, f. 11-6-1911, Landmand i Læborg Sogn.

3. Kristiane Marie Hansen, f. 7-1-1901, Uddelerske i Krusbjerg Brugsforening fra 1931, g. 16-4-1925 med Enkemand efter Søsteren, A. Juul. Barn:

3a. Marie Juul, f. 19-6-1927.

4. Hans Peder Haahr Haarder (Navneforandring), f. 3-5-1905, Præliminæreksamen fra Grindsted 1922, Studentereksamen 1924, cand. mag. 1930. Lærer ved Borups Højskole i København 1926—29. Lærer ved Askov Højskole 1930. Siden 1941 Forstander for Rønshoved Højskole ved Flensborg Fjord. Medredaktør af Tidsskriftet „Folkung“. Medarbejder ved „Dansk Udsyn“. Udenrigspolitisk Medarbejder ved „Vestkysten“. Bestyrelsesmedlem i Studenterkredsen 1927—29 i „Det unge Grænseværn“s Landsraad siden 1933, i Bækkekredsens Venstre siden 1936, i Askov nordiske Lærerforening siden 1936. Studierejser i Tyskland, Norge, Finland. Gift 16-10-1931 med Agnete Geismar (Datter af Slotspræst Oscar Geismar, København). f. 4-6-1907, Student 1925. Børn:

4a. Oscar Geismar Haarder, f. 18-7-1932.

4b. Andreas Helt Geismar Haarder, f. 22-7-1934.

4c. Karen Geismar Haarder, f. 2-5-1937.

4d. Birgitte Geismar Haarder, f. 24-3-1940.

II. Ane Kathrine Pedersen Haahr, f. 27-6-1873, Ophold paa Sorø og Askov Højskoler. Vinterlærerinde i Sønderby paa Holmsland, i Yderik, Thorstrup S., i Maltbæk, Malt S. Forskolelærerindeeksamen fra Vejle 1896. Ansat ved Skern Skolevæsen, derefter i Rugsted, Ødsted S. til 1901. Maugeaarig Fmd. for Dansk Kvindesamfund i Horne-Tistrup. Bibliotekar ved Horne Sognebibliotek. Gift 27-6-1902 med Seminarist Niels Kristian Hansen, f. 13-7-1878 i Aadum Sogn (Søn af Lmd. Søren Karl Hansen og Hustru Ingeborg), Elev paa Staby Vinterlærerskole, Vinterlærer 2 Vintre i Marup Biskole, Skern S. Dim. 1901 fra Jelling Seminarium, Vinterlærer i Vestkær, Ølgod S. Andenlærer i Assendrup, Engom S. 1902. Enelærer i Skovdallund, Jelling S. 1904. Førstelærer i Horne 1907, Organist. — Fmd. for Horne Brugsforening siden dens Oprettelse, Medstifter af Dagbladet „Vestkysten“ og Medlem af Forretningsudvalget, har været Fmd. i flere Aar for Varde-Kredsen af Danmarks Lærerforening. Børn:

1. Inga Haahr Hansen, f. 30-10-1904, Forskolelærerindeksamen fra Silkeborg, ansat i V. Vedsted. g. med Lærer Jens Hansen Hyldtoft, f. 25-2-1900 i Ravsted, dim. 1922 fra Haderslev Sem. Andenlærer i Daler, Førstelærer i Sejstrup, Hunderup S. Børn:

- 1a. Bent Hyldtoft, f. 22-10-1932.
- 1b. Else Hyldtoft, f. 12-9-1934.
- 1c. Niels Erik Hyldtoft, f. 20-8-1936.

2. Ellen Haahr Hansen, f. 28-3-1906, g. med Lmd. Peder Augustinus Hansen, Snorup, Tistrup S. f. i Horne S. 30-9-1906. Børn:

- 2a. Svend Haahr Hansen, f. 18-11-1930.
- 2b. Anna Haahr Hansen, f. 16-2-1934.

3. Karen Petra Haahr Hansen, f. 25-5-1908, Gymnastiklærerinde, g. med Lærer Svend Aage Mathiesen, f. i Ribe 7-4-1908, dim. fra Tønder Sem. 1929, ansat som Andenlærer i Bounum-Horne S. 1-5-1931, som Førstelærer sammesteds 1-10-1934. Børn:

- 3a. Leif Haahr Mathiesen, f. 5-8-1934.
- 3b. Niels Kristian Mathiesen, f. 28-2-1939.

4. Karl Thorkild Haahr Hansen, f. 6-11-1910, Præliminæksamen fra Grindsted 1927, Student fra Esbjerg Gymn. 1930, 1' Del af Lægeeksamen.

5. Frode Haahr Hansen, f. 22-9-1912, d. 1934.

Et Hjørne af Tistrup Skole.
Indgangen til Kirkegaarden.

III. Peder Helt Haahr, f. 4-8-1876, Ophold paa Staby Vinterlærerskole 1891—92, Vinteren 92—93 Vinterlærer i Uhre Kær Skole, Brande S. Sommer 93 atter paa Staby, Vinteren 93—94 igen Lærer i Uhre Kær. 1894 optaget paa Jellinge Seminarium, hvorfra dim. 1897. Følgende Vinter Lærer ved Tarm Kommuneskole og Kirkesanger ved Egvad Kirke. Fra 10-5-1898 til 8-10-1899 aftjent Værnepligten ved Livgarden. Vinteren 1899—1900 Vinterlærer i Krusbjerg, Ølgod S. 19-4-1900 kaldet til Anden-

Tistrup Skole.

lærer ved Tranderup Skole og Organist ved Tranderup Kirke paa Ærø. 19-8-1903 kaldet af Biskop G. Koch i Ribe til at være Førstelærer og Kirkesanger i Tistrup.

Kirkevæрге for Tistrup Kirke siden 1903, Medlem af Menighedsraadet 1916—1926 og fra 1934. I Bestyrelsen for Dagbladet „Vestkysten“ siden Stiftelsen 1917, for Historisk Samfund for Ribe Amt en Periode fra 1927. Mangeaarig Dirigent for Tistrup Sangforening. Trykte Arbejder: Tistrup By i „Jydske Byer og deres Mænd“ 2, Kbhv. 1916, forskellige Kroniker i „Vestkysten“, sammesteds: Glimt af Vestjyllands Saga, nærværende Slægts-historie. Afgaet med Pension 1-11-1943, boende i Tistrup. Gift 28-7-1903 med Johanne Margrethe Clausen, f. 16-6-1879 (Datter af Lmd. Sonnik Clausen og Hustru Ludolfine Laurette Iversen, Bjerregaard, senere Vognslund, Ølgod S.). Børn:

1. Signe Haahr, f. 23-5-1904, Musiklærerinde (Klaver), to-aarigt Ophold paa Det kgl. danske Musikkonservatorium, ansat som Organist ved Tistrup Kirke 28-10-1925, g. med Niels Jensen Lauridsen (Søn af Lmd. Søren Lauridsen og Hustru Hansine, Krarup, Tistrup S.), f. 29-2-1896, Lmd. i Tistrup. Børn:

- 1a. Aase Haahr Lauridsen, f. 2-2-1931.
- 1b. Johanne Haahr Lauridsen, f. 9-2-1940.
- 1c. Laurids Haahr Lauridsen, f. 25-4-1942.

Af Slægtens yngste . . .

(Fra venstre: Jørn Haahr Uhd, Tove Haahr Uhd, Peder Helt Haahr og Aase Haahr Lauridsen med sin lille Søster Johanne Haahr Lauridsen.)

2. Agnes Haahr, f. 16-9-1906, skrevet flere Børnefortællinger i „Dansk Børneblad“.

3. Kristian Ude Haahr, f. 13-9-1908, Lmd. i Bredho, Tistrup S., g. med Emilie Knudsen, f. 18-5-1912 (Datter af Lmd. Knud Knudsen og Hustru Kirstine, Lærkeholt, Ansager S.). Børn:

- 3a. Peder Helt Haahr, f. 1-5-1936.
- 3b. Hans Knudsen Haahr, f. 5-5-1942.

4. Aksel Haahr, f. 28-4-1910, Elev paa Rødding og Askov Højskoler, Landmand i Tistrup.

5. Merret Elisabeth Haahr, f. 20-8-1912, Organisteksamen 1933, g. 27-10-1933 med Magnus Uhd, f. 12-1-1901, Lmd. paa Egelund, Bredho, Tistrup S. (Søn af Lmd. Jørgen Jepsen Uhd og Hustru Hansine Kathrine Jensen, Uddegaard, Ansager S.). Børn:

- 5a. Jørn Haahr Uhd, f. 18-11-1934.
- 5b. Tove Haahr Uhd, f. 24-7-1938.
- 5c. Lisbeth Haahr Uhd, f. 17-12-1943.

6. Karen Margrethe Clausen Haahr, f. 3-4-1915, Delingsførerruddannelse paa Snoghøj, g. med Kristen Jensen Kristensen, f. 18-9-1915, Lmd. paa Lundbækgaard i Gørding S. (Søn af Lmd. Karl Kristensen og Hustru Kathrine, Sejstrup, Hunderup S.).
Børn:

- 6a. Bodil Haahr Kristensen, f. 5-9-1940.
- 6b. Hans Haahr Kristensen, f. 9-8-1942.

7. Anna Laurette Haahr, f. 13-8-1919, g. med Peder Lyndgaard Sørensen, f. 25-3-1918, Lmd. i Vibæk pr. Bramminge (Søn af Lmd. Søren Sørensen, Bryndumsager, Aarre S.).

IV. Kristian Pedersen Haahr, f. 20-6-1880, d. 21-7-1900.

c. Bertel Pedersen (Thorlund), Thorlundgaard.
Se Nikoline Kirstine Haahrs Slægt. C. g.

d. Jens Christian Pedersen, f. 20-5-1840, Smed, d. 19-8-1861.

LILLE BJERREGAARD

Det har været mig magtpaaliggende at faa oplyst, hvornaar L. Bjerregaard paa Lindbjerg Mark, hvor min Bedstefader og Fader boede, og hvor de endte deres Dage, er blevet en selvstændig Ejendom, og hvem der var dens første Beboer. Jeg forhørte mig i Landsarkivet i Viborg og fik derfra den Oplysning, at Mads Jensen Krog (som min Bedstefader svarede Aftægt til) solgte sit Sted, Skøde af 3. Aug. 1814, til Jens Nielsen fra Stundsigt for 333 Rdl., men Mads J. Kroghs Adkomst fandtes ikke i Pante- registret, maaske er Skødet ikke tinglæst, det skete ofte i ældre Tid.

Saa fik jeg en Udskrift af Folketællingslisten for 1801 med Navne paa Beboerne paa Lindbjerggaard og paa de Parceller, der var udskiftede derfra. Listen var meget interessant, jeg kan finde Navne paa Bedstefædre til Mænd, jeg har kendt, og Gaardnavne som Jepsbjerg, Bjerregaard, Katrinelund, Grønlund findes, men L. Bjerregaard fandtes ikke imellem.

Endelig henvendte jeg mig til en fjern Slægtning, Professor, Landinspektør, P. Thygesen, København, om hvem jeg vidste:

at han havde slægtshistoriske Interesser, og det viste sig, at han var den rette Mand at komme til. Han gjorde et meget stort Arbejde for Sagens Opklaring i Matrikelsarkivet i København og sendte mig en Redegørelse derfor samt Resultatet.

Det fremgaar heraf, at den første Bevilling til Lindbjerg Hovedgaards Udparcellering blev givet 1790, ikke 1794, som angivet i „Trap“, og den anden Udparcellering 1797. Endvidere sendte Professor Thygesen mig følgende:

Forfatterens Fødehjem »Lille Bierregaard«
(Stuehuset er opført siden; i Udhuset ses Rester af det gl. Stuehus).

Uddrag af Dokumenter angaaende Thorlundgaards og Bjerregaards Udparcellering.

Til

Det Højkongelige Rentekammer i Kjøbenhavn.

Underdanigst Promemoria.

Da jeg Mads Christensen paa Thorlundgaard af Lindbjerg, Hovedgaards Mark . . . har fundet, at min Gaards Jorder vare flere og vidtløfterigere, end jeg bekvem og behørig efter min nuværende oeconomiske Forfatning kunde drive, har jeg ladet samme lovmæssig opmaale og taxere samt i 3 Parceller afsætte . . . (af hvilke de 2 ønskes afhændet).

Saaledes har ogsaa jeg, Jens Kudsk, Afbygger paa samme Hovedgaards Mark, fundet, at der af mit paaboende Sted kan dannes 2de bekvemme Boelsteder. Til den Ende er og samme

Jorder lovlig opmaalte, taxerede og i 2de Parceller ansatte i Hartkorn.

Parcellen Nr. 1 beholder jeg selv med dens Hartk. 2 Skp. 2³/₁₂ Alb., men Nr. 2, Hark. 1 Skp. 1 Fdk. 2²/₃ Alb., beder jeg at maatte afhænde til at bygges paa og beboes.

Saaledes bønfalder vi da begge om det høje Collegiums naadigste Approbationer.

Lindbjerg Mark i Ribe Amt, den 28. Oktbr. 1800.

Underdanigst

Mads Christensen.

Jens Kudsk.

Uddrag af Landinspektørens Taksations-Erklæring til Udparcellering af Bierregaard.

Efter Begiering af Selvejer Jens Kudsk paa Bjerregaard, Afbygger paa Lindbjerg Hovedgaards Mark, haver jeg beregnet og inddelt efter medfølgende Taxations-Forretning tvende Parceller kjøbte fra Lindberg under Nr. 15 og 18. Nr. 15 staar for Hartk. 2 Skp. 3 Fdk. $\frac{2}{3}$ Alb. Nr. 18 for 3 Fdk. $1\frac{1}{4}$ Alb., ialt 3 Skp. 2 Fdk. $1\frac{11}{12}$ Alb. Parcel Nr. 1 tildeles 2 Skp. $2\frac{3}{12}$ Alb., Nr. 2 tildeles 1 Skp. 1 Fdk. $2\frac{2}{3}$ Alb.

Uddrag af Rentekammerets Approbationsskrivelse af 20. Dec. 1800.

Til

Herr Kammer- og Stiftsamtmænd Moltke.

Kammeret tillader Selvejer Mads Christensen . . . (fra den ham paa Lindbjerg Hovedgaards Mark tilhørende Gaard . . .) at afhænde . . .

Ligeledes tillader Kammeret Selvejer Jens Kudsk for det ham paa bemeldte Hovedgaards Mark tilhørende Sted, Bjerregaard kaldet, der staar for Hartk. 3 Skp. 2 Fdk. $1\frac{11}{12}$ Alb., at afhænde 1 Skp. 1 Fdk. $2\frac{2}{3}$ Alb. . . , hvilket herved tjenstligt tilmeldes Herr Kammerherren til behagelig Efterretning og Bekiendtgørelse for Vedkommende.

(NB. Det i Klammer anførte er angivet af Afskriveren).

I en Indberetning af 1803 til Amtmand Moltke fra By- og Herredsfoged L. Fogtman, Varde, med en Redegørelse for Salg af Gods fra Hovedgaarde anføres følgende: Paa Parcel Nr. 15. 16 og 18 samt Eng Nr. 6 og 7 er Auktionsskøde af 13. Juni 1798 (affattet og udstedt) . . . Det er netop Nr. 15 og 18, der nævntes oven for som tilhørende Jens Kudsk paa Bjerregaard.

Denne Jens Kudsk er sikker den samme, der i Mandtalslisten for 1787 benævnes Jens Bierg, da Kusk paa Lindbjerggaard hos Ejeren Jørgen Haahr. I Mandtalslisten for 1801 kaldes Ejeren af Bierregaard Jens Jensen, men i en Indberetning 1805 fra Proprietær Borgen, Lindbjerggaard, hedder Ejeren af Bierregaard Jens Kudsk. Antagelig er Jørg. Haahr og hans Kusk (Jens Bierg) blevet enige om, at sidstnævntes Ejendom skulde hedde Bierregaard, der findes heller ingen „Bjerge“ ved Bjerregaard. Om Jens Kudsk ved den nuværende Ejer af Bjerregaard af at sige. Omkring 1825 gik Gaarden over til en Datter og hendes Mand Kjeld Nielsen (Kusk), derefter i 1845 til Frederik Asp, som igen solgte Gaarden c. 1857 til Hans Plauborg, der afhændede den til Sonnik Clausen, som overtog Gaarden o. 1877. I 1903 overtog Kristen Foersom Gaarden, hvis Søn, Niels Foersom, er den nuværende Ejer.

Men Lille Bjerregaard, ja, det var den udparcellerede Del af Bjerregaard paa 1 Skp. 1 Fdk. $2\frac{2}{3}$ Alb. Hartk. Det viste sig nemlig ved Eftersyn i Protokollerne for Matriklen af 1844 (den ny Matrikel), at det gamle Hartkorn for Matr. Nr. 16, som er L. Bjerregaards nuværende Matr. Nr. netop er 1 Skp. 1 Fdk. $2\frac{2}{3}$ Alb.

Altsaa er min Fødegaard, L. Bjerregaard, fremstaaet efter Bjerregaards Udparcellering 20 Decbr. 1800⁴⁷⁾ og fik ved den ny Matrikulering nyt Hartk. 4 Skp. „Fdk. „Alb. Men om den første Ejer var Mads Jensen Krog — sandsynligt er det — er endnu ikke opklaret. —

Mads J. Krogh solgte altsaa sit Sted paa Lindbjerg Mark til Jens Nielsen fra Stundsigt, Skøde af 3. Aug. 1814, for en Købesum af 333 Rdl.

Jens Nielsen solgte sit Sted, Skøde af 19. Jan. 1823, til Salomon Nielsen (vel en Broder) fra Stundsigt for 100 Rdl. Sølv. Det var jo i Pengekrisens Tid. Ved Statsbankerotten i 1813 reduceredes Sedlernes Værdi til $\frac{5}{48}$, medens deres Kurs endog kun var $\frac{1}{14}$, og de reducerede Sedler fik først Parikurs 1838. Betaling i Sølv var det reelleste, men saa blev Priserne smaa, Tiden var yderst fattig.

Hertugdømmerne havde fra 1788 deres egen Speciebank i Altona, hvorfor de slap for de mange Pengesedler. Regeringen

⁴⁷⁾ Dog ikke opført som selvstændig Ejendom i Januar 1805, men for Aaret 1807 med Mads Jensen Krogh som Ejer.

udstedte i Kongeriget, og for den Uret og Forvirring, der fulgte med. Sandsynligvis har Forholdene i økonomisk Henseende været bedre i Hertugdømmerne, mere stabile. Man ser da ogsaa, at Holstensk Curandaler benyttes her i Vestjylland helt op til Midten af 1800 Tallet, maaske nærmest som Værdimaalere.

En Speciedaler = 4 Kr., en Curandaler = 3,20 Kr., en Rigsbankdaler = 2,00 Kr. Begge de sidste deltes i 6 Mark, en Mark = 16 Skilling (to Øre). Desuden havde man prøjsiske Daler („Prøjsere“), der var 8 Mark = 2,66 Kr.

Salomon Nielsen solgte sin Ejendom paa Lindbjerg Mark, Skøde af 2. Sept. 1832, til Ungkarl Peder Helt Haahr. Hartkorn 4 Skp. 3 Fdk. 1¾ Album. Købesum 300 Rdl. Sølv.

P. Helt gik paa Aftægt 1870, kun 58 Aar gl., hvorefter Sønnen, P. Pedersen (Helt) overtog Ejendommen. Hans Enke solgte i 1908 L. Bjerregaard til en Dattersøn af Mads Pedersen (Thorlund)⁴⁸⁾, Mads Thorlund Jepsen, der endnu ejer den.

EN VESTJYDSK BONDES LIV OG GERNING

— FOR 100 AAR SIDEN

Peder Helt Haahr (1812—1883), Lille Bjerregaard i Ølgod Sogn, har efterladt sig en stor Protokol, som nu beror hos mig. Den er af stor Værdi for Slægten og har Betydning for historisk Forskning i det hele. I den findes Optegnelser om Fødsel, Giftermaal, Dødsfald, om Handel af Ejendom, Køb og Salg af mange forskellige Ting med vedføjede Priser, om Pottemageriet (benyttet af A. G. Jensen i hans Bog om Jydepotter), og hvad han i en lang Aarrække tjente med Violinen, om Laan af Bøger, Slagting, Vævning, Murstensbrænding m. m.

Om hans Overtagelse af L. Bjerregaard, skriver han: (han blev gift med Ejerens, Salomon Niensens Datter, Karen) Den 26. Sept. 1832, da jeg kom her til Bopæl, tog jeg det med 4 Køer, 1 Stud og 10 Fag Hus. Gæld, som jeg tog imod ogsaa, var ialt 251 Rdl. C.

Men desuden var der Aftægt at svare til 2 Familier, til den ene dog kun 3 Td. Korn. Man ser, at Salomon Nielsen efter 2½ Aars Forløb flytter til Frifelt. Kaarene har nok været trange paa begge Sider.

⁴⁸⁾ Se foran om „Thorlundgaard“.

Forsiden til den paa foregaaende Side omtalte Protokol.

Da Aftægtskontrakterne formentlig har Interesse for Slægten og tillige giver noget af et Tidsbillede, gengives de her.

Aftægtskontrakt

imellem mig Mads Krog og Salomon Nielsen. Han skal svare til Mads Jensen Krog 3 Td. aarlig, nemlig 1½ Td. Rug og 1½ Td. Byg, om Mortensdag det halve, og det andet halve om Majdag. Og alt forsvarlig, indtil den sidste ved Døden afaar.

Mads Jensen Krog.

Lindbjergmark, den 7. Decbr. 1830.

Salomon Nielsen.

Til Vitterlighed:

Jens Christen Christensen.

Peder Christian Hansen.

Aftægtskontrakt

mellem Salomon Nielsen og Hustru som Aftægtsnydere og Peder Helt Haahr som Aftægts giver.

1. Til Beboelse for Aftægtsfolkene indretter jeg forsvarlig den

østre Stue i Vaaningshuset, hvori anskaffes et Sengested, en Kakkelovn, en Klokke, 2 Stole og et Bord. Aftægtsfolkene nyder fri Adgang og Brug af Køkkenet. Dersom Aftægtsyderen finder for godt selv at bruge fornævnte Stue, indretter eller opbygger Peder H. Haahr 3 Fag Hus, som forsynes med Loftskud, Sengested, Vinduer og Døre til Aftægtsfolkernes Afbenyttelse.

2. Af det i Stedet nuværende Ind- og Udbo udtager Aftægtsfolkene det fornødne til fri Brug og Afbenyttelse, hvilket alt hjemfalder til Stedets Beboer ved deres dødelige Afgang.

3. Aftægtsfolkene beholder Adgang til og Brug af Gaardens Brønd, Bryggers og Vadskehus, Gruekedel og Bagerovn.

4. Ved Aftægtsfolkernes dødelige Afgang giver jeg dem en anstændig Begravelse efter Egnens Skik og Brug.

5. Af Korn og Fødvarer præsterer jeg aarligen i 2 Terminer, det halve til Majdag og det halve til Mortensdag, $1\frac{1}{2}$ Td. Rug, $1\frac{1}{2}$ Td. Byg, 2 Skp. Boghvedegryn, i Mangel af Boghvede $\frac{1}{2}$ Skp. Havregryn, fra Mikkelsdag til Majdag 1 Kande nymalket Mælk, fra Majdag til Mikkelsdag næstkommende den bedste Ko at malke. 12 Pund tør Fisk, 8 Pund tør Flæsk uden Ben. 200 Stk. Hønsæg. Kornet, som skal være ren, sund og godt, kører jeg fra og til Mølle, naar Aftægtsfolkene forlanger, uden Betaling.

6. For Aftægtsfolkene fodrer og græsser jeg med min egen Faareflokk 2 Faar og deres Yngel. Ifald Faarene skulde uddø formedelst tilstødende Uheld, saa skal der være halv Skade paa begge Sider.

7. Endvidere leveres dem Fødevarer, en Kande Brændevin til Jul, en Potte ditto til Paaske, en Potte til Pinse, 8 Pund Tobak, 1 Pund Kaffeboer, 1 Pund Sukker, 1 Pund Cikorie, 8 Pund Hør, samt i Stedet for Humle og Salt 1 Rdl. Kurant.

8. Naar forlanges, hjemkøres til Aftægtsfolkene aarligen i rette Tid 20 Læs Tørv, 150 Stk. pr. Læs — og opsætter disse i deres Tørvehus.

9. Til Haugejord indhegner jeg forsvarlig sønden for Stedet et Stykke af 10 Kvadratalens Størrelse.

10. Skulde Aftægtsfolkene finde for godt at flytte til andet Sted med deres Aftægt, da skal jeg, Peder H. Haahr, levere dem Aftægten paa deres Bopæl, naar samme ikke er over 2 Mil fra mit Sted. Hvad der af Aftægten ikke kan leveres dem, betales med Penge hvert Aar efter Skønsomhed.

11. I Aftægtsfolkenes Alderdom og Sygdomstilfælde skal Stedets Beboere forrette det fornødne for dem og gaa dem til fornøden Hjælp.

12. Skulde Mads Krog og Hustru, som ogsaa nyder Aftægt af Stedet, dø førend Stedets Aftægtsfolk, da leverer jeg Salomon Nielsen og Hustru 4 Skp. Rug og 4 Skp. Byg mere aarlig.

13. Kan Salomons Hustru fortjene noget ved at gøre Potter, da skal den halve Fordel deraf tilhøre Stedets Beboere, naar samme indbjærger, hvad dertil behøves.

14. Aftægtsfolkenes Offer betaler de selv, saalænge de er i Stand til at fortjene noget.

15. Ved Aftægtsfolkenes Død skiftes og deles deres Gangklæder imellem deres Børn. Naar den ene af dem ved Døden afgaar, svares kun det halve af forestaaende Aftægt.

16. De heri benævnte Præstationer er anslaaede til 40 Rbd. Sølv, som for 5 Aar udgør 200 Rbd. Sølv

Dette til Bekræftelse under vore Hænder i Vidners Nærværelse.

Skrevet i Varde, d. 2den September 1832.

Som Aftægtsnyder:

Salomon Nielsen.

Som Aftægtsyder:

Peder Helt Haahr.

Til Vitterlighed:

Peter Holst. Thyge Baci.

Læst inden Øster og Vester Herreders Ret d. 12 Sept. 1832.

Forening.

Da jeg, Salomon Nielsen og Hustru, Abelone Jensdatter, til 1ste Maj d. Aa. flytter fra vores hidtil havende Opholdssted paa Lindbjergmark til Stedet Frifelt, der er beliggende paa den Chresten Nielsen, Cathrinelund, tilhørende Hede, saa er med Hensyn til denne Aftægtskontrakt, som under 2den September 1832 imellem os og herværende Steds Beboer, Peder Helt Haahr, er oprettet, indgaaet følgende Forening:

1. Om 1ste Maj 1835 flytter jeg, Salomon Nielsen og Hustru, som meldt til førnævnte Sted Frifelt, og fører vi dertil med os alt. hvad vi paa Aftægten har udtaget, hvilke Ting altsammen efter vor Død bliver Aftægtsyderen uvedkommende, hvorimod

Bekostningerne ved vor Begravelse samt den betingede Tilsyn og Pleje i Sygdomstilfælde bortfalder.

2. Den os efter ermeldte Kontrakt betingede Ophold af Korn og alt, hvad som kan føres, leveres os af Aftægtsyderen i vor nu tiltrædende Opholdssted 2de Gange aarlig, nemlig om Majdag og Mortensdag, dog er herhos aftalt, at jeg eller Kone i Forvejen møder hos Aftægtsyderen for at paase Maal og Vægt. For det i Kontrakten forlangte Hør betales aarlig 1 Daler Curant.

3. For Mælken betaler Aftægtsyderen os aarlig 4 Rdl. C., der tilligemed de for Hørrer samt Humle og Salt betingede 2 Rdl. udgør 6 Rdl., hvoraf det halve betales om Maj — og det halve om Mortensdag, hvorfor dog bemærkes, at da jeg, Salomon Nielsen, til Afdrag herpaa af Aftægtsyderen har modtaget en Ko til Værdi 16 Rdl., saa er han, Stedets Beboer, fritaget for at betale den for Mælken betingede aarlige Afgift i 4 Aar fra Majdag dette Aar at regne.

Endnu bemærkes, at saafremt jeg, Salomon Nielsen, og Kone begge skulde ved Døden afgaa, førend ermeldte 4 Aars Forløb, da tilbagebetaler vore Arvinger til fornævnte Peder Helt Haahr eller Stedets Beboer, hvad som af forbemeldte 16 Rdl. til den Tid ej er forfalden.

For Husværelse, Brændsel og Haugejord m. m. betaler Aftægtsyderen os en Gang for alle 10 Rdl. H. C., der i Følge vor Aftale betales i førstkommende Juni Termin til Chresten Nielsen, Cathrinelund.

For de i Kontrakten benævnte Faar at fodre og græsse gør han os aarlig 2 Dages Spand eller Pløjearbejde, nemlig 1 Dag om Foraaret og 1 Dag om Efteraaret, hvortil Tilsigelse maa ske 2 Dage i Forvejen.

Vor Brændsel graver han paa vor nu tiltrædende Steds Hede, røgter og hjemkører samme, alt i rette Tid.

Flytter vi fra Stedet Frifelt andet Steds hen, da bliver vort Brændsels Leveren Aftægtsyderen uvedkommende. Isaa Fald tilføres vor betingede Ophold os ikke heller længere Vej.

Endvidere er aftalt, at Peder Helt Haahr eller Stedets Beboer efter 6 Aars Forløb fra Dato aarligen tilfører os 1 Læs Potteler, hvorimod der aarligen, saa længe min Kone kan forfærdige Lerkar, leveres Aftægtsyderen 10 sorte Sætter, samt desuden 1 Stk. af hver Slags af det sorte Pottetøj, som forfærdiges.

Jeg, Salomon Nielsen, kan ikke nogen Tid forlange at drage tilbage til vor nu fratrædende Opholdssted.

At denne Forening saaledes paa begge Sider er indgaaet, dette bekræftes med vore Hænders Underskrift vidnefast

Lindbergmark, d. 20. April 1835.

Salomon Nielsen,
Aftægtsnyder.

Peder Helt Haahr,
Aftægtsyder.

Til Vitterlighed:
Jens Nielsen, Letbæk Mølle.
Jens Christensen, Hulvig.

Læst i Øster og Vester Herreders Ret, d. 3. Juni 1835.

Ejendommen, som P. Helt købte i 1832 (han var da kun 20 Aar), var paa 20 Td. Land Agerjord, dog næppe alt opdyrket, og 4 Dagslæt Eng i Engebæk. Senere købtes i 1840 2 Dagslæt Eng i Skivild, som skulde koste 95 Rd. H. C. 1853 købtes atter 2 Dagslæt Eng, denne Gang i Engebæk, for 200 Rd. 4½ Specie. Herom skriver han: De 4½ Specie er betalt, jeg udstedte et Brev til Nikoline Kirstine Andersen (senere gift med N. Møller i Letbæk) paa 320 Rdl. Rigsm., som blev betalt 11/6 1855 til Anders Mortensen (Fader til N. K. A., boende i Gammelgaard).

Allerede 1856 købte P. Helt en Hedeparcel fra Lindbjerg Østermark ved „Saksens Vase“, 7 6000/14000 Td. Land à 85 Rdl. Rm., ialt 631 Rd. 2 M. 9¹/₇ Sk.

Som det ses, har han udvidet Ejendommen betydeligt, og saa har han i samme Tid bygget: 1835 Østre Hus 5 Fag, 1838 Vestre Hus 4 Fag, 1848 Stuehus 7 Fag og reparerede det gamle. Sidstnævnte Byggeri kostede ialt for Tømmer og Træ m. m. 150 Rd. 2 M. Mursten brændte de selv.

Dette Stuehus var mit Barndomshjem til mit 10. Aar, 1886, da min Fader byggede nyt, til Dels af de gamle gode Sten.

Der var Køkken med Stengulv og aaben Skorsten over Fyrstedet, hvorfra ogsaa fyredes i Bilæggeren i Stuen. Denne sprang frem som en Udbygning (Kvist), og da det var i Nordsiden (Salsen laa i Nord), var det en kold Stue at opvarme. Der var i min Tid Brædegulv med paastrøet Sand. I Stuen var to Alkovesenge med Omhæng for, til højre Moders, til venstre Faders, midt for, ved Vinduerne, en Slagbænk til at sove i om Natten og sidde paa om Dagen, foran den Bordet, Hylde til Sætter (sorte Lerfåde til Mælk) over Køkkendøren.

Stuen var baade Dagligstue, Spisestue og Sovekammer. Her sad min Moder og spandt de lange Vinteraftener, Fader kartede eller bandt Halmkurve og læste vel ogsaa lidt, og vi Børn lærte Lektier.

En Dør førte ind til en pænere Stue, der laa mod Syd, her var Langbord med faste Bænke langs Ydermuren og Bordenderne. Herinde hang min Faders Violin. En Skænk var indmuret i Skærvæggen, dens Bagdel gik ind over Faders Seng, den kan jeg endnu se for mine Øjne.

Saa var der mod Vest en Storstue med Lergulv til Skabe og Kister, og her stod en Stabeseng (fritstaaende Seng) og Bedstefaders Drejelad.

Fra denne Stue kunde man gaa ind i Aftægtsstuen, der var i den vestre Længe, med tilhørende lille Køkken.

Hvorfor Stuen mod Syd ikke brugtes til Opholdsstue, synes underligt, men det maa vel have været af økonomisk Grund og for at spare Husmoderen for alt for meget indendørs Arbejde, der var jo haardt Brug for hende i Stald og Mark. —

P. Helt var i flere Henseender en fremrangende Mand, som min Fader altid omtalte med stor Respekt. Hans Barndom og Ungdom faldt i de svære Aar efter Napoleonskrigene, Statsbankerotten og den følgende fattige Tid i Tyverne, man vænnes til en Nøjsomhed, som vi næppe gør os Begreb om, og Tidens Alvor prægede ogsaa Barnesindet.

Skolegangen har været indskrænket, Skoleanordningen af 1814 med dens Krav om mere af Børnenes Tid til Skolegang vakte megen Modstand i Vestjylland og var ikke saadan at gennemføre i en Ruf. Antagelig har P. Helts Moder været en oplyst Kvinde, hun var jo til Dels opdraget paa Hennegaard, og hun har nok givet sin førstefødte den første Undervisning og ofte rakt ham en hjælpende Haand i boglig Henseende. Men man undres over, hvor vidt han naaede, især i Regning. I den nævnte Protokol findes Rentesberegninger med store Brøker, skrevet med en tydelig, omend ikke flydende Haandskrift, det ser næsten ud til, at han har moret sig med store Tal. T. Eks.: 1848 brændte vi en halv Ovnfuld Sten og blev

2925 helbrændte Sten	à 100	3 M. 8 Sk.	er 17 Rd. 6 Sk.
540 Mellemsten	à 100	2 M. 8 Sk.	— 2. 1. 8.
750 Blegsten	à 100	1 M. 8 Sk.	— 1. 5. 4.

Saadan kunde man blive ved. Han maa have haft en dygtig Regnelærer og Anlæg.

Intet Under, at han før sit Giftermaal blev Lærer i N. Bork — vel sagtens Omgangslærer —, og denne Gerning fortsatte han en Tid i Skonager, Næsborg S. efter sit Giftermaal.

Usædvanlig tidlig, ikke fyldt 21 Aar, giftede han sig ind paa L. Bjerregaard. Man fortæller, at han blev fri for Soldatertjenesten paa Grund af, at han var plovdrivende Husmand. Bestemmelsen herom blev snart ophævet, da mange benyttede sig af at omgaa Loven.

Som ovenfor nævnt udvidede P. Helt flere Gange sin Ejendom ved Køb af Jord, saa den kom op paa 1 Td. Hartkorn, ligesom han ogsaa byggede flere Gange. Det kan altsaa skønnes, at det er gaet godt fremad for ham i økonomisk Henseende. Hertil maa bemærkes, at Tiden efter 1830 i det hele var en Opgangstid, omend Indtægterne, maalt med vor Tids Alen, længe var smaa.

Protokollen er i det væsentlige ført i 25 Aar, fra 1832, da han overtog Bedriften, og til 1857. Den indeholder mange Ting om Køb og Salg, men desværre findes der ikke en samlet Opgørelse over Indtægt og Udgift i de forskellige Aar og dermed Slutresultatet. Jeg maa derfor nøjes med at give Udpluk af Bogen til Belysning af en mindre Jordbrugers Kaar i dette Tidsrum, og trøste mig med, at der næppe findes saa fyldige Oplysninger andetsteds om disse Forhold, skrevet af Jordbrugeren selv.

Om Avlen skrives: 1837. Kartoffelavl. 10 Td. i den østre Kule af de hvide og i den vestre 4 Td. 2 Skpr. ogsaa af de hvide og 6 Skpr. af de lange Nyre og 2 Td. af de gule, ialt 17 Td. Desforuden har vi 3 Td. i Kurvene til at spise i Vinter. — Det synes at være en stor Kartoffelavl paa de Tider. Man ser da ogsaa, at P. Helt i 1838 har solgt af Avlen, saaledes fik Thomas Christian 2 Td., der kostede 1 Rd. 5 M. 8 Sk., ogsaa andre købte.

Endvidere: 1842, 5. Sept. fik vi ophøstet, og da havde vi ialt 10 Traver Rug, 15 Traver Byg, 24 Traver Havre og 1 Bærestak Boghvede, og paa Engebæk fik vi 7 Læs Hø og 3 i Skivild, som alt blev godt indbjerget, ligeledes Kornet, da det ikke haver regnet, siden vi begyndte at høste. Sommeren 1842 var meget tør, det sidste Regn var midt i April, og siden er der ikke kommet synderlig meget inden efter Mortensdag. Vi fik dog lidt, naar vi trængte haardt. — Aaret før var Avlen dog kun lidt

større. 1852 har sikkert været endnu ugunstigere, herom meldes: da avlede vi ikke mere Rug end Aftægtskorn, 4 Skp. til Sæd og 6 Skp. til vor egen Føde. Det var noget af en Katastrofe dengang, naar Rugsæden slog fejl. Det trøster dog noget, naar der lige efter fortælles, at 6. Marts er Byg optærsket, og paa Dagligstueloft er 2½ Td. og 10 Skp. til Gryn og 4 Skp. Efterkorn.

I de Tider levede man saa godt som udelukkende af egen Avl og egne Frembringelser. Af Rugen blev bagt Brød, det var Hovednæringsmidlet, det skulde der fares varsomt med, at intet gik til Spilde, det var næsten Helligbrøde, om det skete; maaske hænger det sammen med Bønnen: Giv os i Dag vort daglige Brød. Det var heller ikke let dengang at købe Rug, naar der var Misvækst paa Egnen. — Dejligt var det at komme i Seng om Aftenen, naar Moder havde bagt og lagt de varme Brød oven paa Dynen ind til Sengetid, det var lunt, og hvad Duft er vel bedre end den af nybagt Brød! — En Del af Byggen blev „pillet“ paa Møllen til Gryn, af disse lavedes Surgrød, kogt i Kærnemælk, en kraftig Nadverkost. Ofte blev Gryden med den ikke helt færdigkogte Grød svøbt ind i gammelt Tøj el. l. og sat ind under Dynen det var ogsaa en behagelig Sengevarmer. Herfra og til Kogning i Høkasse var egentlig ikke noget stort Spring. En anden Del af Byggen blev lavet til Malt, og saa skulde der brygges Øl. Men der skulde jo købes adskilligt: Jernvarer, Træ, Redskaber, Husgeraad, lidt Kolonial, Fodtøj, m. m. Skat skulde betales og Renter svares, derfor maatte en Bonde ogsaa have noget at sælge. Korn var der næppe meget at sælge af her paa Egnen, navnlig paa ny Brug som L. Bjerregaard, men noget solgtes dog herfra, saaledes 1841 2 Td. Havre for 2 Rd. 3 Mk., 1843 2 Td. Havre à 7 M., igen 2 Td. Havre for 2 Rd. 2 Mk., igen 1 Td.

Det var dog som nu særlig Husdyrene, der gav Indtægter i rede Penge. P. Helt drev hele sin Tid Ejendommen med Stude, men kom dog „ogsaa med“. De løb ikke løbsk — „skjennede“ ikke — men naar de blev bissegale for en Vogn f. Eks., var der ikke andet at gøre end lade dem bisse, til Uvejret drev over, holde dem i den Jernkrampe, der gik over deres Næse, kunde man ikke. Stærke var de og gode til at brække Hede, og de sank ikke let ned i blød Bund. De vrikkede sindigt af Sted, imens det knirkede i Studepuderne, og der var næppe andet end det Skarns Utøj, der kunde bringe dem ud af Fatning. Studene

kunde ved Salg give en god Skilling, sandsynligvis blev de derefter fedede i „æ Sønden“. I Aaret 1838 solgte P. Helt en sort Stud for 24 Rd., en do. 29 Rd. 1 M. 8 Sk., 2 do. for 37 Rd. 3 M. 12 Sk., det var dog Penge. — I 1855 solgte han en Stud for 99 Rd. 1 M. 4 Sk., men det var Rigsmønt, som ogsaa er brugt andetsteds fra dette Aarstal.

Antallet af Køer i 1837 var 5, undertiden synes der kun at have været 3 eller 4. Det er jo det store Forbrug af Roer og Krafftoder, der har sat Besætningen op i vore Dage.

I 1838 er der solgt Vintersmør for 2 Rd. 4 M. 2 Sk., Sommermør for 21 Rd. 1 M. 3 Sk. Priserne varierer fra 7 til 9½ Sk. pr. Pund. Smørret er solgt til mange forskellige, mest Opkøbere fra Egnen, for en Del Høkere, men vist ogsaa omløbende Opkøbere. — I 1855 er Prisen steget til c. 25 Sk. pr. Pund, en ganske god Pris, ialt leveret Smør dette Aar for 66 Rd. 2 M. 2 Sk. Rigsm., P. Helts tredje Kone har nok været flink til Smørslavning, et Arbejde, der ingenlunde var let under de primitive Forhold. Mælken blev siet i Sætter — sorte Lurfade — og sat paa Hylde i Stuen, hvor den foruden at samle Fløde ogsaa samlede paa Støv og daarlig Luft. Efter en Tids Forløb blev Fløden løsnet fra Sættens Sider med en Finger og blæst af i en Beholder eller den blev taget af med en Skumske. Naar man havde et passende Kvantum, skulde der kernes, det var ofte Mandens Bestilling. Jeg husker fra min Barndom, at Fader og Moder var i Færd med Kerningen i Køkkenet om Morgenen, mens jeg endnu laa i Sengen. — Den simpleste Form for en Kerne var en høj Træstrikke, der spidsede opad, deri kom Fløden, og en Kernestang med en Fodskive for neden med Huller i bevægedes op og ned, til Smørret kom — hvis det kom, thi det kneb undertiden med at faa Smør, man var jo ikke stærkt inde i Bakteriologien. — Der var ogsaa større Kerner, Svingkerner.

Faar var der mange af. De var nøjsomme, forholdsvis billige at holde, idet de kunde skaffe sig Føden ude en stor Del af Vinteren, og saa var det jo næsten en Nødvendighed med Slatgning af Faar og Nedsaltning af Kødet til næste Aars Forbrug, desuden gav det Uld til Klæder og Strømper, uldne Lagener og Skjorter. Hvad skulde Kvinderne bestille de lange Vinteraftener, hvis de ikke havde Spinderokken at ty til? Endelig fik man Talg til Lysestøbning. „1853 indtil Jul støbte vi 9 Pund Tælg i Lys“ skriver P. Helt. Det var en morsom Handling for Børn at være

med til, man kunde se, hvordan Lysene voksede, blev til Praase og mere statelige Lys, der blev gemt i en Leddike i den store Kiste, og saa var Julen nær.

Skønt Faar var en Nødvendighed i Datidens Bondebrug, undres man dog over det store Antal, P. Helt satte til Vinter — 9, 10, 11, 12 Stk. Saaledes skrives: 1844 om Efteraaret satte vi til Vinter 2 gamle Gildinger, 1 Gildlam, 2 gamle Faar, 2 Gimmerer, 1 Vædderlam, 1 Aalam, ⁴⁹⁾ ialt 9, og saa føjes til: G. g. a. d. m. l., det vil sige Gud give, at disse maa lykkes, et Vidnesbyrd om, hvor stor Betydning Faareflokkens Trivsel og Frugtbarhed havde for Hjemmet, det er næsten, som Faaret staar Bondens Hjerte nærmere end de øvrige Husdyr. Man var jo i de Dage i langt højere Grad end nu inde paa Selvforsyning. —

En saadan Faareflok kunde gøre lyst paa en Græsmark, og hvad med Lammene, saa længe de gik løse og besøgte Kornmarkerne! Man havde da ogsaa Mundheldet: Puds, hallov, æ Foer er o æ Rov! Var der endda rigtig Udslag eller store Hede eller Mosestrækninger, men L. Bjerregaard var jo en mindre Ejendom, og Heden der stærkt svindende. Desuden var den gamle Ronnevædder ikke ufarlig for mindre Børn, den kunde faa i Sinde at bukke. Jeg husker, at der mellem os Søkende blev talt om, at vi i Nødsfald kunde lægge os i en Agerfure og der søge Dækning.

Svineholdet var lille. Det ser ud til, at der kun holdtes 1 à 2, og sædvanligvis blev der slagtet et Svin henimod Jul. Morsomt nok har P. Helt opført, hvad hver Del af den slagtede Gris vejer, saaledes:

Svin slagtet d. 29. Novbr. 1843.

Ryg vejet	1	Lispund	6	Pund.
Ribben			10	—
Flommer			8	—
Frambøste	1	—	8	—
Meldside	1	—	—	—
Bagbøste	1	—	8	—
Bagbøste	1	—	7	—
Meldside	1	—	1	—
Frambøste	1	—	8	—
Hoved			13	—
Daubag			3	—

Ialt 11 Lispund 8 Pund.

Den Dag har der været stort Skraal paa L. Bjerregaard.

⁴⁹⁾ Gimmer = et aargammelt Hunfaar.
Aalam = et Hunlam.

FORSKELLIGE OPTEGNELSER FRA PROTOKOLLEN

Foruden det hidtil omtalte findes mange Optegnelser, særlig vedrørende Handel, Skyld og Tilgodehavende, tilsammen med til at give et Billede af Livsvilkaarene for 100 Aar siden i et mindre Bondehjem. Mærkeligt er det at se, hvor ofte der er laant Penge ud i mindre Summer og laant igen, det synes, som om Pengene tit slap op, og saa hjalp man hverandre.

Her anføres enkelte Poster:

1833 udgivet i Offer til Pinsedag til Præsten 1 M., til Degnen 8 Sk.

1836, 3. Feb. Jordemoderløn 2 M. (min Faders Fødselsdag).

2. Paaskedag. Min Kones Offer 1 M. 8 Sk. til Præst, 13 Sk. til Degn.

Ialt i Medgift med min Kone i rede Penge 80 Rd. (det er hans 2den Kone, Karen Bertelsdatter).

1836. 1 Spinderok 1 Rd. 4 Sk.

1839 købt 22¼ Pund Hør à 17 M. (skal være pr. Lispund = 16 Pund) 3 Rd. 5 M. 10 Sk. Der er købt Hør flere Gange, den maa have været dyrket her paa Egnen.

1840. Underfoer til Skygge paa Karens Hat 13 Sk.

Hattens Omsyning 1 M 9 Sk.

1840—41. Skrædderløn for en Kjole til mig 1 M. 8 Sk., en Trøje 10 Sk., Bukser 8 Sk., Vest 6 Sk.

1843 kom fra Væveren Marie et Stk. sribet 4 Seel Vadmel, som skal være en Dyne 15 Al. lang, 35½ Tm. bred, 28 M. i Væveløn, fra Stampe kom 11 Al. 1 Tm. lang, 29 Tm. bred, Stampeløn 14 M. 13½ Pund Garn er i denne Dyne. — (Tøjet er altsaa krympet ved Stampningen).

1844. Hentet ½ Læs Fisk, 16½ Snes Hvilling, 16 Torsk, 2 Skader, 50 Stk. Skuld og betalte derfor 2 Rd. 2 M. Fiskene er nok hentet ved „æ Gaf“, Nyminde Gab, det har været en drøj Tur med Studespand. Der solgtes saa af Læsset.

1844 købt en C Klarinet 3 Rd. 2 M.

1845. En Violin købt 3 M. 6 Sk. (til min Fader, han var c. 9 Aar gl., det har nok været en lille Størrelse).

1850. Skyldig Frands Nielsen Slot for Kirkeklokkens Ringning 15 Sk. Chr. Hammelsvang for Graven at kaste 1 M. 12 Sk. Degnen Lindvig for Sang ved Graven 2 M. 8 Sk. (1850 døde hans 2den Hustru).

1853. Skind sat paa mine Bukser 6 Sk.

1854. Købt et Par Grise 8 Dage før Jul, kost 3 Rdl. Kurant.
1855. Samme Grise solgt 9. Maj og skal koste 20 Rd. Rigmønt. Her er Overgang fra Kurantdaler til Rigmønt.

POTTEARBEJDET

Fremstillingen af sorte Potter stammer uden Tvivl fra Oldtiden, men efterhaanden begrænsedes Fabrikationen i det væsentlige til Vardeegnen, særlig Ø. Horne Herred. Her var godt Materiale, en Slags Blaaler, og her trængte man til en Hjemmeindustri, der gav rede Penge, fattig som Egnen var. Andre Egne havde deres Specialitet: Kniplinge-Fabr. ved Tønder, Træskotilvirkning i Midtjylland, Hosebinding i Hammerum og Lysgaard Herreder.

Naar min Fader som Soldat i Ekernførde paa Spørgsmaalet om, hvor han var fra, svarede, at han var fra Vardeegnen, lød det: Naa, det er der, de laver de sorte Potter, og det lød i hans Øre med en noget nedsættende Klang. Ekernførdeboerne havde vel ogsaa haft Besøg herfra af de nøjsomme, gammeldagsklædte Pottemænd, der endog naaede helt ned til Mecklenborg med deres Varer.

Der lavedes Sætter (Mælkefade), Gryder, Kaffekander, Pander, Urtepotter m. m. Jeg mindes endnu fra min Barndom en saadan Pande med Hale, den blev brugt til Fedtsmørelse til Støvler. Ligeledes erindrer jeg en Kaffekande, hvori Kaffen ikke blev tragtet, men kogt, men da sang Jydepotterne paa deres sidste Vers, de egnede sig godt til de aabne Skorstene, hvor man foruden Klyne fyrede med de store Lyngtørv, der var stablet op uden for Huset i en Tørveklaad, men næppe saa godt til Komfuret. Støbegods, emaljerede Varer og Blikvarer holdt deres Indtog, brune og hvide Fade og Tallerkener afløste de sorte.

P. Helts første Kone lavede sorte Potter, ja, det er endogsaa sandsynligt, at Stedets første Beboere valgte denne Plads omkring Aaret 1800, netop fordi der fandtes Potteler her i det nordvestre Hjørne af Marken. Pottepiger forplantede Næringen fra Sted til Sted. For Aaret 1833 — det første Kalenderaar efter Giftermaalet — har P. Helt ført en Fortegnelse over Indtægt ved Pottemagerarbejdet, hertil maa føjes, hvad de selv har brugt. Dette Regnskab er jo ført samtidig med Salget og er maaske det eneste, der findes, hvorfor det er et historisk Aktstykke af Interesse:

	Rd.	M.	Sk.
Solgte Sætter til Grethe i Møllen og nogle andre Potter	5		10
— igen — til Borris 6 Stk., til Jens C. Jensen 5, ialt for			11
— Jens Christian i Vallund faaet 20 Sætter og 1 Kaffekande	2		2
— en 24 Sætter til Peter Christian i Medum og 1 Pot	2		4
— Jens Christian Grølund 6 Sætter			9
— Jens Christian Grønlund 18 Sætter	1		11
— Jens Christian i Medum 10 Sætter, igen 10	1		14
— Jørgen Gregersen 6 Snese talfærdig og 6 Tal à 3 M. 8	3	3	14
— Jens Mosgaard 4½ Snese talfærdig	2	3	12
— Ole Bank 5 Snese talfærdig og 5 Tal	3		6
— Niels Madsen paa Nørberggaard 6 Sætter			9
— Lindberggaard			7
— Lindberggaard			4
— Jens Mosgaard 7 Snese 5 Tal à Sn. 3 M. 4 Sk. ...	3	5	9
— Laurits Bjerg 3 Snese 4 Tal à Sn. 3 M. 6 Sk. ...	1	4	10
— En Gryde til Hans Agersnap			10
— Jørgen Gregersen 4 Snese 10 Tal à 3 M. 6 Sk. ...	2	3	13 ⁴ / ₅
<hr/>			
tjente ialt for Potter-Arbejde i 1833	20	1	13 ⁴ / ₅

I Læssevis solgtes Potterne i Snese og Tal, Jørgen Gregersen, Jens Mosgaard m. fl. er sikkert Navn paa Opkøbere, Pottemænd. Tal var Værdimaaler for de forskellige Potter. Een Potte kunde være 1 Tal, men der kunde ogsaa være to eller flere til 1 Tal, ligesom en stor Gryde kunde gøre det ud for 2 Tal. 6 Snese talfærdig og 6 Tal var ikke altid 126 Stk., men regnedes i Værdi derfor.

Pottemageriet har her været en Bibeskæftigelse og har i Nutidsmønt givet en Indtægt i 1833 paa c. 65 Kr. (det er jo Kurantdaler, „gamle Daler“ her er Tale om, en Daler K. = 3,20 Kr.), en ringe Sum maaske, men naar det ses, at en Stud kostede 16—17—18 Rd. 1 Td. Rug 2 Rd. 4 M., 1 Td. Byg 1 Rd. 3 M., er det en ganske god Biindtægt. — Næste Aar fødtes i Hjemmet en Søn, det blev Moderens Helsot, og Pottemageriet hørte op.

SPILLEMANDEN

P. Helt spillede paa flere Streng, ogsaa bogstavelig talt, han var nemlig Landsbyspillemand og af de gode. Han begyndte tidligt at spille, men hvem der gav ham Lysten dertil, og hvem der var hans Lærer, vides ikke. Maaske var Sansen for Musik en Slægtsarv, den gik i alt Fald i Arv til to af hans Sønner, Peder og Bertel, der begge blev habile Spillemand, omend de ikke naaede paa Højde med Faderen. Begge Peders Sønner, Peder Helt og Kristian, var ogsaa musikinteresserede og spillede Violin og Orgel, og 3 af mine Døtre har lært at spille Klaver, den ældste er Musiklærerinde og Organist ved Tistrup Kirke, og en af de andre har Organisteksamen.

P. Helt var en dygtig Musiker, han spillede akkurat og har efterladt sig flere Nodebøger, der naturligvis mest indeholder Dansestykker, deriblandt en smuk Vals, komponeret af ham selv, men der findes ogsaa enkelte andre Musikstykker. Ole Kjær, der var den betydeligste af jyske Spillemand paa disse Egne, var dog hans Mester. Ved en Markedsdag i Tarm mødtes de to, og P. Helt gav da Ole Kjær en Afskrift af en ny Dansemelodi. Sidstnævnte fæstede Nodebladet til Loftsbjælken — der var jo ikke ret højt til Loftet — spillede saa Melodien, og Folk dansede til den med det samme. Det var en ganske usædvanlig Præstation, som der blev talt om længe efter. ⁵⁰⁾

En anden Gang spillede P. Helt til Bal etsteds og saa da pludselig Ole Kjær træde ind ad Døren. Herover blev P. Helt nervøs og spillede forkert (meddelt af dennes Søn P. Pedersen (Helt).)

Lidt om Valsens Historie. ⁵¹⁾

Henimod 1800 begynder Runddans i Valsbane her i Landet, forud for den Tid var Rækkedanse og Kvadriller de mest brugte. Efter Aar 1806 begyndte man med Valsene, Svejtrit, Pirrevals og mange flere, som lærtes af Soldaterne, der havde været i Holsten, oplyser Lærer Storm fra Andst.

Valsen stammer sikkert fra en sydtysk Folkedans, Ländler. Denne Dans bestod af to Dele, den egentlige Dans, hvori de to dansende nærmer og fjerner sig fra hinanden, og en Efterdans, som forener Karlen og Pigen. Ländler blev ledsaget baade af Musik og Sang. „Ach, du lieber Augustin“ er en af disse Länd-

⁵⁰⁾ Efter Berntsen: Nogle jyske Spillemand.

⁵¹⁾ Se Grüner Nielsen: Folkelig Vals (Schönberg, 1920).

114 *Valse* of P. M. K.

lersange. Senere udskilte Runddansen sig fra den folkelige Ländler. Ordet „Vals“ (tysk „Walzer“ af walzen, dreje sig) blev senere Betegnelsen, ikke blot for den ny Runddans, men ogsaa for andre Pardanse. (Mærk: Holstens Vals i $2/4$ Takt, men denne Betegnelse Vals for andre end de egentlige Valse i tredelt Takt gik snart af Brug her. Som Regel var Valsedansene dengang adstadige, sirlige, Tempoet langsomt, undtagen i „Wiener Vals“.)

C. M. v. Webers „Aufforderung zum Tanz“, med dens fantasifulde, snart festlige, snart sagte henglidende Valserytmer blev en Fornyelse for Valsemusikken. Senere virkede Wienermusikere Lanner og Strauss omkring 1830 som Skabere af den moderne Musikform for Vals.

Hvad der dansedes for 100 Aar siden.

Ved en Optælling af Musikstykkerne i P. Helts Nodebøger viser det sig, at langt de fleste er Valse, 175, og Hamburger (Polka) 140⁵²⁾, og man faar derigennem et Indtryk af, hvad der særlig dansedes i hine Tider. De fleste er vel komponeret af hjemlige Musikere, og det undgaas ikke, at der er megen Lighed mellem mange af dem. Undertiden sporer man en original Idé, men Fantasien og den musikalske Sans har ikke været stor nok, hvad heller ikke var at vente, det er kun de sjældne faa, der i Musikken som paa andre Omraader naar det virkelig kunstneriske. P. Helt selv har komponeret en af de bedste Valse, Fættøren, Lærer N. P. Haahr ligedes en rigtig pæn Vals. — Ole Kjær og Aug. Hansen var af de bedste vestjydske Spillemande og havde Evner udover det haandværksmæssige. Sidstnævnte var født paa Juellingsholm i S. Omme, opholdt sig en Tid paa Hungeberg i Ølgod, blev Musiklærer paa Ranum Seminarium 1852 og døde 1872. Han omtales som „Gamle Andersen“ i Jakob Knudsens Bog „Jyder“ og i Thorvald Madsens Bog „Theilgaardslægten“. I hans Slægt var der mange musikalske Medlemmer.

Næst efter Valse og Hamburger i P. Helts Nodebøger kommer Mazurka med 20, Svebsk (Svejtrit, Trekant) med 9 og Hopsa ligeledes 9, Polka 7, Wiener Vals 6, Holstensk Vals 5, Marsch 3. Desuden findes en Del af, hvad man kalder Turdans eller Folkedans: Pirrevals, Firetur, Sekstur, Reinlænder, Polsk, Kontra, Fedel Mikkell, Fingerpolka, Syvspring, Skotsk, Tyroler-

⁵²⁾ Tallene gør dog ikke Krav paa absolut Nøjagtighed.

galopade Berliner. Musikalsk set staar disse Turdanse gennemgaaende over Samlingen af de før nævnte og var vel ogsaa kendt i videre Kredse. Muligvis har man ogsaa kendt flere Turdanse, der ikke er optegnet, i hvert Fald kendte min Fader ogsaa Polonnæse og Tretur.

Endelig findes i de gamle Noder Musikstykker, der ikke er beregnet til Dans, saaledes „Smukke Pige med det sorte Haar“ med Variationer, „Ach, du lieber Augustin“ med Var., „Livet er ofte skønt“ med Tekst, „O vil du være stille“ (Sang), „Allegretto“, „Kong August af Sachsens Byden“ (med Pizzicato) og Koraler. —

P. Helt spillede — som det ses af Protokollen — til Leg, Bryllup, Bal, Høstgilde, Bindegilde, Julebojel, Marked og gav Undervisning i Musik. Som den dygtige Spillemand han var, havde han et stort Omraade at virke i. Han spillede først og fremmest i sit Hjemsovn, Ølgad, men endvidere i S. Bork, Starup, Næsborg, Aadum, Hodde, Stenderup, Dalager, Tarm, Hoven, S. Omme, Grene, Grindsted, Lønborg, S. Vium, Janderup, Tistrup, Varde. Spillemandspengene kunde variere fra 4 Sk. ved en Skolefest og 10 Sk. ved et Høstgilde til 3 Rd. 4 M. 8 Sk. ved Tarm Marked, og 7 Rd. 2 M. Kurant ved et Bryllup. Indtil 1855 tjent ialt, siden han blev gift i 1832, 328 Rd. 5 M. 5 Sk. Kurant, har P. Helt selv opgjort det til. I de følgende 3 Aar er bogført ialt 76 Rd. 4 M. 8 Sk. Rigsm., bl. a. Bryllup i S. Vium 9 Rd., Tarm Marked 9 Rd. — Hermed slutter Regnskabet over Indtægt ved Musikken.

Kunde Spillemandshvervet saaledes give en ganske pæn Biindtægt, saa var der ogsaa store Strabadser og Besværligheder forbunden derved. Var det et Bryllup, det gjaldt, saa maatte Violinen i Skindposen, og derefter fulgte en Vandring til Fods ofte ad daarlige Veje, undertiden 2—3 Mil, fra den tidlige Morgenstund. Ved Bryllupsgaarden maatte der spilles, naar Gæsterne kom, Musik paa Vej til Kirken, en højtidelig Arie, naar Brudeparret efter endt Vielse steg til Vogns, Musik paa Vejen hjem, over Borde under Spisningen, til Dans det meste af Natten i Støv og daarlig Luft, derpaa Vandringen hjemad i Nattens Mulm og Mørke eller i den tidlige Morgenstund. Maa-ske var det et 2-Dages Bryllup med Musik een Gang til. — Markederne var vel noget lettere, men sikkert ikke hyggeligere.

Desuden var Spillemanden udsat for Faren at forfalde til

Brændevin. Min Fader har fortalt, at ved Gilder var det Skik, at Brændevinsflasken beroede hos Spillemanden. Naar der saa blev givet Spillemandspenge, blev der ofte kvitteret med en Dram, og saa var der Lejlighed for ham at „drikke vedkommende til“, og det kunde let blive for meget. P. Helt faldt ikke for denne Fare som saa mange andre, han havde Rygrad nok til at holde igen. Sandsynligvis har han i det hele og store holdt op med at spille til Dans efter Regnskabets Slutning i 1857, da var han 45 Aar.

Huslige Forhold.

P. Helt blev gift første Gang 26-12-32 med Karen Salomonsdatter. Dette Ægteskab — skriver han — varede kun 1 Aar 9 Mdr. Den 12. April 1834 blev vi af Gud velsignet med en Søn, og hans Navn blev Salomon Pedersen, og i en Tid af 23 Uger laa Moderen under smertelige Lidelser til den 24. September bortkaldte Gud hende ved en rolig Død fra mig og mit lille Barn. — Om Forsøg paa Hjælp mod Sygdommen berettes under „Nødvendige Udgifter“. 24. April ved Doktoren i Varde, Murfelt, 1 M. 8 Sk. for 1 Recept og paa Apoteket 3 M. 8 Sk. Det har ikke hjulpet, og Nøden har været stor for det unge Ægtepar, thi allerede d. 26. anføres igen Recept af Murfelt 2 M. og paa Apoteket 3 M. 5 Sk. Saa slides Dagene hen til 11. Juni, da blev Doktoren hentet og tog 3 Rd. 3 M. og Medicinen 2 M. 4 Sk. 16. Juni ligeledes en Recept og paa Apoteket. 19. Juni ligeledes. Intet hjælper. Saa søges kloge Mænd. Efter Jens Knudsens Raad 2 M. 1 Sk. Man læser videre: Først i Høslætten havde vi den kloge Mand i (ulæseligt) og tog 4 Rd. og Medicinen efter hans Raad der fra Holsted 3 M. 6 Sk. Det er rørende at læse om Ægteparrets Kamp for Livet, men alt forgæves.

Den lille Salomon flyttede med sine Bedsteforældre til Stedet Frifelt, og der blev han.

P. Helt sad imidlertid ikke længe Enkemand, allerede i Maj næste Aar giftede han sig med Pigen Karen Bertelsdatter fra Hessel i Hodde Sogn. I dette Ægteskab fødtes 3 Sønner: Peder, Bertel og Jens Christian, hvoraf sidstnævnte, der var Smed, døde som 20-aarig 1860. Ogsaa den 2den Hustru døde tidligt, 7. Jan. 1850, hvorefter P. Helt giftede sig s. A. 3die Gang med Pigen Ane Nisdatter fra Vejrup, S. Vium. Hun overlevede ham i 17 Aar og var en elskelig Bedstemoder for os, et af de Mennesker, der syntes modnet for Evigheden. — Ingen Børn.

P. Helt som Menneske og Kristen.

P. Helt var en kraftig Skikkelse og blev som ældre en svær Mand. Hans Person og Optræden indgød uvilkaarlig Agtelse og Respekt. Af det foran meddelte kan man slutte, at han var en driftig Mand, der arbejdede sig frem fra smaa Kaar til jævn Velstand, han havde ganske vist i saa Henseende Tiden med sig. Han havde Orden i sine Pengesager som vel ogsaa i andre Ting, var en Regnemester og havde Lyst til at føre Pennen, omend hans Ortografi var usikker. Han var, som før nævnt, en dygtig og akkurat Spillemand og blev som saadan kendt i vide Kredse.

Mere end alt det er det dog, at han levede med i Aandens Verden som Menneske og Kristen. Herom vidner ogsaa den tit omtalte gamle Protokol saavel som andre skriftlige Efterladenskaber, mundtlig Meddelelse og min egen Erindring.

I Ølgod var der allerede i hans Tid en Sognebogsamling, og i Aarene 1843—51 har han noteret, hvilke Bøger han har laant. Da denne Fortegnelse giver Oplysning om, hvad der dengang fandtes i et Sognebibliotek, og maaske ogsaa giver Indtryk af, hvad P. Helt yndede af den tilstedeværende Samling, meddeles Fortegnelsen her:

Sædelære.

Naturhistorisk Læsebog.

Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere af Ove Malling.

3. Bind til Underholdning for Menigmand.

2. Bind Arkiv for Historie og Geografi af Riese.

Anders Johansens eller den brave Bondes Liv og Levned.

Dansk Folkekalender for 1841.

Endnu et Opraab til Træplantning af Bjerregaard.

Danmarks Oldtid, oplyst ved Oldsager og Gravsten,

Dansk Folkekalender for 1843.

Den danske Bondeven. Udgivet af Kristian Ludvig Børresen.

Dansk Folkekalender for Aaret 1844.

Bogtrykkeren Benjamin Franklins Liv og Levned.

Hans Egede, den første Præst i Grønland.

Jesper Hansens Liv og Levned, hvorledes han som Betler blev.

Glükstads Belejring. En Søroman af Henrich Smidt.

1. Bind. Til Underholdning for Menigmand af Johan C. Drevsen.

Sybrandt Vestbrook. Nordamerikansk Roman af James Puulding.

1. Bind. Prins Otto af Danmark og hans Samtid, en hst. Roman.

2. Bind. do., do. (udkom 1835).

Det nordiske Billedmagasin.

Nordiske Oldsagn af Oehlenschläger.

Historisk Læsebog for Bondestanden ved Adolf Fibiger.

Historisk Fremstilling af Reformationens Indførelse af Romann.

Den danske Børneven af Peder Hjort.

Erik Menveds Barndom (udkom 1828).

3 Bind af Valdemar Sejr om det himmelfaldne Banner.

Om Engvandring af Pazig (?). Norske Noveller af Theodor Reynald.

Udvalgte Fortællinger af I. P. Hebel. Niels Klims underjord.

Den oprigtige Almanak af Thomas Bugge.

En ganske god Samling.

Krigen i 1864.

I den Tid P. Helt ejede L. Bjerregaard var Danmark indviklet i 2 Krige, den første slesvigske Krig 1848—50 og den anden 1864, og hver Gang var N. Jylland besat af Fjenden som saa ofte for. Om den første Krig findes ingen Optegnelser fra P. Helt, men derimod adskilligt fra den anden. Han skriver saaledes:

1864, 6. eller 7. Febr. Dannevirke rømmet uden Kamp!

18. April blev Dybbøl Skanser taget af Fjenden.

12. Maj begyndte Vaabenhvilen.

15. Maj: Varde besat.

Proklamation fra Wrangel om en Brandskat paa 650000 pr. Th. (1 pr. Daler = 8 M.).

30. Oktober: Freden underskrevet. — Desuden en hel Del mere om Krigen Gang. P. Helt har — hvad ikke var sært — fulgt med i Beretningen om den skæbnesvangre Kamp. Nogen nær paarørende af ham var, mig bekendt, ikke med, naar undtages en Svoger, der var Underkorporal.

Følelsesudbrud i Anledning af den heltedige Kamp mod Overmagten eller den sørgelige Fredsslutning findes ikke i Optegnelserne. Derimod findes ikke faa Meddelelser om Krigen Indvirkning paa de hjemlige Forhold, saaledes bl. a. 9. April le-

veret til Fjenden 26 Pund Havre og 2 Rd. 5 M. i Penge. 14. April leveret af Gaardlæg 96 Pund Havre. Ejendommene var lagt sammen i Lægd, og Udskrivningen beregnet efter Hartkorn, den Lægd, P. Helt var med i, bestod af 9 Ejendomme. Der er leveret Rug, Byggryn, Hø, Halm, Havre, Flæsk, Kød. P. Helt skriver: Jeg har betalt til de fjendtlige fra den 14. Marts 1864 indtil 9. Jan. 1865 af 1 Td. Hartkorn baade in natura og Penge ialt 30 Rdl. — 10 Sk. Men i Krigsskadeerstatning synes kun at være indbetalt 19 Rd. 2 M. 6 6/7 Sk. Maaske Resten er udbetalt senere, eller P. Helts Ansættelser ikke har holdt Stik med Regeringens.

P. Helt paa Aftægt.

Som P. Helt blev tidlig gift og Ejendomsbesidder, gik han ogsaa tidlig paa Aftægt. I Aaret 1870 afstod han, 58 Aar gl., L. Bjerregaard til Sønnen P. Pedersen (Helt); hans Kone var endnu yngre, o. 50 Aar. De flyttede ind i Aftægtslejligheden, der bestod af en lille Stue og et meget lille Køkken. Der tales i vore Dage om det uheldige ved Aftægtssystemet, de gamle er en Byrde, siges der, og de unge er under Kontrol og Kritik af de gamle, der gerne synes, at Arbejdet skal fortsættes, som de slap. Og indrømmes maa det, at der kan være Vanskeligheder. Men der er ogsaa Lyssider ved Forholdet. Man maa huske paa, at det var lettere for et af Børnene at overtage Ejendommen og komme i Gang, naar de gamle fik deres Aftægt paa Stedet, vel oftest som en 2den Prioritet, og det er sikkert ofte derfor, at Forældrene i en forholdsvis tidlig Alder lod de unge komme til. De gamle var tit de unge til Hjælp med Raad og Daad, og saa kunde de følge Arbejdets Gang i Mark og Stald, i Eng og Mose i de vekslende Aarstider og ved alle de mange Arbejder, der dengang hørte Husmoderen til. Og naar der kom Smaafolk hos de unge, hvor var det da ikke godt at have en Bedstemoder til at røre Vuggen eller se efter de smaa og til at hjælpe ved Spinding, Hosebinding o. l. Derved kunde fremmed Hjælp maaske holdes ude, og Aftægtsydelsen blev ikke nogen synderlig Tynge.

Endelig var det af Værdi for Børnebørnene, baade i Tiden og senere i Erindringen, at faa Forbindelse med Slægten et Led længere tilbage, og de gamle var for det meste glade for de smaa, naar de kom ind paa Aftægten; blev de for urolige, kunde de jo afskediges. Nu der købes saa meget til Husholdningen og andre Ting, er det naturligt, at de gamle, om det kan lade sig

gøre, selv beholder en Sum Penge til Raadighed hertil eller faar en aarlig Sum af Aftægtsyderen, men i Almindelighed tror jeg, det giver størst Tilfredshed, at de forbliver der, hvor de har øvet deres Manddomsgerning i Stedet for at flytte til et moderne Hus i Byen, især for Mandens Vedkommende.

Den yngste af P. Helts Sønner, Jens Christian, havde lært Smedehaandværket, og der var bygget en Smedje til ham ved Gaarden, han døde ung, men hans Fader havde nok til Dels lært ham Kunsten af, og da han nu kom paa Aftægt, gav han sig til at smede, vel især mindre Reparationsarbejde. Han arbejdede dog ogsaa for Folk i Nærheden og tjente derved en lille Skilling, og det var dog Tidkort. P. Helt har saaledes i sin Tid haft mange Jern i Ilden i mere end en Forstand. En betydningsfuld Gerning P. Helt øvede paa Aftægten var at vejlede den unge Slægt, der opvoksede i Sønnens Hjem. Jeg husker ikke meget om min Bedstefader, da han døde, før jeg fyldte 7 Aar. Han skal have lært mig at læse, inden jeg var 5 Aar, og Vanskelighederne derved erindrer jeg ikke, ogsaa i Skrivning gav han mig Undervisning. Jeg kan endnu se ham siddende for Bordenden med Ryggen mod Dragkisten, medens jeg stod ved Siden og læste højt i Salmebogen, en Morgen- eller Aftenbøn med tilhørende „Hjertesuk“ at bede efter hver af disse Bønner. Denne sidste Bøns Ord . . . „vær mig arme Synder naadig og barmhjertig . . . tag ikke din Helligaand fra mig,“ klinger endnu efter 60 Aars Forløb som gammelkendte for mig. Bønnerne er smukke og gode, men dog næppe beregnet for mindre Børn. Maaske var det ogsaa for Bedstefaders egen Skyld, han vilde have mig til at læse dem.

Et andet Minde vidner om hans Maade at opdrage paa. Jeg kom ind til min Bedstemoder og sagde nok saa kækt: Oldmor a vil haa en Melmad. Bedstefader hørte det og sagde: Du maa ingen faa. Jeg vidste nok, hvad der var i Vejen og spurgte saa: Oldmor, maa a et fo en Melmad? Jou, sagde Bedstefader, du maa fo tou.

At P. Helt var en religiøs Natur, en ærlig Kristen, har jeg foruden det oven anførte flere Vidnesbyrd om. Hans Søn, Bertel Thorlund, har fortalt mig, at han var en flittig Kirkegænger til Trods for, at der var en Mil til Ølgod Kirke. Da Vilh. Birke-dal var Præst i S. Omme og Hoven (1840—1849), gik han ogsaa de 1½ Mil til Hoven for at høre den veltalende, poetisk

begavede Hjertekristens Tale, og han tog undertiden en af Sønerne med. At P. Helt satte stor Pris paa V. Birkedal; ses ogsaa deraf, at han har optegnet en Tale af ham, dateret Ryslinge Prgd. 25. Juli 1850, og skrevet til hans gamle Menigheder i S. Omme og Hoven. Denne Tale giver et godt Indtryk af Birkedals Veltalenhed og inderlige Kristentro, en Tale til Advarsel om ikke at stole paa egen Ærbarhed og Skikkelighed, men kun paa Syndernes Forladelse i Jesus Kristus, men ogsaa en Tale til Trøst og Opmuntring, især for de angstfulde og anfægtede, og om at holde sig til Daaben. Afskrevet i Paasken 1861 af P. Helt Haahr.

Et andet Vidnesbyrd om P. Helts Guds frygt er Optegnelsen af en Række Salmer og aandelige Sange, han har efterladt i en Bog, og som rækker over et Tidsrum af ca. 25 Aar (1847—1872). Heri findes kendte Salmer fra Roskilde Konvents Salmebog og dens første Tillæg, men vi maa huske, at denne Salmebog først udkom 1855, Tillægget senere. Der er Sandsynlighed for, at Sønnen Bertel har Ret, naar han mener, at P. Helt har faaet nogle af dem af Vilh. Birkedal. Ved enkelte af Afskrifterne er fojet Aarstallet 1849. Her findes:

Jeg er træt og slumre vil.

Saa vil vi nu sige hverandre Farvel.

Uforsagt, vær paa Vagt.

Nu titter til hinanden (der kaldes en Vugge-Sang).

Til vor lille Gerning ud (1849).

Julen har bragt velsignet Bud.

Nu ringer alle Klokker mod Sky (1849, Ingemanns Morgen- og Aftensange udkom 1837—39).

Lovet være du, Jesus Krist.

Brødre og Søstre, vi skilles nu ad (1866).

Kom lad os nu paa Børnevis (1867).

Herrens Venner ingensinde (Schjørring var i 1864 kommen til Hodde-Tistrup som en Fortsætter af Birkedals Forkyndelse).

Foruden disse nævnte Salmer, der med et Par Undtagelser findes i vor nuværende Salmebog, har P. Helt selvsagt sat Pris paa mange andre gamle Salmer, saaledes skal de tre sidste Vers af: Nu velan, vær frisk til Mode, ofte været brugt i Hjemmet, ligesom han i den gl. Protokol har skrevet Salmevers efter Indførelsen af de tre yngste Sønners Fødsel og Daab, saa han allerede ret tidlig har haft Kærlighed til Salmer. Jeg vil gerne tro,

at han har arvet denne Kærlighed fra sin Moder, Degnedatteren fra Henne, tilligemed Lysten til historisk Læsning samt Trangen til at gøre Optegnelser om Slægten flere Steder, saa han — med en let Omskrivning af Grundtvigs Linjer til sin Moder — kunde sige: Sans for Sang og Syn for Saga fik jeg med dig, Moder god.

Endelig findes optegnet en Del aandelige Sange af en anden Type, vistnok stammende fra den religiøse Vækkelse i Skernegnen. Her var allerede i Pietismens første Tid her i Landet o. 1725 Tilslutning til denne Retning. Lidt senere kom nogle af disse Kredse under Paavirkning af Brødremenigheden (Herrnhutterne), saaledes i Stauning og Skern. Et Særkende for denne Retning er, at der tales saa meget om Jesu Lidelse, hans Vunder og Saar. Toner af denne Forkyndelse findes i Kirkesalmebogens Nr. 668:

Brødre og Søstre, vi skilles nu ad — — Lammet, Guds — Lammet, dets Vunder og Saar. Melodien hertil er enfoldig, noget sødladen, men med et inderligt Præg.

Iblandt disse sidstnævnte aandelige Sange findes to af en Jakob Jepsen fra Skjern, der skal have været Lægprædikant.

I en anden findes Udtryk som — i sine Vunder svøbt. En, der benævnes af den blindfødte: Salig det Hjerte, som faar Lyst til vor Frelzers Saar — ret typisk for Brødremenighedens Udtryksmaade. Desuden findes nogle andre ganske gode aandelige Sange, de fleste lodder ikke større Dybder eller rummer videre Poesi.

Efterhaanden svandt Forbindelsen mellem Skernegnen og Brødremenigheden ind, men endnu er der i Skern stor Tilslutning til Indre Mission og de saakaldte Bornholmere, der forøvrigt delte sig i to Grupper. P. Helt synes altsaa paavirket af Skernkredsens Kristne, og har ogsaa paa sine ældre Dage haft Tilknytning til Bornholmerne, men kastede derfor ikke Vrag paa den danske Kirkes Forkyndelse, som den finder Udtryk i Kirkesalmebogen (se ovenfor). Han var en alvorlig, ærlig Kristen, der stred Troens gode Strid — undertiden gennem Anfægtelse — og derfor af Guds Naade naaede Maalet: Freden og Hvilen hos Gud.

Paa Thorlundgaard findes følgende bevaret:

Jeg kan ikke opskrive større Slægtsregister, og min Haandskrift er bleven saa daarlig. Vær nu kjerlig hilset fra os, jeg er ikke rask, jeg har baade Astma og noget Vattersot.

Farvel i Jesu Navn.

Lindbergm., 17. April 1882.

Peder Helt.

Han døde 21. Marts 1883.

B. *Kirsten Marie Pedersdatter*, f. 14-2-1815, død 1831.

C. *Iver Pedersen*, f. 12-2-1818, d. samme Aar.

D. *Iver Pedersen*, f. 6-3-1819, g. 1842 med *Else Cathrine Frandsdatter*, f. i Hallum, Kvong S., ingen levende Efterkommere.

E. *Maren Pedersdatter*, f. 14-3-1822, d. 12-4-1856.

Lille Grønlund.
(Bedstefaders Fødegård).

E. *Maren Pedersdatter fra L. Grønlund og hendes Efterkommere.*

Maren Pedersdatter, f. 14-3-1822, d. 12-4-1856, g. 1842 med Niels Christian Christensen, boende i L. Grønlund, Veteran, en

Søn af Peder Iversens Hustru af 2det Ægteskab og hendes forrige Mand. Børn:

a. Peder Nielsen, Lmd. Lindbjerg Mark, f. 2-4-1843, g. 25-11-1869 med Karen Johanne Nielsen, f. 1-5-1836 i Grindsted Sogn. Børn af dem:

I. Maren Kristine Haahr Nielsen, f. 8-6-1871, ugift.

II. Niels Kristian Haahr Nielsen, f. 3-11-1873, Lmd. i Hjedding, g. med Maren Haahr Nielsen, en Datter af Iver Nielsen, Thorlund Mark, f. 26-2-1877. Deres Børn:

1. Peder Johannes Nielsen Haahr, Stejlundgaard, Ølgod, f. 24-10-1902, g. Jensine Botilde Svendsen, f. 18-4-1896. Børn:

1a. Niels Chr. Nielsen Haahr, f. 25-4-1929.

1b. Anna Marie Kathrine Nielsen Haahr, f. 30-1-1931.

1c. Svend Aage Nielsen Haahr, f. 8-12-1932.

1d. Mary Nielsen Haahr, f. 25-8-1937.

2. Iver Nielsen Haahr, f. 25-6-1905, Lmd. Lærkeholt. g. Anne Marie Toft, f. 15-12-1906. Børn:

2a. Peder Toft Haahr, f. 21-1-1932.

2b. Niels Chr. Haahr, f. 10-4-1933.

2c. Johannes Evald Haahr, f. 8-11-1935.

2d. Magne Sigfred Haahr, f. 9-11-1937.

2e. Ester Irene Haahr, f. 18-7-1939.

3. Emil Nielsen Haahr, f. 15-8-1907, ugift. Kbhvn.

4. Magnus Nielsen Haahr, f. 1-9-1909, Lmd. i Hjedding, pr. Gaarde, g. Karen Jensine Lauridsen, f. 24-8-1918. Barn:

4a. Irene Haahr, f. 4-1-1944.

5. Karen Johanne Nielsen Haahr, f. 13-1-1912. Kbhvn.

6. Elisabeth Marie Nielsen Haahr, f. 28-6-1914.

7. Emma Kirstine Nielsen Haahr, f. 19-7-1916.

III. Ane Marie Haahr Nielsen, f. 14-4-1876, g. Lmd. Niels Merrild Nielsen, Lindbjerg M., f. 1866. Ingen Børn, et Plejebarn: Jenny Kirstine Jensen.

IV. Jens Kristian Haahr Nielsen, f. 20-3-1878, g. Ingeborg Jørgensen, f. 19-4-1885, V. Hostrup, Husejer i Ølgod. Børn:

1. Klara Johanne Nielsen Haahr, f. 29-5-1904, g. Hans Jørgensen, Brugsforeningsuddeler i Bregninge, pr. Horbelev, Falster.

2. Peder Nielsen Haahr, Repræsentant, f. 28-6-1905, g. Helga Hansen, boende i København.

3. Knud Chr. Nielsen Haahr, f. 8-8-1906, Vognmand i Ølgod, g. Metha Hansen.

4. Mette Kristine Nielsen Haahr, f. 14-5-1908, g. Elias Pedersen, Lmd, Agersnap, Ølgod.

5. Aksel Thorvald Nielsen Haahr, f. 24-9-1909, ugift, Vognmand i Ølgod.

6. Lilian Nielsen Haahr, f. 2-4-1911, g. Erhardt Oluf Christensen, Sadelmager, Stokkemarke, Lolland.

7. Sigfred Nielsen Haahr, f. 29-4-1912, Arbejdsmand, Ølgod, g. Marie Pedersen.

8. Otto Nielsen Haahr, f. 4-7-1914, Arbejdsmand i Ølgod, g. Gerda Andersen.

9. Esther Nielsen Haahr, f. 6-2-1916, g. Peder Jakobsen, Overinspektør, Nakskov.

10. Anna Augusta Nielsen Haahr, f. 2-8-1917, Søster paa Sct. Lukasstiftelsen, København.

11. Millie Mortensen Nielsen Haahr, f. 15-6-1919. Lolland.

12. Julla Sylvia Nielsen Haahr, f. 30-12-1920, Søster paa Sankt Lukasstiftelsen, København.

13. Svend Erik Nielsen Haahr, f. 13-7-1923, Ølgod.

14. Ellen Nielsen Haahr, f. 20-11-1925. Kbhvn.

b. Christen Nielsen, Lmd. i Vallund, Ølgød S., f. 30-8-1844, g. 1869 med Ane Marie Lauridsen, f. 7-9-1843 i Ansager. Børn:

I. Maren Haahr Nielsen, f. 5-2-1870, ugift.

II. Marie Kirstine Haahr Nielsen, f. 24-9-1873.

III. Niels Kristian Haahr Nielsen, f. 24-7-1878, pens. Landpost i Ølgod, g. m. Jordemoder.

IV. Laurids Jørgen Haahr Nielsen, f. 6-7-1880.

Træhandler i S. Vium, g. Dagmar Jakobsen, f. i Døstrup, S. Jylland, 21-12-1897. Barn:

I. Johanne Marie Haahr, f. 15-4-1926.

c. Iver Nielsen, Lmd., Thorlund M., f. 18-2-1846, g. 27-3-1874 med Elisabeth Marie Haahr Jepsen, f. 7-6-1856 i Tranbjerg, Aarre S. Børn:

I. Jeppe Haahr Nielsen, f. 18-4-1875, d. 1876.

II. Maren Haahr Nielsen, f. 26-2-1877, g. 24-10-1901 med Fætteren Niels Kristian Haahr Nielsen, Hjedding. Børn: Se der.

- III. Marie Haahr Nielsen, f. 19-2-1880, død 1881.
 IV. Marie Haahr Nielsen, f. 10-3-1882, d. 1885.
 V. Jeppe Haahr Nielsen, f. 3-6-1885, Lmd, Lindbjerg M.
 VI. Marie Haahr Nielsen, f. 29-11-1887, d. 1906.
 VII. Mette Marie Haahr Nielsen, f. 20-2-1890, g. J. R. Hansen, Brænderigaarden, Ølgod.
 VIII. Nielsine Christiane Haahr Nielsen, f. 9-4-1892, ugift.
 IX. Ane Marie Haahr Nielsen, f. 24-3-1894.
 X. Johanne Kristiane Haahr Nielsen, f. 11-4-1896, g. Søren Ibsen, Missionær, Afrika.
 XI. Niels Kristian Haahr Nielsen, f. 13-10-1897, Vardevej, Esbjerg.
 XII. Augusta Haahr Nielsen, f. 4-8-1899, g. Landpost Marius Mortensen, Krusbjerg, Ølgod.
 XIII. Iver Emil Haahr Nielsen, f. 10-9-1901, Kontorist, København.

I forreste Række: Niels Nielsen, Bertel Thorlund, P. Pedersen (Helt).

d. Niels Nielsen, f. 4-12-1847, Lmd, Lindbjerg M., g. 29-4-1872 med Ane Marie Jensen fra Frøsig, Ølgod S., f. 3-1-1849, d. 8-5-1893. Børn:

I. Niels Kristian Nielsen Haahr, f. i Hodde S. 28-2-1879, Tandlægeeksamen i København 1905, Tandlæge i Randers, nu i Horsens, g. med Sofie Olivia Kristiansen, f. 2-11-1879. Børn:

1. Knud Erik Haahr, f. 14-7-1910, Eksamineret Organist fra Konservatoriet 1933.

2. Poul Erhardt Haahr, f. 13-7-1911, Tandtekniker, København, g. m. Inez Juhler Jørgensen. Søn:

2a. Ole Haahr, f. 15-2-1937.

3. Carl Adolf Haahr, f. 4-12-1914, cand. mag., Hovedfag: Engelsk, Bifag: Musik.

II. Maren Nielsen Haahr, f. 19-2-1882 i Ølgod S., g. 19-2-1905 med Hans Peder Olsen, Lmd., Lindbjerg M. Barn:

1. Svend Olsen, f. 15-4-1907, Lmd. s. S., g. Elisabeth Hansen, f. 11-1-1909 i Ølgod S.

Maren N. Haahr, g. 2den G. med Jørgen Nielsen, f. 14-12-1864 i Ølgod S.

III. Kristen Nielsen Haahr, f. 12-9-1884 i Ølgod S., Lmd., nuværende Ejer af Slægtgården Lille Grønlund (Ejere: Degneenken Kirsten Pedersdatter Haahr, Datteren Elisabeth Marie, g. med Peder Iversen, Datteren Maren, g. med Niels Chr. Christensen, en Søn af N. Chr. Christensen i andet Ægteskab, nu ovennævnte Kr. N. Haahr), g. 6-7-1907 med Mette Dorteia Jensen, f. 18-1-1882. Børn:

1. Niels Nielsen Haahr, f. 25-4-1908, Dræningsmester, Lunde.

2. Søren Peder Haahr, f. 23-6-1909. Tandlæge i Fredericia.

3. Hans Theodor Haahr, f. 6-7-1910, Katrebelgaard, Strellev.

4. Arne Marinus Haahr, f. 13-11-1911, Mejerist, Hadsundvej, 63, Randers.

5. Agnes Haahr, f. 13-7-1913, g. Lmd. Aage Jørgensen, Stenhøjvej, Nørremarken, Fredericia.

6. Johannes Haahr, f. 25-8-1915. I Hjemmet.

7. Karen Haahr, f. 11-5-17, g. Fisker Johannes Nielsen, Stranden, Hemmet.

8. Ejler Otto Haahr, f. 19-1-19, Forstemejerist, Grevinge.

9. Anne Marie Haahr, f. 23-3-20, g. Lmd. Johannes Nielsen, N. Bork.

10. Theodor Chr. Haahr, f. 30-6-23, p. t. Østergade, Malling.

d. Niels Nielsen g. 2den Gang 16-5-1894 med Enke Karen Sørensen, f. 21-7-1850 i Falster.

e. Peder Kristian Nielsen, f. 17-9-1849.

f. Niels Peder Nielsen, f. 28-1-1851, g. 23-9-1873 med Ane Kirstine Frederikke Jensen, f. 24-4-1847, død 1901. Børn:

I. Johanne Marie Haahr Nielsen, f. 2-10-1882.

II. Niels Kristian Haahr Nielsen, f. 29-10-1890.

Begge Børn f. i Nykirke S. ved Bramminge.

N. P. Nielsen gift 2den Gang med Ane Marie Hansen, f. 15-2-1855, ingen Børn.

g. Peder Christian Nielsen, f. 4-3-1853, d. s. A.

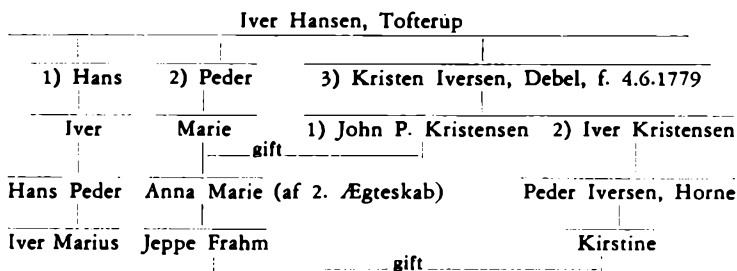

F. *Marie Pedersdatter fra Tranbjerg
og hendes Efterkommere.*

Marie Pedersdatter, f. i L. Grønlund 1-9-1824, død 22-3-1894, gift 1. Gang 9-5-1850 med John Peder Christensen, Gmd. i Tranbjerg, Aarre Sogn, f. 1816, d. 17-4-1852. (Søn af Gmd. Christen Iversen i Debel, Faaborg Sogn, en Broder til P. Iversen, L. Grønlund, Marie Pedersdatter og hendes Mand var altsaa Søskendebørn).

En Søn a. Christen Johnsen, f. 2-2-1851, d. ugift 29-10-1898. Marie Pedersdatter gift 2den Gang 6-11-1852 med Jeppe Gravesen, f. 26-3-1825, d. 25-5-1871. Børn:

b. Ane Marie Elisabeth Haahr Jepsen, f. 28-12-1853, d. 19-4-1925, g. med Hans Jørgen Frahm, Linding Mølle, f. 16-8-1837, d. 1901. Børn:

I. Jeppe Frahm, f. 21-2-1875, Tømrermester i Horne, g. 22-10-1901 med Dorthea Kirstine Iversen, f. 23-12-1875 (Datter af Sognefoged Peder Iversen i Horne). Børn:

1. Peder Iversen Frahm, f. 7-4-1906, g. 31-5-1930 med Emmy Ottilie Sværd. Børn:

1a. Gerda Kristine Frahm, f. 12-11-1932.

2b. Hans Iversen Frahm, f. 7-7-1916.

II. Johan Frahm, f. 21-2-1875, Lmd. i Stundsigt i Horne, g. 6-11-1903 med Petrea Lauridsen, f. 13-8-1879.

III. Marie Frahm, f. 5-2-1877, g. med Karsten Pedersen, begge døde.

IV. Peder Treodor Frahm, f. 7-12-1879, Smedemester i Bjerremose i Horne, g. 10-4-1908 med Johanne Sørensen, f. 25-4-1882.

1. Hans Jørgen Frahm, f. 24-1-1909, Gartner i Ansager, gift 2-4-1933 med Hansine Kirstine Povlsen, f. 29-3-1910.

1a. Annalise Frahm, f. 5-4-1934.

1b. Peder Kristian Haahr Frahm, f. 19-10-1938.

2. Anna Marie Elisabeth Frahm, f. 7-1-1910.

3. Anna Frahm, f. 13-1-1913, g. med Ejnar Tusborg, Thorstrup Forsamlingshus, f. 10-9-1908, gift 10-9-1937.

4. Jørgine Sørensen Frahm, f. 25-9-1915, g. 29-11-1938 med 2-4-1933 med Hansine Kirstine Poulsen, f. 29-3-1910.

Svend Ole Madsen, Lmd. i Uldebæk, Lyhne S.

V. Valdemar Frahm, f. 11-8-1882, Boghandler, Bredebro, ugift.

VI. Simeon Frahm, f. 5-1-1887, Lmd. Skrave, ugift, nu Sig.

VII. Vilhelm Frahm, f. 23-5-1890, Ejer af Linding Mølle, g. 9-11-1920 med Petrea Sørine Hansen, f. 11-10-1891. Børn:

1. Anna Marie Frahm, f. 10-8-1921.
2. Hans Jørgen Frahm, f. 8-6-1925.
3. Astrid Klara Frahm, f. 10-2-1931.

c. *Elisabeth Marie Haahr Jepsen*, f. 7-6-1856, g. med Iver Nielsen (Fætter), Thorlund M. Se der!

d. *Maren Haahr Jepsen*, f. 26-9-1861, g. 24-2-1882 med Laurids Peder Ibsen, Ldm. i Agersnap, Ølgod S., f. 18-8-1852 i Farup S. Børn:

I. *Mette Sofie Haahr Ibsen*, f. 6-2-1883, ugift.

II. *Marie Haahr Ibsen*, f. 2-5-1885, g. m. And. Andersen, Agersnap.

III. *Jeppe Haahr Ibsen*, f. 11-10-1887, d. 1888.

IV. *Ane Haahr Ibsen*, f. 6-1-1889.

V. *Jeppe Haahr Ibsen*, f. 22-3-1891, Arbmd., Ølgod St.

VI. *Søren Haahr Ibsen*, f. 18-4-1893, d. s. D.

VII. *Søren Haahr Ibsen*, f. 30-12-1894, Missionær i Afrika, udsendt af Brødremenigheden.

VIII. *Kathrine Haahr Ibsen*, f. 31-7-1897, d. 1905.

IX. *Kristiane Haahr Ibsen*, f. 6-6-1900, ugift.

X. *Laura Martha Haahr Ibsen*, f. 26-9-1902.

XI. *Emma Haahr Ibsen*, f. 12-10-1904, g. m. Lmd. Peder Koefod Kristensen, Ølgod.

e. *John Peder Jepsen*, f. 26-2-1864, Lmd. i Tranberg, Aarre S., g. 3-12-1886 med *Kristiane Pedersen*, f. 7-5-1865 i Aastrup S. Børn:

I. *Jeppe Marinus Jepsen*, f. 27-1-1894, Ejer af Fødegaarden.

II. *Ane Jepsen*, f. 9-12-1895.

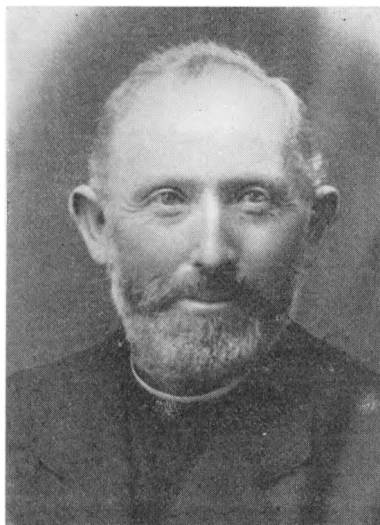
II. *Marie Jepsen*, f. 12-12-1899.

KAREN PERTOU HAAHR,

yngste Barn af Degnen P. H. Haahr i Henne, f. 5-12-1794 i Henne, hun døde 17-2-1848, g. med Peter Andersen, boende i V. List, d. 8-10-1853, 63 Aar gl. Børn:

A. *Andrea Elisabeth Pedersdatter*, f. 22-4-1814, skal have boet paa Søsterhuset i Kristiansfeldt og været gift med Dines Hansen.

John Peder Jepsen. Tranbjerg.

B. *Kirstine Pedersdatter*, f. 19-7-1816, d. 31-5-1838.

C. *Peder Helt Haahr Pedersen*, f. 22-9-1818, Marskandiser, N. Hemmingsensgade, Københ., d. 27-2-1864, g. 15-2-1861 med *Annette Pouline Eleonora Christiane Margrethe Nielsen*, f. 25-3-1822, d. 13-6-1875, Datter af Arbmd. Niels Nielsen, Pilestræde, K. Børn:

I. *Johannes Pedersen*, f. 15-2-1864, død som lille.

II. *Pertou Pedersen*, Blikkenslager i Ølstykke, f. 15-2-1864, g. 9-8-1890 med *Anna Margrethe Henriette Meyer*, f. 9-10-1850, Datter af Snedkermester Daniel Christian Nicolai Meyer, Kbh. Barn:

1. *Ellen Margrethe Bertha Petersen*, f. 16-10-1891.

D. *Ude Peter Pedersen*, f. 14-12-1821, d. 1874. En Bekendt af ham, pens. Lærer Hans A. Husted, Vejle, skriver: Ude Peter Petersen har jeg personlig kendt. Han var flittig og dygtig i sit Fag. Han var Klodsmager og tillige dygtig Klarinetblæser, men jeg mindes ikke, han dyrkede Musikken for Brødets Skyld. Han boede i Skibet Sogn, vistnok en Snes Aar, og ejede et Hus med stor Have til ved en meget befærdet Landevej (Vejle, Varde, Ringkøbing). Han udførte, skønt Krøbling (ved en Knæskade var hans en Ben blevet amputeret — fra

anden Side har jeg faaet at vide, at Benskaden paadrog han sig i Krigen, det maa have været Trearskrigen) et stort Arbejde, særlig plantede og opelskede han en Mængde Frugttræer. Han var i det hele taget en brav og retskaffen Mand, hvem alle holdt af, der kom i Berøring med ham. — Har boet i V. List, Ølgod S.

U. P. Pedersen g. 13-6-1852 med Ane Margrethe Hansen, f. Andersen, f. 9-3-1825, hun levede endnu som gammel Kone i 1911 og havde Ophold i Vartov. Børn:

a. Karen Pertou Udesen, f. 19-7-1855, g. 4-11-1882 med M. Sartov, Kolding, Ahornsgade 5, f. i Aastrup ved Haderslev 25-4-1858. Børn:

I. Johanne Margrete Sartov, f. 22-7-1885.

II. Meta Marie Sartov, f. 22-3-1887.

III. Annine Margrethe Sartov, f. 9-12-1889.

b. Johanne Margrete Udesen, f. 20-9-1857.

c. Niels Peter Udesen, f. 16-4-1860, Murer, Beridderbakken, Vejle.

d. Hans Vissing Udesen, f. 29-5-1862, Smørgrosserer, Ny Kongensgade 4, København.

e. Vilhelm Udesen, f. 25-4-1865, Maskinarbejder, Nannegade 2, København, g. med Marie Nielsen, f. 28-10-1871 i Frederikshavn. Børn.

I. Ude Peter Vilhelm Udesen, f. 16-5-1894.

II. Adolf Magnus Udesen, f. 18-9-1895.

III. Emil Otto Udesen, f. 1-4-1900.

IV. Else Margot Udesen, f. 10-7-1907.

f. Jens Knudsen Udesen, f. 25-4-1867, Viktualiehandler, Holsteinsgade 52, Kbh., g. med Else Johanne Andersen, f. 1-3-1869 i Grenaa. Børn:

I. Arthur Udesen, f. 31-8-1896.

II. Willy Udesen, f. 14-12-1897.

III. Vera Marie Udesen, f. 30-6-1900.

IV. Magna Margrethe Udesen, f. 16-2-1902.

V. Poul Walther Udesen, f. 12-3-1907.

E. *Johanne Margrethe Pedersdatter*, f. 28-7-1825.

F. *Niels Andreas Pedersen*, f. 3-3-1828.

G. *Hans Pertou Pedersen*, f. 26-4-1832, d. s. A.

H. *Hans Pertou Pedersen*, f. 14-5-1836, har været Skræddermester i Horsens.

Et virksomt Folk, der synger bag ved Ploven,
med Øret opladt for Guds Røst for oven,
med Øjne, der kan græde, men ogsaa festligt le,
med Hjerter, der bevæges i Glæde, Lyst og Ve,
stedse bo her paa disse Sletter!
Livets Gud sine Børn forjætter,
Himlens Fred.

P. H. Haahr, Tistrup.

Alfabetisk Fortegnelse over Subskribenterne:

- Aarrebo, H. H., Sagfører, cand. jur., Ølgod.
Andersen, Therkel, Lmd., Vejrs, Oksbøl.
Andersen, Chr. P., Sognefoged, Tistrup.
Bergholt, Hans, Lmd., Hodde, Tistrup.
Berntsen, Niels Severin Haahr, Jedsted, Gredstedbro.
Bertelsen, Laurids N., Lmd., Jyllerup, Varde.
Bertelsen, Peder, Lmd., Hjortkær, Bramminge.
de Blanck, Ellen, f. Haahr, Toftevangen 32², Kgs. Lyngby.
de Blanck, Margrethe, f. Haahr, Fredensgade 9², København.
de Blanck, Else, Abildgaardsgade 39, København Ø.
Boeg-Thomsen, Sofie, Fru Grosserer, P. Skramsgade 7, København.
Bollerup, N. Chr., Amdtsraadsmedlem, Gødsvang, Gaarde.
Brammer, V., Husejer, Tistrup.
Byrjalsen, P., Kommunalærer, Nakskov.
Centralbiblioteket, Esbjerg.
Christensen, Chr. M., Lmd., Knaplund, Tarm.
Christensen, Th., Instrumentmager, Esbjerg.
Christiansen, H. Visbech, Dannebrogsgade 47⁵ tv., København V.
Clausen, Børge, Frisørmester, Ægirsgade 27, København N.
Clausen, C. M., Toldforvalter, Silkeborg.
Clausen, Ludolf, Lmd., Vogslund, Ølgod.
Clausen, P. B., Møbelsnedker, Ølgod.
Clemmensen, Anna, f. Haahr, Birkegade 20¹, København N.
Damgaard, O., Læge, Tistrup.
Forsom, N., Lmd., Bjerggaard, Ølgod.
Frahm, Jeppe, Tømrermester, Horne, Tistrup.
Frahm, Peder Th., Smedemester, Bjerremose, Tistrup.
Frahm, Petra, Husejer, Stundsig, Tistrup.
Frahm, Simeon, Rentier, Sig.
Frahm, Vilh., Linding Mølle, Sig.
Frifelt, Salomon J., Forfatter, Ølgod.
Friis, P., Redaktør, Varde.
Frøsig, N., Lmd., Grimstrup, Esbjerg.
Frøsig, N., Lmd., Stoustrup, Tarm.
Gjødese, G. M., Sogneraadsformand, Tistrup.
Gjødese, Hans Haahr, Lmd., Tistrup.
Gravesen, N. Chr., Lmd., Krusbjerg, Ølgod.
Green, Holger, Vangedevej 69¹, Gentofte.
Green, Svend Helt, Stolpegaardsvvej 2, Gentofte.
Grønborg, E., Lmd., Hesselhogaard, Gaarde.
Haahr, Aage, Valby Tingsted 6, Valby, København.
Haahr, Agnes, Frøken, Tistrup.
Haahr, Aksel, Lmd., Tistrup.
Haahr, Anna, g. Sørensen, Vibæk, Bramminge.
Haahr, C., Manufakturhandler, Videbæk.
Haahr, Chr., Sogneraadsformand, V. Nebel, Esbjerg.

Haahr, Chr., Præst, Skive.
 Haahr, Chr. M., Jagtvej 108³, København N.
 Haahr, Chr. N., Lmd., Grønlund, Ølgod.
 Haahr, Elly, Frøken, Dommerkontoret, Skern.
 Haahr, Forvalter, „Heimdal“, Tarm.
 Haahr, Gunnar, Lmd., „Bondepris“, Pejrup, Fyn.
 Haahr, Hans Th., Lmd., Uhre, Tistrup.
 Haahr, H., Mejeribestyrer, Bøsthøj, Aakirkeby.
 Haahr, Henriette, Frue, Hullegaard, Hasle, Bornholm.
 Haahr, Jens G., Lmd., Thorlundgaard, Ølgod.
 Haahr, Jens Kr., Husejer, Ølgod.
 Haahr, Jeppe, Lmd., Lindbjerg, Ølgod.
 Haahr, J. P., Direktør, „Mindebo“, Mølholm, Vejle.
 Haahr, Jørgen Th., Gundesbølgaard, Hemmet.
 Haahr, Jørgen, Koncertsanger, Holger Danskesvej 86³, København F.
 Haahr, K. A., Købmand, Hoven, Tarm.
 Haahr, Karen Margrethe, g. Kristensen, Lundbækgaard, Gørding.
 Haahr, Karen, Enkefru, Heager, Øse, Nordenskov.
 Haahr, Kristian, Nymindegab, N. Nebel.
 Haahr, Kristian Ude, Lmd., Bredho, Tistrup.
 Haahr, Lavrids Jørgen, Træhandler, S. Vium.
 Haahr, Ludovica, Enkefru, Thorshavnsgade 4 St., København S.
 Haahr, Magnus, Glarmester, Godthaabsvej 187, København F.
 Haahr, Margrethe, Enkefru, Bjaldrup, Gaarde.
 Haahr, M., Førstelærer, Sdr. Rind, Rindsholm.
 Haahr, Merret, g. Uhd, Egelund, Tistrup.
 Haahr, N. Chr. Nielsen, Vardevej 27, Esbjerg.
 Haahr, N. Chr., Husejer, Ølgod.
 Haahr, N. Kr., Tandlæge, Horsens.
 Haahr, Niels S., Ribevej 37, Bramminge.
 Haahr, N. P., Kreditforeningsdirektør, Ringkøbingvej 30, Aarhus.
 Haahr, Nielsine, Krusbjerg, Ølgod.
 Haahr, Palle, Raastrup Kursted, Svendborg.
 Haahr, Peder A., Lmd., Gaarde.
 Haahr, Peder H. P., Lmd., Thorlund, Ølgod.
 Haahr, Peder Th., Bogbinder, Skern.
 Haahr, Petrine, Enkefru, Gaarde.
 Haahr, Petra Østberg, Frue, H. Schneeklothsvej 25², København F.
 Haahr, Poul, Nørregade 65, Odense.
 Haahr, Poul, Bentzonsvej 47 St., København F.
 Haahr, P., Forstelærer, Ganerslund, Børkop.
 Haahr, P., Fabrikant, Dalgas Boulevard 53¹, København.
 Haahr, Signe, g. Lauridsen, „Hegnsbo“, Tistrup.
 Haahr, Søstrene, V. Nebel, Esbjerg.
 Haahr, Vagn E., Borgergade 61, Esbjerg.
 Haahr, Vald., Sekretær, Sønderjyllands Allé 9², København F.
 Haarder, Hans, Forstander, Rønshoved Højskole, Rinkenæs.
 Hammelsvang, Aksel, Kommunekasserer, Tistrup.

Hammelsvang, Erhard, Uddeler, Tistrup.
 Hansen, Ane Haahr, Frue, Horne Skole, Tistrup.
 Hansen, Chr. M., Vrenderup, Varde.
 Hansen, H. F., Sognepræst, Rind, Herning.
 Hansen, Karen Haahr, Frue, Krusbjerg, Ølgod.
 Hansen, Kirstine, Frue, Kongensgade 94, Esbjerg.
 Hansen, Kjeld, Jerrig, Grindsted.
 Hansen, Lars P., Lmd., Aalunde, Agerbæk.
 Hansen, P. Helt, Lmd., Lund, Mølby (Midtj.).
 Hansen, Fru Lærer, Gl. Hesselager Skole, Hesselager.
 Hansen, Ellen Haahr, Frue, Snorup, Tistrup.
 Hansen, Peder L., Lmd., Krarup, Tistrup.
 Hansen, Th. Kr., Rentier, Hoven, Tarm.
 Hansen, Sigfred Haahr, N. Nebel.
 Hansen, S., Frue, Søndergade 12, Brørup.
 Hansen, Vilhelmine, Fru Viceinspektør, Hobrovej 35, Aalborg.
 Henriksen, N. P. Haahr, Lmd., Hygum, Esbjerg.
 Hjort, Chr., Lektor, Sorø.
 Hjort, K., Fuldmægtig, Thorkel Badensvej 16, Hellerup.
 Holbak, N., Kunstmaler, Esbjerg.
 Holm, Johanne, Frue, Glejbjerg.
 Horne Bibliotek, Tistrup.
 Horsbøl, N., Rentier, Yderik, Sig.
 Hyldtoft, Inga Haahr, Frue, Sejstrup Skole, Gredstedbro.
 Højberg, Anna M., Frue, Aastrup, Glejbjerg.
 Ibsen, Jeppe, Grønnegade, Ølgod.
 Jacobsen, P., Bankdirektør, Varde.
 Jensen, Frede, Frue, Lyngbyvej 427A², Gentofte.
 Jensen, Niels, Lmd., Møldalgaard, Hadsund.
 Jensen, Mejeribestyrer, Tistrup.
 Jensen, Ole, Lmd., Rousthøje, Varde.
 Jensen, Valdemar, Musiker, Agerbæk.
 Jepsen, Hans Haahr, Skonager, Næsbjerg, Varde.
 Jepsen, Jeppe M., Lmd., Tranbjerg, Aarre, Varde.
 Jepsen, Mads Th., Rentier, „Arnen“, Ølgod.
 Jepsen, Pedcr, „Vaarbo“, Jernvedlund, Gredstedbro.
 Juul, Kristiane, Uddelerske, Krusbjerg, Ølgod.
 Kobberø, Ellen Haahr, Frue, Bedsted, Thy.
 Kock-Petersen, E., Grosserer, Thorupgaard Allé 53, Vanløse, Kbh.
 Kragelund, T. Tobiasen, Forretningsfører, Esbjerg.
 Kristensen, Hans, Lmd., Jernvedlund, Gredstedbro.
 Kristensen, H. K., Førstelærer, Forfatter, Lunde J.
 Kristensen, Kirstine Haahr, Enkefrue, Tistrup St.
 Kristensen, Kirstine, Gaardejerske, Agerkrog, Tistrup.
 Kristensen, K. Holth, fhv. Restauratør, Tistrup St.
 Kristensen, K. O., Rentier, Dybmoose, Gørding.
 Kristensen, Kr. V., Mejeribestyrer, Hodde, Tistrup.
 Kristensen, Kr. V., Rentier, Bjerremose, Tistrup.

Kristensen, Lars P., Lmd., Bolhede, Nordenskov.
 Kristensen, Marinus, Lmd., Linding, Sig.
 Kristiansen, Frederik, Landstingsmand, Krarup, Tistrup.
 Kromann, N. M., Fabrikant, Esbjerg.
 Larsen, Aage, Lmd., Lund, Mølby (Midtj.).
 Larsen, Alfred Haahr, Lmd., Heager, Nordenskov.
 Larsen, Cecilie, Frøken, Thorlund, Ølgod.
 Larsen, Hans Haahr, Lmd., „Haahrsminde“, Nordenskov.
 Larsen, H. Chr., Redaktør, Grindsted.
 Larsen, Kristian Haahr, Lmd., Hostrup, Nordenskov.
 Larsen, Kristian, Lmd., Skovlund, Mølby.
 Larsen, Lars H., Lmd., Haltrup, Nordenskov.
 Larsen, L., Direktør, Nordenskov.
 Larsen, Magnus, Lmd., „Bondebo“, Mølby.
 Larsen, Niels Haahr, Haltrup, Nordenskov.
 Larsen, Niels Haahr, Ørsted, Jylland.
 Larsen, Regnar, Skamstrup, Sig.
 Laugesen, M. Fr., Vognopsynsmand, Finsensgade 36, 1., Esbjerg.
 Lauridsen, Aage, Lmd., Lervad, Tistrup.
 Laursen-Vig, S., Sognepræst, Hodde, Tistrup.
 Linding, Hans, Lmd., Tistrup.
 Lund, Anna Haahr, Frue, Thing, Outrup.
 Lyhne, Vilhelm, Skomagermester, Tistrup St.
 Madsen, Chr., Rentier, Hodde, Tistrup.
 Madsen, Jørgen, Lmd., Bøllund, Ølgod.
 Madsen, Laurids, Lmd., Bjerggaard, Billum.
 Madsen, P. Visbech, Grønninghoved, Sjølund.
 Madsen, Valborg, Husejer, Tistrup St.
 Mathisen, Karen Petra Haahr, Frue, Bounum Skole, Tistrup.
 Mortensen, Anna Haahr, Frue, Østervold 4, Varde.
 Mortensen, Peder Haahr, Søkildevvej, Ry St.
 Møller, Marie, Frue, Krarup Søndergaard, Tistrup.
 Nielsen, Anna Kirstine, Frue, Rousthøje, Varde.
 Nielsen, Arne, Lmd., Bredho, Tistrup.
 Nielsen, Jens Bertelsen, Lmd., Lindbjerg, Ølgod.
 Nielsen, Jørgen, Rentier, Krusbjerg, Ølgod.
 Nielsen, K., Frue, Halkærsvvej 22, Søborg, Kbh.
 Nielsen, Maren, Lærerinde, Tistrup St.
 Nielsen, Niels, Lmd., Pallesgaard, Lyhne, Ølgod.
 Nielsen, Niels Chr. Haahr, Lmd., Hjedding, Gaarde.
 Nielsen, Signe, Gaardejerske, Bredho, Tistrup.
 Nygaard, Stinne Haahr, Sunds.
 Nørgaard, Alfred, Murer, Elmegade 33, Bramminge.
 Nørgaard, Chr., Elmegade 7, Bramminge.
 Olsen, Anna H., Frue, Isefjordsgade 15, 3., Kbh. S.
 Olsen, Annemarie, Frue, Parkovsvej 67, Gentofte.
 Olsen, Laurids, Lmd., Højstrupgaard, Tistrup.
 Pallesen, Skjarning, Lmd., Galtho, Tistrup.

Pedersen, Jens J., Lmd., Vesterlist, Ølgod.
Pedersen, Kr. Lund, Agerkrog, Tistrup.
Pedersen, Laurids, Lmd., Ovnbøl, Sig.
Pedersen, Marie, f. Larsen, Frue, Vognslund, Ølgod.
Pedersen, M. M., Overportør, H. Tavensgade 6, 1., Odense.
Pedersen, P. G., Husejer, Pensionist, Storegade 47, Bramminge.
Pedersen, Peder M., Knudsgade 7, Esbjerg.
Pedersen, Ude Haahr, Skomagermester, Storegade 47, Bramminge.
Pedersen, Villy Haahr, Kragborg, Tistrup.
Plauborg, Niels, Lmd., Tistrup St.
Povelsen, Fru Direktør, Bagergade 40, Svendborg.
Prindsholm, J., Fru Baneingeniør, Marskengade 4, 2., Kbh. Ø.
Rahbek, Janus, Aarre Mølle, Varde.
Rask Thomsen, H., Lærer, Nykøbing M. kom. Gymnasium, Nyk. M.
Rasmussen, R., Rentier, Skovlund, Mølby (Midtj.).
Rée, K., Redaktør, „Vestkysten“, Esbjerg.
Rueløkke, Johs., Kommuelærer, Rudkøbing.
Ryø, M., Lmd., Tistrup.
Schmidt, Hansine, Hunderup, Bramminge.
Schmidt, Thomas, Rentier, Hesselho, Gaarde.
Skarbye, Jørgen, Smedemester, Kærbølling, Bredsten.
Skjøtt, Fred. Jakobsen, Trappendal, Hejls.
Steino, Carl, cand. jur., Sekr. i Handelsmin., Emdrup Banke 30, Kbh. Ø.
Svendsen, Chr. Egeris, N. Vium, Trolldhede.
Svendsen, Laura Haahr, N. Vium, Trolldhede.
Svendsen, M. Egeris, Egerisgaard, Trolldhede.
Svendsen, Peder Helt Haahr, Skomager, Trolldhede.
Svendsen, V. Egeris, Kriminalbetjent, Nørregade 10, Frederikshavn.
Svendsen, Anna Egeris, Vaskeriet „Dana“, Trolldhede.
Søndergaard, F. H., Sognefoged, Thorstrup, Sig.
Sørensen, Carl, Langetved, Skrave, Rødding.
Sørensen, Mary Haahr, Frue, Brædstrup.
Sørensen, Kr., Lmd., Olling, Sig.
Sørensen, Thormod, Lmd., Bounum, Gaarde.
Thovtrup, Kathrina, Tofterupgaard, Tofterup.
Tistrup Sogns Bibliotek, Tistrup.
Tranberg, Thomas B., Tranbergsmind, Tistrup.
Tusborg, Ejnar S., Thorstrup Forsamlingshus, Sig.
Uhre, Frode, Lmd., Uhregaard, Tistrup.
Uhre, Holger, Lmd., Strandagergaard, Kokkedal.
Uhre, Kristian, Lmd., Anneksgaarden, Tistrup.
Uhre, Niels, Lmd., Uhre Nygaard, Tistrup.
Uhre, Tage, Lærer, Billum.
Urup, Marta, Manufakturhandlerske, Tistrup St.
Vistisen, J., Førstelærer, Hauge, Gaarde.
Øllgaard, H., Førstelærer, Hejbøl, Ølgod.